ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΥΠΟ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΓΓΡΩΝ

ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1911

ΤΥΠΟΙΣ Π. Ι. ΛΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΥΠΟ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΓΓΡΩΝ

ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1911

ΤΥΠΟΙΣ "ΑΚΤΙΝΟΣ,,

ΤΟΙΣ

ΤΟΙΣ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΙΣ

ΑΜΒΡΟΣΙΩι ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΩι

ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΙΣ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΝ

† Ο ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΓΓΡΩΝ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

SISMANOGLIO

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἀναλαβὼν τὴν τύποις ἔκδοσιν τοῦ μετ' οὐ πολὺ εἰς φῶς προερχομένου ἔργου μου « ***ἡ Ἐπαρχία Νεοκαισαρείας κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας***», ἠναγκάσθην, διερευνῶν καὶ μελετῶν τὰ κατὰ τὰ διάφορα τμήματα καὶ τὰς πολλὰς πόλεις τῆς εὐρείας καὶ πολυσχιδοῦς ταύτης ἐπαρχίας, νὰ ἐγκύψω εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην ἑνὸς ἑκάστου τῶν σχετικῶν τούτοις.

Ἡ μελέτη λοιπὸν τῆς ἱστορίας τῶν Ἀρμενίων, Περσῶν, Βυζαντίνων, Ἀράβων, Σελδζούκων, Τούρκων καὶ διαφόρων ἄλλων μικρῶν ἢ μεγάλων δυναστειῶν, ὡς λ. χ. τοῦ Λευκοῦ καὶ Μέλανος Κριοῦ, τοῦ Ζουλκάδρ, Βουρχανεδδίν, Δανισμὲνδ καὶ λοιπῶν, ἐθεωρήθη μοι οὐσιωδέστατον καὶ ἀναπόφευκτον.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ παρένθεσις ἐν τῷ εἰρημένῳ πονήματί μου πάντων τῶν σχετιζομένων τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ τμήματι, ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἤθελεν ἐπαυξήσει τὸν ὄγκον τοῦ ὅλου ἔργου μου εἰς βαθμὸν ἐμποιοῦντα ἀνίαν μὲν τῷ ἀναγνώστῃ, βάρος δὲ ὑλικῶς δυσβάστακτον τῷ ἐκδιδόντι, ἔγνων πρὸς ἀπόκρουσιν καὶ ἀποφυγὴν τῶν δύο τούτων κινδύνων νὰ τάμω ἑτέραν ὁδὸν εἰς τὸ αὐτὸ μὲν ἄγουσαν λυσιτελεστέραν ὅμως κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου.

Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ ια΄. αἰῶνος ἐγκαταστάντες ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ διαφόρους ἐν αὐτῇ ἱδρύσαντες δυναστείας, ἀποτελοῦσιν ὁμολογουμένως τὸν λαὸν ἐκεῖνον, ὅστις μετὰ τὸν αὐτόχθονα Ἕλληνα, ἢ ἐξελληνισθέντα βάρβαρον, ὀφείλει ν' ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς μελετῶντας τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὰς ὁρμὰς καὶ

ταδεις αὐτοῦ κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐκφάνσεις. Ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ τούτων Ἄραβες καὶ οἱ προγενέστεροι αὐτῶν Πέρσαι καὶ Ἀρμένιοι, ὡς λαοὶ ἐπαλλήλως διαδραμόντες τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ταύτης ἐπὶ μέρος ἄρξαντες, ἀνάγκη νὰ μὴ τυγχάνωσιν ἄγνωστοι ἡμῖν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἔργῳ μου ἀναγκαίως ὀφείλει νὰ γένηται μνεία ἑνὸς ἑκάστου τῶν λαῶν τούτων, ἡ μνεία δὲ μονομερῶν γεγονότων ἀφορώντων τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λαόν, ἔθνος ἢ δυναστείαν, ἀντὶ φωτισμοῦ σύγχυσιν μᾶλλον θέλει ἐπενέγκει τῷ ἀγνοοῦντι τὸν σκελετόν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Ἱστορίας τῶν διαφόρων τούτων ἐθνῶν, λαῶν καὶ δυναστειῶν· ἐθεώρησα ἐπιβαλλόμενον ἀντὶ νὰ παρενθέσω ἐν τῷ ἔργῳ μου γεγονότα μειονωμένα καὶ ἐν πολλοῖς ἄσχετα πρὸς ἄλληλα φαινόμενα, νὰ καταρτίσω καὶ καταστρώσω διὰ συρραφῆς μᾶλλον ἢ συγγραφῆς, ἐγχειρίδια ἱστορικὰ περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν λαῶν καὶ δυναστειῶν τούτων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀναγνώστης τοῦ κυρίως ποιήματός μου θέλει εὑρίσκει τὴν λύσιν τῶν ἀπορίων αὐτοῦ, ταυτοχρόνως δὲ θέλει ἔχει ἐγχειρίδια ἀνὰ χεῖρας ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν θέλει γνωρίσει κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ σύνοικα ἡμῖν ἔθνη καὶ τὰς διαφόρους δυναστείας, αἵτινες ἐπέδρασαν οὕτως ἢ ἄλλως ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, προλεάναντα ἢ ἀνακόψαντα τὴν σταδιοδρομίαν ἡμῶν ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ τῇ προόδῳ.

Ἡ πρόθεσις λοιπὸν τοῦ νὰ ἀνακουφίσω ἐμαυτὸν δαπανῶν καὶ τὸν ἀναγνώστην τοῦ κυρίως πονήματός μου ἀνίας· ἡ πρόθεσις τοῦ νὰ συντελέσω εἰς τὴν γνωριμίαν τῶν συνοίκων ἡμῖν λαῶν Ἀρμενίων καὶ Τούρκων ἰδίᾳ, μὲ ὤθησε, πρὶν ἢ ἐκδώσω τὸ κυρίως ἔργον μου, νὰ ἐκδώσω τὴν Ἱστορίαν τῶν Τούρκων τὸ κατ' ἀρχάς, ἐφεξῆς τὴν τῶν Ἀρμενίων καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τῶν Περσῶν συνοπτικώτατα, ἤτοι τὰ ἀφορῶντα τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Μικρασιατικὸν λαόν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τοῦρκοι ἀμεσώτερον πρὸς τὸν ἡμέτερον ἐθνικόν, κοινωνικὸν καὶ πολιτειακὸν βίον συνδέονται· ἐπειδὴ τὰ παρὰ τῶν Τούρ-

κων ἡμῖν ἐπελθόντα αὐτὴν τὴν αὐθυπαρξίαν ἡμῶν ὡς ἔθνους καὶ κοινωνικοῦ σώματος ἐγγίζουσιν· ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ χιλιετηρίδος ὡς ἔγγιστα τὴν πάτριον ἡμῶν χώραν κατέχουσι, τὸ πλεῖστον δὲ τῆς ὀντότητος αὐτῶν ὡς ἔθνους ὀφείλουσιν ἡμῖν, ὁμαίμονες ἡμῶν, ταληθὲς εἰπεῖν, γενόμενοι, προέκρινα τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας αὐτῶν, ἀκολουθήσας πιστῶς ἐν τῷ ἔργῳ μου τῷ δεινοτάτῳ τῆς Τουρκικῆς Ἱστορίας συγγραφεῖ Χάμμερ, μὴ παριδὼν ὅμως καὶ τὰ ἐσχάτως εἰς φῶς προελθόντα Ἱστορικὰ ἔργα τοῦ Χασὰν Φεχμῆ, τοῦ Ἀχμὲδ Ρασὶμ μηδὲ τὸ τοῦ πολιοῦ Δζεβδὲτ πασᾶ πολύτομον καὶ τὴν ἀνέκδοτον βιογραφίαν τοῦ Μελὲκ Γαζῆ.

Τὸ ἔργον, ἐκ δύο τόμων ἀποτελούμενον, θέλει περιλαμβάνει ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τὴν Ἱστορίαν τῶν κυρίως Τούρκων ἢ τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ μέχρι Σελὶμ Β΄. τοῦ κοινῶς μεθύσου προσωνυμουμένου, ἤτοι τὴν ἐποχὴν τῆς νεανικῆς καὶ ἀνδρικῆς τῶν Τούρκων ἀκμῆς· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τόμῳ θέλει περιληφθῆ ἡ ἀπὸ Μουρὰδ Γ΄. μέχρις ἡμῶν διήκουσα Ἱστορία τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους. Ἀμφότεροι οἱ τόμοι θέλουσι περιέχει σημειώσεις οὐχὶ ἀναξίας λόγου· τὸ σὺν τῷ δευτέρῳ ὅμως τόμῳ ἐκδοθησόμενον παράρτημα θέλει περιέχει διάφορα κεφάλαια, ἐν τοῖς ὁποίοις συνοπτικῶς μέν, ἐπακριβῶς ὅμως θέλουσιν ἐκτίθεσθαι διάφορα σπουδαῖα γεγονότα, ὡς τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου τῶν Ἀράβων ἀναμορωτοῦ Μωχάμεδ, ἡ Ἱστορία τῶν Ἀράβων ἐν συνόψει, ἡ ἱστορία τῶν δύο Σελδζουκικῶν δυναστειῶν, ἡ ἱστορία τῶν ἐκ τῆς Σελδζουκικῆς δυναστείας τοῦ Ρουὺμ προελθουσῶν διαφόρων ἐν Μ. Ἀσίᾳ Τουρκικῶν δυναστειῶν, ἡ ἱστορία τῶν δυναστειῶν τοῦ Λευκοῦ καὶ Μέλανος Κριοῦ, τοῦ Ζουλκάδρ, Βουρχανεδδὶν καὶ ἄλλων, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Τιμοὺρ Βασιλεία ἐν τοῖς ἀφορῶσι τὴν ἡμετέραν χώραν.

Μὴ ἀποβλέψας πρὸς ὑλικὸν ὄφελος, ἐπιποθῶν δὲ μόνον τὴν ὠφέλειαν τῶν ὁμογενῶν ἀναγνωστῶν, ὥρισα τιμὴν τοῦ

ἔργου γρόσια πέντε κατὰ τόμον, καίπερ τοῦ ἔργου ὑπὸ εἰκόνων καὶ γεωγραφικῶν χαρτῶν σχετικῶς τελείων κοσμουμένου. Καὶ ὁμολογῶ μὲν ὅτι ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ εὐάριθμα τοιαῦτα θέλει εὕρει· οὐχ ἧττον ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ παραρτήματι θέλει ἀπαντήσει οὐ μόνον προσωπογραφίας καὶ χάρτας, ἀλλὰ καὶ εἰκόνας παριστώσας στολὰς διαφόρους τῶν Τούρκων ἀξιωματικῶν καὶ βαθμούχων, ἀπεικονίσματα πλοίων διάφορα τοῦ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς Τουρκικοῦ στόλου. Οὕτωσὶ ἀπηρτισμένον τὸ ἔργον προέρχεται εἰς φῶς ἀποτελοῦν ἀπαρχὴν ἀναπληρώσεως ἐλλείψεως οὐσιώδους.

Οἱ Ἕλληνες, καὶ ἰδίᾳ ἡ νεότης, προερχομένη τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν, μετὰ γνώσεων, ἐν σχέσει πρὸς ἄλλα ἔθνη, τελειοτέρων, ἀποτελοῦσιν ἀληθῶς πυρῆνα ἀξιοθαύμαστον δράσεως καὶ ἐνεργείας· ἀλλ' ἀγνῶτες παντελῶς τῆς Ἱστορίας τῶν συνοίκων λαῶν ὑπάρχοντες, ἀποστεροῦμεν ἑαυτοὺς, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ταύτης, τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἀντιπαράταξιν καὶ ἐφεξῆς καταπολέμησιν τῶν σωβινιστικῶν θεωρειῶν, τῶν κατακλυσασῶν τὴν τάλαιναν ταύτην χώραν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις χρόνοις.

Ἐὰν ἡ μελέτη τῆς Ἱστορίας τῶν πεπολιτισμένων τῆς Εὐρώπης λαῶν, εἴτε Ἄγγλοι, εἴτε Γάλλοι, εἴτε Γερμανοί εἰσιν οὗτοι, θεωρῆται ἡμῖν ἐπιβαλλομένη, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πολιτισμοῦ· πρέπει νὰ κατανοηθῇ καλῶς, ὅτι ἡ μελέτη τῆς Ἱστορίας τῶν συνοίκων λαῶν ἐπιβάλλεται ἡμῖν κατὰ λόγον μείζονα καὶ σοβαρώτερον.

Οἱ ἐπιποθοῦντες τὴν προσήκουσαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀποκατάστασιν, οἱ ἐπιδιώκοντες τὴν παλινόρθωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς, ἀνάγκη νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἱστορίας τῶν συνοίκων λαῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀρχούσης τοῦ τόπου φυλῆς. Ἡ μελέτη, ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας ταύτης καὶ μόνης θέλει διδάξει ἡμᾶς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ μειονεκτήματα μιᾶς ἑκάστης τῶν συνοίκων φυλῶν, θέλει δὲ ὁδηγήσει οὕτως ἀσφαλῶς εἰς τὴν ποθουμένην συναδέλφωσιν τῶν λαῶν, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνης ἡ εὐτυχία τῆς πατρίδος καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἐθνοτήτων ἐξαρτᾶται καὶ πηγάζει.

Ἐὰν διὰ τοῦ πονήματος τούτου τίθηται λίθος τις εἰς τὸ μέγαρον τοῦτο ἔργον· ἐὰν κατά τι εἰς τοῦτο συντελῶμεν διὰ τῶν πόνων ἡμῶν, λογιζόμεθα εὐτυχεῖς, μεγάλην δὲ αἰσθανόμεθα ψυχικὴν ἡδονήν, ὅτι ἐκπληροῦμεν ἐλάχιστον μέρος τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος καθήκοντος ἡμῶν.

Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Μητροπόλει ἐν Εὐδοκιάδι (Τοκὰδ)

† *Ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Γαγγρῶν Ἀμβρόσιος.*

SISMANOGLIO

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

I.

Καταγωγὴ τῶν Τούρκων.

Οἱ *Τοῦρκοι*[1] φυλὴ Ταταρο-Μογγολική,[2] γενάρχην ἔσχον τὸν *Τοῦρκον*[3] ἔγγονον τοῦ Ἰάφεθ, κοιτίδα δὲ τὰ Ἀλταϊκὰ ὄρη.[4]

Κατὰ τὸν Κ΄. αἰῶνα π. Χ. ὁ ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Τούρκου καὶ σύγχρονος τοῦ Πατριάρχου Ἀ-

1 Οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν τοὺς Τούρκους Ἀμυργίους Σάκας, Σακολίβους· οἱ Πέρσαι δὲ ἐκάλουν αὐτοὺς Ἀν-Ἰρανῆ, ἢ Τουρανί, δηλ. μὴ Πέρσας· οἱ Βυζαντῖνοι ἀπέδιδον αὐτοῖς διάφορα ὀνόματα, ἤτοι Οὐγούρους, Σκύθας, Πέρσας, Γούζους, Ὀγούζους, Πετσενέγους, Κάγγλους κλπ.

2 πρβλ. Ἱστορ. Γιουσοὺφ Φεχμῆ, σελ. 1.

3 Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκφράζεται διὰ τοῦ Θοργαμᾶ (Γεν: ι΄. 3)· ὁ Ἡρόδ. ὅμως ἀποκαλεῖ τοῦτον Ταργίταον. Λεονάρδος ὁ Χῖος καὶ ἄλλοι γενάρχην τῶν Τούρκων δέχονται τὸν Τεῦκρον καὶ Ἕκτορα· ὁ δὲ Φραντζῆς δέχεται τούτους ἀπογόνους τοῦ Ἰσαὰκ Κομνηνοῦ συζευχθέντος τὴν θυγατέρα τοῦ Σουλεϊμὰν καὶ γεννήσαντος τὸν Ἐρδογροὺλ καὶ Ὀθμὰν ἢ Ὀσμάν.

4 Ἡ Χώρα ἡ ὁριζομένη ἐξ Ἀνατ. ἐκ τῆς Ἀρκτῴας Σινικῆς, ἐκ Δυσμῶν ἐκ τῆς λίμνης Ἀράλης καὶ τῆς Χωρασμίας, ἐκ Βορρᾶ ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ ἐκ Νότου ἐκ τοῦ Θιβὲτ καὶ Τουρκεστὰν, ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τῶν Τούρκων.

βραὰμ ***Ὀγοὺζ-Χάν,*** καταλιπὼν τὴν παχυλὴν εἰδωλολατρείαν, ἐδέχθη θρησκείαν ὑψηλοτέραν· ἕνεκα ὅμως τούτου περιῆλθεν εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Καρὰ Χὰν διαρκέσαντα 70 ὅλα ἔτη.

Ἀπαλλαγεὶς τῶν πολέμων τούτων, ὁ Ὀγοὺζ-Χὰν ἐλθὼν κατέλαβε τὴν διάσημον πόλιν τοῦ Τουρκεστὰν Ἰασσῆ, πιθανὸν κατὰ τὸν ΙΘ΄. αἰῶνα ἢ τὸν Κ΄., ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ πληθὺν ὁμοφύλων. Ἐγκαταστὰς ἐν Ἰασσῆ, διὰ διατάξεων καὶ νόμων φερόντων θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν χαρακτῆρα, διωργάνωσε τὸν ὑπ' αὐτὸν νομάδα λαόν, διὰ πολέμων δὲ συνεχῶν καὶ ἀδιαλείπτων ἐγένετο κύριος ὅλου τοῦ Τουρκεστάν.

Ὁ *Ὀγοὺζ-Χὰν* ἀπέκτησεν ἓξ υἱούς, τὸν *Χὰν τῆς ἡμέρας*, τὸν *Χὰν τῆς Σελήνης*, τὸν *Χὰν τῶν ἀστέρων*, τὸν *Χὰν τοῦ Οὐρανοῦ*, τὸν *Χὰν τῶν ὀρέων* καὶ τὸν *Χὰν τῆς Θαλάσσης*· οἱ τρεῖς πρῶτοι ἐκλήθησαν *Οὔτς Ὄκ*, ἤτοι τρία βέλη ἢ Τριβελεῖς·[1] οἱ δὲ

1 Κατὰ τὸν ἐθνικὸν μῦθον τῶν Τούρκων, ὁ Ὀγοὺζ-Χὰν ἐξέπεμψέ ποτε τοὺς 6 υἱοὺς αὐτοῦ πρὸς θήραν τῆς τύχης αὐτῶν· οὗτοι δὲ εὗρον ἓν τόξον καὶ τρία βέλη. Ὁ Ὀγοὺζ-Χὰν τῶν μὲν πρεσβυτέρων ἑκάστῳ ἔδωκεν ἀνὰ ἓν βέλος, τοῖς δὲ τρισὶ νεωτέροις τὸ τόξον· οὗτοι ὅμως θραύσαντες τὸ τόξον εἰς τρία, ἔλαβον ἕκαστος ἀνὰ ἓν τεμάχιον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐκλήθησαν Βοζούκ, ἤτοι Καταστροφεῖς, ἐνῷ οἱ πρῶτοι ἐκλήθησαν Οὔτς-Ὄκ ἤτοι Τριβελεῖς. Ἐν τοῖς πολέμοις δὲ οἱ μὲν Βοζοὺκ κατεῖχον τὸ δεξιὸν τοῦ στρατοῦ κέρας· ἐνῷ οἱ Οὔτς-Ὄκ, ἡγοῦντο τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος.

τρεῖς δεύτεροι ἐκλήθησαν *Βοζούκ*, ἤτοι Καταστροφεῖς.

Θανόντος τοῦ Ὀγοὺζ - Χάν, οἱ υἱοὶ διένειμαν πρὸς ἀλλήλους τὸ κράτος, λαβόντες οἱ μὲν τρεῖς πρεσβύτεροι τὰς Ἀνατολικάς, οἱ δὲ τρεῖς νεώτεροι τὰς Δυσμικὰς χώρας τούτου· ἐντεῦθεν δὲ οἱ πρῶτοι οἵτινες καὶ Οὔτς-Ὄκ ἢ Τριβελεῖς ἦκουον, ἐκλήθησαν *Τοῦρκοι τῆς Ἀνατολῆς*· οἱ δὲ δεύτεροι, οἵτινες καὶ Βοζοὺκ ἦκουον ἐκλήθησαν *Τοῦρκοι τῆς Δύσεως*.[1]

Οἱ *Τοῦρκοι τῆς Ἀνατολῆς*, ἤτοι οἱ Οὔτς Ὄκ ἢ Τριβελεῖς, ἐνδιαφέρουσιν ἡμῖν ἐλάχιστον, ὡς ἐγκαταστάντες εἰς τὴν ἀπωτέρω Ἀνατολήν· οἱ Τοῦρκοι ὅμως τῆς Δύσεως, ἤτοι οἱ Βοζοὺκ ἢ Καταστροφεῖς, ἐνδιαφέρουσιν ἡμῖν τὰ μάλιστα, διότι δι' αὐτῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπῆλθε μεγάλη μεταβολὴ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐκτενῶς περὶ αὐτῶν θέλομεν ὁμιλήσει.

Οἱ Τοῦρκοι τῆς Δύσεως καταλαβόντες τὰς δυσμικὰς χώρας τοῦ Τουρκεστάν, ἠναγκάζοντο συνεχῶς νὰ ἀντεπεξέρχωνται πρὸς τὰ πλησίον αὐτῶν ἰσχυρὰ κράτη· ἐντεῦθεν δὲ προσεκτήσαντο μεγίστην ἐμπειρίαν καὶ θάρρος ἐν τοῖς πολέμοις, διακριθέν-

1 Οἱ Ὀγοῦζοι, οἱ Σελδζοῦκοι καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ὀθμὰν ἢ Ὀθωμανοί, κοινῶς Ὀσμανλῆ, εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν Βοζούκ. Ἀνάγουσι δὲ τὸ γένος οἱ μὲν Ὀγοῦζοι, εἰς τὸν Χὰν τῶν ὀρέων, οἱ δὲ Σελδζοῦκοι εἰς τὸν Χὰν τῶν θαλασσῶν καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ἢ Ὀσμανλῆ εἰς τὸν Χὰν τοῦ Οὐρανοῦ.

SISMANOGLIO

τες ἰδίᾳ ἐν τῇ ἱππευτικῇ. Ἐφόδια τοιαῦτα ἔχοντες οἱ Βοζούκ, ἐπέτρεχον τὰς περιοίκους χώρας, βαθμιαίως ἀπομακρυνόμενοι τοῦ ἀρχικοῦ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν τόπου. Κατὰ τὸν Δ΄. ἢ Ε΄. μ. Χ. αἰῶνα κατέλαβον τὸν Καύκασον, ὑπερβάντες δὲ τοῦτον, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς περὶ τὸν Εὔξεινον καὶ Δούναβιν χώρας. (πρβλ. ἱστορ. ΙΦ. σελ. 3)[1].

Οἱ Ἄραβες, μεσοῦντος τοῦ Ζ΄. αἰῶνος μ. Χ. ἐμφανισθέντες ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ κόσμου μετὰ σκοπῶν κατακτητικῶν καὶ προθέσεων κοσμοκρατορικῶν, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀκαθέκτων Τουρκικῶν φυλῶν εὗρον εὐχειροτότατον ὄργανον τῶν προθέσεων αὐτῶν, μεταχειριζόμενοι τούτους ὡς μισθοφόρους.

Οἱ Τοῦρκοι ὑπηρετοῦντες τοῖς Ἄραψιν, ἐδιδάσκοντο ταὐτοχρόνως τὸν τρόπον τοῦ κυβερνᾶν ἐκπολιτιζόμενοι· συνάμα δὲ ἐμυοῦντο[2] καὶ τὰ δόγμα-

1 Ἡ Καυκάσιος Ρωσία, τὰ ἀνατολικὰ τῆς Κασπίας, ἡ κατὰ τὸν Εὔξεινον Ἀλβανία, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ σήμερον Βουλγαρία, ὑπῆρξαν ὁ τόπος τῆς ἐγκαστάσεως μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν Δυτικῶν Τούρκων, ἤτοι τῶν Βοζούκ. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Βούλγαροι πολὺ πρὸ τοῦ Ζ΄. αἰῶνος ἐπέτρεχον τὰς χώρας τοῦ Βυζαντίου, ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀναβιβάσωμεν τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Τούρκων εἰς τὰς χώρας ταύτας κατὰ τὸν Δ΄. καὶ Ε΄., ἀποκρούοντες τὴν γνώμην τοῦ Ι. Φεχμῆ καθ' ἣν ἡ ἐγκατάστασις ἐγένετο κατὰ τὸν Ζ΄ αἰῶνα μ. Χ.

2 Πρῶτος Τοῦρκος, ἀσπασθεὶς τὰ τοῦ Μωχάμεδ δόγματα, ἐγένετο ὁ Σαλοὺρ—ἀπόγονος τοῦ Χὰν τῶν ὀρέων—μετὰ τῶν δισχιλίων ὀπαδῶν αὐτοῦ, τὸ 960 μ. Χ., οἵτινες ἐκλήθησαν Τουρκομάνοι, τὸ ὁποῖον τινὲς θέλουσι δηλωτικὸν τοῦ Τούρκ-

τα τοῦ μεγάλου τῆς Ἀραβίας ἀναμορφωτοῦ. Ἐπέπρωτο ὅμως, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν μισθοφόρων καὶ νέων τούτων προσηλύτων τοῦ Μωχαμεδισμοῦ, οἱ Ἄραβες νὰ εὕρωσι τὸν ἐπικυνδινώτερον ἐχθρὸν τῶν κατακτητικῶν αὐτῶν σκοπῶν καὶ τῶν περὶ κοσμοκρατορίας προθέσεων αὐτῶν· διότι οἱ Τοῦρκοι ὑπερμεσοῦντος μὲν τοῦ Θ΄. μ. Χ. αἰῶνος, ἵδρυσαν ἐν Αἰγύπτῳ τὴν δυναστείαν τοῦ *Βινὴ Τουλοὺν*, διατηρηθεῖσαν ἀπὸ τοῦ 867—904 ἤτοι 37 ἔτη, μεσοῦντος δὲ τοῦ Ι΄. μ. Χ. τὴν δυναστείαν τοῦ *Βινὴ Ἀκούδ*, διαρκέσασαν 33 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 934-967· ἐφεξῆς δὲ μεσοῦντος τοῦ ια΄. μ. Χ. αἰῶνος ἐν μὲν Περσίᾳ πρῶτον τὴν δυναστείαν τῶν *Γαζνεβιδῶν*, διατηρηθεῖσαν 157 ὅλα ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1034—1191, ὕστερον τὸ *Ἀνατολικὸν Σελδζουκικὸν κράτος*[1], διατηρηθὲν 121 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1036—1147, ἀκολούθως τὴν δυναστείαν τῶν ἐν *Φὰρς Σελτσούκων*, διαρκέσασαν 158 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1040—1198. μετὰ ταῦτα τὴν δυναστείαν τῶν *Σελτζουκων* τοῦ *Κερμιάν*, διατηρηθεῖσαν 146 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1041—1187, ὑπερμεσοῦντος δὲ τοῦ ια΄. μ. Χ. αἰῶνος ἐν μὲν τῇ Μ. Ἀσίᾳ τὸ *Δυτικὸν Σελδζουκικὸν κράτος*, τὸ καὶ κράτος τοῦ Ῥοὺμ κληθέν, λαβὸν

ἰμὰν ἤτοι Τοῦρκος πιστός, ἐνῷ ἄλλοι, ὅπερ καὶ ὀρθότερον, θέλουσιν ἐκ τοῦ Τοὺρκ μὲνδ προερχόμενον, ὅπερ δηλοῖ κάτοχος, ὀπαδὸς, ἀκόλουθος τοῦ Τούρκου.

1 Τὰ περὶ τῶν 2 Σελδζουκικῶν κρατῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ βλέπε ἐν τῷ παραρτήματι.

τὴν ἐπίκλησιν ταύτην ἐκ τῶν χωρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελέσθη καὶ τὸ ὁποῖον διετηρήθη 238 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1063 — 1300· ἐν δὲ Συρίᾳ τὸ τῆς *Βερροίας* (Χαλέπ), διαρκέσαν 38 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1078 — 1116· καὶ τὸ τῆς Δαμασκοῦ, διατηρηθὲν ἔτη 216, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1084 — 1300· λήγοντος δὲ τοῦ ιγ΄. μ. Χ. αἰῶνος, 1299, τὸ *Ὀθωμανικὸν Κράτος*, ὅπερ ἀκούει γενικώτερον *Τουρκία* ἢ *Τουρκικὸν Κράτος*, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ζῶμεν, καὶ αἵτινες ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν ἡ πατρὶς τῶν πατέρων καὶ προγόνων ἡμῶν.

II

Ἐγκατάστασις τῶν Τούρκων ἐν ταῖς χώραις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Τοῦ Χάνου τῶν Μογγόλων Τζιγκὶς καταλύσαντος τὸ βασίλειον τῆς Χωρασμίας τὸ 1220 (616 ἔτ. ἐγείρας) ὁ *Σουλεϊμὰν* υἱὸς τοῦ Καγιὰ ἄλπ, ὅστις εἶλκε τὸ γένος ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς οἴκου τοῦ Καδῆ-Σουλεϊμάν, Ὀγούζου [1] τὴν καταγωγήν, φεύγων τὴν λύσσαν καὶ ὁρμὴν τῶν Μογγόλων, ἐγκατέστη ἐν Ἀρμενίᾳ περὶ τὴν Ἀρσίγγην (Ἐρζινδζὰν) καὶ τὸ Ἀχλάτ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τζιγκὶς χὰν 1226 ὁ *Σουλεϊμὰν* ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, εἰς πεντακισχιλίους ἀνερχομένων, εἰς τὸν τόπον τῆς προελεύσεως αὐτοῦ τὴν Χωρασμίαν· [2] ἀλλὰ διαβαίνων τὸν Εὐφράτην πεσὼν ἐκ τοῦ ἵππου ἐπνίγη.[3] Τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ ἱκανοί, ἀκολουθοῦντες τοῖς

1 Περὶ τῶν Ὀγούζων ἴδε παράρτημα τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

2 Χωρασμία εἶνε ἡ χώρα ἡ ὁριζομένη ἐξ Ἀνατ. ὑπὸ τοῦ Ὄξου ποταμοῦ (Δζιχοὺν σουγιοῦ) ἐκ Δυσμῶν ὑπὸ τῆς Κασπίας, ἐκ Βορρᾶ ὑπὸ τῆς χώρας τῶν Τουρκομάνων καὶ ἐκ Νότου ὑπὸ τοῦ Χορασὰν (Χμρ Α 33.)

3 Ὁ τόπος ὅπου ἐπνίγη ὁ Σουλεϊμάν, κεῖται ἐγγὺς τοῦ

δυσὶν ἀδελφοῖς τοῦ Σουλεϊμὰν Σονκιοὺρ-τεκὶν καὶ Γκιοὺν-δογδού, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χωρασμίαν· ἄλλοι ἔμειναν, ὅπου εὑρέθησαν·[1] ἐλάχιστοι δὲ μόλις εἰς 444 ἀνερχόμενοι, ἠκολούθησαν τοῖς υἱοῖς τοῦ Σουλεϊμὰν *Δισ-δὰρ* καὶ Ἔρ-Δογρουλ, οἵτινες ἀναζεύξαντες, ὅθεν ἀνεχώρησαν, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Φασιανὴν [2] (Πασὶν ὀβασῆ) καὶ τὸ πεδίον τοῦ Σουρμελῆ (Σουρμελῆ ὀβασῆ). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ τόπος οὗτος ὑπῆρχεν ἀπρόσφορος διὰ νομάδα λαόν, ἐξητήσαντο παρὰ τοῦ Σουλτάνου Ἰκονίου Ἀλαεδδὶν Κεϊκοβὰδ α.΄ τόπον πρὸς ἐγκατάστασιν.[3] Καίτοι δὲ ἀπέτυχον τοῦ αἰτουμένου, οὐχ ἧττον δὲν ἀπηλπίσθησαν, ἀνέμενον δὲ εὐκαιρίαν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ πόθου αὐτῶν, ἥτις καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ δοθῇ αὐτοῖς.

Τὸ 1229 τοῦ Σουλτάνου Ἰκονίου Ἀλαεδδὶν Κεϊκοβὰδ α.΄ πολεμοῦντος τῷ Σάχῃ Χωρασμίας Δζελαλ-εδδὶν παρὰ τὴν Ἀρσίγγην (Ἐρζινδζὰν)

Τοβὰρ καὶ ἀκούει μέχρι σήμερον Τούρκ-μεζαρῆ (τάφος τοῦ Τούρκου).

1 Οἱ μέχρι σήμερον ἐν ἔαρι, θέρει καὶ μετοπώρου τὰς ἀρχὰς ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Μ. Ἀσίας αὐλιζόμενοι, ἐν δὲ χειμῶνος εἰς χθαμαλὰ αὐτῆς πεδία ζῶντες Τουρκμέν, εἶναι ἀπόγονοι καὶ λείψανα τῶν ἀκολούθων τοῦ Σουλεϊμάν, συνεπῶς ὁμαίμονες καὶ ὁμόφυλοι τῶν ἡμετέρων συμπατριωτῶν Τούρκων.

2 Ἡ Φασιανὴ καὶ τὸ πεδίον Σουρμελὴ περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀράξου (Βενδὲρ Ἐμὶρ σουγιοῦ) καὶ τοῦ Ὁμίρα ποταμοῦ (Μουρὰδ σουγιοῦ).

3 πρβλ. Ἱστορ. Ι. Φ. Σελ 5.

καὶ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς δυσχέρειαν εὑρισκομένου, οἱ ἀδελφοὶ Δινδὰρ καὶ Ἐρδογρούλ, εἴτε αὐθόρμητοι, εἴτε μετὰ προηγηθεῖσαν συνθηκολόγησιν — διότι ἀμφοτέρων τῶν γνωμῶν ὑπάρχουσιν οἱ ὑπερμαχοῦντες — ἐπῆλθον ἐπίκουροι τῷ Ἀλαεδδίν· οὕτω δὲ ἡ νίκη ἐπέστεψε τὰ ὅπλα αὐτοῦ.[1] Ὁ Ἀλαεδδὶν τότε ἐξεχώρησε τοῖς συμπράξασιν αὐτῷ, δυσὶν ἀδελφοῖς, τὸ Θηβάσιον [2] πεδίον (Σογιοὺδ ὀβασῆ) πρὸς ἐγκατάστασιν, δωρησάμενος ἅμα τῷ Ἐρδογρουὶλ στολὴν χρυσοΰφαντον,

Ὁ *Ἐρδογρουὶλ* (ἤτοι εὐθὺς ἀνὴρ) 1230—1286 ἀναγνωρισθεὶς ἄρχων τοῦ Θηβασίου πεδίου ὑπὸ Ἀλαεδδὶν Κεϊκοβὰδ α.΄, τὸ 1236 κατέλαβε, τῇ ἐπινεύσει τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτοῦ, τὸ φρούριον Μελαγγείων (Καραδζὰ-χησὰρ) ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ Ἕλληνες παρηνόχλουν αὐτόν. Ἡ ἐπὶ τῇ προσκτήσει ὅμως φρουρίου ἐρυμνοῦ εὐφροσύνη αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὀλιγοχρόνιος· διότι οἱ Ἕλληνες μετὰ μικρὸν ἀνεκτήσαντο τὸ φρούριον. Τὸ αὐτὸ ἔτος τῶν Τατάρων τοῦ Ἀκτὰβ ἐπιδραμόντων τὰ τῆς Μυσίας καὶ Βιθυνίας, ὁ Ἀλαεδδὶν Κεϊκοβὰδ α.΄ ἐπῆλθε κατ᾽ αὐτῶν μετὰ μεγάλου στρατοῦ. Ὁ Ἐρδογρουὶλ θέλων νὰ ἑλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν πλήρη τὴν

1 Ἡ Μάχη αὕτη εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Νίσσε-Σεμὲν.

2 Τὸ Θηβάσιον πεδίον κεῖται Ν. τῶν Λευκῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀπέχει 9 ὥρας καὶ Β. τοῦ Δορυλαίου, ἀπέχον τούτου 10 ὥρας, εὑρίσκεται δὲ μεταξὺ τοῦ Ὀρμινίου (Ἐρμενὶ δαγῆ τοῦ σήμερον Ἀλᾶ δαγῆ) καὶ τοῦ Τήμνου (Τουμέντς δαγῆ ἄλλοτε ἀκούοντος, σήμερον δὲ Μουρὰδ δαγῆ λεγομένου).

εὐμένειαν τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνης ἀπεξεδέχετο καὶ ἤλπιζε τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, προέταξε τῶν Σουλτανικῶν στρατιῶν τοὺς ἰδίους αὐτοῦ οἰκογενεῖς εἰς 440 μόλις ἀνερχομένους. Ὁ μεγαλόψυχος Ἀλαεδδίν, ὑπερησθεὶς ἐκ τῆς ἐνδείξεως ταύτης τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ Ἐρδογρούλ, μετὰ τὴν ὁλοσχερῆ τῶν Τατάρων κατατρόπωσιν καὶ τὴν ἔξωσιν αὐτῶν ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐδωρήσατο τῷ Ἐρδογροὺλ τὴν χώραν τοῦ Σαραϊδζήκ, ἥτις ἔκειτο μεταξύ τῶν φρουρίων Βηλοκώμων [1] (Βιλεδζὴκ) καὶ Μελαγγείων [2] (Καραδζᾶ χησὰρ) τὸν δὲ τόπον, ὅπου ὁ Ἐρδογροὺλ προέταξε τοὺς ἑαυτοῦ πρὸ τῶν Σουλτανικῶν στρατειῶν, ὠνόμασε, πρὸς διαιώνισιν τῆς πράξεως, Σουλτὰν Οἰνί,[3] ἤτοι πρωτοπορείαν ἢ μέτωπον τοῦ Σουλτάνου.

Ἀναπτερωθεισῶν οὕτω τῶν ἐλπίδων τοῦ Ἐρδογρσύλ, ἐπειράθη διὰ τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ υἱοῦ Ὀσμὰν νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον Ἀγγελοκώμων[4]

1 Τὰ Βηλόκωμα κεῖνται Νοτίως τῆς Νικαίας καὶ Βορείως τῆς Κίου.

2 Τὰ Μελάγγεια κεῖνται βορείως τοῦ Κοτυαίου παρὰ τὸν Θίμβρυν (Πουρσὰκ-σοῦ).

3 Τὸ Σουλτὰν Οἰνὶ ἀποτελεῖ χώραν, περιοριζομένην ὑπὸ τῆς ἐπικτήτου Φρυγίας καὶ περιλαμβάνουσαν τὸ Θηβάσιον πεδίον, τὸ Δορύλαιον, καὶ τὰ φρούρια Μελαγγείων, Βηλοκώμων, Ἰτόνων, Βουζάνων καὶ Μετώπου Ἄντρον (Χμρ. α.′ 53).

4 Τὰ Ἀγγελόκωμα κεῖνται ἐπὶ τῆς φερούσης ἀπὸ Πρού-

(Ἀϊνεγκιόλ), οἰκτρὰ ὅμως ἀποτυχία διέψευσε τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ· διότι ὁ φρούραρχος τῶν Ἀγγελοκώμων μαθὼν τὴν μελετωμένην ἐπίθεσιν, ἔστησεν αὐτῷ ἐνέδραν, τῆς ὁποίας, οὔτε αὐτός, οὔτε τῶν μεθ' ἑαυτοῦ 75 ἀνδρῶν οὐδεὶς θὰ ἐσώζετο, ἂν μὴ χριστιανός τις Ἄρατος τὸ ὄνομα κατήγγελλε τὸ ἀποφασισθέν. Ὁ Ὀσμὰν ἐκμανεὶς ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ, ἐκδίκησιν δὲ ποθῶν, μετά τινα χρόνον ἄγων 300 ἐπετέθη ὅλως ἀπροόπτως, κατὰ τοῦ φρουρίου Κρούλλων (Κολαδζὰ χισὰρ), τὸ ὁποῖον καὶ κατέλαβεν ἀμαχητεί, τῶν ἐν αὐτῷ ὑποστάντων λυσσώδη διαπαγὴν καὶ δήωσιν. Οἱ φρούραρχοι ὅμως Ἀγγελοκώμων καὶ Μελαγγείων, ἐπελθόντες μετ' οὐ πολὺ κατὰ τοῦ Ὀσμάν, ἐν Ἀγριλίῳ, ἐδίδαξαν αὐτὸν τὸ ἐπισφαλὲς τοιούτων ἐνεργειῶν, κατανικήσαντες τελείως.[1] Ὁ Ὀσμάν, βαρέως φέρων τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, ἐκδικούμενος, ἐξεντέρισε τὸ πτῶμα τοῦ πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ Καλανοῦ ἢ Καλογιάννη φρουράρχου Μελαγγείων.

Τὸ 1286 ὁ Ὀσμὰν ἐκυρίευσε, μετὰ διετῆ ὅλον

σης εἰς Κοτύαιον ὄπισθεν τοῦ Ὀλύμπου, παρ' αὐτοῖς δὲ ἔκειτο τὸ φρούριον Κρούλλων.

1 Ἐν τῇ μαχῃ ταύτῃ, τῇ γενομένῃ παρὰ τὸ Ὀρμήνιον, ὁ Ὀσμὰν ἀπώλεσεν οὐχὶ ὀλίγους τῶν περὶ αὐτόν, ἐν οἷς καὶ τὸν νεώτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Βαρουϊατῆ Σεζαδζῆ, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος μέχρι σήμερον σώζεται κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς φάραγγος τοῦ ὄρους ἐν τῷ χωρίῳ Χαμζᾶ κιοΐ.

ἀγῶνα, τὸ φρούριον Μελαγγείων, μεθ' ὃ ἐπῆλθε κατὰ τῆς Προύσης, ἄνευ ὅμως ἐπιτυχίας τινός. Κατὰ παράδοξον ὅμως συγκυρίαν, καθ' ἣν ἐποχὴν ἔπιπτον τὰ Μελάγγεια κατὰ τὴν αὐτὴν ἔνθεν μὲν ἐξεμέτρα τὸ ζῆν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἐρδογρούλ, ἔνθεν δὲ ἐγεννᾶτο αὐτῷ ἐκ τῆς ὡραίας Μαλχατοὺν [1] υἱός, ὁ Ὀρχάν.

1 Ἡ Μαλχατοὺν ἦτο θυγάτηρ τοῦ Σεΐχου Ἐδεβαλῆ, ἠρέσθησαν δὲ ταύτης ὅ τε Ὀσμὰν καὶ ὁ διοικητὴς Δορυλαίου. Ὁ γηραιὸς Σεΐχ, γνωρίζων ὅτι οἱ ἐφήμεροι ἔρωτες ὀλίγον συμβάλλουσιν εἰς τὴν ἁρμονικὴν συμβίωσιν, ἠρνήθη νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν αἴτησιν τῶν ἐραστῶν. Παρελθούσης ὅμως διετίας καὶ τοῦ Ὀσμὰν φονεύσαντος τὸν ἀντεραστὴν αὐτοῦ, ὁ Σεΐχ ἐθεώρησεν ἐπιβάλλουσαν τὴν σύζευξιν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τῷ Ὀσμὰν, δείγματα παρασχόντι τῆς σταθερότητος τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ. Ἡ Ἀσιάτις ὅμως φαντασία, ἡ γόνιμος εἰς ἐπινοήματα, ἔπλασε μυθώδες ὄνειρον τοῦ Ὀσμάν, προάγγελον τῆς κοσμοκρατορίας αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου δῆθεν ἐπείσθη ὁ Σεΐχ νὰ ἐκδώσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Ὀσμάν. Τὸ ὄνειρον ἔχει ὧδε· ὁ Ὀσμάν, εὑρισκόμενός ποτε παρὰ τῷ Σεΐχῃ Ἐδεβαλῆ, εἶδεν ἐν ὀνείρῳ, ὅτι ἡ Σελήνη προελθοῦσα ἐκ τοῦ στήθους τοῦ Ἐδεβαλῆ, ἐβυθίσθη εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ὀσμάν, ἐκ τῶν λαγόνων τοῦ ὁποίου προῆλθε δένδρον, τοῦ ὁποίου ἡ σκιὰ ἐξετείνετο μέχρι τῶν ἀπωτάτων τριῶν τῆς Οἰκουμένης μερῶν, τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἔβρεχον ὁ Τίγρις, ὁ Εὐφράτης, ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Ἴστρος, οἱ κλῶνοι δὲ αὐτοῦ ἐκάλυπτον τὸν Αἷμον, Καύκασον καὶ Ταῦρον, τὴν δὲ κορυφὴν ἐκόσμει ἡ ἡμισέληνος ἀκτινοβολοῦσα. Οἱ πλάσται ὅμως τοῦ φαντασιώδους τούτου καὶ ἀνυπάρκτου ὀνείρου, εἶναι ἄπορον πῶς δὲν

III

Ἀνασκόπησις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Ἐκλιπόντος τοῦ γένους Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου τὸ 363 μ. Χ., ὁ θρόνος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἀπέβη ἕρμαιον τῶν φιλοδόξων καὶ φιλάρχων στρατηγῶν καὶ αὐλικῶν. Ἴβηρες, Θρᾷκες, Ἴσαυροι, Ἀλβανοί, Καππαδόκαι, Χάζαροι, Ἀρμένιοι, Φρύγες, Μακεδόνες, Παφλαγόνες, Ἕλληνες διαδοχικῶς κατέλαβον αὐτόν. Καίτοι δὲ μεταξὺ τῶν τοῦ βασιλικοῦ διαδήματος καὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς τηβέννου ἐραστῶν ἔνιοι, ὡς Θεοδόσιος ὁ Μέγας, Ἰουστινιανὸς ὁ α.΄ καὶ β.΄, Ἡράκλειος, Λέων ὁ Ἴσαυρος καὶ Κωνσταντῖνος ε.΄ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Βασίλειος ὁ Μακεδών, Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς καὶ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ἐδείχθησαν ἄξιοι τυῦ ἀξιώματος· οἱ λοιποὶ ὅμως ἐρρύπαναν τὸν θρόνον καὶ ἐξηυτέλισαν τὸ ἀξίωμα. Ἀπὸ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου 1025, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τρό-

κατενόησαν, ὅτι διὰ τούτου ἔνθεν μὲν ὑβρίζεται αὐτὸ τὸ θεῖον ὡς ἀνοικτίρμον, ἀφοῦ ἐπὶ διετίαν ἠνείχετο τὰ βάσανα πλάσματος πρσφιλοῦς αὐτῷ, οἷος βεβαίως ἐγένετο καὶ ἦν ὁ ἐν ὀνείρῳ χρηματιζόμενος· ἔνθεν δὲ μειοῦται ἡ ἀξία τοῦ ἐξυμνουμένου ἥρωος, ὅστις μόνῃ τῇ ὑψόθεν ἀντιλήψει ἐγένετο ὅ,τι ἐγένετο. Ἡ Ἀσιάτις ὅμως φαντασία καὶ διάνοια εὑρίσκει πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὰ ἀντιδόματα.

μον ἐνέβαλλε τοῖς ἐχθροῖς σεβασμὸν δὲ ἐνέπνεε τοῖς φίλοις, μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἀνῆλθον πρόσωπα πάσης ἀξίας ἐστερημένα. Ὁ Βυζαντινὸς λαός, ὁ Βυζαντινὸς στρατός, ὁ Βυζαντινὸς στόλος, ὁ ὑπὸ ἐνδόξους στρατηγούς, τὸν Βελισάριον, τὸν Ναρσῆν, τὸν Μαυρίκιον, τὸν Φιλιππικόν, τοὺς Ἡρακλείους, τὸν Λαχανοδράκοντα, τὸν Ἀέτιον, τὸν Κρατερόν, τὸν Μελισσηνόν, τὸν Καρβέαν, τὸν Χρυσόχειρα, τὸν Χριστόφορον, τὸν Ὠρύφαν, τὸν Κερκούαν, τοὺς Φωκᾶ Βάρδαν Λέοντα καὶ Νικηφόρον, τὸν Ἐξαμηλίτην, τὸν Σκληρὸν Βάρδαν, τὸν Βοτονειάτην Θεόφιλον, τὸν Ξιφίαν Νικηφόρον, τὸν Μινιάκην Γεώργιον, τὸν Κατακάλωνα, τὸν Κεκαυμένον, τὸν Τραχωνειάτην, τὸν Βρανᾶν, τὸν Φιλανθρωπικὸν Ἀλέξιον καὶ τόσους ἄλλους τοσούτους καὶ τηλικούτους ἁράμενος θριάμβους κατὰ τῶν Περσῶν, Ἀράβων, Παυλικιανῶν, Βουλγάρων, Ρώσων, Ἀβάρων, Χαζάρων, Ἰβήρων, Φράγκων, Ἰταλῶν καὶ τόσων ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ κράτους ἤδη ὑπὸ ἀνάνδρους καὶ μικροψύχους στρατηγοὺς καὶ βασιλεῖς, ἀπώλεσε τὸ μεγαλουργὸν αὐτοῦ σθένος καὶ τὴν ἀκάθεκτον πρὸς κατίσχυσιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὁρμήν.

Ἀπὸ πολλοῦ ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐλῇ τὰ κακουργήματα ἦσαν τὸ ἀσφαλέστατον μέσον πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ θρόνου ἀπὸ ἐπικινδύνων ἀντιπάλων. Καππαδόκης ὁ Φωκᾶς ἐθανάτωσε τὸν Μαυρίκιον μετὰ τῶν 5 υἱῶν αὐτοῦ, ὅπως καταλάβῃ τὸν θρόνον τὸ 602. Εἰρήνη ἡ μέγαιρα τὸ 792 ἐξετύφλωσε τὸν υἱὸν αὐτῆς Κωνσταντῖνον Ϛ΄. ἐφόνευσε Νικηφόρον τὸν υἱὸν τοῦ Λέοντος Χαζάρου καὶ ἐγλωσσοκόπησε τοὺς 4 ἀδελφοὺς τοῦ Λέοντος, ὅπως ἀπαλλαττομένη ἀντιπάλων, ἀσφαλῶς κατέχῃ τὸ στέμμα καὶ τὸν θρόνον. Μιχαὴλ β΄. ὁ Τραυλὸς ἐν αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ ἐφόνευσε τὸ 820 Λέοντα τὸν Ἀρμένιον,— ὑπεραμυνόμενον ἑαυτοῦ διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ —, ἵνα καταλάβῃ τὸν θρόνον. Ρωμανὸς ὁ Λεκαπηνός, Ἀρμένιος τὸ γένος, ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ Βυζαντίου τὸ 912, ἕνεκα τῶν ἐρώτων αὐτοῦ πρὸς Ζωὴν τὴν σύζυγον τοῦ Λέοντος τοῦ λεγομένου Σοφοῦ, ἀξίου ὅμως τῆς κλήσεως τοῦ Σχολαστικοῦ. Ρωμανὸς ὁ β΄. κατέλαβε τὸν θρόνον τὸ 959 δηλητηριάσας τὸν πατέρα αὐτοῦ Κωνσταντῖνον Ζ΄. τὸν Πορφυρογέννητον. Ἰωάννης Τσιμισκῆς, ὁ Ἀρμένιος, ἐβασίλευσε τὸ 967 φονεύσας Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, συνεργούσης τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοφανοῦς. Τὰ κακουργήματα ταῦτα, τὰ ἐξευτελίζοντα τὸν ἄνθρωπον καὶ καταρρυπαίνοντα τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θεοειδές, καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος δὲν ἔπαυσαν διενεργούμενα ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐλῇ. Ζωὴ ἡ σύζυγος Ρωμανοῦ η΄. τοῦ Ἀργυροῦ (1028—1034) ἵνα ἀπολαύῃ τῶν ἐρώτων τοῦ ἐπιληπτικοῦ Μανουὴλ τοῦ Παφλαγόνος, ἐδηλητηρίασε τὸν Ρωμανόν, ὅπως δὲ ἀπαλλαγῇ τέλεον αὐτοῦ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ἐν τῷ Λουτρῶνι κατ᾽ αὐτὴν τὴν Πέμπτην τῆς Μεγάλης ἑβδομάδος, στεφθεῖ-

σα τὸν ἐραστὴν αὐτῆς τῇ ἐπιούσῃ Μεγάλῃ Παρασκευῇ πρὶν ἢ ἔτι ταφῇ ὁ ἀποπνιγεὶς Ρωμανός.

Ἡ Ζωὴ αὕτη, ἡ ἐρασθεῖσα τοῦ ἀδελφοῦ εὐνούχου, ἡ ἀνόμως συζήσασα Κωνσταντίνῳ Ἀρτοκλίνῳ, ἡ φονεὺς Μιχαὴλ Ε΄. τοῦ Καλαφάτη (1041—1042), τὸ 1042 — καίπερ 62 ὅλα ἔτη ἐπὶ τῆς ῥάχεως φέρουσα — συζευχθεῖσα Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, ἀνεβίβασε τοῦτον ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου. Ρωμανὸς Δ.΄ ὁ Διογένης 1068 ἠξιώθη τοῦ Βυζαντινοῦ ἀξιώματος ἕνεκα τῶν ἐρώτων αὐτοῦ πρὸς τὴν Εὐδοκίαν σύζυγον Κωνσταντίνου Ι.΄ τοῦ Δούκα. Ἀνδρόνικος Α.΄ ὁ Κομνηνὸς (1183) ἵνα στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἔπνιξε τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ καὶ νόμιμον διάδοχον τοῦ θρόνου, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν κρατῶν τὸ ἅγιον ποτήριον ἀνὰ χεῖρας ὡρκίζετο εἰς τὸν Θεὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὅτι θὰ ὑπερήσπιζε τὴν ζωὴν καὶ τὸν θρόνον τοῦ νομίμου διαδόχου Ἀλεξίου υἱοῦ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ. Ἀλέξιος Δ.΄ καὶ Ἰσαάκιος Β΄. οἱ Ἄγγελοι κατελάμβανον τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου τῇ συνδρομῇ τῶν ἐχθρῶν τοῦ κράτους Σταυροφόρων (1195). Μιχαὴλ Η΄. ὁ Παλαιολόγος κατέλαβε τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου τὸ 1262 ἐκτυφλώσας τὸν νόμιμον διάδοχον Ἰωάννην, υἱὸν τοῦ Θεοδώρου Λασκάρεως.

Ὁ Βυζαντινὸς λαὸς ἐκφυλισθεὶς, ἀπαθῶς ἐθεᾶτο τὰ ἐν τῇ αὐλῇ τελούμενα· οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐτάττετο ὑπὲρ ἀποφωλίων τεράτων καὶ κοι-

νωνικῶν ἐκβρασμάτων, οἷα ἐγένοντο ἡ Ζωὴ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς Θεοδώρα, Ἰωάννης Ζ.΄ καὶ Ἀνδρόνικος Γ.΄ οἱ Παλαιολόγοι, οἱ ὑποτέλειαν τοῖς Τούρκοις ὁμολογήσαντες, ὕστερον δὲ ἀμιλλώμενοι πῶς, ἐκπορθοῦντες τὴν Φιλαδέλφειαν, πόλιν Ἑλληνίδα, νὰ ὑποτάξωσιν αὐτὴν τοῖς Τούρκοις.

Τὸ Βυζαντινὸν κράτος, τὸ ἄλλοτε ἐκτεινόμενον ἐν Ἰταλίᾳ, Ἀφρικῇ, Αἰγύπτῳ, Συρίᾳ, Μεσσοποταμίᾳ, Ἀρμενίᾳ, Ἰβηρίᾳ, Κολχίδι, ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως καὶ Ταυρικῆς, ἤδη ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος ὑπὸ δεσπότας τελουσῶν, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν περὶ τὸν Στρυμόνα χωρῶν, ἐξ ἐλαχίστου μέρους τῆς Θρᾴκης, ὡρισμένων κτήσεων ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ, ἤτοι τῆς Φιλαδελφείας, Προύσης, Νικαίας, Νικομηδείας, μέρους τῆς Παφλαγονίας καὶ τῆς Ἀμισοῦ, καὶ τῶν νήσων Ἰκαρίας, Σάμου, Κῶ, Χίου καὶ Λέσβου. Τοιαύτη ὑπῆρχεν ἡ κατάστασις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, καθ' ἣν ἐποχὴν τὸν θανόντα Ἐρδογρουὶλ διεδέχετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀσμὰν ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

SISMANOGLIO

IV

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Α.΄

Ὀσμάν, ἢ Καρὰ-Ὀσμάν, ἢ Γαζῆ-Ὀσμὰν (1286—1326). Θανόντος τοῦ Ἐρδογρουὶ, ὁ Ὀσμὰν εἰκοσιοκταέτης τὴν ἡλικίαν, κατέλαβε τὴν ἀρχὴν τῶν ὁμογενῶν αὐτῷ ἀμέσως δὲ κατέστησε πρωτεύουσαν αὐτοῦ τὰ Μελάγγεια, μεταβαλὼν τὸν ἐν αὐτοῖς ναὸν τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τέμενος καὶ διορίσας ἐν αὐτῇ Ἱεροδίκην (Καδῆ) τὸν Ἐδεβαλῆ Τουρσοὺν Φακήχ. Τῇ ἐπινεύσει δὲ τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτοῦ Γιαγιὰς Ἐδδὶν Μεσοὺδ β.΄ ὥρισε τὴν Παρασκευὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν ἀγορᾶς καὶ δημοσίας προσευχῆς.

Ἡ στοργὴ τοῦ Ὀσμὰν πρὸς τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ ἀνεξαιρέτως φυλῆς καὶ θρησκείας, ἡ εὐθύδικος κρίσις καὶ ἡ πρὸς πάντας ἀμεροληψία, ταχέως διέφημίσθησαν· ἕνεκα δὲ τούτου κατὰ πᾶσαν Παρασκευὴν συνέρρεον πλήθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νεοσυστάτου βασιλείου, ἅτινα ὑπέβαλλον τὰς ἀγωγὰς καὶ αἰτήσεις αὐτῶν εἰς τὸν νεαρὸν Ἐμίρην.[1]

1 Ὁ Ὀσμὰν καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐχρῶντο τῷ τίτλῳ τούτῳ. Πρῶτος Βαγιαζὴδ ὁ Α΄. ὁ κληθεὶς Γιλδιρὴμ (Κεραυνὸς) διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἐνεργητικότητα ἐν τοῖς πολέμοις,

Ὁ Σουλτάνος Ἰκονίου Γιαγιὰς Ἐδδὶν Μεσοὺδ β.΄, τοῦ ὁποίου τὸ κράτος διατελοῦν ὑπὸ τοὺς Μογγόλους ὑφίστατο ὀνόματι, τὰς ἐπιτυχίας τοῦ ὑποτελοῦς αὐτῷ πληροφορούμενος, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐκχωρήσῃ τῷ Ὀσμὰν τὸ ἀξίωμα καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἡγεμόνος (Βέη) ἐκπέμψας ἅμα αὐτῷ διά τινος τῶν στενῶν συγγενῶν αὐτοῦ τὰ ἐμβλήματα τοῦ ἀπονεμηθέντος τίτλου καὶ ἀξιώματος ἅτινα ἦσαν *σημαία*[1] *τύμπανον* καὶ *ἱππουρίς*[2], πρὸς δὲ τούτοις ἐξεχώρησεν αὐτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νόμισμα ἴδιον.

Ἡ ἔνδειξις αὕτη τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας ὑπεξέκαυσεν ἐν τῷ Ὀσμὰν τὸν πόθον τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ

ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Σουλτάν, τὸν ὁποῖον πρῶτος ἔλαβεν ὁ Χὰν τῆς Σαμαρκάνδης Ταγμάτς, γαμβρὸς τοῦ Ἄλπ Ἀρσλὰν ἐπὶ θυγατρί.

1 Ἡ Σημαία αὕτη τοῦ Ὀσμὰν εἶχε χρῶμα ***Λευκόν,*** οἱ διάδοχοι αὐτοῦ εἰσήγαγον τὴν πρασίνην, ἔχουσαν 3 λευκοὺς ἀστέρας. Μετὰ ταῦτα ἡ Σημαία τῶν Τούρκων ἀπετελεῖτο ἐξ ἐρυθροῦ ἐδάφους, ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ κύκλον πρασίνου χρώματος, ἐν δὲ τῷ κύκλῳ ἐνεκολάπτοντο 3 ἀστέρες κιτρίνου χρώματος, ὁ μὲν ὄπισθεν τοῦ δέ. Μουρὰδ ὅμως ὁ α.΄ εἶχεν ἐπίσημον σημαίαν τὴν πρασίνην· ὁ δὲ Μεχμὲδ β.΄ τὴν ἐρυθρᾶν. Ἀνάγκη ὅμως νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ Μωχάμεδ εἶχε σημαίαν κιτρίνου χρώματος, οἱ Φατιμίται Χαλίφαι πρασίνην, οἱ Ὀμμεϊάδαι τοιοῦτοι λευκὴν καὶ οἱ Ἀββασίδαι μαύρην. Ἐντεῦθεν δὲ σήμερον, ὅτε Χαλιφάτον καὶ Σουλτανάτον εἰσὶν ἀδιασπάστως ἡνωμένα, βλέπομεν ποικιλοχρώμους σημαίας, κοσμούσας τὰς τελετὰς τῶν Τούρκων.

2 Οἱ Ἀνατολικοὶ λαοὶ ἔκπαλαι σημεῖον ἐξουσίας εἶχον

κράτους αὐτοῦ· οὕτω δὲ ὑπερβὰς τὸν Σαγγάριον (Σακάρια Σουγιοὺ) τῇ βοηθείᾳ τοῦ Μιχαὴλ Ὀξυγενείου φρουράρχου Χιρμεγγίας καὶ τοῦ Σαμασμᾶ Τσαούση ἐλῄϊσε τὴν Ταράκλειαν (Ταρακλῆβολοῦ ἢ Ταρακδζῆ)[1] τὰ Δαδάστανα (Κιουνοὺκ) καὶ τὰς Μοδρηνὰς (Μουδούρνου).

Τὸ 1295 ὁ Ὀσμὰν κατέλαβε διὰ δόλου τὸ φρούριον τῶν Βηλοκώμων[1] (Βιλεδζὶκ) εὐθὺς δὲ ἀμέσως

τὰς οὐρὰς τῶν ἵππων, τὰς ὁποίας ἐπὶ κοντοῦ προέταττον τοῦ στρατοῦ. Ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ κοντοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκρεμῶντο αἱ οὐραὶ τῶν ἵππων ἔθετον σφαῖραν κεχρυσωμένην, μεταξὺ δὲ τῆς σφαίρας καὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἵππου, ἥτις ἐβάφετο ἐρυθρᾶ, ἔθετον πλέγμα ἐκ τριχῶν ἵππων λευκῶν καὶ μελαινῶν δίκην κροβύλου· τὸ τοιοῦτον ἐκαλεῖτο **τοὺγ** ἦτο δὲ δεῖγμα ἐξουσίας, τοιοῦτο δὲ τοὺγ ἐδόθη τῷ Ὀσμάν. Ἐφεξῆς τῶν φερόντων τὸν βαθμὸν Μίρη-Λιβᾶ καὶ Σανδζὰκβέη προηγεῖτο ἓν τούγ, τῶν Μίρη-Μιρὰν καὶ Βεϊλὲρ-βέη δύο, τῶν ἁπλῶν βεζυρῶν τρία καὶ τῶν μεγάλων βεζυρῶν (Σὰδρᾶζὰμ) πέντε. Ἐν τοῖς πολέμοις, μετέχοντος τυχὸν τοῦ Σουλτάνου, προηγοῦντο ἑπτὰ τοὺγ ἢ ἱππουρίδες.

1 Ἡ Ταράκλεια ἀπέχει τοῦ Σούρκου, ἤτοι τοῦ βατοῦ μέρους τοῦ Σαγγαρίου 9 ὥρας, τὰ Δαδάστανα δὲ τῆς Ταρακλείας 6 καὶ αἱ Μοδρηναὶ τοῦ Βιθυνίου (Βόλου) 12 ὥρας.

2 Ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Τούρκων ἐν τῷ Θηβασίρ πεδίῳ, οἱ Τοῦρκοι ἀνερχόμενοι κατὰ τὸ θέρος εἰς τὰ ὄρη, παρακατέθετον τὰ πολυτιμώτερα τῶν ἐπίπλων αὐτῶν ἐν τῷ φρουρίῳ Βηλοκώμων πρὸς προφυλακήν, ἐπὶ τῷ ὄρῳ ὅπως γυναῖκες εἰσάγωσι καὶ ἐξάγωσι τὰ ἔπιπλα. Ὁ Ὀσμὰν ἐποφθαλμιῶν τὸ φρούριον, εἴτε δὲ θέλων καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα κατ' ἔτος προσέφερον τῷ φρουράρχῳ Βηλοκώμων οἱ Τοῦρκοι διὰ τὴν ἐνδεικνυμένην φροντίδα πρὸς προ-

τὸ Γιὰρ Χισὰρ,[1] διὰ δὲ τοῦ στρατηγοῦ Τουργουδἄλπ τὸ φρούριον Ἀγγελοκώμων[2] (Ἀϊνεγκιόλ).

Ὁ Σουλτάνος Ἰκονίου Γιαγιὰς Ἐδδὶν Μουσὰς β.΄ νέαν ἔνδειξιν εὐμενείας παρέχων τῷ Ὀσμάν, ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸ Δορύλαιον. Μετὰ τετραετίαν ὅμως ὁ Ὀσμάν, ἐπωφελούμενος τῆς τελείας ἐξασθενήσεως τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτοῦ Ἀλαεδδὶν Κεϊκοβὰδ γ.΄, ἀπέσεισε τὴν ἐπικυριαρχίαν αὐτοῦ καὶ ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον (1299), ὅτε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἤρξατο μνημονευόμενον ἐν ταῖς δημοσίαις προσευχαῖς καὶ τελεταῖς.

Ὁ Ὀσμὰν γενόμενος ἀνεξάρτητος, ἐπεμελήθη ἐπὶ μᾶλλον τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους αὐτοῦ, διαιρέσας τοῦτο εἰς διαφόρους ἐπαρχίας.[1] Ἀνεγεί-

φύλαξιν τῶν ἐπίπλων, μεταμφιέσας νεανίας εὐτόλμους καὶ γενναίους 39, αὐτὸς δὲ 40ὸς ταχθείς, εἰσήγαγεν ἀντὶ ἐπίπλων εἰς τὸ φρούριον ὅπλα· νύκτωρ δέ, ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν φρουρῶν, κατέσφαξε τούτους καὶ κατέλαβε τὸ φρούριον. Τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ φρουράρχου, ἀπόντος τὴν νύκτα τοῦ συμβάντος ἐκ τοῦ φρουρίου, ἐν τῷ στενῷ Καλδὴρ ἀλήκ, ἐφόνευσε τοῦτον, τὴν δὲ νεόνυμφον σύζυγον αὐτοῦ ἁρπάσας βιαίως ἐνύμφευσε τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ὀρχάν.

1 Τὸ Γιὰρ Χησὰρ κεῖται μεταξὺ Προύσης καὶ Ἀγγελοκώμων ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Κοτύαιον ἀπὸ Γενὶ Σεχὴρ, ἀπέχει δὲ τοῦ Κοτυαίου 10 ὥρας.

2 ~~Τὸ Ἀγγελόκωμα κεῖται ἐπὶ τῆς φερούσης ἀπὸ Γενὶ Σεχὴρ εἰς Κοτύαιον, τοῦ ὁποίου ἀπέχει ἡμέρας ὁδόν.~~

1 Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ νέου τούτου κράτους εἰσὶν ἡ τοῦ Γενὶ-Σεχήρ, ἡ τοῦ Ἐσκὶ-Σεχὴρ (Δορυλαίου), ἡ τῶν Μελαγγείων (Καραδζὰ-Χησάρ), ἡ τῶν Ἀγγελοκώμων (Ἀϊνεγκιόλ), ἡ τοῦ

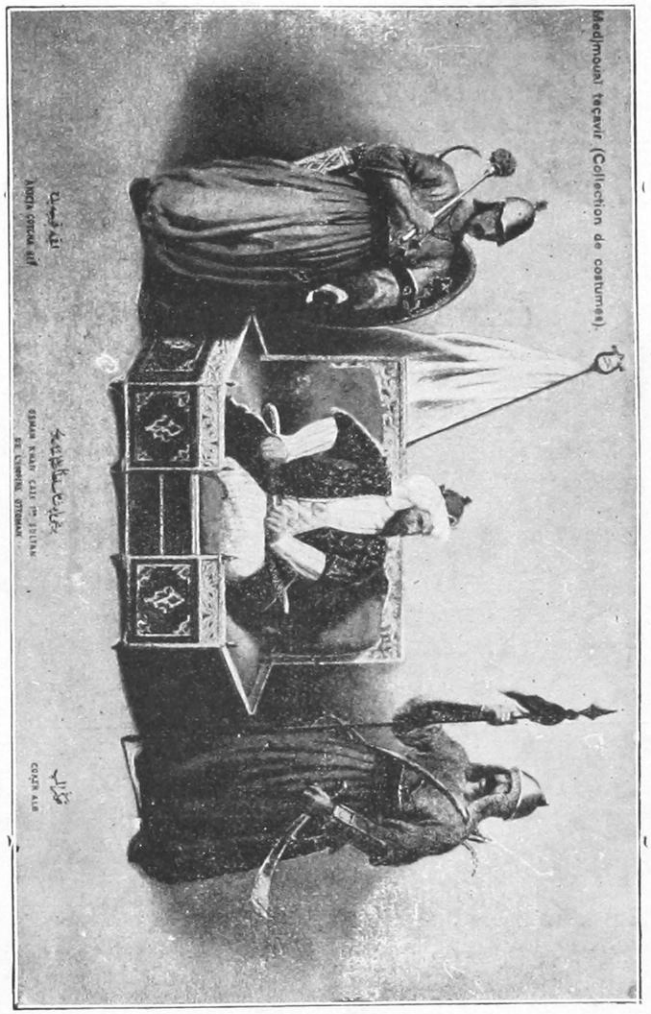
ρας δὲ νέαν πόλιν ἐκάλεσε ταύτην Νεάπολιν (Γενὴ-Σεχὴρ) καὶ κατέστησε ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ.

Ὁ Ὀσμὰν μεγάλα διανοούμενος, τὸ 1301 κατέλαβε τὸ φρούριον τῶν Γεφυρῶν (Κιοπροῦ Χησάρ)· ἐπειδὴ ὅμως ὁ θεῖος αὐτοῦ ὁ γηραιὸς Δινδὰρ ἀνθίστατο, φοβούμενος μὴ ἐξεγερθῇ ἡ μῆνις τῶν περιοίκων Ἑλλήνων καὶ τοῦ ἡγεμόνος Κερμιάν, ὁ Ὀσμὰν ἐθανάτωσεν αὐτὸν [1] πλήξας διὰ βέλους, ἐκδιδάσκων διὰ τῆς πράξεως ταύτης τοὺς περὶ αὐτόν, ὅτι οὐδὲ τῶν στενοτέρων αὐτοῦ συγγενῶν ἐφείδετο, οὐδὲ τὰ σεβαστότερα αὐτῷ πρόσωπα ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν, ἐὰν ταῦτα δὲν ἐπείθοντο εὐλαβῶς εἰς τὰ κελεύσματα αὐτοῦ, μηδὲ ὑπετάσσοντο εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὡς ἄρχοντος.

Τῇ ἁλώσει τοῦ φρουρίου Γεφυρῶν, ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ φρουρίου Βαφέως (Κογιοὺν Χησὰρ) παρὰ τὴν Νικομήδειαν, ὅπου κατενίκησε τὸν ἀρχηγὸν τῶν Σωματοφυλάκων (Ἑταιρειάρχην) τοῦ Αὐτοκράτορος Βυζαντίου Ἀνδρονίκου Β΄. Παλαιολόγου Μουζάλωνα. Ἐν τῇ μάχῃ ὅμως ταύτῃ ἐπειδὴ ἐφονεύθη ὁ Ἀϊδογδοὺ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ

Γιὰρ-Χησὰρ καὶ ἡ τοῦ Ἴνοινι καὶ Γκιουνδοὺ-Χησάρ· διώρισε δὲ ἐν Μελαγγείοις διοικητὴν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γκιουνδουζ-ἄλπ, ἐν Ἀγγελοκώμοις τὸν Τοργοὺδ-ἄλπ, ἐν Γιὰρ-Χησὰρ τὸν Χασὰν-ἄλπ καὶ ἐν Ἴνοινὶ καὶ Γκιουνδοὺ-Χησὰρ τὸν Ἀϊδογδοὺ-ἄλπ.

1 Ὁ τάφος τοῦ Δινδάρ, θείου τοῦ Ὀσμάν, σώζεται μέχρι σήμερον ἐν Τσακὴρ πουνάρ, ἐγγὺς τοῦ Κιοπροὺ Χησὰρ.

αὐτοῦ Γκιουνδοὺζ-Ἄλπ, ὁ Ὀσμὰν ἐκδικούμενος ἐκαρατόμησε τὸν φρούραρχον Βαφέως. Καίτοι δὲ οἱ φρούραρχοι Προύσης, Ἀδριανουπόλεως τῆς ἐν Βιθυνία, Κατοικίας, Λοπαδίου καὶ ἄλλων φρουρίων ἐπελθόντες ἐνίκησαν τὸν Ὀσμάν, καὶ ἠνάγκασαν αὐτὸν διὰ συνθήκης νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὸν Σαγγάριον· οὐχ ἧττον ἀπὸ τῆς καταλήψεως τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἀπὸ τῶν Λατίνων, ἐπειδὴ ἡ Βυζαντινὴ αὐλὴ ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τῶν φρουράρχων καὶ τῆς συντηρήσεως ἐπαρκῶν φρουρῶν ἐν τοῖς φρουρίοις τῆς Μ. Ασίας— ἕνεκα τοῦ ὁποίου τὰ μὲν φρούρια ἔμενον συνήθως ἄνευ ἐπαρκῶν φρουρῶν, οἱ δὲ φρούραρχοι ἀπεστερημένοι τῶν ἄλλοτε χορηγουμένων αὐτοῖς μεγάλων προσόδων, ὀλιγώρως εἶχον πρὸς τὸ ἀνατεθὲν αὐτοῖς ἔργον— ὁ Ὀσμὰν ἐπωφελούμενος τῆς καταστάσεως ταύτης, ἠδυνήθη νὰ καταλάβῃ εὐχερῶς τὸ 1307 τὴν Βεβεσκὸν ἢ Καλόλιμνον, ἅπασαν τὴν περὶ τὴν λίμνην Σιφῶνα (Σαπάνδζαν), τὴν περὶ τὴν Ἀστραβιτὴν (Ἴστραβς) καὶ τὸ Ἱερὸν μέχρι τῶν Χηλῶν (Σήλε) τοῦ Εὐξείνου. Τὸ 1308 δὲ μετὰ σφοδρὰν μὲν μάχην τὸ περὶ τὴν Νίκαιαν φρούριον τῆς Τρικοκίας (Κοδζὰ-Χισὰρ), διὰ προδοσίας δὲ τὸ τῶν Κουβουκλείων (Λούλουδζε) καὶ ἀμαχητεὶ τὸ τῶν Λευκῶν, Βέκεδζε, Κέβης καὶ τὰ λοιπὰ περὶ τὸν Σαγγάριον πλὴν τοῦ τῶν Πηγῶν, ὅπερ διὰ μακρᾶς πολιορκίας καταλαβὼν κατέκαυσεν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Φρούραρχος Χιρμεγ-

γίας Μιχαὴλ ὁ Ὀξυγένειος, καταλιπὼν τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, προσεκολλήθη τῷ Ὀσμάν, ἀπαρνησάμενος δὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ δεχθεὶς τὰ τοῦ Μωχαμέδ, ἐφύλαξε μόνον τὸ ὄνομα μετονομασθεὶς Κιοσὲ Μιχάλ. Ὁ Κιοσὲ Μιχὰλ καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐγένετο τὸ στήριγμα τοῦ Ὀσμὰν καὶ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐπὶ 250 δὲ ὅλα ἔτη οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κιοσὲ Μιχὰλ ἐγένοντο οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Κιοσὲ Μιχὰλ συστάντος ἱππικοῦ τάγματος τῶν Ἀκηνδζίδων,[1] ὅπερ φρίκην ἐποξένει καὶ ἀκουόμενον παρὰ τοῖς ἐχθροῖς τῶν Τούρκων.

Τὸ 1308 ἢ 1309 οἱ ΤαταροΜογγόλοι τοῦ Τσοδάρ, ἀνερχόμενοι εἰς 20 χιλιάδας, ἐπῆλθον κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους. Ὁ Ὀσμὰν διὰ τοῦ Κιοσὲ Μι-

1 Τὸ σῶμα τῶν Ἀκινδζίδων εἶναι ὁ πρῶτος στρατὸς τῶν Τούρκων, ἐκλήθη δὲ Ἀκινδζὴ διότι ἐπιτιθέμενοι ἐκραύγαζον ***ἀκήν***. Ὅρον ἔχοντες νίκη ἢ θάνατος, οἱ Ἀκηνδζῆ λυσσωδῶς ἐπετίθεντο κατὰ τῶν πολεμίων. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἀκηνδζῆ διηρέθησαν εἰς σώματα, τινὰ τῶν ὁποίων ἔθετον πῦρ εἰς τὸ ἐκπορθηθὲν φρούριον ἢ τὴν καταληφθεῖσαν πόλιν, ἄλλα δὲ ἐπεδίδοντο εἰς λεηλασίαν. Ἐκ τοῦ σώματος τούτου ὑστερώτερον ἐσχηματίσθησαν τὰ τάγματα τῶν Σερδὴν-κεδζδῆ καὶ τοῦ Δηλκιλίτς. Οἱ Ἀκηνδζῆ ἀπέζων ἐκ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ λαφύρων καὶ ἐκ τῆς ἐργοπονίας αὐτῶν κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν δὲν ἐστρατεύοντο· μὴ ἔχοντες δὲ στρατῶνας, ἔμενον ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, ὅθεν κατὰ τοὺς πολέμους συνηγείροντο ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, ὅπως ὅμως ἀποβαίνῃ εὐχερὴς ὁ συναγειρμὸς αὐτῶν ἔμενον πάντοτε ἐγγὺς τῆς πρωτευούσης.

χὰλ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ὀρχάν, ἐν τῷ πεδίῳ Ὀϊνάκ, κατέσφαξε 10 χιλ. τούτων, τῶν ὑπολειφθέντων διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν τοῦ Μωχαμὲδ τοῦ θανάτου ἀπαλλαγέντων.

Ἐπειδὴ ὅμως περὶ τὸν Σαγγάριον ἔμενον ἀπόρθητα τὰ φρούρια Ἄκ χησάρ, Καρὰ δζεβέ, Ἀψόφι, ἡ Κέπρη καὶ ἄλλα, ὁ Ὀσμὰν ἀνέθηκε τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ὀρχὰν τὴν ἐκπόρθησιν τῶν φρουριων τούτων, κατορθωθέντος δὲ τούτου ὁ ἡγεμονίδης κατέλαβε καὶ τὸ παρὰ τὴν Νίκαιαν Καρὰ-τεκέν, τοῦ ὁποίου τὰς γυναῖκας ἐξέδοτο τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις. Μετὰ ταῦτα ἐξεπορθήθη τὸ Τοὺζ-παζάρ, ἡ πρωτεύουσα τῶν ἀρχαίων Ἀλιζώνων, καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐκλήθησαν Ἀγδζὰ-ἰλὴ, ἤτοι χώρα τοῦ Ἀγδζᾶ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ καταλαβόντος τὰ μέρη ταῦτα γηραιοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ὀσμὰν Ἀγδζᾶ.

Τὸ 1316 ὁ Ὀσμὰν διὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἄκ Τιμοὺρ καὶ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Βαλαβάν, ἀνήγειρε 2 φρούρια περὶ τὴν Προῦσαν πρὸς ἐκπόρθησιν ταύτης, τὰ δύο ταῦτα φρούρια ἔλαβον τὰ ὀνόματα τῶν στρατηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνήγειραν ταῦτα. Τὸ 1326 κατελήφθη καὶ τὸ ἐγγὺς τῆς Προύσης φρούριον τῆς Ἀδριανουπόλεως· ἐν τῇ μάχῃ ὅμως ταύτῃ ἐπειδὴ ἐφονεύθη εἷς τῶν συγγενῶν τοῦ Ὀρχάν, πρὸς ἀντεκδίκησιν ἐκαρατομήθη

1 Τὰ Τουρκικὸν ὄνομα φέροντα φρούρια, ἔλαβον τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐκ τῶν καταλαβόντων αὐτὰ στρατηγῶν τοῦ Ὀσμάν.

ὁ φρούραρχος Ἀδριανουπόλεως. Τῇ πτώσει τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπηκολούθησεν ἡ παράδοσις τῆς Προύσης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι, τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Κιοσὲ Μιχάλ, ἐξηγόρασαν τὴν ζωὴν ἀντὶ 30 χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων. Ἡ τοιαύτη ὅμως συνθηκολόγησις τῶν Προυσαέων, ἐχρησίμευσεν εἰς τὸ ἐφεξῆς κανὼν καὶ νόμος ἄγραφος οὕτως εἰπεῖν, ἐν πάσαις ταῖς συνθηκολογίαις τῶν Τούρκων πρὸς Χριστιανούς. Κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον οἱ ἡττώμενοι Χριστιανοὶ ὤφειλον ἐτησίως νὰ ἐξαγοράζωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν, προσφέροντες 30 χιλ. χρυσῶν νομισμάτων· διετηρήθη δὲ ὁ κανὼν οὗτος μέχρι τοῦ 1606 ὅτε ἐπὶ Ἀχμὲδ α.΄ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Σιτβατορὼκ κατηργήθη τελείως.

Ἐκ παραδόξου ὅμως συμπτώσεως καὶ ἐν τῇ καταλήψει τῆς Προύσης συνέβη ὅ,τι συνέβη ἐν τῇ ἐκπορθήσει τῶν Μελαγγείων· ὅπως δηλ. σὺν τῇ ἐκπορθήσει τῶν Μελαγγείων, ἐγεννᾶτο υἱὸς τῷ Ὀσμάν, ὁ Ὀρχάν, οὕτω καὶ ἐν τῇ καταλήψει τῆς Προύσης ἐγεννήθη υἱὸς τῷ Ὀρχάν, ὁ Μουράδ· ὅπως δὲ τότε μικρὸν μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Μελαγγείων ἀπέθανεν ὁ Ἐρδογρούλ, οὕτω καὶ ἤδη μικρὸν μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Προύσης ἀπέθανεν ὁ Ὀσμάν.

Ὁ Ὀσμὰν αἰσθανόμενος τὸ τέλος αὐτοῦ, μετεκαλέσατο παρ᾽ αὐτῷ τὸν Ὀρχάν, τῷ ὁποίῳ συνέστησε τὴν ἐμμονὴν ἐν τοῖς δόγμασι τοῦ Μωχαμὲδ καὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς θρησκείας ταύτης, τὸν ἀποτροπιασμὸν πρὸς τοὺς ὑβριστὰς τῆς θρησκείας, τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἀδικίας καὶ τῶν καινοτομιῶν ἐν τῷ θρησκευτικῷ καὶ κοινωνικῷ βίῳ, τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς μετὰ ἀφοσιώσεως ὑπηρετοῦντας τῇ αὐλῇ αὐτοῦ, τὸν σεβασμὸν πρὸς τοὺς σοφοὺς καὶ τὴν μὴ ὑψηλοφροσύνην καὶ ἔπαρσιν ἐπὶ πλούτῳ καὶ ἰσχύι· τέλος συνέστησεν αὐτῷ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς Προύσης ὡς πρωτευούσης τοῦ κράτους αὐτοῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἐνταφιασμὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ Ὀρχὰν πιστῶς ἀκολουθῶν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔθαψεν αὐτὸν ἐν Προύσῃ ἐν τῷ ἀργυροθολώτῳ τρούλλῳ (Γκιουμουσλοῦ κουπέ), ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ τῶν τῆς Προύσης Ὀρθοδόξων Μητροπολιτικὸς ναός, ἀνήρτησε δὲ ἐν τῷ Μαυσωλείῳ τούτῳ τὰ ἐμβλήματα[1] τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος τοῦ Ὀσμάν, ἤτοι τὴν Σημαίαν, τὸ Τύμπανον καὶ τὴν ἱππουρίδα, ἐπιπροσέθηκε δὲ εἰς ταῦτα ὁ Ὀρχὰν τὸ ξῖφος τοῦ πατρός, τὸ ὁποῖον εἶχε δύο ἀκίδας καὶ τὸ κομβολόγιον αὐτοῦ.

1 Τῶν ἐμβλημάτων τούτων σήμερον ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τοῦ κράτους σώζονται μόνον ἡ σημαία καὶ τὸ ξῖφος, τῶν λοιπῶν πυρποληθέντων ἔν τινι μεγάλῃ πυρκαϊᾷ κατὰ τὸν ΙΘ.΄ αἰῶνα. Τὸ δύο ἀκίδας δὲ ἔχον ξῖφος τοῦ Ὀσμάν, σύμβολον ἐκλαμβανόμενον τῆς ἐξουσίας τῶν Τούρκων ἔν τε Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, ἐφαράσσετο ἐν ταῖς σφραγῖσι τῶν διοικητῶν ἰδίως τῶν τῆς Βοσνίας· μετὰ ταῦτα ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ ἀρχιναυάρχου (Καπτὰν πασᾶ) τοῦ ὁποίου ἡ σημαία οὖσα ἐρυθρᾶ, ἔφερεν ἐν τῷ μέσῳ ἐπάργυρον ξῖφος μετὰ 2 ἀκίδων.

Β.΄

Ὀρχὰν 1326—1360.

Ὁ Ὀρχὰν διαδεχθεὶς τὸν Ὀσμάν, κατέστησε πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ τὴν Προύσαν, κατέλαβε δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ φρούρια Ἀκχιασῆ, Κόνουρπα, Ἄκοβα, Ἀγανκιολοὺ καὶ Κανδερῆ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ Σαγγαρίου εὑρισκόμενα. Μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Ἀγδζὲ ἐπολιώρκησε τὸ φρούριον Σεμένδρα·[1] ἀδυνατοῦντες ὅμως οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐκπορθήσωσιν αὐτό, κατέλαβον τοῦτο δολίως, εἰσορμήσαντες εἰς αὐτὸ καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεφέρετο ὁ νεκρὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ φρουράρχου πρὸς ταφήν. Καὶ τὸ φρούριον δὲ τοῦ Ἀετοῦ[2] ἐκυρίευσαν χάρις εἰς τοὺς ἔρωτας τῆς θυγατρὸς τοῦ Φρουράρχου πρὸς τὸν πολιορκοῦντα αὐτὸ Καρὰ Ἀβδοὺλ Ραχμάν, τὸν ὁποῖον ἡ ἐρωτόληπτος εἰσήγαγε μετὰ 80 ἑταίρων νυκτὸς ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἀκολούθως διὰ τοῦ Καρὰ Μουρσὰλ κατέλαβε τὰ μεσημβρινὰ τοῦ Κυανοῦ κόλπου, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ καταλαβόντος ταῦτα. Μετὰ ταῦτα κατέλαβε τὸ Δρέπανον ἢ Ἑλενούπολιν[1] (Γιάλοβα), τὸ Ἄγγυρον (Χέρεκε) καὶ τὴν Νικομήδειαν 1326, τὴν ὁποίαν ἡρωϊκῶς ὑπεστήριζεν ὁ Καλογιάννης ἀδελφὸς τῆς κυρίας τῶν Μογγόλων Μαρίας τῆς Παλαιολόγου.

Τὸ 1330 ὁ Ὀρχὰν συνεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, Βυζαντίου Ἀνδρόνικον γ.΄ τὸν νεώτερον ἐν Πελεκάνῳ (Μαλ-τεπέ), καθ' ὃν ἀπώλεσε 1500 Τούρκους· ἐνῷ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἔπεσαν 150. Ἐπειδὴ ὅμως πληγωθέντος τοῦ Ἀνδρονίκου ὁ στρατὸς αὐτοῦ περιῆλθεν εἰς ἀταξίαν, οἱ Τοῦρκοι ἐπωφεληθέντες, ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς στρατηγοὺς Μανουὴλ Τραχωνειάτην καὶ Νικηφόρον Καντακουζηνόν, ᾐχμαλώτισαν δὲ 150 στρατιώτας καὶ 400 ἵππους τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ σταύλου, ἀναδειχθέντες οὕτως ἀπὸ ἡττημένων νικηταί. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1330 ὁ Ὀρχὰν κατέλαβε τὴν Νίκαιαν διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σουλεϊμὰν γενναίως ἀποκρούουσαν τὰς ἐφόδους τῶν πολιορκητῶν. Ὁ Ὀρχὰν ἐκτιμῶν τὴν ἀνδρείαν τῶν

1 Ἡ Σεμένδρα ἀπέχει τῆς Χρυσουπόλεως 3 ὥρας· ἐκλήθη δὲ ἡ περὶ αὐτὸ χώρα Ἀγδζὲ ἢ Κοδζὰ-ϊλὴ ἐκ τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ Ἀγδζέ.

2 Ὁ Ἀετὸς ἀπέχει τῆς Σεμένδρας 1 ὥραν, τῆς δὲ Χρυσουπόλεως 4 ὥρας.

1 Τὸ Δρέπανον ἐκαλεῖτο καὶ Ἑλενούπολις, διότι ἐν αὐτῇ ὁ πατὴρ τῆς μακαρίας Ἑλένης μητρὸς τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου εἶχε ξενῶνα. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ δὲ οἱ πρῶτοι Σταυροφόροι κατανικηθέντες ἐν Νικαίᾳ ὑπὸ τῶν Σελδζουκιδῶν (1079) κατέφυγον πρὸς σωτηρίαν· οἱ δὲ Σελδζοῦκοι ἀνήγειραν ἐνταῦθα πύργους ἐκ τῶν ὀστέων τῶν πεσόντων Σταυροφόρων.

προμάχων αὐτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς νὰ ἀπέλθωσιν ἐλευθέρως εἰς Κων)πολιν· οὗτοι ὅμως προετίμησαν τὴν ἐν τῇ πατρίδι δουλείαν τῆς ἐν τῇ ξένῃ ἐλευθερίας. Ὁ Ὀρχὰν καταλαβὼν τὴν Νίκαιαν, τὰς χήρας τῶν πεσόντων καὶ τὰς ἀγάμους ἐξέδοτο εἰς γάμον τοῖς ὑπ' αὐτόν· τὸν δὲ Ἱερὸν ναὸν ἐν τῷ ὁποίῳ συνῆλθον ἡ α.′ καὶ ζ.′ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι μετέτρεψεν εἰς Τέμενος, ἐγγράψας ἐν τοῖς ἐσωτερικοῖς τοίχοις τοῦ Ναοῦ ἀντὶ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, τὸ δόγμα τοῦ Μωχαμέδ.[1] Μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πάλιν Σουλεϊμὰν κατέλαβε τὴν Ταράκλειαν, τὰ Δαδάστανα καὶ τὰς Μοδρηνάς. Τὸ δὲ 1333 τὴν Κιβωτὸν ἢ Κίον (Κιεμλὶκ) τριετίαν ὅλην γενναίως ἀνθισταμένην.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτη θανόντος τοῦ ἡγεμόνος Καρασῆ Ἀρσλὰν Βέη, οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ὀσμὰν καὶ Τουρσοὺν διεπληκτίζοντο περὶ τῆς ἀρχῆς· ὁ νεώτερος Τουρσοὺν θέλων νὰ κατισχύσῃ τοῦ ἀδελφοῦ, προσέφυγε τῷ Ὀρχάν, ζητῶν τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ καὶ ὑποσχόμενος ἐν περιπτώσει κατισχύσεως τὰς πόλεις τῆς Κυζίκου (Ἀϊνδζὴκ), τῆς Περπερίνης (Βαλὴκ κιεσὲρ), Ἀτάρνων (Τάρχαλα), καὶ Λαρνησσοῦ (Μίνιας). Ὁ Ὀρχὰν ἀποδεξάμενος τὴν πρόσκλησιν, ἐπορεύθη κατὰ τοῦ Ὀσμὰν ἐκυρίευσε δὲ καθ' ὁδὸν τὸ Λοπάδιον, τὴν Κερμαστὴν καὶ τὸ Μιχαλὶτς καθὼς καὶ τὰ φρούρια Κοῖλ-σοῦ καὶ Ἀΐλ-

1 Οὐδεὶς Θεὸς ἢ ὁ Θεὸς καὶ Μωχαμὲδ ὁ προφήτης αὐτοῦ.

σου. Ὁ Ὀρχὰν ἐλθὼν εἰς Καρασῆ, ἐπέτυχε τὴν συμφιλίωσιν τῶν διαμαχομένων ἀδελφῶν· ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ὀσμὰν ἐδηλητηρίασε κατόπιν τὸν Τουρσούν, ὁ Ὀρχὰν ἐπῆλθε κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου, ὅστις ἐνεκλείσθη εἰς Πέργαμον τὴν περίδοξον τοῦ Ἀττάλου πρωτεύουσαν· ἀλλ' ὁ Ὀρχὰν ἐκπορθήσας αὐτήν, κατέλαβεν ἅπασαν τὴν ἡγεμονίαν Καρασῆ, τὸν δὲ Ὀσμὰν καθεῖρξεν εἰς Προῦσαν.

Τὸ 1333 ὁ Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου Ἀνδρόνικος γ.′ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Σαρουχάν, ἄρχοντος τῆς Λυδίας, καὶ Ἀϊδήν, ἄρχοντος Ἰωνίας, συνῆψε συνθήκην πρὸς τὸν Ὀρχάν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅπως ὁ Ὀρχὰν μὴ βλάψῃ τὰς ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ὑπολειπομένας Βυζαντινὰς κτήσεις. Ὁ Ὀρχὰν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιζητῶν τὸ 1336 ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Ρηγίου (Βουγιοὺκ-τζεκμεδζὲ), τὸ ὁποῖον καὶ ἐλεηλάτησεν. Ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Καντακουζηνοῦ ἐπελθὼν δι' ὀλιγίστων δυνάμεων κατὰ τῶν Τούρκων, ἐνίκησεν αὐτοὺς, φονεύσας χιλίους. Τὸ 1340 ὀκτακισχίλιοι Τοῦρκοι διαπεραιωθέντες εἰς Εὐρώπην, ἐλήϊσαν τὴν Θρᾴκην καὶ Μυσίαν· ἕνεκα τούτου ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης γ′. Παλαιολόγος συνῆψε νέαν συνθήκην πρὸς τὸν Ὀρχὰν τὸ 1341. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δομέστικος Καντακουζηνός, ἐποφθαλμιῶν τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, ἐζήτει συμμάχους, τὸ 1345 ἐνύμφευσε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Θεοδώραν μετὰ τοῦ Ὀρχάν. Καὶ ἡ πρᾶξις ὅμως αὕτη τῶν Βυζαντι-

νῶν ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ περιορίσῃ τὰς κατακτητικὰς προθέσεις τοῦ Ὀρχάν· διότι 1200 Τοῦρκοι ἱππεῖς καὶ 1400 πεζοὶ διαπεραιωθέντες εἰς Εὐρώπην τὸ 1348 ἐχώρησαν οἱ μὲν πρὸς τὴν Βιζύην, οἱ δὲ πρὸς τὸ Διδυμότειχον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Χαλκιδικήν, δηοῦντες τὰς χώρας, διὰ τῶν ὁποίων διήρχοντο. Ὁ υἱὸς τοῦ Καντακουζηνοῦ Ματθαῖος φρούραρχος Χαλκιδικῆς, ἐπελθὼν κατὰ τῶν ληΐζομένων τὴν χώραν αὐτοῦ 1400 πεζῶν, ἐφόνευσε πάντας μέχρις ἑνός· ὁ δὲ Καντακουζηνός, πολεμῶν πρὸς τὸν στασιάσαντα φρούραρχον Σαλμυδησσοῦ ἢ Μηδείας κατὰ τὸν Εὔξεινον, συναντήσας τοὺς 1200 ἱππεῖς εἰς τὸ ὄρος Λίπικα κατενίκησεν αὐτούς, φονεύσας 300, τῶν λοιπῶν παραδοθέντων.

Τὸ 1353 τῶν Γενουηνσίων πολεμούντων πρὸς τοὺς Ἐνετούς, φίλων τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Καντακουζηνοῦ, διὰ ἱππικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ὑπεστήριξεν ὁ Ὀρχὰν τοὺς Γενουηνσίους.

Τὸ 1356 ὁ Ὀρχάν, ὠφελούμενος τῶν ἀντεγκλήσεων τοῦ Ἰωάννου γ.΄ Παλαιολόγου πρὸς τὸν Καντακουζηνόν, περὶ μονοκρατορίας, διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σουλεϊμὰν κατέλαβε τὸ ἐν Θράκῃ φρούριον Τσίμπη (Δζεμανλὶκ). Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος 1356 10 χιλ. Τοῦρκοι ἀπεβιβάζοντο εἰς Θράκην διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι δῆθεν τὸν Καντακουζηνὸν κατὰ τοῦ Ἰ. Παλαιολόγου· οἱ νομιζόμενοι ὅμως οὗτοι σύμμαχοι τοῦ Καντακουζηνοῦ, νικήσαντες τοὺς συμμάχους τοῦ Παλαιολόγου, ἐδήωσαν τὴν Μυσίαν καὶ Θρᾴ-

κην καὶ ἐπανῆλθον εἰς Ἀσίαν, μηδεμίαν εἰς τὸ ληΐζεσθαι διάκρισιν ποιησάμενοι φίλων καὶ ἐχθρῶν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος, ἐκ σεισμοῦ καταπεσόντων τῶν τειχῶν πολλῶν φρουρίων καὶ τῶν κατοίκων διασπαρέντων, ὁ Σουλεϊμὰν ἐπωφελούμενος κατέλαβε τὴν Καλλίπολιν τὸ 1357 καὶ τὴν περὶ αὐτὴν διὰ τοῦ Ἀδζὲ στρατηγοῦ, ὅθεν ἐκλήθη Ἀδζὲ ὀβὰ ἡ χώρα.[1] Μετὰ δὲ ταῦτα τὰ φρούρια Κονούρ, Βουλὰρ καὶ τὰς πόλεις τῶν Μαλγάρων, Κυψέλων, Ραιδεστοῦ ἢ Βισάνθης, Χαριουπόλεως καὶ Τυρολόης (Τσόρλου). Ὁ Καντακουζηνός, προβάλλων τὰς συνθήκας πρὸς τὸν Ὀρχάν, ἠξίου τὴν ἀπόδοσιν τῶν καταληφθέντων· ἀλλ' ὁ Ὀρχὰν διετείνετο ὅτι ἡ κατάληψις αὐτῶν ἐγένετο διὰ τῶν ἀνεῳγμένων πυλῶν καὶ οὐχὶ δι' ἐκπορθήσεως· ἑπομένως οὐδεμίαν παραβίασιν τῶν συνθηκῶν ἔβλεπε διὰ τῶν τελεσθέντων.

Κατὰ τὴν ἐξέλιξιν ὅμως τῶν εὐτυχῶν διὰ τὸν Ὀρχὰν τούτων γεγονότων, ἐπῆλθεν αὐτῷ ὅλως ἀπροόπτως ὁ θάνατος τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ υἱοῦ Σουλεϊμάν, πεσόντος ἐκ τοῦ ἵππου κατὰ τὴν θήραν χηνῶν δι' Ἱέρακος, τὸ 1358. Ὁ Ὀρχάν, θλιβεὶς μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλαεδδὶν εἶχεν ἀναβιβάσῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ βεζύρου[2] καὶ διὰ

1 Ἡ περὶ τὴν Μάδυτον χώρα μέχρι σήμερον φέρει τὸ ὄνομα τοῦτο.

2 Ὁ Σουλεϊμὰν ἀναδειχθεὶς Βεζύρης, ἔλαβε καὶ πρῶτος

τοῦ ὁποίου τόσας πόλεις ἐκυρίευσε καὶ τόσα φρουρια ἐξεπόρθησεν, οὐδὲν πλέον πολεμικὸν ἐγχείρημα ἀνέλαβεν μέχρι τοῦ 1360 ὅτε καὶ ἐτελεύτησε τὸν βίον.

Ὁ Ὀρχὰν καταλαβὼν τὴν ἐξουσίαν ηὐτύχησε νὰ ἔχῃ συνεργὸν ἐν τῇ διακυβερνήσει τοῦ κράτους τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀλαεδδίν, ὁ ὁποῖος ἀναλαβὼν τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου βεζύρου πρῶτον ἐκανόνισε τὰ *περὶ καλύμματος τῆς κεφαλῆς* τῶν Τούρκων, κατασφαλίζων οὕτω τὴν διάκρισιν τῶν ὁμαιμόνων αὐτῷ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ χώρᾳ φυλῶν, ἤτοι τῶν Ἑλλήνων καὶ Τουρκομάνων·[1] δεύτερον ἐθέσπισε *νόμους*[2] προσφόρους τοῖς ἤθεσι καὶ τῷ

οὗτος ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει τὸν τίτλον πασᾶ. Ἐπὶ Ὀρχὰν ὁ τίτλος πασᾶ ἀπενεμήθη τῷ Μολλᾷ Σινάν, τῷ Ἀαρὶφ Βιλλὰχ ἢ Μουχλὴς καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀσήκ. Προσέτι πρέπει νὰ γνωσθῇ ὅτι ὁ Ἀλαεδδὶν καὶ ὁ ἡγεμονίδης Σουλεϊμὰν συνήνουν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τὸ ἀξίωμα τοῦ Βεζύρου καὶ τοῦ ἀνωτάτου διοικητοῦ τοῦ στρατοῦ. Ἐφεξῆς οὐδενὶ τῶν ἡγεμονιδῶν ἐδόθησαν ἀμφότερα ἢ καὶ ἓν μόνον τῶν δύο ἀνωτάτων τούτων ἀξιωμάτων.

1 Ἐπειδὴ ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει δὲν ὑπῆρχε διάκρισις τῶν Ἑλλήνων, Τούρκων καὶ Τουρκομάνων, ὁ Ἀλαεδδὶν ὥρισεν ὅπως οἱ Τοῦρκοι καλύπτωσι τὴν κεφαλὴν διὰ πιλήματος κωνοειδοῦς λευκοχρόου· ἐν ᾧ οἱ Τοῦρκομάνοι ἐκαλύπτοντο δι' ἐρυθροῦ, οἱ δὲ Ἕλληνες διὰ χρυσοκεντήτου.

2 Ἡ νομοθεσία, τὴν ὁποίαν κατήρτισεν ὁ Ἀλαεδδίν, στηρίζεται ἐπὶ τοῦ κορανίου, τῶν προφορικῶν διαταγῶν τοῦ Μωχαμὲδ (Σουννᾶ) καὶ τῆς ὁμοφώνου διδασκαλίας τῶν πρώτων διαδόχων τοῦ Μωχαμέδ.

βίῳ τῶν θεοκρατικῶς πολιτευομένων ὁμοφύλων αὐτοῦ· τρίτον ἐπεμελήθη τῆς *στρατιωτικῆς διοργανώσεως* τοῦ ἀρτιπαγοῦς βασιλείου συστήσας τὸ κατ' ἀρχὰς τὸ τάγμα τῶν *πιαδὲ* (πεζικοῦ)[1] εἶτα τῇ συμβουλῇ τοῦ Ἱεροδίκου Καραχαλὴλ Τσενδερλῆ τὸ τῶν *Γενητσάρ*,[2] τὸ ὁποῖον ἀποτελούμενον ἐξ ἀνθρώπων ἀπαρνηθέντων βίᾳ τὴν οἰκογένειαν, τὴν θρησκείαν καὶ πατρίδα ἀπέβη τὸ στήριγμα τοῦ τουρ-

1 Τὰ περὶ στρατιωτικῆς διοργανώσεως ἐκτίθενται ἐν τῷ παραρτήματι τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

2 Οἱ Γενίτσαροι ὤφειλον νὰ πρεσβεύωσι τὰ τοῦ Μωχαμέδ, νὰ κοιτωνίζωνται ἐν τῷ στρατῶνι, νὰ λαμβάνωσιν ἡμερήσιον μισθὸν ἓν ἄσπρον, ὁ ὁποῖος ὅμως ἀναλόγως τῶν ὑπηρεσιῶν ηὔξανε μέχρις ἑπτὰ ἀσπρων, νὰ τηρῶσιν ἀγαμίαν καὶ νὰ στρατεύωνται ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἐκτὸς ἐὰν περιέπιπτον εἰς πάθησιν ὀργανικὴν σπουδαίαν ἢ περιήρχοντο εἰς ἀνικανότητα καὶ γῆρας. Ἱερὸν τῶν Γενιτσάρων ἦτο ὁ Λέβης, περὶ τὸν ὁποῖον ἔτρωγον καὶ ἐτέλουν τὰ συμβούλια αὐτῶν ἐν σπουδαίαις περιστάσεσιν· οἱ δὲ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἔκουον τσορβαδζήβαση (ζωμοποιός), ἀστσήβαση (ἀρχιμάγειρος), σακάβαση (ἀρχιυδροφόρος)· ἡ Σημαία δὲ τοῦ τάγματος ἦτο ἐρυθρᾶ ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ ἡμισεληνον ἐπάργυρον καὶ τὸ δύο ἀκίδας ἔχον ξῖφος τοῦ Ὀσμάν. Διακριτικὸν τῶν Γενιτσάρων ἦτο ὁ **κετσές,** ἤτοι τὸ κάλυμματῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἀπετελεῖτο ἐκ λευκοῦ πιλήματος, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε ἐκ τῶν ὄπισθεν μὲν κρεμάμενον τεμάχιον λευκοῦ ὑφάσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦτο ἡ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς τοῦ Χαδζῆ Βεκτὰς ἐπὶ τὴν κεφαλήν τινος τῶν πρώτων Γενητσάρων εὐλογία τοῦ εἰρημένου Σεΐχου, ἐκ τῶν ἔμπροσθεν δὲ κοχλιάριον ἀντὶ δέσμης ἢ ἄλλου σήματος.

κικοῦ κράτους· ἐφεξῆς τὸ τῶν *ἀζάπ* (ἐλευθέρων), καὶ τοῦ ἐμμίσθου ἱππικοῦ ὅπερ ἀπετελεῖτο ἐκ τεσσάρων ἰλῶν τῶν *Σιπαχῆ* (κυρίως ἱππικοῦ), *Σιλαχδὰρ* (δορυφόρων) *Οὐλουφετζῆ* (μισθοφόρων) καὶ *Καρὴπ* (ξένων)· τέταρτον ἐκανόνισε τὰ τοῦ νομίσματος [1] καὶ ἐν τούτῳ τὸ αὐθυπόστατον τοῦ νεοσυστάτου κράτους ἐπιζητῶν· πέμπτον δὲ διήρεσε τὸ

1 Ἐπειδὴ τὰ ὑπάρχοντα νομίσματα ἔφερον τὸν τύπον τοῦ Σολτάνου τοῦ Ἰκονίου, ὁ Ὀρχὰν τὸ 1328 ἔκοψε τὸ πρῶτον Τουρκικὸν νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἐκλήθη δραχμ καὶ ἔφερεν ἐν μὲν τῷ ἑνὶ μέρει τὸ δόγμα τοῦ Μωχαμὲδ « οὐδεὶς Θεὸς ἢ ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μωχαμὲδ προφήτης αὐτοῦ » ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀρχὰν μετὰ τῆς εὐχῆς « ὁ Θεὸς καταστήσαι αἰώνιον τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ », τὸν τύπον τοῦτον ἐτήρησε καὶ Μουρὰδ ὁ α.′ ἐπιπροσθεὶς εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα « Μουρὰδ υἱὸς Ὀρχάν ». Βαγιαζὴτ ὁ α.′ ὅμως ἐν τῷ νομίσματι αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ δόγματος τοῦ Μωαμὲδ ἔθηκε τὸ « Βαγιαζὴτ υἱὸς Μουράδ», ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει τὴν ἤδη ἐν χρήσει αὐχὴν «ὁ Θεὸς καταστήσαι αἰώνιον τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ»· τῷ τύπῳ τούτῳ ἠκολούθησαν καὶ Μεχμὲδ α.′ καὶ Μουρὰδ β.′ Ἐπὶ Μεχμὲδ β.′ ἐκόπη τὸ πρῶτον ἤδη νόμισμα χρυσοῦν, φέρον ἐν τῇ μιᾷ ὄψει «Σουτὰν Μεχμὲδ Χὰν υἱὸς Σουλτὰν Μουρὰδ Χὰν ἐκόπη ἐν τῇ πόλει Κωνσταντίνου»· ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ «ὁ κόψας τὸν χρυσὸν (χρυσοῦν νόμισμα) κάτοχος δόξης καὶ νικητὴς ἔν τε τῇ θαλάσσῃ καὶ ξηρᾷ». Ἡ τάξις αὕτη ἐτηρήθη μέχρι Σελήμ, ὅτε μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ταυρίδος ὑπ' αὐτοῦ, προσετέθη ἡ λέξις Σὰχ ὡς λ. χ. «Σουλτὰν Σελὶμ Σάχ». Τὰ νομίσματα τὰ φέροντα τὸ μονόγραμμα (τουγρά), τὸ ἤδη ἐν χρήσει, ἤρξατο ἀπὸ Μεχμὲδ γ.′ καίτοι καὶ Μεχμὲδ α.′ μετεχειρίσθη τοῦτον ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν νομισμάτων τῶν ὑπ αὐτοῦ ἐκκοπέντων.

ὅλον βασίλειον εἰς Νομοὺς τρεῖς μὲν ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ἕνα δὲ ἐν Θράκῃ. Οἱ νομοὶ οὗτοι ἦσαν ὁ τοῦ Χουδαβενδικιὰρ (νομὸς Κυρίου) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Προῦσαν, ὁ τοῦ Κοδζὰ ἰλῆ μὲ πρωτ. τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν Νίκαιαν καὶ εἶτα τὴν Νικομήδειαν, ὁ τοῦ Σουλτὰν Οἰνὶ μὲ πρωτεύουσαν τὸ Δορύλαιον καὶ ὁ τῆς Ρούμελη μὲ πρωτ. τὴν Καλλίπολιν.

Ὁ Ὀρχὰν πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Μωχαμὲδ ὑπάρχων, ἀνήγειρε τεμένη ἐν Προύσῃ καὶ Νικαίᾳ, φιλάνθρωπος δὲ ὢν ἐσύστησε πτωχοκομεῖα (ἰμαρὲτ) καὶ φιλόμουσος γενόμενος ἵδρυσε Σχολὰς καὶ περιεποιήθη πλείστους σοφούς, τοὺς ὁποίους ἐπλήρου δώρων.

Γ.΄

Μουρὰδ 1360—1389

Ὁ Μουρὰδ α.΄ καταλαβὼν τὴν ἀρχήν, ἠναγκάσθη νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων τῆς Ἀγκύρας Ἀχῆ, τοὺς ὁποίους ὁ ἡγεμὼν τοῦ Καραμάν, φθονῶν τὴν ὁσημέραι ἐπέκτασιν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐξήγειρεν εἰς στάσιν. Κατανικήσας τούτους ὁ Μουρὰδ κατέλαβε τὴν Ἄγκυραν· περαιωθεὶς δὲ εἰς Θράκην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου κατέλαβε τὸ φρούριον Νιβοτοὺ ἢ Βοντού, ἐγγὺς τῆς Καλλιπόλεως, τὸ τοῦ Τσουρούλου ἐξ ἐφόδου, τυῦ ὁποίου τὸν φρούραρχον ἐθανάτωσεν, τὰ δὲ τείχη κατηδάφισεν, τὸ Μιζελῆ καὶ Βουργὰζ ἐγκατελειφθέντα ὑπὸ τῶν κατοίκων· διὰ τοῦ στρατηγοῦ δὲ Ἐβρενὸς — Ἕλληνος ἐξωμότου, Μακρηνὸς ἄλλοτε λεγομένου, καὶ φρουράρχου Προύσης γενομένου ἐπὶ Ὀρχὰν δὲ τοῖς Τούρκοις προσελθόντος — τὸ Διδυμότειχον, τὸ ὁποῖον κατέστησε πρωτεύουσαν τοῦ κράτους, δι' ἑτέρου δὲ στρατηγοῦ τοῦ Χαδζῆ Ἰλβὲκ τὴν Κεσσάνην, καὶ διὰ τοῦ Λαλασαχὴν τῷ 1361 τὴν Ἀδριανούπολιν ἁμαχητεί, διὰ τὸ ἄνανδρον τῶν προμάχων αὐτῆς.

Ἐνθαρρυνθέντες οἱ Τοῦρκοι ἐκ τῶν τόσων αὐ-

τῶν ἐπιτυχιῶν ἐπεδόθησαν μετὰ θάρρους εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῶν διαφόρων φρουρίων· οὕτω ὁ Ἐβρενὸς κατέλαβε τὰ Κουμουτσηνὰ (Γκιουμουλδζίνα), τὸν Δορῖσκον (Φερεδζὶκ) καὶ τὴν Πέλλην (Γένιδζε Βαρδάρ)· ὁ δὲ Λαλασαχὴν τὴν Φιλιππούπολιν, ὅπου ὁ γηραιὸς στρατηγὸς διῳκώνισε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀνεγείρας τὴν αὐτόθι μεγάλην λιθίνην γέφυραν ἐπὶ τοῦ Ἕβρου.

Τὸ 1363 ὁ πάπας Οὐρβανὸς ε.΄ κηρύξας σταυροφορίαν κατὰ τῶν Τούρκων, συνήνωσε τοὺς ἡγεμόνας Βουλγαρίας, Σερβίας, Βοσνίας, Βλαχίας καὶ Οὐγγαρίας, οἵτινες μετὰ πολλοῦ στρατοῦ ἐπῆλθον κατὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως· ἐπιδοθέντες ὅμως εἰς μέθην ἐγένοντο θῦμα τῆς ἀκρασίας αὐτῶν, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐπιπεσόντες κατ' αὐτῶν νυκτὸς κατέσφαξαν αὐτούς, οἱ φυγόντες τὴν μάχαιραν εὗρον τὸν θάνατον ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Ἕβρου, ὅπου ἐρρίπτοντο πρὸς σωτηρίαν ἀπὸ τῶν Τούρκων σφαγέων.

Ὁ Μουράδ, ἀγνοῶν τὰ ἐπελθόντα τοῖς συμμάχοις, ἦλθεν ἐκ Μ. Ἀσίας εἰς βοήθειαν τῶν στρατιῶν αὐτοῦ, ἐθεώρησε δὲ φρόνιμον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ νῶτα τῶν στρατιῶν, διὸ καὶ κατέλαβε τὸ 1363 τὸ φρούριον τῶν Πηγῶν (Πουνὰρ-Χισαρῆ)· μαθὼν ὅμως τὴν κατατρόπωσιν τῶν ἐχθρῶν διέμεινεν ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ Εὐρωπαϊκῇ πρωτευούσῃ, τῷ Διδυμοτείχῳ, ὅθεν διεῖπε τὴν ἅλωσιν τοῦ φρουρίου Τσίρμαν, ἀπέχοντος τῆς Ἀδριανουπόλεως ἡμέραν.

Τὸ 1370 διὰ τοῦ Λαλασαχὴν κατέλαβε τὸ Ἰμτι-

χὰν καὶ Σαμάκοβον, διὰ τοῦ Τιμουρτὰς τὸ Γενίδζε-Κηζίλ ἀγατσῆ καὶ τὴν Ἰωαννούπολιν (Ἰάμπολιν), αὐτὸς δὲ ὁ Μουρὰδ τὸ Καρναβάδ, Ἀετὸν Ἀπολλωνίαν, Χαριούπολιν, Βιζύην καὶ Ἡράκλειαν (Κὴρκλῆσε). Τὸ 1371 κατέλαβε τὴν Ἰουστινιανούπολιν[1] (Γιουστενδὴλ)· ἀμείβων δὲ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Τσενδερλῆ Χαλὴλ ἀνέδειξεν αὐτὸν μέγαν Βεζύρην (1371) μετονομάσας Χαϊρεδδὶν πασᾶ.[2]

Τὸ 1372 ὁ Μουράδ, ἄγων τὰς στρατιὰς τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐκυρίευσε τὴν Βεργούλην (Τσατὰλ-Βουργὰζ) τὴν Ἰνδζιγὶζ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ φρούριον τῆς Ἀπολλωνιάδος (Τανρῆ γικδῆ). Τὸ 1373 διὰ τοῦ Μ. Βεζύρου καὶ τοῦ Ἐβρενὸς κατέλαβε τὴν Βούρλαν, Ξάνθην (Ἰσκέδζε) *τὰ φρούρια* Νεαπόλεως (Καβάλλας) καὶ Ἀβρὰτ χησὰρ[3] τὴν Δράβισκον ἢ Δράμαν, τὰς Ζίχνας, τὰς Σέρρας καὶ τὴν Βέρροιαν αἰχμαλωτισθέντων τῶν ἡγεμόνων τῶν περὶ τὸν Ἀξιὸν καὶ Ροδόπην χωρῶν, Δράγους καὶ Βογδάν.

Τὸ 1375 ὁ Μουρὰδ αὐτοπροσώπως ὥδευσε κατὰ

1 Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Τραϊανοῦ κληθεῖσα Οὐλπιανόν. Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας ὠχύρωσε καὶ ἐκόσμησεν αὐτήν, τιμήσας δὲ διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος ἐκάλεσεν Ἰουστινιανούπολιν.

2 Ὁ Χαϊρεδδὶν εἶναι ὁ πρῶτος μὴ ἡγεμονίδης Βεζύρης τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, τοῦτον διεδέχθησαν εἰς τὸ ἀξίωμα οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἀλῆ πασᾶς καὶ Ἰβραὴμ πασᾶς καὶ τούτους ὁ Χαλὴλ πασᾶς ἔγγονος τοῦ Χαϊρεδδίν.

3 Ἔλαβε τὴν κλῆσιν ταύτην ἐκ τῆς γενναιότητος τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου, ἥτις ἡρωϊκῶς ὑπερημύνθη τοῦ φρουρίου.

τοῦ περιωνύμου Ναϊσσοῦ ἢ Νύσσης,[1] τὴν ὁποίαν ἐξεπόρθησε μετὰ πολιορκίαν 25 ἡμερῶν. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Σερβίας Λάζαρος καὶ Βουλγαρίας Σισμὲν φοβούμενοι τὴν ἀπώλειαν ἁπασῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν, ὡμολόγησαν ὑποτέλειαν τῷ Μουράδ, τοῦ μὲν Λαζάρου ἀναλαβόντος τὴν ἐτησίαν παροχὴν χιλίων λιτρῶν ἀργυρῶν καὶ χιλίων ἱππέων, τοῦ δὲ Σισμὰν ἀντὶ φόρου ἐκδόντος τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Μουράδ.

Ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ πολέμου τούτου ὁ Μουρὰδ α.΄ ἐγκατέστη ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ πρωτευούσῃ, τῇ Ἀδριανουπόλει, ἐπὶ δὲ ἓξ ὅλα ἔτη οὐδένα πόλεμον ἐπεχείρησεν· ἐπιθυμῶν ὅμως τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κράτους αὐτοῦ συνέζευξε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βαγιαζὴδ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος Κερμιάν, ὁ ὁποῖος ἐξεχώρησε τὰς πόλεις Ἐγρὶ-κιόζ, Ταβσανλῆ, Σιμὰβ καὶ Κοτύαιον τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ὡς φερνήν. Ἐξαγοράσας δὲ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Χαμὴδ τὸ Βέη-Σεχήρ, Σεΐδ-σεχήρ, Ἄκ-σεχήρ, Σπάρταν, Ἰαλοβάτς, Ἰγιρδήρ, καὶ Καρὰ Ἀγὰτς ἐπεξέτεινεν ἐν Μ. Ἀσίᾳ τὰ ὅρια τοῦ Τουρκικοῦ κράτους εἰς βαθμὸν καὶ σημεῖον σπουδαῖον, ἐπιτυχὼν οὕτω ἐκείνου τὸ ὁποῖον διὰ πολέμου δὲν ἦτο εὐκατόρθωτον.

Τὸ 1382 διὰ τοῦ στρατηγοῦ Τιμουρτὰς κατέλαβε τὴν Βιτουάλιαν (Μοναστήρ), Πρήλαπον ἢ Περλε-

1 Ἐν Ναϊσσῷ ἐγεννήθη ὁ Μ. Κωνσταντῖνος· Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας ἀνεκαίνισεν αὐτὴν καταστραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα· Μανουὴλ δὲ ὁ Κομνηνὸς ὠχύρωσε ταύτην μετὰ τοῦ Βέλγραδ καὶ Σεμλίνου.

πέ, Στόβους (Ἰστὶπ) καὶ μετὰ διετῆ πολιορκίαν τὴν παρὰ τὸν Σαμάκοβον (Ἴσκραν) Σαρδικὴν,[1] ἢ Σόφιαν, ἢ Τριαδίτσαν.

Τὸ 1384 ὁ υἱὸς τοῦ Μουρὰδ α.΄ Σαουδζῆς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου ε.΄ Ἀνδρόνικος, ἐνωθέντες ἐπειράθησαν ἀποτολμῶντες κατὰ τῶν γονέων αὐτῶν νὰ καταλάβωσι τὴν ἀρχήν, πολλοὺς θερμαίμους υἱοὺς εὐγενῶν καὶ προὐχόντων συνεργοὺς λαβόντες. Ὁ Μουρὰδ α.΄ μαθὼν τὰ ἀποτολμώμενα τῷ υἱῷ αὐτοῦ Σαουδζῆ, τὸν ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἐμελέτα νὰ τιμωρήσῃ διὰ τὰ ἐν Προύσῃ διαπραχθέντα ὅτε διετέλει αὐτόθι διοικητής, ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἐν Ἀπρικιδίῳ ἐγγὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παραταχθεισῶν τῶν στρατιῶν εἰς μάχην ὁ Μουρὰδ α.΄ προελθὼν τούτων δι' ἠχηρᾶς φωνῆς ἐπέταξε τοῖς ἀκολουθοῦσι τῷ Σαουδζῆ στρατοῖς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸν στασιαστήν, ἐπιτυχὼν δὲ τὴν ἀποστέρησιν τοῦ υἱοῦ πλείστης δυνάμεως κατεδίωξε τοῦτον, συλλαβὼν δὲ ἐν Διδυμοτείχῳ πρῶτον ἐξετύφλωσε καὶ ἔπειτα ἀπεκεφάλισεν· τῶν συνεργῶν δὲ αὐτοῦ τὸν μὲν Ἀνδρόνικον ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀξιώσας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐκτύφλωσιν αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς τῶν

1 Ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Γαλέριος· ἐνταῦθα Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας κατίσχυσε τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ Βετρανίου· ἐνταῦθα συνῆλθε τὸ 347 ἡ Τοπικὴ Σύνοδος ἐν τῇ ὁποίᾳ παρίσταντο **Ὅσιος** ὁ Κορούδης καὶ ὁ Μεγας Ἀθανάσιος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

προεχόντων ἐκαρατόμησε διὰ τῶν γονέων αὐτῶν, πειθαναγκάσας τοὺς τελευταίους νὰ ἐκτελέσωσι χρέη δημίου πρὸς τὰ ἴδια τέκνα.

Τὸ 1385 τοῦ δεσπότου Θεσσαλονίκης Μανουὴλ υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου ε.΄ καταλαβόντος τὰς Σέρρας, ὁ Μουρὰδ α.΄ ἐξέπεμψε κατ' αὐτοῦ τὸν Μ. Βεζύρην, ὅστις ἀνεκτήσατο τὰς Σέρρας καὶ κατέλαβε καὶ αὐτὴν τὴν Θεσσαλονίκην τὸ 1386. Ὁ Μανουὴλ φεύγων τὴν ὀργὴν τοῦ Μουρὰδ α.΄ κατέφυγε πρὸς τοὺς Γενουηνσίους, μὴ γενόμενος ὅμως δεκτὸς διὰ τὸν ἐκ τοῦ Μουρὰδ α.΄ φόβον, προσῆλθε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ ὅμως μὴ γενόμενος ἀποδεκτός, ἠναγκάσθη νὰ προσέλθῃ ἱκέτης τῷ Μουρὰδ α.΄ ὅστις ὑπερησθεὶς ἐκ τῆς ἐπιδεικνυμένης πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης τοῦ Μανουήλ, οὐ μόνον συγγνώμην αὐτῷ παρέσχεν· ἀλλὰ καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν δεσποτείαν τῆς Θεσσαλονίκης.

Αἱ στάσεις ὅμως τοῦ Σαουδζῆ, ἡ συγγνώμη τῆς ὁποίας ἠξιώθη ὁ Μανουὴλ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Μ. Βεζύρου 1386, τοῦ ὁποίου τὴν ἐνεργητικότητα καὶ ἐμπειρίαν ἐν τοῖς πολέμοις πάντες ἐθαύμαζον, ἐξηρέθησαν τὸν ἡγεμόνα τοῦ Καραμὰν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Μουρὰδ α.΄· ἀλλ' ὁ Μουρὰδ ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ μετὰ στρατοῦ πολυπληθοῦς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦσαν καὶ 2000 Σέρβων κατενίκησεν αὐτὸν ἐν μιᾷ μόνῃ μάχῃ παρὰ τὸ Ἰκόνιον[1] 1386. Ὁ Ἀλαεδδὶν ἡττη-

1 Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπειδὴ ὁ Τιμουρτὰς κυρίως ἔτρεψε

θεὶς αἰσχρῶς, ἐν ἀπελπισίᾳ δὲ διατελῶν, διὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἀδελφῆς τοῦ Μουρὰδ α.΄ ἐξητήσατο συγγνώμην, τῆς ὁποίας ἔτυχε προσελθὼν καὶ ἀσπασάμενος τὴν δεξιὰν τοῦ νικητοῦ αὐτοῦ. Τὸ Ἰκόνιον πολιορκηθὲν οὐδεμίαν ὑπέστη βλάβην· οἱ τολμήσαντες μάλιστα νὰ βλάψωσι κατοίκους τινὰς αὐτοῦ Σέρβοι ἐκαρατομήθησαν. Ὁ Μουρὰδ ἐκ τοῦ Ἰκονίου ἀναχωρήσας ἐπῆλθε κατὰ τῆς πόλεως Βέη-σεχὴρ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐστασίασαν, ἐκπορθήσας δὲ ταύτην ἀνέζευξεν. Ὁ ἡγεμὼν τοῦ Τέκκε θέλων νὰ προλάβῃ σοβαρώτερα, ἐξεχώρησε τῷ Μουρὰδ α.΄ πᾶσαν τὴν ἐπικρατείαν αὐτοῦ, πλὴν τῆς Ἀτταλείας καὶ Ἰστένου, ὅπου περιωρίσθη τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτοῦ ἀναμένων.

Τὸ 1387 ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Λάζαρος, ἀφορμὴν λαβὼν τὴν τιμωρίαν τῶν Σέρβων πρὸ τοῦ Ἰκονίου, ἐστασίασε κατὰ τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτοῦ, ἔχων συμμάχους τοὺς ἡγεμόνας Βουλγαρίας καὶ Βοσνίας. Οἱ τρεῖς οὗτοι σύμμαχοι ἐπελθόντες κατὰ τῶν Τούρκων τῶν δῃούντων τὴν Βοσνίαν κατενίκησαν αὐτούς, φονεύσαντες ἐκ τῶν 20 χιλ. τὰς 15 χιλιάδας, οἱ διοικηταὶ δὲ Ἰουστινιανουπόλεως καὶ Δοβρουζικῆς Ταταρίας τὴν νικην ταύτην τῶν Χριστιανῶν ἰδόντες ἐστασίασαν καὶ οὗτοι ἀνεξαρτησίαν ἐκζητοῦντες. Ὁ Μουρὰδ μηδόλως θορυβη-

εἰς φυγὴν τὸν Ἀλαεδδὶν ἡγεμόνα Καραμανίας ἠξιώθη τοῦ τίτλου Βεζύρου καὶ πλείστων λαφύρων.

θεὶς ἀπέστειλε κατὰ τῶν στασιασάντων 30 χιλ. στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ἀλῆ πασᾶν, ὅστις διὰ τῶν στενῶν τοῦ Τσαλῆ καβὰκ τοῦ Αἵμου κατέλαβε τὸ Πρόβατον (Παραβάδ), Τύρνοβον, Σούμναν καὶ Νικόπολιν, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριζεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Σισμάν, ὅστις αἰχμαλωτισθεὶς ἀπεστάλη παρὰ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ Μουρὰδ α.΄ ἀξιώσαντι αὐτὸν συγγνώμης διὰ τῆς πληρωμῆς τῶν καθυστερουμένων φόρων καὶ τῆς παραδόσεως τῆς Σιλίστρας. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν μερῶν τούτων ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἔπεμψε τὸν Τσιγὰν βέην κατὰ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ὅθεν ᾐχμαλώτισε πληθὺν Χριστιανῶν, πρὸς ἀπολύτρωσιν τῶν ὁποίων ἐδόθη μὲν τὸ φρούριον Ἐρζογρὰδ (Τσέτε χησαρή), ἀλλ᾽ οἱ αἰχμάλωτοι δὲν ἀπηλευθερώθησαν.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Λάζαρος τὰ κατ᾽ αὐτὸν βλέπων εἰς δυσχέρειαν περιελθόντα, ἡνώθη τοῖς δεσπόταις Ἀλβανίας καὶ Βοσνίας, τοῖς ἡγεμόσι Βλαχίας καὶ Πολωνίας καὶ τῷ βασιλεῖ Οὐγγαρίας κατέλαβε δὲ τὸ φρούριον Σέρκοϊ, τὸ ὁποῖον ὅμως 10 χιλ. Τούρκων μετ᾽ ὀλίγον ἐξεπόρθησαν, αἰχμαλωτίσαντες τὴν φρουρὰν αὐτοῦ. Ὁ Μουρὰδ θέλων διὰ παντὸς νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐκ τῶν μικρῶν τούτων δεσποτῶν καὶ ἡγεμόνων παρεχομένας αὐτῷ ἐνοχλήσεις, συνήθροισε στρατὸν ἔκ τε τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης εἰς 200 χιλ. ἀνερχόμενον, διὰ δὲ τοῦ Σούκου (Σουλοῦ δεβρένδ), τῆς Ἐλίκης (Ἰτιμάν), Ἰουστινιανουπόλεως (Γιοοστενδίλ) καὶ Κρα-

SISMANOGLIO

τόβου ἐλθὼν εἰς Κοσσυφοπέδιον, συνῆψε μάχην, ὅπου ἔπεσε μαχόμενος πληγωθεὶς τῷ ξιφιδίῳ τοῦ Μιλὸς Κοβίλβιτς Σέρβου τὸ γένος, ἀξιωθεὶς ὅμως νὰ ἴδῃ μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ πίπτουσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐν τῇ μάχῃ αἰχμαλωτισθέντος ἡγεμόνος τῆς Σερβίας Λαζάρου.

Ὁ Μουρὰδ α.΄ ὅπως πάντες οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ ἐφιλοτιμήθη νὰ ἀνεγείρῃ Τεμένη, ἀνήγειρε δὲ τοιαῦτα ἐν Βηλοκώμοις, Γενὴ Σεχὴρ, Πουνὰρ Χησὰρ καὶ Προύσῃ. Κοσμήσας δὲ δι' ἀνακτόρων τὸ Διδυμότειχον καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἵδρυσε Σχολὰς καὶ Πτωχοκομεῖα, κατασκευάσας ἅμα καὶ Λουτρῶνας πολλαχοῦ. Ἐπιμελούμενος δὲ τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους διῄρεσε τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ κτήσεις εἰς 5 διοικήσεις, τὴν τοῦ Κερμιάν, Σιβρὴ-Χησάρ, Ἀγκύρας, Ἰγιρδὴρ καὶ Ἄκ σεχὴρ· τὰς δὲ ἐν Εὐρώπῃ εἰς 4 τὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως, Φιλιππουπόλεως Σοφίας καὶ Μοναστηρίου. Προσέτι ἐνῷ μέχρι τοῦδε ὁ τίτλος Βεζύρου ἀπεδίδοτο ἑνὶ προσώπῳ, ἤδη ὁ Μουρὰδ ἀπένειμε τοῦτονκαὶ ἄλλοις προσώποις, οἵτινες ἐκαλοῦντο πασᾶ καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ προηγῶνται αὐτῶν 3 τοὺγ ἢ ἱππουρίδες.

Ὁ Μουρὰδ α.΄ φροντίζων περὶ τῆς διοργανώσεως τοῦ στρατοῦ κατήρτισε τὸ ἐκ Χριστιανῶν σῶμα τῶν Βοϊνάκ, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ καθαρίζωσι τοὺς ἵππῶνας καὶ τὰς ἁμάξας καὶ ἐπαγρυπνῶσι τῆς μεταφορᾶς τῶν πολεμικῶν σκευῶν. Ὁ Μουρὰδ α.΄ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὀρχὰν διένειμε τιμάρια τῷ

ἵππικῷ, τῷ ὁποίῳ καθιέρωσε σημαίαν τὴν ἐρυθρᾶν. Προσέτι ἀπὸ τῆς μάχης τῆς ἐν Ἰκονίῳ ὥρισεν, ἵνα ἡ δεξιὰ πτέρυξ τοῦ στρατοῦ ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς πολέμοις ἀποτελῆται ἐξ Εὐρωπαϊκῶν στρατῶν· ἐν δὲ Ἀσιατικοῖς ἐξ Ἀσιατικῶν στρατευμάτων.

Ὁ Μουρὰδ α.΄ ἄγευστος παιδεύσσεως οὐδεμίαν παρέσχεν ὑποστήριξιν εἰς τοὺς λογίους, διὰ τοῦτο δὲ οὐ μόνον οὐδεὶς τοιοῦτος προσῆλθε τῇ αὐλῇ αὐτοῦ ἔξωθεν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει ἔφευγον, ὡς τοῦτο συνέβη τῷ Δζελὰλ-εδδὶν, δεινῷ γραμματικῷ, τῷ Βουρχανεδδὶν πολυμαθεῖ Οὐλεμᾶ [1] καὶ τῷ Μαχμοὺδ καδὴ ζαδέ, ἀρίστῳ Μαθηματικῷ.

Ἐπὶ Μουρὰδ α.΄ ἄρχεται καὶ ἡ καθιέρωσις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μονογράμματος (τουγρὰ) ἐπὶ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων.[2]

---

1 Διὰ τοῦ τίτλου τούτου χαρακτηρίζονται οἱ ἐγκύπτοντες εἰς τὴν σπουδὴν τῶν δογμάτων τοῦ Μωχαμεδισμοῦ.

2 Μουρὰδ α.΄, ἀγράμματος ὑπάρχων, συναφθείσης συνθήκης τῶν Τούρκων πρὸς τοὺς Ραγουσίους τὸ 1363, ἀντὶ τῆς ἀναγκαίας ὑπογραφῆς, βάψας τὴν χεῖρα μελάνῃ ἐπέθηκε τοῦ ἐγγράφου τῆς συνθήκης. Οἱ νεώτεροι Τοῦρκοι ἐκ τοῦ τύπου τούτου τῆς διὰ χειρὸς ὑπογραφῆς ἐμόρφωσαν τὸν τουγράν, ὁ ὁποῖος περιέχει τὸ ὄνομα τοῦ Σουλτάνου, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐκδίδεται τὸ ἔγγραφον, ὡς καὶ τὸ πατρωνυμικὸν αὐτοῦ πρὸ τοῦ τουγρᾶ δὲ θέτουσι τὴν λέξιν γαζῆ, ἐὰν τυχὸν κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ ὑπογράφοντος διεξήχθη πόλεμος πρὸς ἄλλα μὴ ὑποτελῆ βασίλεια.

SISMANOGLIO

Δ.΄

Βαγιαζὴδ α.΄ ὁ Κεραυνὸς (Γηλδηρὴμ)
1389—1402

Ὁ Βαγιαζὴδ α.΄, ἀνακηρυχθεὶς διάδοχος τοῦ Μουρὰδ α.΄ ἐν αὐτῷ τῷ πεδίῳ τῆς μάχης τοῦ Κοσσυφοπεδίου (Κόσσοβα ὀβασῆ), ἀμέσως ἐθανάτωσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πάντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ αἰχμαλωτισθέντας, ταὐτοχρόνως δὲ συνῆψε συνθήκην πρὸς τὸν νέον βασιλέα τῶν Σέρβων Στέφανον, καταστήσας αὐτὸν ὑποτελῆ.[1] Πρὸς μείζονα δὲ ἐνίσχυσιν τῆς συνθήκης, ἐνυμφεύθη τῇ ἀδελφῇ τοῦ Στεφάνου.

Ὁ Βαγιαζὴδ α.΄ θέλων νὰ διατελῇ, ἀπερίσπαστος ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διέταξε τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γιακοὺπ, πρῶτος οὕτω τὴν συγγενοκτονίαν ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει καὶ ἔθνει εἰσαγαγών. Ποθὼν δὲ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κράτους κατέλαβε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1389 διὰ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ τὴν Βιδύνην, Βοσνίαν καὶ τὸ Κράτοβον, ἐγκαταστήσας ἐν

1 Οἱ ὑποτελεῖς ὑπεχρεοῦντο ὄχι μόνον νὰ καταβάλλωσιν ἐτήσιον φόρον, ἀλλὰ καὶ νὰ συνεκστρατεύωσι τῷ κυριάρχῃ ἐν τοῖς ἐμπίπτουσι πολέμοις.

Σκοπίοις ἀποικίαν Τούρκων. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ἀδριανούπολιν μέλημα ἔθετο τὴν κατάληψιν τῆς Κων)πόλεως.

Ἤδη ἐπὶ Μουρὰδ α.΄, βασιλεύοντος ἐν Κων)πόλει Ἰωάννου ε.΄ τοῦ Παλαιολόγου ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνικος συνενωθεὶς τῷ ἡγεμονίδῃ Σαουδζῇ ἐστασίασε κατὰ τοῦ πατρός, κατεδικάσθη δὲ εἰς ἐκτύφλωσιν τῇ ἀπαιτήσει τοῦ Μουρὰδ α.΄ Ἡ ἐκτύφλωσις ὅμως, δι' ἐπιχύσεως ζέοντος ὄξους εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, μὴ ἐπενεγκοῦσα τελείαν ἀμαύρωσιν τῆς ὁράσεως, καθίστα τὸν Ἀνδρόνικον οὐχὶ ἐντελῶς ἀχρησιμοποίητον. Ὁ Βαγιαζὴδ ὑποθρύπτων τὸ φίλαρχον τοῦ ἡμιτύφλου,— ὑποσχεθέντος ὑποτέλειαν ἐν περιπτώσει ἀντιλήψεως πρὸς κατάληψιν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου,— δι' 6 χιλιάδων ἱππικοῦ καὶ 4 χιλ. πεζικοῦ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, καθαιρεθέντος τῆς ἀρχῆς Ἰωάννου τοῦ ε.΄ καὶ ἐγκαθειρχθέντος ἐν τῇ πύργῳ τοῦ Ἀνεμᾶ, τὸν ὁποῖον ἐφρούρουν Βούλγαροι. Ὁ Ἀνδρόνικος καταλαβὼν τὴν ἀρχήν, ἀπέφυγε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Βαγιαζήδ, ὅπως φονεύσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰωάννην ε.΄ καὶ τὸν πεφιλημένον τῷ Ἰωάννῃ υἱὸν Μανουήλ, τουθ' ὅπερ δυσηρέστησε τὸν Βαγιαζὴδ καραδοκοῦντα διὰ τοῦτο εὐκαιρείαν πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ Ἀνδρονίκου.

Ὁ Ἰωάννης ε.΄, τῇ βοηθείᾳ τῶν Γενουηνσίων, δραπετεύσας τῆς εἱρκτῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μανουήλ, ἀνταποδιδοὺς δὲ τὰ ἴσα τῷ Ἀνδρονίκῳ προ-

σῆλθε τῳ Βαγιαζὴδ ζητῶν τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ πρὸς κατάληψιν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, ὑποσχόμενος ἐν ἐπιτυχίᾳ οὐ μόνον τὸν ὑπεσχημένον ἐτήσιον φόρον τῷ Βαγιαζὴδ παρὰ τοῦ Ἀνδρονίκου· ἀλλὰ καὶ 12 χιλ. πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ ἐν ὥρᾳ πολέμου. Ὁ Βαγιαζὴδ τὸ ἑαυτοῦ ζητῶν, θέλων δὲ νὰ φαίνηται νομοταγῶς ἐνεργῶν, δι' ἀπεσταλμένων ἠρώτησε τοὺς ἐν Κων)πόλει, ἐὰν προέκρινον τοῦ Ἀνδρονίκου τὸν Ἰωάννην, τούτων δὲ ταχθέντων ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου, ὁ Βαγιαζὴδ διὰ στρατοῦ ἐγκατέστησεν ἐπὶ τὸν σαλευόμενον τοῦ Βυζαντίου θρόνον τὸν Ἰωάννην· μὴ θέλων ὅμως νὰ ἀφήσῃ ἀπερίσπαστον τὸν Ἰωάννην, ἀφῆκε τὸν Ἀνδρόνικον νὰ ἄρχῃ τῶν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἤτοι τῆς Σηλυβρίας, Ἡρακλείας, Ραιδεστοῦ, Πανίδου καὶ Θεσσαλονίκης.[1] Ἡ πενιχρὰ λοιπὸν Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία εἶχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δύο αὐτοκράτορας ἀντιμαχομένους καὶ ἐρίζοντας ἀλλήλοις.

Ὁ Βαγιαζὴτ α.΄ διευθετήσας τὰ ἐν Κων)πόλει κατὰ τὸ συμφέρον αὐτῷ, ἐπῆλθε κατὰ τῆς Φιλαδελφείας, ἥτις ἦτο ἡ μόνη κτῆσις τῶν Βυζαντινῶν ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φρούραρχος τῆς πόλεως ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν· ὁ Βαγιαζὴδ α.΄ μετεκαλέσατο τὸν Αὐτοκρ. Βυζαντίου Ἰωάννην

1 Τὸ 1386 ὁ Χαϊρεδδὶν Μ. Βεζύρης εἶχε καταλάβει ἤδη τὴν Θεσσαλονίκην· ἀλλ' ὁ Μουρὰδ α.΄ πόλιν ἐξεχώρησε ταύτην τῷ Μανουὴλ ἕνεκα τῆς ἐπιδειχθείσης πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης, τοῦ νὰ προσέλθῃ αὐτῷ ἱκέτης.

καὶ τὸν συμβασιλεύοντα αὐτῷ Μανουήλ, πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς πόλεως. Οἱ ἰταμοὶ καὶ ἀπεχθεῖς Παλαιολόγοι πατὴρ καὶ υἱὸς ταχθέντες, ὡς ὑποτελεῖς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Βαγιαζήδ, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ὑπερακοντίσωσι τοὺς Τούρκους ἐν τῇ ἐκπορθήσει τοῦ φρουρίου, ὅπερ κυριεύσαντες ἐξ ἐφόδου τὸ 1390 παρέδωκαν τῷ Βαγιαζήδ, μοναδικὸν φαινόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ δείξαντες, τὴν παράδοσιν δηλ. τῇ δουλείᾳ Ἑλλήνων ἐλευθέρων παρὰ Ἑλλήνων, ὡς μὴ ὤφελε, βασιλέων.

Μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Φιλαδελφείας ὁ ἡγεμὼν Ἀϊδήν, ὁ σύμμαχος τοῦ φρουράρχου Φιλαδελφείας, ὑποτέλειαν ὁμολογήσας τῳ Βαγιαζήδ, παρέδωκεν αὐτῳ τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ Ἔφεσον, ἀποσυρθεὶς εἰς Θύραν (Τέρε). Τῇ ὑποτελείᾳ τοῦ Ἀϊδὴν ἐπηκολούθησεν ἡ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Σαρουχὰν καὶ Μέντεσε, τῶν ὁποίων οἱ ἡγεμόνες κατέφυγον παρὰ τῷ Ἰσφεντιάρογλου Κιουτροὺμ Βαγιαζήδ, ἡγεμόνι Παφλαγονίας, τούτοις δὲ ἐπηκολούθησε ἡ τῶν ἡγεμόνων Τέκκε καὶ Κερμιάν, καίτοι ὁ τελευταῖος ἦτο πενθερὸς τοῦ Βαγιαζήδ. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1390 ὁ Βαγιαζὴδ ἐπελθὼν κατὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Καραμανίας Ἀλαεδδὶν ἀπέσπασεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν Νιγδην, τὸ Ἀκ σεράϊ καὶ Ἀκ σεχήρ, ὅριον τῶν δύο κρατῶν θέμενος τὸν ποταμὸν Τσαρσαμπᾶ.

Τὸ κατακτητικὸν ὅμως τοῦ Βαγιαζὴδ πνεῦμα, μὴ ἀρκούμενον εἰς ταῦτα, τὸ 1391 κατεσκεύασε τὸ

SISMANOGLIO MEGARO

πρῶτον ἤδη στόλον ἐκ 40 πλοίων, διὰ τῶν ὁποίων περαιωθεὶς εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἐνέπρησε τὴν πόλιν τῆς Χίου[1] καὶ τὰ περὶ αὐτήν· ἐφεξῆς τὴν Εὔβοιαν καὶ μέρος τῆς Ἀττικῆς, συνεργὸν ἐν πᾶσιν ἔχων Μανουὴλ τὸν Παλαιολόγον ὡς ὑποτελῆ.

Ὁ Ἰωάννης ε.΄, Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου, ὁ συμπράττων τῷ Βαγιαζὴδ ἐν τῇ ἐξοντώσει τῶν Βυζαντινῶν κτήσεων, ἄγνωστον ἐκ τίνων ἐλατηρίων ὁρμώμενος, ἀπεφάσισε νὰ ὀχυρώσῃ τὴν Κων)πολιν, στερούμενος ὅμως μέσων καὶ χρόνου ἐθεώρησε θεμιτὸν τὴν διὰ κατεδαφίσεως ναῶν ἀνέγερσιν φρουρίων, πρὸς δὲ τοῦτο ἐκρήμνισε τοὺς ναοὺς[2] τῶν 40 Μαρτύρων, τῶν ἁγίων Πάντων καὶ τοῦ ἁγίου Μωκίου καὶ διὰ τοῦ ὑλικοῦ αὐτῶν ἀνήγειρε δύο φρούρια.[3]

Ὁ Βαγιαζήδ, μαθὼν τὰ τολμώμενα τῷ Ἰωάννῃ, διέταξε τὴν ὅτι τάχιστον κατεδάφισιν τῶν δύο τούτων φρουρίων, ἐὰν ἐπόθει ὡς ἔγραφε νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν

1 Ἡ Χῖος τὸ 1307 εἶχεν ἤδη ὑποστῇ πανολεθρίαν ἐκ τῶν Τούρκων πειρατῶν, οἵτινες ἐπελθόντες κατέσφαξαν πλείστους τῶν κατοίκων αὐτῆς· ἐνῷ ἄλλοι φεύγοντες τοὺς πειρατὰς διὰ 40 πλοίων καταμέστων ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδίων καὶ πλούτου, ἐναυάγησαν περὶ τὴν Σκύρον μηδενὸς διασωθέντος.

1 Τὸν ναὸν τῶν 40 Μαρτύρων εἶχεν ἀνεγείρει ὁ Μαρκιανός, τὸν τῶν ἁγίων Πάντων Λέων ὁ σοφός, τὸν δὲ τοῦ Μωκίου Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

2 Τὰ φρούρια ἀνηγέρθησαν πρρὰ τὴν Χρυσῆν Πύλην ἐπὶ τῶν θεμελίων δὲ αὐτῶν ὕστερον Μεχμὲδ ὁ β.΄ ἀνήγειρε τοὺς 7 Πύργους (Γεδὶ κουλέ).

αὐτοῦ Μανουὴλ μὴ ἀποστελλόμενον αὐτῷ τυφλόν. Ὁ Ἰωάννης, φοβηθεὶς μὴ κακόν τι ὑποστῇ ὁ προσφιλὴς αὐτῷ Μανουὴλ, κατηδάφισε μὲν τὰ φρούρια, ἀλλὰ καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἐξ ἀνίας (1391).

Ὁ Μανουὴλ πληροφορηθεὶς τὸν θάνατον τοῦ πατρός, ἀποδιδράσκει τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βαγιαζὴδ καὶ ἐλθὼν καταλαμβάνει τὸ πατρικὸν στέμμα. Ὁ Βαγιαζὴδ ἐξοργισθεὶς ἠξίωσε παρὰ τοῦ Μανουὴλ νὰ ἀνεγερθῇ τέμενος νέον ἐν Κωνσταντινούπολε καὶ ἐδρεύῃ παρ' αὐτῷ Ἱεροδίκης διὰ νὰ ἐκδικάζῃ τούς τὰ τοῦ Μωχαμὲδ πρεσβεύοντας· ταὐτοχρόνως δὲ διὰ στρατοῦ ἐδῄου τὴν Θρᾴκην καὶ τὰ περὶ τὴν Κων)πολιν, ἐκπέμψας πρὸς πολιορκίαν αὐτῆς ἀπειράριθμον στρατόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Κωνσταντινούπολις ἀνθίστατο ἐρρωμένως, τοῦ στρατοῦ τούτου μέγα μέρος ἐστάλη διὰ Βουλγαρίας εἰς Βλαχίαν, τῆς ὁποίας ὁ ἡγεμὼν Μύρξας ὡμολόγησεν ὑποτέλειαν· ἐκ δὲ τῆς Βλαχίας ὥδευσε κατὰ τῆς Βοσνίας, τὴν ὁποίαν κατέλαβεν, ἐκ δὲ τῆς Βοσνίας τὸ πρῶτον ἤδη εἰσήλασεν εἰς Οὐγγαρίαν, ὅπου ὁ Γαΐκος Μαναρβίτιος ἀντεπεξελθὼν αὐτοῖς ἐκώλυσε τὴν προσωτέρω πορείαν αὐτῶν. Μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ὁ τουρκικὸς στρατὸς διαιρεθεὶς εἰς δύο μοίρας, διὰ μὲν τῆς μιᾶς ἐδῄου τὴν Συρμίαν, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας κατέλαβε τὸ φρούριον Γαλαμπὸζ καὶ τὴν χώραν τοῦ Μαχόβου, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέωσεν αὐτοὺς ὁ Πέτρος Περενὺ ὁ ὁποῖος ἀνεκτήσατο τὸ φρούριον Γαλαμπόζ.

SISMANOGLIO MEGARO

Τῶν πολέμων τούτων ἐπωφελούμενος ὁ ἡγεμὼν Καραμανίας Ἀλαεδδὶν προσέβαλε τὴν Ἄγκυραν καὶ Προύσαν αἰχμαλωτίσας τὸν φρούραρχον ταύτης Τιμουρτὰς (1391). Ἀλλ' ὁ Βαγιαζὴδ ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ, ἐνίκησεν αὐτὸν ἐν Ἀκ-τσάη καὶ αἰχμαλωτίσας τοῦτον μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ Ἀλῆ καὶ Μεχμὲδ, τούτους μὲν καθεῖρξεν ἐν Προύσῃ, καίπερ ἀνεψιοὺς ἐπ' ἀδελφῇ, τὸν δὲ Ἀλαεδδὶν ἐφόνευσε διαλύσας οὕτω τὸ κράτος Καραμάν. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1391 ὁ Βαγιαζὴδ ἐπῆλθε κατὰ τοῦ ἡγεμόνος Σεβαστείας Καδῆ Βουρχανεδδίν, ὅστις φεύγων τὸ πρόσωπον τοῦ Βαγιαζὴδ ἦλθεν εἰς Παϊπέρτην (Χαρπούτ), ὅπου ἔπεσε μαχόμενος τῷ Καρᾷ Ὀσμάν ἢ Καρα Ἰουλούκ, ἀρχηγῷ τῆς δυναστείας Βαϊνδήρ. Ὁ Βαγιαζὴδ φονευθέντος τοῦ Βουρχανεδδὶν ἀνύψωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σεϊνὲλ Ἀβεδδὶν εἰς τὴν θρόνον τοῦ πατρός· ἀλλ' οἱ κάτοικοι Σεβαστείας ἀντὶ τούτου ἐζήτησαν τὴν Κυριαρχίαν τοῦ Βαγιαζήδ, οὕτω δὲ ἡ Σεβάστεια, Καισάρεια, καὶ Εὐδοκιὰς ἀπετέλεσαν, μετα τῶν περὶ αὐτας χωρῶν, μέρος τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Ὁ Βαγιαζὴδ καταλύσας διαδοχικῶς τὰς ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ διαφόρους Τουρκικας ἡγεμονείας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὴν τῶν Ἰσφενδιάρογλου ἐν Παφλαγονίᾳ καὶ μέρει τινὶ τοῦ Πόντου ἄρχουσαν. Ὁ ἡγεμὼν τῶν χωρῶν τούτων Κιοτροὺμ Βαγιαζὴδ μὴ δυνάμενος νὰ ἀντιστῇ τῳ Γιηλδιρὴμ Βαγιαζὴδ ἐξητήσατο νὰ ἀφεθῇ αὐτῷ ἡ Σινώπη, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐ-

γένετο, τοῦ Βαγιαζὴδ α.΄ καταλαβόντος τὴν Καστα-μῶνα, τὸ Ὀσμανδζίκ, τὴν Ἀμάσειαν καὶ τὴν Ἀμισὸν μετὰ τῶν περὶ αὐτὰς χωρῶν.

Τὸ 1392 ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Σιγισμοῦνδος ἐτόλμησε νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Βουλγαρίᾳ, κατέλαβε δὲ νικήσας τούτους τὴν μικρὰν Νικόπολιν· τὸ πλῆθος ὅμως τῶν πολεμίων ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἀφίσῃ τὴν Βουλγαρίαν, ὅπου μικροῦ δεῖν ἐφονεύετο ὑπὸ Τούρκου ἱππέως, ἂν μὴ ὁ Ξερέης Βλάσιος ἐφόνευε τὸν ἐπιτεθέντα.

Ἡ διαγωγὴ τοῦ Σιγισμούνδου καὶ αἱ ὕποπτοι ἐνέργειαι τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Σισμὰν, ἔπεισαν τὸν Βαγιαζὴδ νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς τοῦτο δὲ τὸ 1294 ἐξαπέστειλε στρατὸν εἰς Βουλγαρίαν, ὅστις ἐπολιώρκησε στενῶς τὴν Νικόπολιν, ὑποστηριζομένην ὑπὸ τοῦ Σισμὰν. Καίτοι δὲ ἠδύνατο ὁ Σισμὰν νὰ παρατείνῃ τὴν ἄμυναν, εἴτε ἐξ ἀνανδρίας εἴτε ἐκ δειλίας ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῇ. Περιβαλὼν λοιπὸν τὸν τράχηλον σάβανον προσῆλθε τῷ Μ. Βεζύρῃ ζητῶν ἔλεος· οὗτος ὅμως ἀπέστειλεν αὐτὸν πρὸς τὸν Μουράδ, ὅστις ἐν Φιλιππουπόλει ἐθανάτωσε τοῦτον, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ περιτμηθέντα καὶ ἀπὸ Ἀλεξάνδρου μετονομασθέντα Ἰσκενδέρ, ἔπεμψε διοικητὴν Ἀμισοῦ καὶ ἐφεξῆς Σμύρνης. Τῇ πτώσει τῆς ἰσχυρᾶς Νικοπόλεως ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ Βιδυνίου, τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ κατεσφάγη παρὰ τὰ συντεθειμένα, ταύτῃ δὲ ἐπηκο-

λούθησεν ἡ διὰ δόλου[1] κατάληψις τῆς Σιλιστρίας καὶ τοῦ Σιστόβου. Οὕτω δὲ ἡ Βουλγαρία κατέστη ἐπαρχία τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Σιγισμοῦνδος ὑπολῃφθεὶς μόνος καὶ ἐκ τούτου περιελθὼν εἰς δυσχέρειαν ἐξῃτήσατο διὰ πρεσβείας εἰρήνην παρὰ τοῦ Βαγιαζήδ, ταύτης ὅμως ἀποκρουσθείσης ἠναγκάσθη νὰ ἐξαιτήσηται τὴν συνδρομὴν τῶν Γάλλων, οἵτινες ἀνέκαθεν ἐλεύθερα φρονοῦντες καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπεραμυνόμενοι, συνηνώθησαν τῷ Σιγισμούνδῳ. Τῷ παραδείγματι τῶν Γάλλων ἐπηκολούθησαν οἱ ἱππόται τῆς Ῥόδου καὶ τούτοις οἱ Βαβαροὶ ἱππόται, ὡς καὶ ὁ ἡγεμὼν τῶν Βλάχων Μύρξας. Τὸ 1396 ὁ Σιγισμοῦνδος, ἡγούμενος 60,000 στρατοῦ διέβη τὸν Δούναβιν ἐλεηλάτησε τὴν Σερβίαν καὶ κατέλαβεν ἐν Βουλγαρίᾳ τὴν Βιδύνην, τὴν Ὄρσοβαν καὶ ἐξ ἐφόδου τὸ φρούριον Ῥάκου, τοῦ ὁποίου τὴν φρουρὰν ἔσφαξε.

Ὁ Βαγιαζὴδ μαθὼν τὴν ἐπέλευσιν τοῦ Σιγισμούνδου, μετὰ 40 χιλ. στρατοῦ ἔφθασεν εἰς Νικόπολιν τῆς Βουλγαρίας, ὅπου συγκροτηθείσης μάχης ἐφονεύθησαν 15 χιλ. Τούρκων, ἦτο δὲ βεβαία ἡ ἧττα, ἂν μὴ ἡ κουφόνοια καὶ ἡ ὑπεροψία τῶν Γάλλων ἱπποτῶν καὶ ἡ προδοτικὴ στάσις τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βλάχων Μύρξα καὶ τοῦ στρατηγοῦ Λάσκοβιτς, ἐχθροῦ προσωπικοῦ τοῦ Σιγισμούνδου, δὲν συνετέλουν εἰς τὴν

1 Εἰσήγαγον δηλ. στρατιώτας μετημφιεσμένους εἰς ἐμπόρους· ἀντὶ δὲ ἐμπορευμάτων κιβώτια ὅπλων.

μετατροπὴν τῶν ἐπικειμένων. Ὁ Σιγισμοῦνδος διασωθεὶς μετὰ ἐξόχων τινῶν προσώπων ἐν πλοιαρίῳ, ἔβλεπε τὸ στράτευμα αὐτοῦ ἀνηλεῶς κατακοπτόμενον, πληθὺν δὲ εὐπατριδῶν ἀπαγομένων εἰς αἰχμαλωσίαν. Ὁ Βαγιαζὴδ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τῶν πεσόντων Τούρκων, τῇ ἐπιούσῃ τῆς μάχης διὰ ῥοπάλων ἐφόνευσε τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων 10,000. Ἡ θανάτωσις τούτων ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου παρετάθη μέχρι τῆς 4 ὥρας τῆς ἑσπέρας, κατέπαυσε δὲ τῇ ἐνθέρμῳ τῶν μεγιστάνων παρακλήσει. Τῶν αἰχμαλωτισθέντων εὐγενῶν τῆς ἀπολυτρώσεως ἠξιώθη ὁ Σιγισμοῦνδος, καταβαλὼν 200,000 δουκάτων· πλεῖστοι ὅμως τῶν εὐπατριδῶν τῆς Οὐγγαρίας, ὡς τρόπαια νίκης ἀναντίλεκτα, ἐστάλησαν τοῖς Χάναις τοῦ Ἰρὰκ καὶ Φάρς, τῷ σουλτάνῳ τῆς Αἰγύπτου, τοῖς δυνάσταις τῆς Ἀρμενίας καὶ ἀλλαχοῦ. Μετὰ τὴν πανωλεθρίαν ταύτην τῶν φίλων τοῦ Σιγισμούνδου, τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα ἡγουμένου τοῦ Στεφάνου Λάσκοβιτς, εἰσεβαλον εἰς Στυρίαν, ἐκ δὲ Πεττάου ἔλαβον 11,000 αἰχμαλώτων. Καίτοι δὲ ὁ Μαρὸθ Ἰωάννης ἀπέκρουσε τοὺς Τούρκους ἐν Ποσέγῃ, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἐδῄωσαν τὴν μεταξὺ Δουνάβεως, Δρίβου καὶ Σάβου χώραν ὡς καὶ τῆς Βοσνίας ἱκανά.

Τοιοῦττον ἀνέλπιστον τέλος λαβόντος τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς Οὔγγρους, ὁ Βαγιαζὴδ ἐπελήφθη τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἑτέρου πόθου αὐτοῦ τῆς ἐκπορθήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἑξαέτης πολιορκία

κατ' οὐδὲν μετέβαλε τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων· ἐσκέφθη λοιπὸν νὰ περιβληθῇ τὴν ἀλωπεκήν, συνήγορος ἐμφανιζόμενος τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἰωάννου, υἱοῦ τοῦ ἐκτυφλωθέντος Ἀνδρονίκου, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντος Αὐτοκράτορος τῶν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως μερῶν. Ὁ Μανουὴλ ὅμως, προλαμβάνων τὰ ἐκ τῆς διαφωνίας πρὸς τὸν ἐπ' ἀδελφῷ ἀνεψιὸν δεινά, συνεννοηθεὶς πρὸς αὐτὸν κατέλιπεν αὐτῷ τὴν Κωνσταντινούπολιν· οὗτος δὲ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Πελοποννήσου, ὅθεν περιερχόμενος τὴν Εὐρώπην, ἐξῃτεῖτο ἀντίληψιν κατὰ τῶν Τούρκων. Ὁ Ἰωάννης καταλαβὼν τὸν θρόνον τῆς Κων)πόλεως ἀπεδέχθη τὴν αἴτησιν περὶ ἱδρύσεως νέου τεμένους ἐν Κων)πόλει καὶ τὴν διαμονὴν Καδῆ ἐν αὐτῇ· οὕτω δὲ πᾶσαν πρὸς ἐπίθεσιν ἀφορμὴν ἀπέκρουσε.

Ὁ Βαγιαζὴδ ἀρκεσθεὶς εἰς τὰ ἐπιτευχθέντα, τὸ αὐτὸ ἔτος, 1396, διὰ τοῦ Τιμουρτὰς κατέλαβε τὰς Γάγγρας, τὴν Διβρικὴν ἐγγὺς τῆς Σεβαστείας, τὴν Δερκένδην ἐγγὺς τῆς Μελιτινῆς, τὴν Βελέσνην ἐν Μερὰς καὶ τὴν Μελιτινὴν μετὰ τοῦ φρουρίου τῆς Γεματινῆς Κουμάχ, ὅριον μεσημβρινὸν τοῦ κράτους θέμενος τὸν Εὐφράτην.

Τὸ 1397 ὁ Βαγιαζὴδ προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρνησιθρήσκου καὶ ἀρνησιπάτριδος ἐπισκόπου Φωκίδος, κατέλαβεν, ἐκ Βερροίας ὁρμηθείς, τὴν Λάρισσαν, Τρίκκαλα, Δομακίαν ἢ Δοιμενέκην, τὰς Πάτρας, Φάρσαλα, Θερμοπύλας, Δελφούς, Δωρίδα, Λοκρίδα καὶ Φθιώτιδα, διὰ τοῦ στρατηγοῦ δὲ Ἰακοὺπ τὴν Κο-

ρώνην καὶ Μεθώνην, καὶ διὰ τοῦ Ἐβρενὸς τὸ Ἄργος, τοῦ ὁποίου 30,000 κατοίκων μετῴκησεν εἰς Ἀσίαν, ἀντικαταστήσας τοὺς φυγόντας διὰ Τατάρων καὶ Τουρκομάνων, καὶ τὰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν τῶν σοφῶν, κατὰ τὴν ὁμόφωνον τῶν Τούρκων ἱστορικῶν μαρτυρίαν καὶ γνώμην.

Τὸ ἄστρον τοῦ Βαγιαζὴδ α.΄ εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὸ μεσουράνημα αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ νέμεσις ἤρξατο ὑποσκάπτουσα τὴν δόξαν τοῦ κληθέντος κεραυνοῦ. Ὁ Μέγας τῶν Μογγόλων Χάν, ὁ Τιμούρ, κατακλύσας τὴν Περσίαν καὶ τὰ περὶ αὐτήν, ἐπεφάνη εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους. Ὁ Βαγιαζὴδ φρονῶν, ὅτι θέλει πτοήσει τὸν ἀτρόμητον, τὸ 1400 ἐπελθὼν ἐξεπόρθησε τὸ Ἐρζινδζάν, ἐπανακάμψας δὲ εἰς Ἀδριανούπολιν ἠξίου παρὰ Ἰωάννου στ.΄ τὴν ἀμαχητεὶ τῆς Κ)πόλεως παράδοσιν. Ἐνῶ ὅμως ἐπὶ τῇ ἀρρενωπῇ ἀρνητικῇ ἀπαντήσει τοῦ Ἰωάννου ἐπληροῦτο θυμοῦ, καὶ ὀργῆς κατάμεστος ἐσκέπτετο τὴν ἐκ νέου πολιορκίαν τῆς Κων)πόλεως, αἴφνης ὁ Τιμοὺρ ἐπελθὼν τὸ μὲν Ἐρζινδζὰν κατελάμβανε, τὴν δὲ Σεβάστειαν ἐκπορθήσας ἐληΐζετο καὶ ἐπλήρου θυμάτων, μηδὲ τοῦ ἡγεμονίδου διοικητοῦ Ἐρδογρουὶ φειδόμενος.

Ὁ Βαγιαζὴδ θεωρήσας ἐπιβαλλομένην τὴν παράταξιν πρὸς τὸν ἐχθρόν, συνήθροισεν 120 χιλ. στρατοῦ, τῶν ὁποίων 18 χιλ. ἦσαν Τάταροι, 10 δὲ χιλ. Σέρβοι, καὶ ἦλθεν εἰς Εὐδοκιάδα. Ὁ Τιμοὺρ ὅμως, ὅσῳ συνετὸς τόσῳ καὶ ἔμπειρος, ἀντὶ νὰ λάβῃ τὴν

διὰ συνηρεφῶν ὀρέων φέρουσαν, ἀπὸ Σεβαστείας εἰς Εὐδοκιάδα, ἠκολούθησε τὴν διὰ Καισαρείας καὶ Διοκαισαρείας (Κὶρ-σεχὶρ) εἰς Ἄγκυραν φέρουσαν, ὅπου ἀφίκετο ἐν διαστήματι 12 ἡμερῶν. Διευθετήσας δὲ τὰ τοῦ στρατοπέδου καὶ τῆς μάχης μετὰ συνέσεως καὶ τέχνης ἀπαραδειγματίστου, ἀπεξεδέχετο τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Βαγιαζήδ, ὅστις δι' ἐπιδεικτιάσεων ἀκαίρων συνετέλεσεν εἰς τὸν θάνατον 5 χιλ. ἀνδρῶν τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατοῦ.

Τῇ 20 Ἰουλίου 1402, ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας, ἤρξατο ἡ γιγαντομαχία τοῦ Ταταρικοῦ πρὸς τὸν Τουρκικὸν κολοσσόν, ὅστις ἐκάμφθη ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀντιπάλων, τοὺς ὁποίους ἐνύσχισεν ἡ ἐπιπροσθήκη εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν 18 χιλιάδων Τατάρων ἀριθμουμένων ἐν τῇ Τουρκικῇ στρατιᾷ. Ὁ Γιλδιρὶμ Βαγιαζὴδ ἀγωνισθεὶς ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτός, ἐπειράθη ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν νὰ φύγῃ· ἀλλὰ πεσόντος τοῦ ἵππου αὐτοῦ περιῆλθεν αἰχμάλωτος τῷ Μαχμοὺδ Χὰν Τζαγατάκ, οὕτω δὲ ὁ τὸν τρόμον ἐμπνεύσας τῇ Μ. Ἀσίᾳ, τῇ Θρᾴκῃ, Ἑλλάδι, Ἀλβανίᾳ, Βοσνίᾳ, Βλαχίᾳ, Σερβίᾳ, Βουλγαρίᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ ἐγένετο τὸ παίγνιον τῶν τέως περιφρονουμένων Τατάρων. Ὁ Τιμοὺρ κύριος γενόμενος τοῦ Βαγιαζὴδ προσηνέχθη αὐτῷ ἡγεμονικῶς, μόνον δὲ ὅτε ἠθέλησε νὰ ἀποδράσῃ, προσεφέρετο αὐτῷ σκληρότερον, ὁτὲ μὲν σκώπτων[1] τὴν ὑπεροπτικὴν καὶ ἀλαζόνα αὐτοῦ γνώμην, ὁτὲ δὲ διὰ τῶν ἔργων

1 Ἐπειδὴ ὁ Βαγιαζὴδ ἠγάπα ἐμμανῶς τὴν θήραν ὁ Τι-

ἐκδιδάσκων τὰ δεινὰ τῆς ἀμετροεπείας καὶ τῆς μεγαλογλώττου κομπορρημοσύνης.[1] Ἡ περὶ τὴν Ἄγκυραν αὕτη μάχη τοῦ 1402 ἔλαβε τὸ ὄνομα μάχη τοῦ Τσιβοὺκ-ἀβάδ, ἤτοι τοῦ πεδίου Τσιβοὺκ ἐκ τοῦ ποταμοῦ Τσιβοὺκ ὅστις διαρρέει τὸ πεδίον, τὸ περὶ τὴν Ἄγκυραν.

Ὁ Βαγιαζὴδ α.΄ ἐπεκτείνας τὸ κράτος αὐτοῦ ὅσῳ οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπεμελήθη τὰ μάλιστα τὴν ἑδραίωσιν αὐτοῦ καὶ ἀνάπτυξιν. Ἡ κατασκευὴ στόλου ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήδ, μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Βαγιαζὴδ κατενόησε πρῶτος, ὅτι κράτος περιβρεχόμενον ὑπὸ θαλασσῶν καὶ συγκλυζόμενον ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποβῇ βιώσιμον ἄνευ στόλου. Ἡ παρὰ τὴν Ἀσιατικὴν δὲ τοῦ Βοσπόρου ὄχθην ἀνέγερσις τοῦ φρουρίου Γκιουζελδζὲ (Ἀνατὸλ χησαρῆ) ἀποδεικνύει πόσον βεβουλευμένως ἐσκέστετο περὶ παγιώσεως τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ. Ἡ ἐγκατάστασις δὲ Τουρκομάνων ἐκ τῶν Βιθυνικῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου ἐν τοῖς προα-

μοὺρ σκώπτων αὐτὸν ἐξαπέσιειλεν αὐτῷ, ἐν τῇ σκηνῇ φρουρουμένῳ ἀσφαλῶς, ζεῦγος κυνῶν καὶ ἐρωδιῶν, τοῦθ' ὅπερ λίαν ἐξώργιζε τὸν Βαγιαζήδ.

1 Ἐπειδὴ ὁ Βαγιαζὴδ προκαλῶν τὸν Τιμοὺρ εἰς πόλεμον τῷ ἔγραφεν ὅτι ἐν ἀρνήσει, αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἔμελλον νὰ διαζευχθῶσιν αὐτὸν τρίς, ὁ Τιμοὺρ αἰχμαλωτίσας τὸν Βαγιαζήδ, σκώπτων καὶ ἐξευτελίζων αὐτὸν καὶ τιμωρῶν τὸν ἀνοίκειον αὐτοῦ περὶ γυναικῶν λόγον, τὴν σύζυγον αὐτοῦ, τὴν Σερβίδα Μάρων, εἶχεν οἰνοχόου ἐν τῇ Τραπέζῃ χρέη ἐκπληροῦσαν.

στείοις τῆς Κων)πόλεως καὶ Τούρκων ἐν Σκοπίοις, ὡς καὶ ἡ μετοίκησις Ἑλλήνων εἰς Ἀσίαν καὶ Τούρκων καὶ Τατάρων εἰς Ἑλλάδα ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Βαγιαζὴδ ἐπόθει τὴν σύμμιξιν τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἕνωσιν τῶν φυλῶν ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ. Ἡ νομιμοποίησις δὲ τῶν ἀπολαυῶν τῶν Ἱεροδικῶν ὁρισθεῖσα εἰς 2 ο)ο ὡς δικαστικῶν δικαιωμάτων καὶ 2 ἄσπρων διὰ τὴν σύνταξιν πάσης δικαστικῆς ἀποφάσεως, προλαμβάνουσα αὐθαιρεσίας καὶ ἡ θεσμοθεσία, ὅπως οἱ ἰμάμαι καὶ Χατὴπ (Κήρυκες τοῦ Μωχαμεδισμοῦ) καὶ αἱ ἀρχαὶ εὐσεβῶν καθιδρυμάτων διορίζωνται καὶ παύωνται διὰ βερατίων, ἤτοι ὑπὸ μόνου τοῦ Σουλτάνου, ἐλέγχει φροντίδα περὶ τοῦ ὑπηκόου καὶ περὶ τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων οὐχὶ τυχαίαν. Ἐὰν ὅμως ἐξ ὅλων τῶν ἐκτεθέντων μαρτυρῆται ἡ ἐνεργητικότης καὶ διορατικότης τοῦ Βαγιαζὴδ α.΄ ὡς μονάρχου, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τόσα τὰ ψεκτὰ ἐν αὐτῷ· ὥστε δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι ἡ κακοδαιμονία τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἄρχεται ἀπὸ Βαγιαζὴδ α.΄. Ἡ ἔκκλησις τῶν ἠθῶν τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου αὐτοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τῆς ὁποίας μικρὰν ἀλλὰ σαφῆ εἰκόνα παρέχει ὁ Δούκας,[1] ἐπιδράσασα τὸ ὑπήκοον παρεσκεύασε τὴν σή-

1 « Ἐκλεγόμενα τοίνυν τὰ καθαρὰ τῇ ὄψει ἀρρένων τε » καὶ θηλέων παρίσταντο παιδάρια νέα καὶ τρυφερὰ καὶ κὸ- » ραι ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπουσαι, Ρωμαίων, Σέρβων, Βλά- » χων, Ἀλβανιτῶν, Οὔγγρων, Σάξων, Βουλγάρων καὶ Λα- » τίνων ἕνα ἕκαστον μελῳδοῦντα τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ . . . .

μερον τῶν Τούρκων ἀλγεινὴν ὄψιν. Ὁ πρὸς τὴν θήραν δὲ ἔρως τοῦ Βαγιαζὴδ α.΄ ἐπεβάρυνε τὸ κράτος διὰ ματαίων δαπανῶν ἠναγκασμένον νὰ συντηρῇ 7000 θηρευτῶν δι' Ἱεράκων (σαχινδζῆ) καὶ 6000 κυνοφυλάκων (σογβάν). Ἡ φιλαργυρία τοῦ Βαγιαζὴδ ἐξικνουμένη μέχρι καθυστερήσεως τοῦ μισθοῦ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐν ὥρα πολέμου, ἢ παραμονῇ τοιούτου, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ σκώπτηται, ὅτι τὸ νόμισμα τοῦ Βαγιαζὴδ δὲν ἔφερε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλ' ἐχθροῦ τοῦ κράτους καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμα οὗτος νὰ θέσῃ αὐτὸ εἰς κυκλοφορίαν δημοσίαν.

Ὁ βίος τοῦ Βαγιαζὴδ κατάμεστος ἠθικῶν ἐλαττωμάτων ἠνάγκαζε τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ ἐπὶ εὐσεβείᾳ διακρινομένους Σεΐχας νὰ καταμέμφωνται αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ ἐντεῦθεν ὠφέλεια ὑπῆρξεν ἐλαχίστη, διότι καίτοι ὁμολογουμένως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Σεΐχου Βουχάρας ἀνέλαβε πρὸς ἐξιλιασμὸν τοῦ θείου τὴν ἀνέγερσιν τεμενῶν εἰς Προύσαν καὶ Ἀδριανούπολιν, ἀλλ' ἡ μετάνοια ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Βαγιαζὴδ διήρκει ὅσον ἡ δρόσος τῆς πρωΐας κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας τοῦ ἔτους.

Ὁ Βαγιαζὴδ εἶναι ὁ πρῶτος χρησάμενος τῷ τίτλῳ Σουλτάνου ἀξιωθεὶς τούτου παρὰ τοῦ Χαλίφου Καΐρου Ἀαλῆ Κοὺλ Ἰλλὰχ τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου Βιβάρς.

» . . . . . Αὐτὸς δὲ καθήμενος καὶ κατασπαταλῶν καὶ » οὐκ ἐπαύετο ἀφροδισιάζων, ἐν ἀρρένοις ἀσελγαίνων καὶ « θήλεσιν ». (Χ. μ. 304, Δουκ. Κ. 31).

Ε.'

Χρόνοι ἐμφυλίων σπαραγμῶν 1402—1413

Ἡ ἥττα τῶν Τούρκων παρὰ τὸ Τσιβοὺκ-ἀβὰδ καὶ ἡ αἰχμαλωσία τοῦ Βαγιαζὴδ ἐγένοντο αἰτία μακρῶν πολέμων τῶν υἱῶν τοῦ Βαγιαζὴδ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀναβιώσεως τῶν ἐκλιπουσῶν πολλῶν ἡγεμονειῶν τῶν μέχρι χθὲς καὶ πρώην κατακλυζουσῶν τὴν Μ. Ἀσίαν

Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Τσιβοὺκ-ἀβάδ, τῶν υἱῶν τοῦ Βαγιαζήδ, ὁ Σουλεϊμὰν διεσώθη ὑπὸ τῶν ἀνδρείως ἀγωνισαμένων ὑπὲρ τοῦ Βαγιαζὴδ Σέρβων, τοῦ Μεγ. Βεζύρου Ἀλῆ πασᾶ, τοῦ Γενητσὰρ ἀγᾶ Χασάν· ὁ Μεχμὲδ ἐπίσης διεσώθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βαγιαζὴδ πασᾶ καὶ τοῦ αὐλικοῦ Σοφοὺ Βαγιαζήδ· ὁ Ἰσᾶς ἔφυγε κρυβεὶς ἐγγὺς τῆς Προύσης· ὁ Μουσταφᾶς ἔλαβεν ἄγνωστον διεύθυνσιν· ὁ δὲ Μουσᾶς συνηχμαλωτίσθη τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ὁ ἡγεμονίδης Μεχμὲδ μεῖζον τῶν λοιπῶν ἡγεμονιδῶν ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ πατρὸς ἐνδεικνύμενος, ἐπειράθη νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτὸν δι' ὑπονόμου ἀγούσης ὑπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ αἰχμαλώτου,

φωραθέντος ὅμως τοῦ πραξικοπήματος, ὁ μὲν συνεργὸς ἐν τούτῳ ἀρχιευνοῦχος Φεροὺζ ἀγᾶς ἐκαρατομήθη, ὁ δὲ Βαγιαζὴδ ἐφρουρεῖτο αὐστηρότερον, ἐν θαλάμῳ κιγκλιδωτῷ τὰς νύκτας φυλασσόμενος.

Μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Τούρκων, τὴν λαφυραγώγησιν τοῦ στρατοπέδου τοῦ Βαγιαζὴδ καὶ τὴν σκύλευσιν τῶν πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ, ὁ ἔγγονος τοῦ Τιμοὺρ Μιρζά-Χὰν διὰ 30 χιλ. ἱππέων ἐτέθη ἐπὶ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἡγεμονίδου Σουλεϊμάν· ὁ δὲ Τιμοὺρ ἔλαβε τὴν ἄγουσαν εἰς Κοτύαιον. Ὁ ἡγεμονίδης Σουλεϊμὰν φεύγων τὸν ἐχθρὸν καταδιώκοντα αὐτόν, ἐν ἐλαχίστῳ χρόνου ἀφίκετο εἰς Προῦσαν, ὅπου τὰ κατ' αὐτὸν βλέπων ἐπισφαλῆ μικρὸν ἐνδιέτριψεν, ἀναχωρήσας εἰς τὸ ἐν Βοσπόρῳ Γκιουζελδζὲ-Χησάρ.

Ὁ Μιρζὰ-Χὰν διὰ 4 χιλιάδων τοῦ ὑπ' αὐτὸν τρισμυρίου στρατοῦ καταλαβὼν τὴν Προῦσαν, διήρπασε καὶ ἐνέπρησε ταύτην, αἰχμαλωτίσας δὲ τὸν γυναικωνίτην τοῦ Βαγιαζὴδ καὶ τοὺς ἐν Προύσῃ ἐγκαθείρκτους ἡγεμονίδας τοῦ Καραμὰν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ λαβών, μετέτρεψεν ἐκ φανατισμοῦ Σιϊτικοῦ[1] τὰ ἐν Προύσῃ τεμένη εἰς ἱππῶνας καὶ πανδοχεῖα, διὰ δὲ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς ἐδήωσε τὰς πό-

1 Οἱ τὰ τοῦ Μωχαμὲδ πρεσβεύοντες, ἐνωρὶς λίαν, ἀπὸ τοῦ Χαλίφου Ἀλῆ (656—661), διηρέθησαν εἰς Σιΐτας ἤτοι αἱρετικοὺς καὶ Σουνίτας ἤτοι ὀρθοφρονοῦντας.

λεις Κίον καὶ Νίκαιαν καὶ τὴν περὶ αὐτὰς ὕπαιθρον, ὡς καὶ τὰς χώρας Καρασῆ, Κερμιάν, Τέκκε, Χαμήδ, Ἀϊδὴν καὶ Σαρουχὰν πανταχοῦ ἐπάγων τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν φρίκην.

Ὁ Τιμούρ, ἐν Κοτυαίῳ διατρίβων, ἐδέχθη τὸν αἰχμάλωτον οἶκον τοῦ Βαγιαζήδ, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα ἐξέδοτο σύζυγον τῷ ἐγγόνῳ αὐτοῦ Μεχμὲδ Σουλτάν, τὸν δὲ ἡγεμονίδην Καραμὰν[1] Μεχμὲδ ἀποκατέστησεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ ὑπὸ τοῦ Βαγιαζὴδ φονευθέντος πατρὸς αὐτοῦ Ἀλαεδδίν, ἐκχωρήσας αὐτῷ τὸ Ἰκόνιον, τὰ Λάρανδα, τὸ Ἀκ-Σεράϊ, τὸ Ἀκ σεχήρ, (Ἀντιόχειαν Πισιδείας), τὸ Σιβρὴ Χησαρῆ, τὴν Ἰουλιούπολιν (Βέη παζαρῆ), τὴν Ἀττάλειαν καὶ τὴν Ἀλαΐαν.

Ἐν Κοτυαίῳ ὁ Τιμοὺρ διατρίβων δι' ἀπεσταλμένων ἠξίωσε τὸν φόρον τοῦ αὐτοκράτορος Βυζαντίου, τὴν ὑποτέλειαν τοῦ ἡγεμονίδου Σουλεϊμὰν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς αἰχμαλωσίας ἑνὸς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου Ἰουσοὺφ Τζεζερῆ. Ὁ Βυζ. Αὐτοκράτωρ ὁμολογήσας ὑποτέλειαν καὶ ἀποτίσας τὸν φόρον ἀπηλλάγη ἐνοχλήσεων, ὁ Σουλεϊμὰν διὰ τοῦ Σεΐχου Ραμαζὰν ἐπίσης ὁμολογήσας ὑποτέλειαν ἀφέθη ἐλεύθερος· μεθ' ὃ ὁ Τιμοὺρ διὰ Μαγνησίας ἐπορεύθη εἰς Σμύρνην, πα-

2 Ἐν Προύσῃ ἐφυλάσσοντο πρὸς τοῖς ἡγεμόσι τοῦ Καραμὰν καὶ ὁ ἡγεμὼν Βαγδὰτ Ἀχμὲδ Δζελαΐρ καὶ ὁ τοῦ Μέλανος Κριοῦ Καρὰ Γιουσούφ, τούτων ὅμως ὁ μὲν ἀπέδρα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰς Βαγδάτ ὁ δὲ εἰς Καισάρειαν.

ρὰ τὴν γέφυραν ὅμως τοῦ Μαιάνδρου προσελθόντες οἱ ἡγεμόνες Μέντεσε, Κασταμῶνος, Ἀϊδήν, Κερμιάν, Τεχερτέν, Σιρβὰν καὶ Λευκοῦ κριοῦ, ἐξῃτήσαντο τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν ἐν ταῖς πατρικαῖς ἡγεμονίαις, ὁ δὲ ἡγεμονίδης Σουλεϊμὰν διὰ τοῦ Σεΐχ Ραμαζὰν ἀνεγνώρισεν τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ. Ὁ Τιμούρ, ἀποκαταστήσας πάντας τοὺς ἡγεμόνας εἰς τὰς πατρικὰς αὐτῶν κληρουχίας, ἐδέχθη τὴν ὑποτέλειαν τῶν ἡγεμονίδων Ἰσᾶ καὶ Μεχμέδ, διὰ βερατίου δὲ σεσημασμένου τῇ παλάμῃ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀνεγνώρισε τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἡγεμονίδου Σουλεϊμὰν ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κτήσεων τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους.

Ὁ Τιμοὺρ ἐλθὼν εἰς Σμύρνην τῇ 1 Δεκεμβρίου 1402 προσεκάλεσε τοὺς κατέχοντας αὐτὴν ἱππότας εἰς παράδοσιν τοῦ φρουρίου· ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἱππόται ἀπέκρουσαν τὴν πρότασιν ἤρξατο ἡ πολιορκία, τῆς Σμύρνης, ἥτις ἐκυριεύθη μετὰ 15 ἡμέρας. Οἱ ἱππόται τὴν σωτηρίαν ἐν τῇ φυγῇ βλέποντες διὰ πλοίων ἀνεχώρησαν ἐγκαταλιπόντες τοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανοὺς[1] εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Τιμούρ, ὅστις

1 Οἱ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι βλέποντες τοὺς ἱππότας φεύγοντας διὰ πλοίων, παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ φεισθῶσιν αὐτῶν παραλαμβάνοντες αὐτούς· οἱ ἱππόται ὅμως οὐχὶ μόνον δὲν ἔπραξαν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαβομένους τῶν κωπῶν, ἀγκυρῶν καὶ κάλων καὶ βοῶντας « ἐλεήσατε ἡμᾶς Χριστιανοὺς ὄντας, καὶ μὴ ἐγκαταλίπητε », διὰ δοράτων καὶ ξύλων ἀπώθουν τῶν κάλων καὶ ἀγκυρῶν καὶ κωπῶν.

χιλιάδας ἀπεκεφάλισεν, ἀνεγείρας ἐκ τῶν κεφαλῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ μνημεῖον τροπαίου.

Ὁ Τιμοὺρ δηώσας τὰ περὶ τὴν Σμύρνην καὶ Ἔφεσον ἐπὶ 30 ἡμέρας, διὰ Μυλάσσων ἦλθεν εἰς Τρωγίτιδα (Ἰγιρδίρ), τὴν ὁποίαν ἁμαχητεὶ κατέλαβεν· ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸ ἐν Ἀκ-σεχὴρ στρατόπεδον αὐτοῦ, ὅπου ἐφυλάσσετο ὁ Βαγιαζὴδ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μουσᾶς. Ὁ Βαγιαζήδ, ἀπόπληκτος ἤδη ὑπάρχων καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου ἐπικείμενον κατανοῶν ἐξητήσατο παρὰ τοὺ Τιμούρ, ὅπως μὴ καταστρέψῃ τὸν οἶκον αὐτοῦ, μὴ ἐκπορθήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ, μηδὲ ἀφίσῃ τοὺς Τατάρους ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ἀλλ' ἐπαναγάγῃ εἰς τὰ ἴδια· μεθ' ὃ τῇ 8 Μαρτίου 1403 ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν. Ὁ Τιμοὺρ μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Βαγιαζήδ, διέταξε τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Σεΐχου Μαχμοὺδ Χαϊράμ, ὅθεν μετ' οὐ πολὺ μετεκομίσθη εἰς Προῦσαν, τὸν δὲ ἡγεμονίδην Μουσᾶν καίτοι ἐτίμησεν ἐσθῆτι ξίφει, ζώνῃ καὶ φαρέτρᾳ πολυτιμωτάτοις, πρὸς δὲ καὶ διπλώματι (βερὰτ) φέροντι τὸν τόπον τῆς παλάμης τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐρυθροβαφῆ, οὐχ ἧττον δὲν ἀφῆκεν ἐλεύθερον, ἀλλὰ παρέδωκε τῷ ἡγεμόνι Κερμιάν. Ἐπέπρωτο ὅμως ὁ Βαγιαζὴδ καὶ ἐν τῷ λίκνῳ τῆς αἰωνιότητος νὰ μὴ εὕρῃ ἡσυχίαν· διότι ὁ ἡγεμὼν τοῦ Καραμὰν Μεχμὲδ ἐκδικούμενος τὸν φόνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀλαεδδὶν καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐξουσίας τοῦ οἴκου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήδ, τὸ 1413 ἐπελθὼν κατὰ τῆς Προύσης ἀνώρυξε τὸν τάφον καὶ κατέκαυσε τὰ ὀστᾶ τοῦ Βαγιαζήδ.

Ὁ Τιμοὺρ ἐξ Ἀκ-σεχήρ, ἐλθὼν εἰς Ἰκόνιον, ἐτέλεσε πανηγύρεις ἐπὶ ταῖς νίκαις αὐτοῦ, δεχθεὶς δὲ τὴν ὑποτέλειαν τῶν ἡγεμόνων Κερμιὰν καὶ Καραμάν, ἐπανῆλθεν εἰς Περσίαν, ὅθεν ἦλθεν εἰς Μαρκάνδην, τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ. Στρατευόμενος ὅμως κατὰ τῆς Σινικῆς, ἀπέθανε καθ' ὁδὸν ἐν Ὀτράρῳ τῇ 14 Φεβρουαρίου 1405, βασιλεύσας 36 ἔτη, ἰσαρίθμους δὲ τοῖς ἔτεσι τῆς βασιλείας αὐτοῦ καταλιπὼν υἱοὺς καὶ ἐγγόνους πρὸς ταῖς 17 θυγατρᾶσι.

Τὸ Τουρκικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἐν διαστήματι 103 ἐτῶν εἶχε λάβει ἔκτασιν μεγίστην, ἤδη ἐθεωρεῖτο ἐκλιπόν, διότι διὰ τοῦ Τιμοὺρ πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐκλιποῦσαι ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἡγεμονίαι ἀνεσυστήθησαν· τοῦ δὲ ἄγαν σμικροῦ τὴν ἔκτασιν Τουρκικοῦ κράτους τὴν ἀρχὴν διημφισβήτουν πρὸς ἀλλήλους οἱ υἱοὶ τοῦ Βαγιαζὴδ μαχόμενοι ὁ μὲν κατὰ τοῦ δέ.

Ὁ ἡγεμονίδης *Σουλεϊμὰν* φυγὼν τοὺς διώκοντας αὐτὸν Τατάρους, ἐγκατέστη ἐν τῷ Γκιουζελδζὲ Χησὰρ τοῦ Βοσπόρου, συζευχθεὶς δὲ τῃ ἐπ' ἀδελφῇ ἀνεψιᾷ Μανουὴλ[1] β.΄ Θεοδώρᾳ, συνεμάχησεν αὐτῷ[2]

1 Ὁ Μανουὴλ τὸν ὁποῖον εἴδομεν φυγόντα ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βαγιαζήτ, ἀντιστάντα εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ νὰ ἀνεγερθῇ τέμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἑδρεύῃ ἐν αὐτῇ Καδῆς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαγιαζὴδ ἐλθὼν κατέλαβε τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκχωρήσει τῷ ἀνεψιῷ Ἰωάννῃ χάριν τῆς κινδυνευούσης Κων)πόλεως, ἐξεχώρησε δὲ ἤδη τῷ ἀνεψιῷ τὴν ἀρχὴν τῆς Θεσσαλίας.

2 Ὁ Σουλεϊμὰν συμμαχήσας τῷ Μανουὴλ β.΄ ἐξεχώρησεν αὐτῷ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὰς περὶ τὸν Στρυμῶνα χώρας,

καὶ καταλαβὼν τὰς ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις τοῦ πατρός, διέμενεν ἐν Ἀδριανουπόλει, βίον ἡδυπαθῆ καὶ ἄσωτον διάγων, μηδὲν δὲ περὶ κατισχύσεως τῶν ἀδελφῶν σκεπτόμενος, καίπερ ἐν μάχαις κράτιστος ὑπάρχων.

Ὁ Ἰσᾶς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τιμούρ, καταλαβὼν τὴν Προῦσαν, ἐκήρυξεν ἑαυτὸν διάδοχον τοῦ Βαγιαζήδ, ἀποκρούσας δὲ τὴν πρότασιν τοῦ ἀδελφοῦ Μεχμέδ, ὅπως διανεμηθῶσι τὰς ἐν Μ.Ἀσίᾳ κτήσεις ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ. Καίτοι δὲ ἐγγὺς τῆς Ἀπολλωνιάδος λίμνης ἐν Λοπαδίῳ ἡττήθη ἀνασυντάξας ὅμως τὰς στρατιὰς αὐτοῦ ἐπῆλθε τὸ δεύτερον κατὰ τοῦ Μεχμέδ, ἐγγὺς δὲ τῆς Προύσης καίπερ τὸ δεύτερον ἡττηθεὶς οὐδαμῶς ἀπεθάρρησε, λαβὼν δὲ νέας ἐπικουρίας παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Κασταμῶνος Ἰσφενδιὰρ ἐπῆλθε τὸ τρίτον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, νικηθεὶς ὅμως καὶ ἐν Σιλασὲλ ἐγγὺς τῆς Ἀγκύρας τὸ τρίτον, προσέφυγε τοῖς ἡγεμόσιν Ἀϊδήν, Σαρουχάν, Τέκκε καὶ Μέντεσε, τοὺς ὁποίους ἐξήγειρε κατὰ τοῦ Μεχμέδ· ἀλλ' ὁ Μεχμὲδ ἐπελθὼν πλησίον τοῦ Ἰκονίου διὰ 3 χιλ. στρατοῦ κατέβαλε πάντας, τοῦ Ἰσᾶ ἀπολεσθέντος ἐν τῇ μάχῃ. Ὁ Μεχμὲδ ἐπωφελούμενος τῆς νίκης διέλυσε τὰς ἡγεμονίας Σαρουχὰν καὶ Κερμιαν, ἀπήλλαξε δὲ τῶν δεσμῶν τὸν ἀδελφὸν Μουσᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ Τιμοὺρ εἶχε παραδώσει τῷ ἡγεμόνι Κερμιὰν πρὸς φυλακήν.

Ὁ Σουλεϊμὰν τὰς προόδους ἐν ταῖς κατακτήσεσι

ἐκ δὲ τῶν ἐν Θρᾴκῃ Τουρκικῶν κτήσεων τὰ ἀπὸ Πανίδου μέχρι Βάρνης.

τοῦ ἀδελφοῦ Μεχμὲδ ἀκούων καὶ μὴ θέλων νὰ ἔχῃ ἀντίπαλον τοῦ θρόνου, ἀπεφάσισε νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, διαπεραιωθεὶς δὲ εἰς Μ. Ἀσίαν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος Βυζαντίου, κατέλαβε τὴν Προῦσαν, Ἔφεσον καὶ Ἄγκυραν τὸ 1406.

Ὁ Μεχμὲδ φοβούμενος τὸν Σουλεϊμάν, τοῦ ὁποίου τὸ ἐμπειροπόλεμον ἐγνώριζε, συνεμάχησε τῷ ἡγεμόνι Καραμάν· θέλων δὲ νὰ περισπάσῃ τὸν ἀδελφὸν ἐξαπέστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μουσᾶν παρὰ τῷ ἡγεμόνι Ἰσφενδιάρ, ὅπως διαπεραιώσῃ αὐτὸν εἰς Εὐρώπην. Ὁ Μουσᾶς ἐλθὼν εἰς Εὐρώπην συνήθροισε περὶ αὐτὸν πάντας τοὺς δυσμενῶς ἔχοντας τῷ Σουλεϊμὰν καὶ ἰδίᾳ τοὺς Σέρβους καὶ Βλάχους μετὰ τῶν ὁποίων ἐκίνησε κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ Σουλεϊμὰν πληροφορηθεὶς τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἀφῆκε τὴν Μ. Ἀσίαν, ἐλθὼν δὲ εἰς Θρᾴκην κατενίκησε τὸ 1406 τὸν Μουσᾶν ἐγγὺς τῆς Κων)πόλεως, αὐτομολησάντων αὐτῷ τῶν Σέρβων, τῇ εἰσηγήσει τῶν Βυζαντινῶν. Καταδιώκων ὁ Σουλεϊμὰν τὸν φεύγοντα κατέλαβε τὴν Καρνιόλην, τὸ Μέτλιγγ καὶ ἄλλας χώρας, συνάψας δὲ συνθήκην πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς[1] ἐπανῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου ἐπεδόθη εἰς βίον ἄκρατον πρωΐας καὶ ἑσπέρας ἐντρυφῶν, νυκτὸς κωμάζων, τὴν δὲ ἡμέραν καθεύδων.

1 Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην οἱ Ἐνετοὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ πληρώνωσι 1600 δουκάτα τῷ Σουλεϊμὰν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ κτήσεων αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἡ συνθήκη αὕτη τῶν Ἐνετῶν ἡ α.′ πρὸς τὸ τουρκικὸν κράτος καὶ συνήφθη τῷ 14

Ὁ Μουσᾶς ἐπωφελούμενος τῆς διαγωγῆς ταύτης τοῦ Σουλεϊμὰν παρεσκεύασεν ἱκανὸν στρατὸν καὶ ἐπανῆλθεν ὅπως ἐκπορθήσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν· οἱ περὶ τὸν Σουλεϊμὰν γηραιοὶ στρατηγοὶ καὶ σωτῆρες αὐτοῦ γενόμενοι, ἐπειράθησαν νὰ ἐξεγείρωσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας καὶ παρορμήσωσιν αὐτὸν εἰς παράταξιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· ὁ Σουλεϊμὰν ὅμως ἐνέμενεν εἰς τὸν ἡδυπαθῆ βίον, μάλιστα δὲ τοὺς γηραιοὺς Ἐβρενὸς καὶ Χασὰν ἀγᾶ ἀρχηγὸν τῶν Γενητσὰρ θελήσαντας νὰ ἐπιβληθῶσιν αὐτῷ, τὸν μὲν ἐξύβρισεν ἰταμώτατα, τοῦ δὲ ἔκειρε τὸν πώγωνα, ὅπερ ἦτο καὶ εἶνε ἡ μεγίστη τῶν ἀτιμώσεων παρὰ τοῖς Τούρκοις. Οἱ ὑβρισθέντες ἐγκαταλιπόντες αὐτὸν παρέσχον τῷ Μουσᾷ τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Σουλεϊμὰν φεύγων διὰ Κων)πολιν ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Τατάρων τοῦ Δογουνδζῆ.

Ὁ Μουσᾶς καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν κατέκαυσε τοὺς Τατάρους τοῦ Δογουνδζῆ μετὰ τῶν συζύγων καὶ τέκνων καὶ ἐπίπλων αὐτῶν, ὡς τολμήσαντας νὰ φονεύσωσιν ἡγεμονίδην, ἀμέσως δὲ ἐπῆλθε κατὰ τῶν Σέρβων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν πρὸ τῆς Κων)πόλεως μάχην, τῇ εἰσηγήσει τῶν Βυζαντινῶν, ἠτομόλησαν τῷ Σουλεϊμάν, κυριεύσας δὲ 3 φρούρια τὴν μὲν νεότητα ᾐχμαλώτισεν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔσφαξεν ἐπὶ τῶν ἀσπαιρόντων πτωμάτων αὐτῶν δεῖπνον εὐωχίας στήσας.

Ἐκ Σερβίας ἐπανελθὼν ἐπῆλθε κατὰ τῶν περὶ τὸν

Στρυμῶνα χωρῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, αἰχμαλωτίσας δὲ Ἰωάννην, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ καὶ δεσπότην Θεσσαλίας, ἐπολιόρκησε τὴν Κων)πολιν 1410, ἡττηθέντος ὅμως τοῦ στόλου αὐτοῦ παρὰ τὴν νῆσον Πρώτην, ἐν τῇ Προποντίδι, περιωρίσθη νὰ λητζηται τὰ περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου Μανουήλ, θέλων νὰ ἀπαλλαγῇ πολεμίου ἐπαχθοῦς, συνεμάχησε τῷ Μεχμέδ, τὸν ὁποῖον δι' Αὐτοκρατορικῶν τριήρεων ἔφερεν εἰς Κων)πολιν, ὅπου ἐπὶ τριήμερον ἐξένισε μεγαλοπρεπέστατα. Ὁ Μεχμὲδ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Μουσᾶ δίς, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ἀπεκρούσθη· τοῦτο ὅμως δὲν ἀπεθάρρυνεν αὐτόν, τοὐναντίον ἐπὶ μεῖζον ἐνίσχυεν αὐτὸν εἰς τὴν ὁλοτχερῆ τοῦ ἀδελφοῦ κατατρόπωσιν, συντόνως πρὸς τοῦτο παρασκευαζόμενος.

Ὁ Μουσᾶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Μεχμὲδ φοβούμενος, ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ αὐτῷ περισπασμοὺς ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ἐκπέμπων ἐν αὐτῇ τὸν ἄλλοτε ἡγεμόνα Σμύρνης Δζενουϊδ καὶ ἤδη διοικητὴν Ἀχρίδος, κινῶν δὲ εἰς στάσιν τὸν διοικητὴν Ἀγκύρας. Ὁ Μεχμὲδ ἄνευ ἀναβολῆς ἐπελθὼν κατέβαλεν ἀμφοτέρους, τόν τε ἐπιδρομέα δηλ. καὶ τὸν στασιαστήν, τὸν ὁποῖον καθεῖρξεν ἐν Εὐδοκιάδι. Λαβὼν δὲ ἀρωγὸν τὸν ἡγεμόνα Σουλκὰδρ[1] καὶ διαπεραιωθεὶς εἰς Εὐρώπην, κα-

1. Μετὰ τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ μάχην τοῦ Ἰσᾶ πρὸς τὸν Μεχ-

τέλαβεν ἀμέσως τὴν Βιζύην. Ἀφικόμενος ὁ Μεχμὲδ εἰς Ἀδριανούπολιν ἐκάλεσεν τοὺς ἐν αὐτῇ εἰς παράδοσιν, ἀρνηθέντων δὲ τούτων, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Μουσᾶ εὑρισκομένου παρὰ τὸν Αἷμον, ἕνεκα τῶν πρὸ μικροῦ πολέμων αὐτοῦ πρὸς τοὺς Σέρβους, νικήσας δὲ τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Σούκου (Σουλοῦ-δερβὲνδ) διηυθύνθη εἰς Ναϊσσὸν καὶ Μόραβον, ὅθεν εἰσῆλθεν εἰς Κοσσυφοπέδιον καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τσαμουρλῆ, πανταχοῦ δεχόμενος τοὺς ἀποστατοῦντας τοῦ Μουσᾶ βέηδες.

Ἐν Τσαμουρλῆ παραταχθέντων τῶν στρατευμάτων εἰς μάχην, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γενητσὰρ Χασὰν ἀγᾶς, προελθὼν τοῦ στρατοῦ, διὰ φωνῆς ἠχηρᾶς, ἐκάλεσε τοὺς ὑπὸ τὸν Μουσᾶν Γενητσάρους εἰς 7 χιλιάδας ἀνερχομένους, ὅπως ἀποστῶσι τοῦ τυραννικοῦ αὐθέντου αὐτῶν καὶ προσέλθωσι τῷ ἐπιεικεῖ καὶ γενναιόφρονι Μεχμέδ. Ὁ Μουσᾶς ἀκατασχέτως ὁρμήσας ἐπὶ τὸν ὑβρίζοντα αὐτὸν διέταμε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἀπώλεσε τὴν δεξιὰν ἀποκοπεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀκολούθου τῷ Γενητσὰρ ἀγᾶ. Οἱ στρατιῶται τοῦ Μουσᾶ ἰδόντες τὸν αὐθέντην αὐτῶν μονόχειρα, αὐθόρμητοι ηὐτομόλησαν τοῦ Μεχμέδ, ὁ δὲ Μουσᾶς φεύγων τοὺς διώκοντας, ἐνέπεσεν εἰς τελματώδη ἐδάφη, ὅπου μετ' οὐ πολὺ εὑρέθη νεκρὸς (1413). Τῶν περὶ τὸν Μουσᾶν, ὁ μίρη-ἀλὲμ (σημαιο-

μέδ, ὁ Σουλκὰδρ ἔδωκε τῷ Μεχμὲδ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ὡς σύζυγον.

φόρος) Ἀζὰβ ἔφυγεν εἰς Βλαχίαν, ὁ δὲ Βεϊλέρβεης Ρούμελης Μιχάλογλους, συλληφθεὶς ὡδηγήθη εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Τσαρδὰκ ἐν Εὐδοκιάδι. Διὰ τῆς παρὰ τὸ Τσαμουρλῆ Ὀβασῆ μάχης τὸ Τουρκικὸν κράτος, τὸ οἰωνεὶ καταρρεῦσαν, διὰ τῆς ἐν Τσιβοὺκ-ἀβὰδ μάχης, ἀνεσυστήθη, ἀναλαβόντος τὴν ἀρχὴν τοῦ Μεχμέδ, ὁ ὁποῖος διὰ μὲν τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων ἐκλήθη τσελεμπῆ (Εὐγενὴς), διὰ δὲ τὴν ῥώμην καὶ ἰσχὺν τῶν μυώνων Κιουλεσδζῆ (παλαιστής).

SISMANOGLIO

ΣΤ.΄

Μεχμὲδ α.΄ ὁ Τσελεμπῆς ἢ Κιουλεσδζῆ

1413—1421

Μεχμὲδ α.΄, ἀναδειχθείς, διὰ τῆς ἐν Τσαμουρλοῦ ὀβὰ νίκης σουλτάνος τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἀμέσως ἐξέφρασε τῷ αὐτοκράτορι Μανουὴλ β.΄ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ διαβιβάζων ταῦτα : « *Εἴπατε τῷ ἐμῷ πατρὶ καὶ βασιλεῖ τῶν Ρωμαίων, ὅτι τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐζωσάμην τὴν δύναμιν τὴν πατρικήν. Ἀπὸ τοῦδε δὲ εἰμὶ καὶ ἔσομαι ὑπήκοος αὐτῷ, ὡς υἱὸς πρὸς πατέρα. Οὔκ εἰμι γὰρ ἀγνώμων, οὐδ' ἀχάριστος ὀφθήσομαι· κελευέτω μοι τὸ δοκοῦν αὐτῷ, ἐγὼ δὲ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι πλείστης ἔχω τοῦ δουλεύειν αὐτῷ* ». Τοὺς λόγους δὲ τοῖς ἔργοις ἐνισχύων, ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὰς περὶ τὸν Στρυμόνα, ὡς καὶ τὰς ἐν Θράκῃ ἀπὸ Πανίδου μέχρι Βάρνης χώρας, ταὐτοχρόνως δὲ ὡμολόγησεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Βουλγάρους, Βλάχους, Σέρβους καὶ λοιπούς, ἤτοι τοὺς δεσπότας Ἀχαΐας, Πελοποννήσου καὶ Ἰωαννίνων, καὶ τὰς δημοκρατίας τῶν Βενετῶν καὶ Ραγουσαίων.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἡγεμὼν Καραμὰν ἐπελθὼν κατέλαβε τὰ περὶ τὴν Προῦσαν, πυρπολῶν καὶ δῃῶν τὴν ὕπαιθρον, ἐμόλυνε δὲ καὶ τὸν τάφον τοῦ Βαγιαζήδ, ὁ δὲ Δζενουΐδ, ἐλθὼν εἰς Σμύρνην, ἐκήρυξεν ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον, ὁ Μεχμὲδ α.΄ ἐπελθὼν κατέλαβε τὴν Κύμην, Λέρον, Κάλυμνον, Νίσυρον, τὸ φρούριον Ἀρχαγγέλου (Κατσαδζήκ), τὸ Νύμφαιον καὶ τὴν Σμύρνην μετὰ δεκαήμερον πολιορκίαν, διορίσας δὲ αὐτόθι διοικητὴν ἀντὶ τοῦ Δζενουΐδ, τὸν ὁποῖον ἠξίωσε συγγνώμης ταῖς ἱκεσίαις τῆς μητρὸς αὐτοῦ, τὸν ἄλλοτε διοικητὴν Ἀμισοῦ υἱὸν τοῦ Σισμάν, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ ἡγεμόνος Καραμάν, κυριεύσας δὲ τὸ Ἀκ-σεχήρ, Βέη-σεχήρ, Σεΐδ-σεχὴρ (Ἱεράπολιν ἐπὶ Μαιάνδρου) καὶ ἄλλα φρούρια, ἐπολιόρκησε τὸ Ἰκόνιον 1414. Ὁ ἡγεμὼν Καραμὰν τὰ ἑαυτοῦ δυσχερῆ βλέπων, ἐξῃτήσατο εἰρήνην, ἥτις καὶ ἐπεβραβεύθη αὐτῷ. Μόλις ὅμως ὁ Μεχμὲδ ἐκίνησε κατὰ τῆς Σαραμηνῆς (Δζανίκ), ὁ ἡγεμὼν Καραμὰν αὖθις ἐστασίασεν· ὁ Μεχμὲδ ἀναζεύξας ἦλθε τὸ δεύτερον εἰς Ἄγκυραν. Ὁ στρατηγὸς τοῦ Μεχμὲδ Βαγιαζὴδ πασᾶς μὴ θέλων νὰ ἐκθέσῃ τὸν κύριον αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου κινδύνους, ἀπεφάσισε νὰ μετέλθῃ δόλον, γράψας λοιπὸν τῷ ἡγεμόνι Καραμὰν ὑπισχνεῖτο αὐτῷ, ὅτι ἐὰν ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Μεχμὲδ εἰς Ἄγκυραν θὰ εὕρισκεν οὐ μόνον πάντα τὸν στρατὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατηγοὺς προθυμοτάτους νὰ ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν ἄρχοντα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου ὁ

Σουλτάνος ἐνόσει ἐπικινδύνως ἐστερεῖτο δὲ διαδόχου· ὁ Καραμὰν παραπεισθεὶς ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἄγκυραν, ἐνταῦθα ὅμως ἐμπεσὼν εἰς ἐνέδραν τοῦ Βαγιαζὴδ εὗρεν ἀντὶ τοῦ Σουλτανικοῦ θρόνου σκληρὸν θάνατον. Ὁ Μεχμὲδ ἀπαλλαγεὶς τοῦ ἐπιόρκου τούτου ἐχθροῦ, συνῆψε συνθήκην πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ φονευθέντος διὰ τῆς ὁποίας οὗτος ὡμολόγει ὑποτέλειαν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὁμότροπος τῷ πατρὶ υἱὸς ἠθέτησε τὴν συνθήκην,[1] ὁ Μεχμὲδ ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ, φυγόντος δὲ τούτου εἰς τὴν Πετραίαν Κιλικίαν, ὁ Μεχμὲδ ἐξεπόρθησε τὸ Ἰκόνιον.

Ὁ Μεχμὲδ μεγίστην ἀποδιδοὺς σημασίαν εἰς τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ἀπομιμούμενος τὸν πατέρα αὐτοῦ κατεσκεύασε τὸ 1414 στόλον ἱκανόν, ὅπως ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ δουκὸς Νάξου καὶ τοῦ Ἐνετοῦ Πέτρου Ζήνου, βλάπτοντος τὰς Τουρκικὰς χώρας. Οἱ Ἐνετοὶ πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων, ἀπέστειλαν πρεσβείαν τῷ Μεχμὲδ α΄, ἐκ μικρᾶς ὅμως παρεννοήσεως ἐπῆλθε συμπλοκὴ Ἐνετῶν καὶ Τούρκων ἐγγὺς τῆς Καλλιπόλεως, ὅπου οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν τὴν ναυαρ-

1. Λέγεται ὅτι ὁ ἡγεμονίδης οὗτος παρουσιασθεὶς τῷ Μεχμέδ, εἶχεν ὑπὸ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ κατὰ τὸ στῆθος περιστερὰν ζῶσαν, ὁρκιζόμενος λοιπὸν ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ μένει ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ δὲν θέλει βλάψει κτῆσιν Ὀθωμανικήν, καὶ ἀθετῶν μετ' οὐ πολὺ τὸν ὅρκον, διετείνετο σοφιστικῶς ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐνόρκου ὑποσχέσεως δὲν ἐννόει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ψυχήν, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν τῆς ὑπὸ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ζώσης περιστερᾶς, τὴν ὁποίαν ἀποπνίξας, ἐφαντάζετο ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον πάσης ὑποσχέσεως.

χίδα καὶ 47 πλοῖα, τῶν ὁποίων 5 μὲν ἐπυρπολήθησαν, ἑτέρων 15 τὰ πληρώματα ἐσφάγησαν, τῶν δὲ λοιπῶν 27 οἱ μισθοφόροι Χριστιανοὶ ἐκρεμάσθησαν ἀπὸ τῶν κεραιῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ πληρώματος τοῦ καταστραφέντος στόλου ἀπήχθη εἰς δουλείαν ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Κρήτῃ. Ἡ ναυμαχία αὕτη πείσασα τοὺς Τούρκους, ὅτι τὸ κράτος αὐτῶν οὐδέποτε μέλλει νὰ ἀποβῇ θαλασσοκράτορ, ἠνάγκασε τούτους εἰς νέαν πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς συνθήκην γενομένην τῷ 1416.

Ἐν Βλαχίᾳ ἡγεμὼν ὑπῆρχεν ὁ Μύρξας, ἀντεποιεῖτο ὅμως τὴν ἐξουσίαν ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Δόν, ὅστις καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τοῦ Μεχμέδ, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου οἱ Οὔγγροι ἠξίουν τὴν κατάληψιν τῆς Βλαχίας. Ὁ Μεχμὲδ α΄. ἐπελθὼν τὸ 1420 κατὰ τῶν ἀντιποιουμένων τὴν Βλαχίαν Οὔγγρων ἐνίκησεν αὐτοὺς πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Στεφάνου, μεθ' ὃ ἔκτισε τὸ φρούριον Γὲρ-Κοῖ (Τζούρδζεβον), ὠχύρωσε τὰ φρούρια Ἰσακδζῆ καὶ Γενῆ-Καλέ, κατέκτησε τὸ Σεβερῖνον, ἐπολιόρκησε τὸ Ραδκεσβούργκ καὶ ἐδῄου τὴν Βοσνίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Στυρίαν.[1] Οἱ Αὐστριακοὶ δοῦκες συνησπισμένοι ἐπελθόντες κατὰ τῶν Τούρκων ἐνίκησαν αὐτοὺς φονεύσαντες ἕνα στρατηγόν, 16 Βεϊλέρβεηδων, 12 χιλ. πεζῶν καὶ 7400 ἱππέων. Ἐν δευτέρᾳ

1. Ἡ Στυρία εἶναι ἐπαρχία κειμένη μεταξὺ Αὐστρίας. Οὐγγαρίας, Κροατίας καὶ Καρυνθίας, ἐκτάσεως 22400 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων (πρβλ. Λεξ. Σ. Β. σελ. 980, Σ).

δὲ καὶ τρίτῃ μάχῃ οἱ Τοῦρκοι ἐνικήθησαν αὖθις ὑπὸ τοῦ Νικολάου Πετερφύ, ἐν δὲ τετάρτῃ παρατάξει ἀνέδειξαν νικητὴν αὐτῶν ἐν τῷ μεταξὺ Ναϊσσοῦ καὶ Νικοπόλεως πεδίῳ τὸν βασιλέα τῶν Οὔγγρων Σιγισμοῦνδον τὸ 1420.

Τοῦ Μεχμὲδ α΄. διατρίβοντος ἐν Εὐρώπῃ, ὁ Καρὰ Ἰουσοὺφ τοῦ Μέλανος Κριοῦ κατέλαβε τὸ Ἐρζινδζάν, τὴν Νικόπολιν (Καρὰ Χησὰρ σαρκὴ) καὶ τὴν Σαραμηνὴν (Δζανίκ), ὁ δὲ Ἰσφενδιὰρ ἐξεχώρησε τὴν μεταλλοῦχον τῆς Παφλαγονίας[1] τῷ υἱῷ αὐτοῦ Χηδήρ, πλήττων οὕτω τὸν ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ Κασήμ, ὅστις ὑπηρέτει ὡς μισθοφόρος τῷ Μεχμὲδ α΄. Ὁ Μεχμὲδ α΄. τὸ ὄμμα ἔχων εἰς Μ. Ἀσίαν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς τὸ κύριον τῆς τῶν Τούρκων δράσεως σημεῖον, ἀφῆκε τὴν Εὐρώπην· ἐλθὼν δὲ εἰς Μ. Ἀσίαν κατέλαβε τὴν Σαραμηνήν· ὑπείκων δὲ εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Κασήμ, ἐξῃτήσατο παρὰ τῶν Ἰσφενδιὰρ τὴν μεταλλοῦχον χώραν ὑπὲρ τοῦ μισθοφόρου αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Ἰσφενδιὰρ προετίμησε νὰ ἐκχωρήσῃ ταύτην μᾶλλον τῷ Μεχμὲδ α΄. ἢ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Κασήμ. Ὁ Μεχμὲδ καταλαβὼν τὴν χώραν ἀνέθηκε τῷ Χηδὴρ—υἱῷ τοῦ Ἰσφενδιὰρ—τὴν διοίκησιν τῆς Ἀμισοῦ· ἀλλ' οὗτος ἀποστρεφόμενος τοὺς Τούρκους ἀπῃξίωσε τὸ προσφερόμενον, ἔμεινε δὲ παρὰ τῷ πατρὶ ἡσυχάζων.

Διευθετήσας Μεχμὲδ α΄. τὰ ἐν Σαραμηνῇ, διὰ

1. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐννοοῦνται ἡ Κασταμών, ἡ Δόκεια (Τόσια) καὶ αἱ Γάγγραι μετὰ τῶν περὶ αὐτὰς χωρῶν.

Βλουάνδου (Ἰσκιλὶπ) ὥδευσεν εἰς Προῦσαν· ἰδὼν δὲ τὴν χώραν κατειλημμένην ὑπὸ τῶν Τατάρων τοῦ Σαμγόρ, μετῴκισε τούτους ἐν τῇ κοιλάδι Κονοὺς τῆς Φιλιππουπόλεως, ὅπου σήμερον ὑπάρχει ὁ συνοικισμὸς τοῦ Ταταρβαζαρδζήκ.

Μεχμὲδ α΄. καταβαλὼν τὸν ἀδελφὸν Μουσᾶν, εἶχε τιμήσει μεγάλως τὸν παρ' αὐτῷ διατρίβοντα στρατοδίκην Βεδρεδδὶν Σιμαβνάογλου ἐξάκουστον διὰ τὴν νομομάθειαν καὶ λοιπὰς γνώσεις. Ὁ Βεδρεδδὶν οὗτος, διατρίβων ἐν Νικαίᾳ, συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἑνώσεως τῶν ἐν Ἀνατολῇ λαῶν διὰ διδασκαλίας καινοφανοῦς καὶ καινοτρόπου. Δόγμα τοῦ Βεδρεδδὶν ἦτο, ἡ ἐν ἰσότητι καὶ ἀδελφοσύνῃ ἀπόλαυσις τῶν τοῦ κόσμου, ἐξαιρέσει τῆς συζύγου, ἥτις ἀνήκει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Κατὰ τὸν Βεδρεδδὶν ὁ διατεινόμενος, ὅτι οἱ Χριστιανοί εἰσιν ἄπιστοι, ἢ ἀσεβεῖς, οὗτος ἐστὶν ἀσεβής. Τοιαῦτα διδάσκων καὶ προσεταιρισάμενος Τοῦρκόν τινα ἐκ τοῦ Στυλαρίου ὄρους παρὰ τὴν Σμύρνην καὶ Ἰουδαῖον τινὰ τὸν μὲν μετωνόμασε Βορέκλιδζα Μουσταφᾶν, τὸν δὲ Κεμαλῇ Χοδβίν, δι' αὐτῶν δὲ διέδιδε τὰς δοξασίας αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι ἀμέσως ἐκαρποφόρουν παρὰ τῷ πιεζομένῳ καὶ πενομένῳ πλήθει. Ὁ Μεχμὲδ α΄. ἔπεμψε κατὰ τῶν αἱρετικῶν τούτων τὸν διοικητὴν Σμύρνης μετὰ 6 χιλ. ἀλλ' οἱ αἱρετικοὶ παρὰ τὸ Στυλάριον (Καρὰ-Βουρνοῦ) κατενίκησαν τὸν ἐπερχόμενον καὶ οὕτω ὁ ἀποστάτης τοῦ Χριστοῦ υἱὸς τοῦ Βουλγάρου Σισμάν, ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τοῦ Μωχα-

μέδ. Ὁ Μεχμὲδ α΄. ἐξοργισθεὶς ἀπέστειλε κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἕτερον στρατὸν ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ Σαρουχὰν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐνικήθη. Ὁ Μεχμὲδ α΄. τοῦ γοήτρου αὐτοῦ κηδόμενος καὶ θέλων νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸ ὀλέθριον τῶν αἱρετικῶν τούτων σύστημα ἔπεμψε κατ᾽ αὐτῶν τὸν γηραιὸν Βεζύρην αὐτοῦ Βαγιαζὴδ πασᾶν μετὰ τοῦ ἡγεμονίδου Μουράδ, οἵτινες κατανικήσαντες τοὺς αἱρετικοὺς κατέσφαξαν αὐτοὺς ἠβηδόν, συλλαβόντες δὲ τὸν Βορέκλιδζα Μουσταφᾶν ὡδήγησαν εἰς Ἔφεσον, ὅπου ἀφοῦ ἐξεπόμπευσαν ἐπὶ καμήλου περιαγαγόντες, εἶτα ἐσταύρωσαν καὶ ἐθανάτωσαν. Μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ συλλαβόντες τὸν μὲν Κεμαλῆ Χοδβὶν ἐν Μαγνησίᾳ, τὸν δὲ Βουρχανεδδὶν ἐν Σέρραις ἀπήγξαντο ἀμφοτέρους.

Μεχμὲδ α΄. ἀπαλλαγεὶς τῶν ἐχθρῶν τούτων ἀνέλαβεν ἕτερον ἀγῶνα σπουδαιότερον. Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Τσιβοὺκ-ἀβὰδ ὁ εἷς τῶν υἱῶν τοῦ Βαγιαζὴδ ὁ Μουσταφᾶς εἶχεν ἀπολεσθῆ, ἐθεωρεῖτο δὲ θανών, πλὴν ἀλλ᾽ ὅμως ἤδη ἐμφανισθεὶς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ κόσμου διημφισβήτει τὴν ἀρχὴν πρὸς τὸν Μεχμὲδ ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Μύρξα ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας καὶ Δζενουῒδ τοῦ διοικητοῦ Νικοπόλεως. Ὁ Μεχμὲδ ἐπελθὼν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ κατενίκησεν αὐτοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ· ὁ Μουσταφᾶς περιελθὼν εἰς δυσχέρειαν προσέφυγε τῷ φρουράρχῳ Θεσσαλονίκης, ὅστις ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου Μανουὴλ θέλων νὰ εὐαρεστήσῃ

τῷ Μεχμὲδ α΄. μὴ θέλων ὅμως καὶ νὰ ἀθετήσῃ τὰ τῆς ξενίας καὶ ἱκεσίας ἐνέκλεισε τὸν Μουσταφᾶν ἐν τῇ ἐν Λήμνῳ μονῇ τῆς Θεοτόκου, ὅπου ἰσχυρὰ φρουρὰ ἠγρύπνει τὴν μὴ δραπέτευσιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ συνεργοῦ αὐτοῦ Δζενουῒδ. Ὁ δὲ Μεχμὲδ ἀείποτε μεγαλόψηχος καὶ γενναιόφρων ὑπάρχων, ἀνέλαβε τὴν συντήρησιν τοῦ ἀδελφοῦ ὁρίσας 300 χιλιάδας δουκάτων ἐτήσιον ἐπίδομα πρὸς τοῦτο.

Τὸ 1421 ὁ Μεχμὲδ α΄. προσβληθεὶς ὑπὸ ἀποπληξίας ἐν Ἀδριανουπόλει, κατανοῶν δὲ ἐπικείμενον τὸ τοῦ βίου τέλος, συνέστησε τῷ πιστῷ αὐτοῦ Βεζύρῃ Βαγιαζὴδ πασᾷ, ὅπως τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς παραδώσῃ τῷ Αὐτοκράτορι Μανουήλ, πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν ἀπὸ ἐνδεχομένης θανατώσεως, παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Μουράδ.

Μεχμὲδ α΄. ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι τῶν προγόνων αὐτοῦ ἀπεπεράτωσε τὰ ἐν Προύσῃ καὶ Ἀδριανουπόλει τεμένη, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἤρξατο ἀνεγειρόμενον ἐπὶ Μουρὰδ α΄., τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἡγεμονιδῶν Σουλεϊμὰν καὶ Μουσᾶ, καὶ ὅπερ καλεῖται Οὐλοὺ δζαμῆ. Μὴ θέλων δὲ νὰ ἀποστερήσῃ ἑαυτὸν τῆς τιμῆς τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἔκτισεν ἐν Προύσῃ τὸ περιώνυμον Γεσὴλ δζαμῆ τοῦ ὁποίου ἡ γλυπτικὴ ἀνθαμιλλᾶται πρὸς τὴν τῆς Ἐρυθρᾶς Ἀκαδημίας τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ἐν Σεβαστείᾳ ὁ Ἀλαεδδὶν α΄. Ὁ Μεχμὲδ φιλοτιμούμενος νὰ ὑπερακοντίσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐλάβειαν πρῶτος ἔπεμψε δῶρα εἰς Μέκκαν καὶ Μεδίνην. Ἐκ γενναιοφροσύ-

νης δὲ καὶ μεγαλοδωρίας, οὐ μόνον διένειμε τιμάρια εἰς τοὺς ἐπ᾽ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐχάρισεν αὐτοῖς τοὺς ἡμίσεις φόρους, ἀμείβων οὕτω τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν αὐτῶν. Μεχμὲδ α΄. ἐραστὴς τῶν γραμμάτων καὶ λάτρις τῶν Μουσῶν γενόμενος ὑπερπλήρωσε τὸ Κράτος αὐτοῦ σοφῶν, τοὺς ὁποίους παντοιοτρόπως εὐηργέτει, μεγάλως ἐτίμα καὶ δαψιλῶς ἐπλούτιζεν.

Ζ.΄

Μουρὰδ β.΄ ἢ Ἀμουρὰτ 1421—1450

Ὁ *Μουρὰδ β΄.*, καταλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἦλθεν ἀμέσως εἰς προστριβὰς πρὸς τὸν Βυζαντινὸν Αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος ἠξίου τὴν παράδοσιν εἰς αὐτὸν τῶν δούλων τοῦ Μεχμὲδ α΄. κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ θανόντος θέλησιν καὶ ἐντολήν. Ἀποτέλεσμα τῶν προστριβῶν τούτων, ὑπῆρξεν, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἐν Λήμνῳ φυλασσομένου Μουσταφᾶ καὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ ἐν τῇ κατὰ τοῦ Μεχμὲδ α΄. στάσει, οἵτινες ὑπεσχέθησαν ἐνόρκως τὴν ἀπόδοσιν τῷ Αὐτοκράτορι Κων)πόλεως τῆς Καλλιπόλεως, τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου μέχρι Βλαχίας καὶ τῆς ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρις Ἁγίου ὄρους, ἐν περιπτώσει κατισχύσεως.

Ὁ Μουσταφᾶς βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων ἦλθε πρὸ τῆς Καλλιπόλεως, ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἐν αὐτῇ ἠρνήθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Μουσταφᾶν ὡς νόμιμον διάδοχον τοῦ θρόνου, ὁ Λεονταρῆς Δημήτριος, στρατηγὸς Βυζαντίου, ἐπολιόρκησε ταύτην. Ὁ Μουσταφᾶς, τοῦ ὁποίου οἱ ὀπαδοὶ ὀσημέραι ηὔ-

ξανον, ἐπορεύθη ἐκ Καλλιπόλεως εἰς Ἐξαμίλιον τοῦ Ἄθω. Ὁ Μουράδ, διορῶν τὸν ἐντεῦθεν κίνδυνον, ἔπεμψε κατὰ τοῦ Μουσταφᾶ τὸν γηραιὸν Βεζύρην Βαγιαζὴδ πασᾶν μετὰ 30 χιλ. στρατοῦ. Ὁ Μουσταφᾶς ὅμως ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ ἐγγὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐν Σαζλῆ δερὲ ἀμαχητεὶ ἡχμαλώτισε καὶ ἀπεκεφάλισε τὸν Βαγιαζήδ. Οἱ κάτοικοι τῆς Καλλιπόλεως μαθόντες τὸν ὄλεθρον τοῦ Βεζύρου Βαγιαζὴδ πασᾶ καὶ τὴν συνένωσιν τῷ Μουσταφᾶ τῶν ἐν Σέρραις, Πέλλῃ (Γενιδζὴ βαρδὰρ) καὶ ἀλλαχοῦ φρουρῶν, παρέδωκαν τὴν πόλιν τῷ πολιορκοῦντι ταύτην Δ. Λεονταρῆ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Μουσταφᾶς ἠρνήθη νὰ ἐκχωρήσῃ αὐτὴν τῷ Αὐτοκράτορι Βυζαντίου, κατὰ τὰ ἐνόρκως ὑπεσχημένα, ἐδόθη ἀφορμὴ προστριβῶν πρὸς τοὺς Βυζαντίνους, οἵτινες τελείως ἐγκατέλιπον αὐτόν. Ὁ Μουσταφᾶς θέλων νὰ προλάβῃ πᾶσαν τοῦ Μουρὰδ εἰς Εὐρώπην διαπεραίωσιν, διεπεραιώθη αὐτὸς εἰς Μ. Ἀσίαν ἄγων στρατὸν ἀποτελούμενον ἐξ ἀτάκτων Ἀζὰβ καὶ Γιαγιὰ καί τινων αὐτομόλων Γενιτσὰρ καὶ ἀκινδζῆ.

Ὁ Μουρὰδ β΄. εἰς δυσχέρειαν εὑρισκόμενος, ἀπεφάσισε νὰ μετακαλέσηται τὸν ἐν Εὐδοκιάδι ἐγκάθειρκτον ἀπὸ τῆς ἐν Τσαμουρλοῦ ὀβᾶ μάχης Μιχάλογλουν ἀρχηγὸν τῶν ἀκινδζῆ. Τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα εὑρίσκοντο παρατεταγμένα παρὰ τὸν ἓν Βιθυνίᾳ Ῥύνδακον (Μιχαλὶτς σουγιού). Ὁ Μιχάλογλους νύκτωρ ἐλθὼν παρὰ τὸν ποταμὸν διὰ φωνῆς ἠχηρᾶς ἐκάλεσε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πιστοὺς αὐτῷ

ἀκινδζῆ, οἵτινες αὐθωρεὶ ηὐτομόλησαν τῷ ἀρχαίῳ αὐτῶν στρατηγῷ, τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν πρὸ πολλοῦ θανόντα. Μόνοι οἱ Ἄζαβοι ἔμειναν πιστοί, ἀλλὰ οἱ Γενητσὰρ κατέκοψαν αὐτοὺς ἐπελθόντας νυκτός. Ὁ Μουσταφᾶς ἀποστερηθεὶς τῶν στρατιῶν αὐτοῦ, ἐγκαταλειφθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Δζενουΐδ[1], βλέπων τὰ κατ' αὐτὸν δυσχερῆ ἐπανῆλθεν εἰς Θρᾴκην· ἀλλ' ὁ Μουρὰδ καταδιώξας συνέλαβεν αὐτὸν ἐν Ἀδριανουπόλει ὅπου καὶ ἀπηγχόνισεν.

Ὁ Μουρὰδ β΄. ἀπαλλαγεὶς τοῦ Μουσταφᾶ, ἐπετέθη κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Βυζαντίου, πολιορκήσας τὴν Κωνσταντινούπολιν 10 Ἰουνίου 1422. Ἡ πολιορκία αὕτη παραταθεῖσα μέχρι τῆς 24 Αὐγούστου ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος, διελύθη, διότι ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Μουρὰδ Μουσταφᾶς βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Καραμὰν καὶ Κερμιὰν ἐξεπόρθησε τὴν Νίκαιαν μετὰ 40θήμερον πολιορκίαν. Ὁ Μουρὰδ διαπεραιωθεὶς εἰς Μ. Ἀσίαν, διὰ δολίων ὑποσχέσεων προσείλκυσεν ἑαυτῷ τοὺς συμπράττοντας τῷ Μουσταφᾷ, ὅστις ἐγκαταλελειμμένος συλληφθεὶς ἀπήγχθη ἀπὸ συκῆς. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1423 διὰ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ Φερουζ καὶ Ἐβρενὸς ἐπέβαλλε τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ τοῖς Βλάχοις, ἐνίκα τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ κατελάμβανε τὴν Λακεδαίμονα, τὸ Γαρδίκι καὶ τὴν Δαβίαν. Αὐτὸς δὲ ὁ Μουρὰδ β΄.

1. Ὁ Δζενουΐδ ἐγκατέλειπε τὸν Μουσταφᾶν, ἐπειδὴ ὁ Μουρὰδ δεξιῶς φερόμενος ὑπεσχέθη αὐτῷ τὴν διοίκησιν Ἀϊδινίου ἐὰν ἀπεχωρίζετο τοῦ Μουσταφᾶ.

ἐπελθὼν κατὰ τοῦ ἐν Κασταμῶνι Ἰσφενδιάρ, τοῦ καταλαβόντος τὴν Ταράκλειαν καὶ Βιθύνιον, ἠνάγκαζεν αὐτὸν εἰς εἰρήνην, δι' ἧς ἐξεχωρεῖτο τὸ δεύτερον τοῖς Τούρκοις ἡ μεταλλοῦχος χώρα.

Τὸ 1424, ἀποθανόντος τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουήλ, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης η΄. Παλαιολόγος συνῆψε συνθήκην τῷ Μουρὰδ ε΄., ὑπισχνούμενος ἐτήσιον φόρον 30 χιλ. δουκάτων, ἐπὶ τῷ ὅρῳ, ὅπως ὁ Ἰωάννης κατέχῃ μόνον τῆς Σηλυβρίας καὶ τῶν Δέρκων τὰ φρούρια. Καὶ ὁ δεσπότης δὲ Σερβίας Στέφανος καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας συνωμολόγησαν εἰρήνην ὑποτελείας.

Τὸ 1425 Μουρὰδ ὁ β΄. ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Δζενουΐδ, ὅστις διὰ στρατοῦ μετὰ τὴν ἀπόδρασιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μουσταφᾶ, κατέλαβε τὴν Σμύρνην πολεμήσας καὶ φονεύσας τὸν διοικητὴν Ἀϊδήν. Ἡ μάχη τῶν Σουλτανικῶν στρατιῶν πρὸς τὰς ὀρδὰς τοῦ Δζενουΐδ ἐγένετο ἐν τῷ πεδίῳ Θυατείρων (Ἀκ-Χησάρ), ὅπου ἡττηθέντος τοῦ Δζενουΐδ ᾐχμαλωτίσθησαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κοὐρδ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Χαμζᾶ, οἵτινες ἐκαρατομήθησαν ἐν Καλλιπόλει, καθ' ἣν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἐν Ὑψήλοις φρουρίῳ κατέναντι τῆς Σάμου συλλαμβανόμενος ὁ Δζενουΐδ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Χαμζᾶ βέη ἐφονεύετο.

Τὸ 1426 ὁ ἡγεμὼν Καραμὰν Μεχμὲδ βέης βοηθῶν τῷ ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ ἡγεμόνος Τέκκε Ὀσμὰν βέη ζητοῦντι τὴν κατάληψιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐπῆλθον κατὰ τῆς Ἀτταλείας· ὁ διοικη-

τὴς ὅμως Νικοπόλεως (Καρὰ Χησὰρ Σαρκὴ) Χαμζᾶ βέης ἐπελθὼν ἐνίκησε τούτους, φονεύσας δὲ τὸν Ὀσμὰν βέην καὶ τὸν ἡγεμόνα Καραμὰν Μεχμὲδ βέην, ᾐχμαλώτισε τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς Ἰσᾶ καὶ Ἀλῆ τοὺς ὁποίους καὶ ἀπέστειλε τῷ Σουλτὰν Μουράδ. Ὁ Μουρὰδ ἐγκαταστήσας τοὺς ἡγεμονίδας τούτους εἰς Σόφιαν, ἐνύμφευσε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ τῷ Ἰβραὴμ πρεσβυτέρῳ υἱῷ τοῦ ἡγεμόνος Καραμάν, τῷ ὁποίῳ ἐνεπιστεύθη τὴν ἡγεμονίαν Καραμάν, ἀποστάσας ὅμως ταύτης τὴν τοπαρχίαν Χαμήδ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἀνεψιοὶ τοῦ ἡγεμόνος Μέντεσε ἐγκάθειρκτοι εἰς Τοκάτ, δραπετεύσαντες τῶν εἱρκτῶν παρεσκευάζοντο εἰς στάσιν, ὁ Μουρὰδ συλλαβὼν τὸν ἕτερον τούτων Ὀβεῖς βέην ἐθανάτωσεν αὐτόν, μηδὲν δυνηθεὶς κατὰ τοῦ συνεργοῦ αὐτοῦ Ἀχμὲδ βέη, ὁ ὁποῖος ἔφυγεν εἰς Περσίαν.

Τὸ 1427 ὁ Γιουρκὲδζ πασᾶς,[1] διοικητὴς ἐν Μικρᾷ Ἀρμενίᾳ, τῇ διαταγῇ τοῦ Μουρὰδ β΄. ἐξωλόθρευσε τοὺς ἐν Νεοκαισαρείᾳ διαχειμάζοντας τὰ περὶ τὴν Ἀμάσειαν δὲ καὶ Εὐδοκιάδα λυμαινόμενος Κηζὴλ Χοδζαλὰρ (ἐρυθροῦς διδασκάλους) κατακαύσας αὐτοὺς ἐν Ἀμασείᾳ[2], διὰ προδοσίας δὲ κατα-

1. Ὁ Γιουρκὲδζ πασᾶς ἀπολαύων τῆς εὐνοίας τοῦ Μουρὰδ β΄. ἔτυχε τοῦ προνομίου νὰ ἐκδίδῃ ἴδιον νόμισμα τὸ ***Γιουρκὲδζ-κεσεσή.***

2. Ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς τιμάριον τὸ ὑπὲρ τὴν Εὐδοκιάδα πεδίον ***Ἀρδ-Ἀβὰδ*** προσεκάλεσεν αὐτοὺς εἰς δεῖπνον μετὰ 400 ἑταίρων, ἐκεῖ δὲ μεθυσθέντας κατέκαυσεν ἐν τῇ αἰθού-

λαβὼν τὸ ἐν Ὀσμανδζὴκ φρούριον Κοδζᾶ-Καγιὰ (παλαιὸς βράχος), ἐν τῷ ὁποίῳ διέμενεν ὁ Χαϊδὰρ βέης κύριος Σαραμηνῆς καὶ Γαζαλωνίτιδος, ἐγένετο κύριος τῶν χωρῶν τούτων. Τὸ αὐτὸ ἔτος θανόντος τοῦ ἡγεμόνος Κερμιὰν Ἰακοὺπ βέη ἀκλήρου, ἡ χώρα αὐτοῦ περιῆλθε τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Μουρὰδ β΄. τὸν ὁποῖον ὁ Ἰακοὺπ ἀνεγνώρισε κληρονόμον αὐτοῦ.

Τὸ 1428 ὁ Μουρὰδ β΄., ἐπωφελούμενος τῶν διαπληκτισμῶν[1] τοῦ νέου δεσπότου Σερβίας Γεωργίου Βράγκοβιτς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Οὐγγαρίας Σιγισμοῦνδον, κατέλαβε τὸ Κόλουμβατς καὶ Κρούσοβατς, ἐπέβαλε δὲ τῷ δεσπότῃ Σερβίας 50 χιλ. δουκάτων φόρον ὑποτελείας καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν συμμαχίας.

Τὸ 1430 διὰ τοῦ Χαμζᾶ κατέλαβε τῇ 1 Μαρτίου τὴν Θεσσαλονίκην παρὰ τῶν Ἐνετῶν μετὰ σφο-

σῃ τοῦ συμποσίου, οἱ διασωθέντες τοῦ πυρὸς ἔφυγον παρὰ τοῖς ἡγεμόσι Σουλκὰδρ καὶ Λευκοῦ Κριοῦ.

1. Ὁ δεσπότης Σερβίας Στέφανος κατὰ προηγουμένην συνθήκην ὤφειλε νὰ κατέχῃ τὸ φρούριον Κόλουμβατς (Γκιουερδζινλὴκ) μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ, μετὰ τοῦτο δὲ θὰ ἐδίδοτο τὸ φρούριον τῷ Αὐτοκράτορι Οὐγγαρίας· ἀλλ' ὁ Στέφανος ἐνῴκίασεν αὐτὸ τρίτῳ τινὶ ἀντὶ 12 χιλ. δ[illegible]τῶν, θανόντος ὅμως τοῦ Στεφάνου, ὁ μὲν Αὐτοκράτωρ Οὐγγαρίας ἠξίου τὴν πραγματοποίησιν τῆς συνθήκης, ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Στεφάνου, Γεώργιος Βράγκοβιτς ἀπέφευγε νὰ ἀποδώσῃ τὸ φρούριον ἀποζημιῶν τὸν ἐνοικιαστήν, ἐντεῦθεν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑφίσταντο διαπληκτισμοὶ καὶ διαφωνίαι.

δρὰν πολιορκίαν καὶ λυσσώδη ἄμυναν τῶν πολιορκουμένων. Ἐπειδὴ ὅμως κυριευθείσης τῆς πόλεως οἱ Ἐνετοὶ διὰ πλοίων ἀπῆλθον μηδένα τῶν Ἑλλήνων μετ' αὐτῶν παραλαβόντες, ὡς ἄλλοτε τὸ αὐτὸ ἔπραξαν οἱ ἱππόται τῆς Ρόδου ἁλούσης τῆς Σμύρνης παρὰ τοῦ Τιμούρ, οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες ὑπέστησαν τὴν μανίαν τῶν Τουρκικῶν ὀρδῶν. Εἶνε ἱστορικῶς ἐμμάρτυρον, ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Θεσσαλονίκης πλεῖστοι τῶν κατοίκων ἐσφάγησαν ἀνηλεῶς, 7 χιλ. τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν, ἡ μυροδόχος λάρναξ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου κατεθρυμματίσθη, αἱ Ἱεραὶ εἰκόνες ἐπυρπολήθησαν, τὰ ἱερὰ σκεύη διηρπάγησαν, τῶν Ναῶν 4 μόνον δὲν μετεβλήθησαν εἰς τεμένη, αἱ Μοναὶ μετετράπησαν εἰς ξενῶνας, αἱ δὲ οἰκίαι τῶν Ἑλλήνων ἐξεχωρήθησαν τοῖς ἀξιωματικοῖς καὶ τοῖς ἐκ τῆς Πέλλης (Γενίδζε βαρδὰρ) Τούρκοις, τοὺς ὁποίους ὁ Μουρὰδ β΄. μετῴκισεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐρημωθεῖσαν κατοίκων Θεσσαλονίκην.

Τὸ 1431 ὁ Μουρὰδ β΄. κατέλαβε τὰ Ἰωάννινα, τὴν Κρόϊαν (Ἐρίβοιαν) καὶ τὸ Μέτλιγγ ἐν Καρνιόλῃ· ἀλλ' οἱ διοικηταὶ Καρνιόλης καὶ Κορινθίας, καίπερ ἄγοντες 4 χιλ. ἀτάκτου στρατοῦ ἐξέωσαν τοὺς Τούρκους τοῦ Μέτλιγγ. Τὴν αὐτὴν καὶ σκληροτέραν τύχην ὑπέστησαν οἱ Τοῦρκοι θελήσαντες νὰ ὑποστηρίξωσι τὸν υἱὸν τοῦ Μύρξα κατὰ τοῦ Δρακούλη, καταλαβόντος τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας.

Τὸ 1432 ὁ Μουρὰδ β΄. κατέλαβε τὴν Στεφανὰ ὑ-

πολιν ἐν Τρασυλβανίᾳ καὶ τὸ Κρούσοβατς ἐν Σερβίᾳ, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκασε τὸν δεσπότην ταύτης Βράγκοβιτς νὰ συνθηκολογήσῃ τῷ Μουρὰδ καὶ συζεύξῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Μάρω μετὰ τοῦ Μουρὰδ Β΄. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος κατέβαλε καὶ τὸν ἡγεμόνα Καραμανίας Ἰβραὴμ ἀρνηθέντα τελείαν ὑπακοήν, ἠξίωσεν ὅμως ἐφεξῆς τοῦτον συγγνώμης τῇ μεσιτείᾳ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ συζύγου τοῦ ἀνυποτάκτου καὶ ἀπειθοῦς Ἰβραήμ.

Τὸ 1438 τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα, συμπραττόντων αὐτοῖς τῶν ὑποτελῶν Σέρβων καὶ Βλάχων εἰσήλασαν εἰς Τρανσυλβανίαν, δηώσαντα δὲ τὸ Μέγεσβουργκ, Σχεσβοὺργκ καὶ τὰ περὶ τὴν Στεφανούπολιν, ἀπήγαγον 70 χιλ. αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους ἔσωσεν ὁ βοεβόδας Τρανσυλβανίας Δεσιδέριος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Τούρκων ἐν ταῖς φάραγξι τῆς σιδηρᾶς πύλης παρὰ τὸν Ἴστρον.

Ἡ ἥττα αὕτη τῶν Τούρκων ἐνεθάρρυνε τοὺς Βλάχους καὶ Σέρβους, οἵτινες ἡνωμένοι ἀντεπεξῆλθον τοῖς Τούρκοις· ἀλλ' ὁ Μουρὰδ β΄. ἐπελθὼν κατ' αὐτῶν τὸ 1439 κατέλαβε τὸ φρούριον Σεμενδρίας, αἰχμαλωτίσας δὲ τὸν ἡγεμόνα Βλαχίας καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ ἡγεμόνος Σερβίας, τὸν μὲν ἡγεμόνα Βλαχίας ὁμολογήσαντα ὑποτέλειαν καὶ ἐκδόντα τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ ὁμήρους ἀφῆκεν ἀνενόχλητον, τοὺς υἱοὺς ὅμως τοῦ ἡγεμόνος Σερβίας Γρηγόριον καὶ Στέφανον τοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ φρουρίου Σεμενδρίας—καίπερ γυναικαδέλφους αὐτοῦ—ἐκτυφλώσας

ἐξώρισε, φυλακίσας τὸν μὲν ἐν Ἀμάστριδι, τὸν δὲ ἐν Εὐδοκιάδι. Οἱ Οὔγγροι δὲ θελήσαντες νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν Τούρκων παρὰ τὴν Νικόπολιν, ἡττήθησαν αἰσχρῶς, ἀπολέσαντες ἀπειροπληθεῖς νεανίας καὶ νεάνιδας αἰχμαλωτισθέντας[1]. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον τὸ Νοβοβέρδ, ὅθεν ἡτοιμάζοντο νὰ εἰσβάλωσιν εἰς Βοσνίαν· ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς Τβάρκος ἀπέκρουσε τὸν κίνδυνον ὁμολογήσας ὑποτέλειαν τελείαν καὶ αὐξήσας τὸν ἐτήσιον φόρον ἀπὸ 20 εἰς 25 χιλ. δουκάτων. Τὸ 1440 ἐπολιόρκησαν οἱ Τοῦρκοι τὸ Βελγρὰδ ἐπὶ 6 μῆνας ἀνεπιτυχῶς.

Τὸ 1442 ὁ Μουρὰδ β΄. ἀνέλαβε τοὺς κατὰ τῆς Οὐγγαρίας πολέμους, διὰ τοῦ Μεδζὶδ βέη δὲ ἐπολιόρκησε τὴν Ἐρμανούπολιν· ἀλλ' ὁ Οὐνιάδης ἐπελθὼν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φρουρίου ἐνίκησε τοὺς Τούρκους ἀπολέσαντας 20 χιλ. καὶ τὸν Μεδζήδ. Κατὰ τοῦ Οὐνιάδου ἐστάλη ὁ Σεχαβεδδὶν πασᾶς μετὰ 80 χιλ.· ἀλλ' ὁ Οὐνιάδης μετὰ 15 χιλ. μόνον ἐν Βεσαζῇ κατενίκησε τούτους αἰχμαλωτίσας τὸν Σεχαβεδδὶν καὶ 5 χιλ. στρατοῦ ὡς καὶ 200 σημαίας, ἐνῷ ἀπειροπληθὺς στρατὸς καὶ βέηδες ἐφονεύθησαν. Τὸ 1443 οἱ Οὔγγροι, Πολωνοί, Σέρβοι, Βλάχοι καὶ Γερμανοὶ τῇ εἰσηγήσει τοῦ πάπα Εὐγενίου δ΄. ἑνωθέντες ἐπῆλθον κατὰ τῶν Τούρκων, παρὰ τὸν Μοράβαν δέ, ἐγγὺς τῆς Ναϊσσοῦ, συμπλοκῆς γενομένης

1. Τοσαύτη ἦν ἡ πληθὺς τῶν αἰχμαλώτων ὥστε 5 χιλ. τούτων ἐπωλοῦντο ἀντὶ 500 ἄσπρων ἤτοι γρ. 40 1)2.

τῇ 3 Νοεμβρίου, ἡττήθησαν οἱ Τοῦρκοι ἀπολέσαντες 9 σημαίας, 2 χιλ. πεσόντας καὶ 4 χιλ. αἰχμαλωτισθέντας. Οἱ σύμμαχοι καταλαβόντες τὴν Σαρδικὴν (Σόφιαν) διὰ τοῦ Σουλοῦ δερβὲνδ καὶ Σλαδζῆ ἐν χειμῶνι δριμυτάτῳ διέβησαν τὸν Αἷμον, ἐν Ἰάλοβατς δὲ γενομένης μάχης, αὖθις ἡττήθησαν οἱ Τοῦρκοι ἀπολέσαντες πολὺ τοῦ στρατοῦ, καὶ οὐκ ὀλίγους τῶν προεχόντων αἰχμαλωτισθέντας, ἐν οἷς ἦσαν καὶ ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ Μουρὰδ β'. Μεχμὲδ Τσελεπῆς.

Ὁ Μουρὰδ β.' ἀπαυδήσας ἐκ τῶν πολέμων καὶ ἀποβαρυνθεὶς ἐκ τῶν ἐπαλλήλων ἀποτυχιῶν, περίλυπος δὲ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ υἱοῦ Ἀλαεδδίν, διοικητοῦ Εὐδοκιάδος, συνῆψε συνθήκην[1] τὸ 1444 ἐν Σεγδίνῳ πρὸς τοὺς Οὔγγρους δεκαέτη, μεθ' ὃ παραιτησάμενος τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ Μεχμέδ, ἀπεσύρθη εἰς Μαγνησίαν. Μόλις ὅμως παρῆλθον ἓξ ἑβδομάδες ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης καὶ οἱ Οὔγγροι, ἀθετοῦντες ταύτην, τῇ εἰσηγήσει τοῦ παπικοῦ Καρδιναλίου Καισαρίνη, ἐπετί-

1. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην ἡ Σερβία καὶ ἡ Ἐρζεγοβίνη ἀπεδίδοντο τῷ Βράγκοβιτς Γεωργίῳ, ἡ Βλαχία ἀνεγνωρίζετο ὑποτελὴς τῇ Πολωνίᾳ, ἐδίδοντο δὲ λύτρα 78,000 ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ τοῦ σουλτάνου Μεχμὲδ Τσελεβῆ· πρὸς τούτοις ἀπεδίδοντο τῷ ἡγεμόνι Σερβίας οἱ ἐκτυφλωθέντες 2 υἱοί, τὸ δὲ φρούριον Σεμένδρας καὶ Κρούσαβατς τῷ ἡγεμόνι Βλαχίας ὡς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἔμενον ὅμηροι παρὰ τῷ Μουράδ β.'.

θεντο κατὰ τῶν Τούρκων, καταλαμβάνοντες τὴν Βουλγαρίαν διὰ 10 χιλ. στρατοῦ. Ὁ ἡγεμὼν Βλαχίας Δρακούλης, καίτοι ἀντέστη εἰς τὸ ἐπιχείρημα, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ συμμετάσχῃ τούτου ἄγων 5 χιλ. Οἱ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπερχόμενοι καὶ σωτῆρες τῶν Χριστιανῶν θεωρούμενοι, ἐδήουν τὴν Βουλγαρίαν, πυρπολοῦντες τῶν Ἀνατολικῶν Χριστιανῶν τοὺς ναούς. Ὁ Μουρὰδ β.' ὑπείκων τῇ ἀξιώσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μεχμὲδ β.' καὶ τοῦ Μ. Βεζύρου Χαλὴλ Τσενδερλῆ ἄγων 40,000 διὰ τοῦ Γκιουζελδζὲ Χησὰρ διαπεραιωθεὶς εἰς Εὐρώπην[1] κατεσκήνωσεν ἐγγὺς τῆς Βάρνης, τὴν ὁποίαν εἶχον καταλάβει οἱ Οὔγγροι. Τῇ 10 Νοεμβρίου 1444, γενομένης μάχης, ἐδείχθησαν νικηταὶ οἱ σύμμαχοι, ὁ δὲ Μουρὰδ β,' ἐτράπη εἰς φυγήν· ἀλλ' ὁ Καραδζὰ πασᾶς, κρατήσας τὰ ἡνία τοῦ ἵππου τοῦ φεύγοντος Σουλτάνου, ἐξώρκισεν αὐτὸν νὰ μὴ καταπροδῶ τὸν ἀγῶνα διὰ τῆς φυγῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ Οὐγγαρίας Βλαδισλαῦος ὁρμήσας πρὸς τὸν φεύγοντα Μουρὰδ ἀπώλεσε τὴν κεφαλήν, ἥτις ὑψωθεῖσα ἐπὶ δόρατος ἐπήγαγε τὴν ἀποθάρρυνσιν τοῦ στρατοῦ. Ὁ Οὐνιάδης καὶ οἱ Βλάχοι ἔφυγον· ὁ δὲ Μουράδ, ἐπελθών, κατέσφαξε τοὺς ὑπολειφθέντας, δειχθείς, ἀπὸ ἡττημένου, νικητής, 250 δὲ ἅμαξαι πλήρεις πολυτίμων περιῆλθον εἰς τοὺς

1. Διὰ τὴν μεταβίβασιν τοῦ στρατοῦ ὁ Μουρὰδ β.' ἐπλήρωσε 40,000 δουκάτα τοῖς Γενουηνσίοις, ἀποφεύγων οὕτω τὴν διὰ Καλλιπόλεως διάβασιν, τὴν ὁποίαν θὰ διεκώλυον αὐτῷ οἱ Ἐνετοί.

Τούρκους, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ Βλαδισλαύου ἐστάλη εἰς Προῦσαν πρὸς πίστωσιν τοῦ θριάμβου· μεθ' ὃ αὖθις ὁ Μουρὰδ κατέλιπε τὴν ἀρχὴν τῷ Μεχμὲδ β΄. ἀποσυρθεὶς εἰς Μαγνησίαν.

Τὸ 1445 τῶν Γενιτσάρ ἐν Ἀδριανουπόλει στασιασάντων, ὁ Μουρὰδ β΄. αὖθις ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν τῇ ἀξιώσει τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Χαλήλ. Καταβαλὼν τὴν στάσιν, ἐπῆλθε κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἄγων 60 χιλ. στρατοῦ, καταστήσας δὲ ὑποτελῆ 1446 τὸν δεσπότην Σπάρτης[1] Κωνσταντῖνον, κατέλαβε τὴν Κόρινθον, τὴν ὁποίαν ἐπυρπόλησε, τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὰς Πάτρας, τὰς ὁποίας ἠρήμωσεν αἰχμαλωτίσας 6 χιλ. Τὸ 1447 ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἀλβανίας ἀλλ' ἀμέσως ἀνέζευξεν ἕνεκα δυσχερειῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ.

Τὸ 1448 οἱ Οὔγγροι, Βλάχοι, Βοημοὶ καὶ Γερμανοί, διαβάντες τὸν Ἴστρον, εἰσήλασαν εἰς Σερβίαν, πιστὴν μείνασαν τῷ Μουρὰδ β΄. Ὁ Μουρὰδ ἄγων 150 χιλιάδας διεπέρασε τὸν Σέτνιτσαν ἔνθα τῇ 18 Ὀκτωβρίου συνήφθη μάχη καθ' ἣν ἐκ τῶν 24 χιλ. Οὔγγρων ἔπεσαν 17 χιλ., ἐκ δὲ τῶν Τούρκων καίτοι ἔπεσαν 34 χιλ. ἀνεδείχθησαν ὅμως νικηταὶ χάρις τῇ προ-

1. Τὸ δεσποτάτον Σπάρτης ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πατρῶν ἐν Πελοποννήσῳ, τῶν Θηβῶν, τῆς Λοκρίδος καὶ τοῦ Πίνδου ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, δεσπότης δὲ τούτου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο Κωνσταντῖνος ὁ Δραγάσης, ὁ ἐφεξῆς αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἀνήγειρε τὸ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τεῖχος.

δοσίᾳ τῶν Βλάχων οἱ ὁποῖοι ηὐτομόλησαν τοῖς Τούρκοις. Ἐκ τοῦ πεδίου Σετνίτσης ὁ Μουρὰδ β΄. διηυθύνθη εἰς Ἀλβανίαν κατὰ τοῦ Γεωργίου Καστριώτου ἢ Σκενδὲρ βέη, δεσπότου αὐτῆς. Ἡ ἐκστρατεία ὅμως αὕτη ἀπέτυχεν, διότι ὁ Καστριώτης ἐνίκησε τοὺς Τούρκους τὸ πρῶτον ἐν κάτω Δίβρῃ φονεύσας ἐκ τῶν 40 χιλ. Τούρκων τὰς 22 χιλιάδας καὶ αἰχμαλωτίσας δύο χιλιάδας μετὰ 24 σημαιῶν· τὸ δεύτερον δὲ φονεύσας 10 χιλ. τοῦ ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶν πασᾶν στρατοῦ καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν εἰρημένον πασᾶν.

Ὁ Μουρὰδ β΄., βαρέως φέρων τὰς ἐπιτυχίας τοῦ Καστριώτου, τὸ 1449 ἄγων 100 χιλ. στρατοῦ, ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἀλβανίας, κατέλαβε δὲ τὸ Σφέτιγραδ καὶ τὴν ἄνω Δίβρην· ἀλλ' ἐν ταῖς πολιορκίαις ταύταις ἀπώλεσε 30 χιλ. τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ. Τὸ 1450 ἐπετέθη κατὰ τῆς Κροΐας, ἀπολέσας ὅμως αὖθις 8 χιλ. στρατοῦ, ἠναγκάσθη νὰ συνάψῃ εἰρήνην πρὸς τὸν Καστριώτην. Τὸ αὐτὸ ἔτος θανόντος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου ἠγέρθη ἔρις μεταξὺ τοῦ Κωνσταντίνου Δραγάση καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Ὁ Μουρὰδ β΄. ἐπικυριάρχης τῆς αὐτοκρατορίας ὑπάρχων, ἀνεγνώρισεν αὐτοκράτορα τὸν Κωνσταντῖνον πρεσβύτερον ἀδελφὸν τοῦ Δημητρίου, οὕτω δὲ ἔπαυσεν ἡ ἔρις. Μετὰ μικρὸν ὅμως ἀπέθανε καὶ ὁ Μουρὰδ β΄. ἀπόπληκτος ἐν Ἀδριανουπόλει, εὐτυχήσας νὰ τελέσῃ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοὺς γάμους Μεχμὲδ β΄. μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος Σουλκάδρ.

Μουρὰδ β΄., ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀνήγειρε τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει τέμενος Οὔτς-σεφερλῆ καὶ τὸ ἐν Προύσῃ Μουραδιέ. Προνοῶν δὲ περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνέσεως τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, ἔκτισε τὰς φερωνύμους Γεφύρας μίαν μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Πέλλης, ἑτέραν ἐν Βαλὴκ χησὰρ παρὰ τὴν Ἄγκυραν καὶ τρίτην παρὰ τὸ Ἔργκενε, ἔχουσαν 170 ἀψίδας. Μὴ ἀμεριμνῶν δὲ περὶ τοῦ στρατοῦ διωργάνωσε τοῦτον προσφορώτερον,[1] ἐλαττώσας τὸν ἀριθμὸν τῶν Βεζυρῶν εἰς ἕνα προσεπαυξήσας καὶ τὰς ναυτικὰς τοῦ κράτους δυνάμεις. Ὁ Μουρὰδ β΄., φίλος τῶν γραμμάτων ὑπάρχων, περιεποιήθη τοὺς σοφοὺς πλουτίζων τούτους δαψιλῶς, μὴ ὀλιγωρῶν δὲ καὶ τῶν πτωχῶν, ἵδρυσε διάφορα πτωχοκομεῖα.

Μουρὰδ ὁ β΄. εἶναι ὁ πρῶτος Σουλτάνος ὁ περιζωσθεὶς ἐπισήμως σπάθην, εὐθὺς ὡς ἀνέλαβε τὴν ἀρχήν.

1. Περὶ τούτων πάντων ἴδε παράρτημα τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

II.΄

Μεχμὲδ β.΄ Φατήχ, ἢ Ἐκπορθητὴς
1451—1481

Ὁ Μεχμὲδ β΄, καταλαβὼν τὴν ἀρχήν, ἔθαψε τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐν Προύσῃ, διὰ τοῦ Ἰσὰκ πασᾶ ἀναδειχθέντος Τοπάρχου Ἀνατολῆς (Ἀνατὸλ Βεϊλὲρ βέη)· ἀμέσως δὲ ἐθανάτωσε τὸν Πορφυρογέννητον ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀχμέδ, τῶν δὲ μητρυιῶν αὐτοῦ, τὴν μὲν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἰσφενδιὰρ ἐξέδοτο δούλῳ, τὴν δὲ Σερβίδα Μάρω, θυγατέρα τοῦ Βράγκοβιτς, ἐξέπεμψε τῷ πατρὶ αὐτῆς·[1] ταὐτοχρόνως δὲ διὰ συνθήκης ἀνέλαβε τὴν ἐτησίαν ἀπότισιν τῷ αὐτοκράτορι Κων)πόλεως 300 χιλ. ἀσπρων, πρὸς συντήρησιν τοῦ ἡγεμονίδου Ὀρχάν, ἐγγόνου τοῦ ἡγεμονίδου Σουλεϊμάν.

Τοῦ ἡγεμόνος ὅμως Καραμὰν ἐξεγείραντος τοὺς ἀπογόνους τῶν ἡγεμόνων Ἀϊδὴν Κερμιὰν καὶ Μέν-

1. Ὁ Μεχμὲδ Β.΄ εἶχε μητέρα εὐτελῆ ἐκ δούλων προερχομένην· ἐντεῦθεν δὲ καὶ δὲν ἠνέχθη τὰς ἐκ βασιλικοῦ αἵματος μητρυιὰς αὐτοῦ ἐν τῷ Σουλτανικῷ γυναικωνίτῃ.

τεσε κατὰ τοῦ Μεχμὲδ β΄. καὶ τούτου ἀξιοῦντος τὴν τοπαρχίαν Χαμήδ, ὁ Μεχμὲδ ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν ἐν Ἀκ-σεχὴρ τῆς Φρυγίας. Ὁ αὐτοκράτωρ Κων)πόλεως θέλων νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ τῶν προκατόχων αὐτοῦ, οἵτινες διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἡγεμονιδῶν, οὐδ' ἅπαξ, οὐδὲ δὶς περιήγαγον εἰς περισπασμὸν τοὺς Τούρκους Σουλτάνους, στρατοπεδευομένου τοῦ Μεχμὲδ β΄. ἐν Ἀκσεχήρ, ἠξίωσε διπλασιασμὸν τοῦ προσφερομένου ἐτησίως ποσοῦ, πρὸς συντήρησιν τοῦ ἡγεμονίδου Ὀρχάν. Ὁ Μεχμὲδ β΄., κατανοῶν τὰ βουλεύματα τοῦ Κωνσταντίνου Δραγάση, ἔσπευσε νὰ συνάψῃ συνθήκην πρὸς τὸν ἡγεμόνα Καραμὰν Ἰβραὴμ βέην, πρὸς μείζονα δὲ τῆς εἰρήνης ἀσφάλειαν ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰβραήμ. Ἀπηλλαγμένος οὕτω περισπασμῶν ἔκ τε Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, κατασιγάσας δὲ καὶ τὴν ἐπὶ ἀπαιτήσει δώρου στάσιν τῶν Γενητσάρ, ἀνέλαβε τὸν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἀγῶνα ἀποστερήσας τὸν Αὐτοκράτορα τῶν περὶ τὸν Στριμῶνα χωρῶν καὶ ἀναλαβὼν τὴν ἐν τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου ἀνέγερσιν φρουρίου. Ὁ Αὐτοκράτωρ Κων)πόλεως προβλέπων τὰ ἐπικείμενα, ἠθέλησε τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ διαμαρτυρηθῇ, μηδὲν ὅμως κατορθώσας, ἤρξατο νὰ περιποιῆται τὸν Μεχμέδ, καθ' ἑκάστην τροφὰς καὶ ἄλλα ἐπιτήδεια ἐκπέμπων. Ὁ Μεχμὲδ β΄ θέλων νὰ καταθλίβῃ τοὺς Βυζαντίνους, διέταξεν, ἵνα μηδεὶς κωλύῃ τὰ σκευοφόρα ζῷα ἵππους, ἡμιόνους καὶ

τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ ἐλαύνοντας διὰ τῶν ἀγρῶν, αὐτὸς δὲ πρὸς ἀνέγερσιν ὅ,τι τάχιον τοῦ φρουρίου ἐλάμβανε λίθους κλπ. ἐκ τῶν διαφόρων ναῶν τῶν ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης εὑρισκομένων. Ἐπειδὴ δὲ Βυζαντῖνοί τινες ἐβοήθησαν ὁμογενῆ τινὶ αὐτῶν τυπτομένῳ ὑπὸ Τούρκου, ὁ Μεχμὲδ β΄ διέταξε τὴν ἀποκεφάλισιν τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀσχολουμένων κατοίκων τῶν Ἐπιβατῶν.[1] Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος μηδὲν δυνάμενος ἔκλεισε τὰς πύλας τῆς Κωνσταντινουπόλεως 1452.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ Μεχμὲδ β΄ ἀρχομένου τοῦ ἔαρος ἐξέπεμψε στρατοὺς εἰς Πελοπόννησον, ὅπως παρακωλύσῃ πᾶσαν συνδρομὴν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν· αὐτὸς δὲ ὥδευσε κατὰ τῆς Κων)πόλεως ἄγων 200—250 χιλιάδας στρατοῦ. Ἐκτὸς τοῦ στρατοῦ τούτου, τοῦ ὁποίου 100 χιλιάδες ἦσαν ἱππεῖς, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ 4 ἑλεπόλεις καὶ πληθὺν τηλεβόλων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελέσθησαν 14 τηλεβοστάσια, πρὸς δὲ 420 πλοῖα ἅτινα περιέπλεον τὸν

1. Ὁ Ἰσμαὴλ βέης Ἰσφενδιάρογλου καὶ γαμβρὸς τοῦ Σουλτάνου ἐπ' ἀδελφῇ ἐλθὼν εἰς βοήθειαν Μεχμὲδ β΄. ἐξ Ἀδραμυττίου κατέλυσε μεταξὺ Σηλυβρίας καὶ Ἐπιβατῶν ἀπολύσας δὲ τοὺς ἵππους τοῦ στρατοῦ πρὸς βοσκὴν ἐξημίου τοὺς αὐτόθι Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι τῆς ἰδίας περιουσίας προνοούμενοι συνεπλάκησαν τοῖς Τούρκοις· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐδείχθησαν καταβάλλοντες τοὺς Τούρκους, ὁ Μεχμὲδ διέταξε τὴν θανάτωσιν τῶν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο Ἐπιβατηνῶν. Κατ' ἄλλους ὅμως ἡ συμπλοκὴ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ἐγένετο ἐν Κανλῇ Καβὰκ μεταξὺ Κεὰτ-χανὲ καὶ Διπλοκιονίου.

Βόσπορον. Ὁ Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου ἀπέναντι τῶν τηλικούτων δυνάμεων παρέταξε 14 πλοῖα καὶ 7473 ὁπλίτας τῶν ὁποίων 2500 ἦσαν Γενουήνσιοι καίτοι 7000 ἱκανοὶ ὁπλοφορεῖν διητῶντο ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς πρωτευούσης.

Τῇ 15 Ἀπριλίου 1453 ἤρξατο ὁ πόλεμος διὰ ναυμαχίας καθ' ἣν ἓξ Βυζαντινὰ πλοῖα κατενίκησαν 150 τοιαῦτα Τουρκικά, ἐμπλήσαντα τὸ πλῆθος τῶν Τούρκων ἀθυμίας καὶ λιποψυχίας. Ἀλλ' ὁ Μεχμὲδ β.΄ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς ἀποτεθαρρυμένους, διὰ διόλκων (κιζὰκ) ἀπὸ τοῦ Διπλοκιονίου (Βεσὴκ-τὰς) διεπεραίωσεν εἰς τὸν Κεράτειον ἐν μιᾷ νυκτὶ 72 πλοῖα. Οἱ Βυζαντινοὶ πτοηθέντες ἐκ τοῦ τολμήματος ἀνέλαβον τὴν πυρπόλησιν τούτων, καταπροδοθέντες ὅμως ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων τοῦ Γαλατᾶ ἀπέτυχον ἐν τῷ ἐγχειρήματι, διότι ὁ πρωτοστάτης τούτου Ἰάκωβος Κῶκας ἐφονεύθη τῆς νηὸς αὐτοῦ αἰχμαλωτισθείσης παρὰ τῶν Τούρκων, τὴν αὐτὴν τύχην ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων ὑπέστη καὶ ἡ δευτέρα ἀπόπειρα φονευθέντων 150 Ἰταλῶν, μόλις δὲ διασωθέντος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποπείρας Ἰουστινιάνη. Ἡ πολιορκία ἐπὶ 50 καὶ πλέον ἡμέρας ἐπιτεινομένη ἔληξε τῇ 29 Μαΐου ἡμέρᾳ Τρίτῃ ἑορτῇ τῆς ἁγίας Θεοδοσίας, ὅτε οἱ Τοῦρκοι διὰ τῆς πύλης Ξυλοκέρκου, εἴτε προδοτικῶς ἀνοιγείσης, εἴτε ἐξ ὀλιγωρίας ἀνοικτῆς ἀφεθείσης, εἰσέδυσαν εἰς τὴν Κων)πολιν. Τριήμερος λεηλησία μηδὲ τὰς νύκτας διακοπτομένη, ἣ σχολάζουσα, ἀπεγύμνωσε τὴν με-

ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΜΩΑΜΕΘ ὁ Β΄. (ὁ κατακτητής).

γάλην τῆς Εὐρώπης πόλιν, τὸ προπύργιον τοῦ Χριστιανισμοῦ, παντὸς ἐν αὐτῇ. Ἔργα τέχνης ἐξαίσια ἀπ' αἰώνων ἐν αὐτῇ ἐντεθησαυρισμένα διηρπάγησαν ἢ κατεστράφησαν, Ναοὶ ἐβεβηλώθησαν, Ἱερὰ περιυβρίσθησαν, παρθένοι καὶ νέοι ἐξεφαυλίσθησαν, πολιότριχες κληρικοί τε καὶ μὴ ἐξεμυκτηρίσθησαν, αἷμα δὲ ἄφθονον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀναμὶξ σφαττομένων μετὰ παιδίων καὶ βρεφῶν ἐφοίνιξε τὸ ἔδαφος τῆς ἁμαρτωλοῦ πόλεως. Αὐτὸς ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου ὁ κατὰ τὸ δόγμα τοῦ Μωχαμὲδ ἐκ Πνεύματος ἁγίου συλληφθεὶς καὶ Κριτὴς ἀδέκαστος ἐν τῇ ἐσχάτῃ κρίσει περιυβρίσθη ὑπὸ τῶν μαινομένων ὀρδῶν, αἵτινες ἐπιθέντες τιάραν Γενητσαρικὴν τῷ σταυρῷ τοῦ ἐσταυρωμένου ἐξεπόμπευον αὐτόν. Ἐν τῇ σκοτοδίνῃ τῶν παθῶν καὶ τῇ μανίᾳ τῆς ἐκδικήσεως μόνος ὁ ἡγεμονίδης Ὀρχὰν προβλέπων τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ ῥιφθεὶς ἀπὸ πύργου ηὐτοχειρίασεν.

Ἡ πόλις ἥτις ἀπὸ τῆς κτήσεως αὐτῆς ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἀπέκρουσε 20 πολιορκήσεις τῶν ἐπελθουσῶν αὐτῇ 24 τοιούτων[1] ἔπεσεν ἤδη, ἵνα μὴ ἐξαναστῇ. Ἡ ἡμισέληνος τὸ σύμβολον τῆς δόξης τῶν πυρολατρῶν Περσῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν Βοζοὺκ ἤτοι Καταστροφέων καταγομένων Τούρκων, ἀντικατέστησε τὸν Σταυρὸν τὸ σύμβολον τῆς σωτηρίας τῆς

1. Οἱ ἐκπορθήσαντες τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσὶν Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἐπὶ Νικηφόρου Βοτονειάδου 1081, οἱ Σταυροφόροι ἐπὶ Ἀλεξίου Μουρζούφλου 1202, ὁ Στρατηγόπουλος ἐπὶ Βαλδουΐνου 1261 καὶ Μεχμὲδ β΄. 1453.

ἀνθρωπότητος. Ἡ πόλις τῆς ὁποίας τοσάκις ὑπερεμάχησεν ἡ ὑπέρμαχος στρατηγὸς ἡ Ἀειπάρθενος Μαρία, ἤδη ἐγκαταλειφθεῖσα ἀφέθη ἀνυπεράσπιστος καὶ ἀπροστάτευτος.

Μετὰ τριήμερον δήωσιν καὶ λεηλασίαν τῇ 1 Ἰουνίου ἡμέρᾳ Παρασκευῇ Μεχμὲδ β΄. εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πεφοινιγμένην αἵματι πόλιν, διευθυνθεὶς δὲ εἰς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐτέλεσε τὴν δημοσίαν προσευχὴν ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, μνημονευθεὶς τὸ πρῶτον ἤδη ὡς Κύριος τῶν δύο ἠπείρων καὶ δύο θαλασσῶν. Λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Νοταρᾶ κατάλογον ὀνομάτων τῶν ἐν ἀξιώμασι διέταξε τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ πεσόντος αὐτοκράτορος, ἀνευρεθέντος δὲ τοῦ λειψάνου τὸ μὲν σῶμα ἐτάφη ἐν τῷ λόφῳ τῆς ἐφόδου (Σεϊρὲκ γιοκουσοῦ), ἡ δὲ κεφαλὴ ἀποτμηθεῖσα ἀνηρτήθη ἐπὶ τοῦ Αὐγουστείου κίονος, μετὰ ἡμερησίαν δὲ ἐκπόμπευσιν ἐστάλη εἰς τὰς Ἀσιατικὰς πόλεις, πρὸς ἔνδειξιν τῶν τροπαίων τοῦ Σουλτάνου. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐν Κων)πόλει εἰσόδου ἐκαρατομήθη ἅπας ὁ οἶκος τοῦ Νοταρᾶ, αὐθημερὸν δὲ ὑπὸ τὸν κίονα τοῦ Ἀρκαδίου (Ἀβρὰδ παζαρῆ) πάντες οἱ ἐν ἀξιώμασι καὶ τιμαῖς, τῶν λοιπῶν ἐπιζησάντων κατοίκων ἁπαχθέντων εἰς Ἀσίαν καὶ Θράκην ὡς αἰχμαλώτων.

Μεχμὲδ β΄. ἐπιτυχὼν τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπαλλαγεὶς δὲ διὰ τῆς καρατομήσεως τῶν ἐν ἀξιώμασι φανταστικῶν ἀντιπάλων, ἀπέλυσε

τὰς διαφόρους αὐτοῦ στρατιὰς καταμέστους λαφύρων εἰς τὰς οἰκείας χώρας, ἐπιληφθεὶς ἅμα τῆς διευθετήσεως τῆς ἐρημωθείσης πόλεως. Ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ περινοίᾳ κατανοήσας, ὅτι μετὰ ἐπάλληλα ἀλγεινὰ πλήγματα ἐπεβάλλετο ἡ πρὸς τὸ νέον ὑπήκοον ἔνδειξις εὐμενείας τινός, διέταξε τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου. Οὐδόλως δὲ ἀπίθανον, ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ πρωτοστατήσαντος ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ της ἑνώσεως τῶν Ὀρθοδόξων μετὰ τῶν παπικῶν Γενναδίου Σχολαρίου ἐγένετο τῇ ρητῇ θελήσει τοῦ Μεχμὲδ β΄., ἢ ὅπερ πιθανώτερον οἱ μετασχόντες τῆς ἐκλογῆς πρὸς ἀνάδειξιν Πατριάρχου, γνωρίζοντες τὰ βουλεύματα τοῦ νέου αὐτῶν αὐθέντου, ἀποσκοποῦντος τὸν τέλειον χωρισμὸν τῶν Ἀνατολικῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τῶν Δυτικῶν τοιούτων καὶ θέλοντες νὰ εὐαρεστήσωσιν αὐτῷ, ἐξελέξαντο ἄνδρα ἀποτροπιαζόμενον τοὺς Λατίνους, βδελυσσόμενον δὲ τὴν παπικὴν τιάραν. Τὸ βέβαιον ἐν πᾶσι τούτοις ὑπάρχει, ὅτι Μεχμὲδ β΄. ὑπερησθεὶς ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γενναδίου, θέλων δὲ νὰ ἐπουλώσῃ πληγὰς χαινούσας καὶ αἱμασούσας, ἐδέχθη τὸν ἐκλεγέντα ἐν τοῖς ἀνακτόροις, κατὰ τὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς ἔθιμα, ἐπέδωκεν αὐτῷ ῥάβδον λιθοποίκιλτον πολύτιμον, παραστατικὴν καὶ ἐνδεικτικὴν τῆς ποιμαντορικῆς καὶ κυριαρχικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ἐπὶ τῶν Ὀρθοδόξων, ὑπεσχέθη αὐτῷ συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν ἐν ταῖς ἐμπιπτούσαις ὑποθέσεσιν εἰπὼν τὸ «Πατριάρχευε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἡμῶν ἐν οἷς ἂν χρήζοις

καὶ ἐθέλοις, ἔχων πάντα τὰ προνόμια τῶν προκατόχων σου»· ἠστίασεν Αὐτὸν ἐπισήμως, ἀναχωροῦντα δὲ τῶν ἀνακτόρων προέπεμψε μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς αὐλῆς, ἐπιβιβάσας ἰδίῳ ἵππῳ χρυσοφαλλάρῳ καὶ ὁρίσας συνοδοὺς ἐξέχοντας τῆς αὐλικῆς θεραπείας ἐντειλάμενος αὐτοῖς νὰ ἀκολουθήσωσι τῷ Πατριάρχῃ καὶ Ἐθνάρχῃ τῶν Ρωμαίων, ὡς τιμητικὴ φρουρά, μέχρι τῶν Πατριαρχείων, ἅτινα μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐγκατέστησαν ἐν τῷ Πανθέῳ τῶν Βυζαντινῶν τῷ σήμερον Φατὴχ ἢ Σουλτὰν Μεχμὲδ δζαμισῆ προσωνυμουμένῳ. Ἡ εὐμένεια τοῦ Μεχμὲδ β΄. πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐξηκολούθει ἀμετάπτωτος, διὰ τοῦτο δὲ οὐ μόνον συνεχῶς ἐδέχετο αὐτόν, ἀλλὰ καὶ συγκαταβαίνων ἀντεπεσκέπτετο Αὐτὸν τὰ περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς θρησκείας διερευνῶν καὶ πυνθανόμενος (πρβλ. τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σελ. 5). Ὁ Γεννάδιος διευθύνας τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τοῦ 1460 ἠναγκάσθη μικρὸν πρὸ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ νὰ μεταθέσῃ τὰ Πατριαρχικὰ οἰκήματα τὸ 1459 εἰς τὸν Ναὸν τῆς Παμμακαρίστου (Φετχιὲ δζαμισῆ) διὰ τὴν περὶ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἔλλειψιν περιοίκων χριστιανῶν.

Μεχμὲδ β΄. πιστὸς ὀπαδὸς τῶν δογμάτων τοῦ Μωχαμὲδ ἐσεβάσθη τὰς διατάξεις τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῶν Ἀράβων, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἐλευθερία θρησκευτικὴ τοῖς ὁμολογοῦσι τὴν κυριαρχίαν τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ. Ἐν τῷ Θεοκρατικῷ τοῦ Μωχαμὲδ πο-

λιτεύματι τῆς θρησκευτικῆς ἐξουσίας μὴ ἀποχωριζομένης τῆς πολιτικῆς, ὁ χωρισμὸς τούτων εἶναί τι ἀκατανόητον. Ἐντεῦθεν δὲ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μωχαμὲδ αἱ πρὸς τοὺς ὑποτελεῖς καὶ ὑπηκόους τῶν κρατούντων σχέσεις διενηργοῦντο διὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν. Ὁ Μωχαμὲδ αὐτὸς διὰ τοῦ Ἀχταμὲ παρέχων προνομίας τοῖς Σιναΐταις πατράσιν, ἐξεχώρει τὸ περιλάληπτον ἔγγραφον τῷ ἡγουμένῳ τῆς Μονῆς Σινᾶ. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ὁμὰρ καταλαβὼν τὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ 637 συνῆψε συνθήκην οὐχὶ πρὸς τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπίτροπον τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος· ἀλλὰ πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Σωφρόνιον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ δοξασίαν ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἔθνους καὶ ὁ πρῶτος τῆς θρησκείας τῶν ὑποτελῶν (Ἀμίρη μιλλὲτ βὲ ρεΐση μεζχέπ). Μεχμὲδ ὁ β΄. ἀναγνωρίζων τὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν καὶ πολιτικὸν ἄρχοντα ἠκολούθησε ταῖς διατάξεσι τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρησκείας αὐτοῦ Μωχαμέδ, μηδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ χορηγήσας ἢ παρασχών.

Ἡ αὐτοτελὴς διοίκησις τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τοῖς συναφέσι τῷ θρησκευτικῷ αὐτῶν βίῳ, ἡ ἄνευ τινὸς ἐπεμβάσεως διαρρύθμισις καὶ διοργάνωσις τῶν ἀφορώντων τὸν Κοινοτικὸν βίον τῶν Ὀρθοδόξων, ἡ ἐλευθερία τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ Κορανίου καὶ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Μωχαμὲδ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτόν, ὑπάρχει ὀφειλὴ καὶ καθῆκον παντὸς ὀπαδοῦ

τοῦ Μωχαμέδ. Μεχμὲδ ὁ β΄. κατὰ ταῦτα δὲν ἐξεχώρησε προνομίας, ἢ προνόμια ὡς κοινῶς λέγεται· ἀλλ' ἐτήρησε τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν πρὸς τὰ κελεύσματα τοῦ Μωχαμέδ. Ἄλλως τε ἐὰν τὰ τοῦ ἡμετέρου θρησκευτικοῦ καὶ κοινοτικοῦ βίου ἦσαν δωρήματα τοῦ Μεχμέδ, ἀναντίληπτον ὅτι ὁ πρῶτος μετ' αὐτόν, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ Μεχμὲδ θὰ ἀνέτρεπε ταῦτα[1] ὡς τόσας συνθήκας καὶ ἐνόρκους ὑποσχέσεις ἠθέτησεν εὐκαιρίας λαβόμενος. Ἡ ἀσινὴς τῶν τοῦ ἡμετέρου θρησκευτικο-κοινοτικοῦ βίου διατάξεων τήρησις, μάλιστα δὲ ἡ ὑπεράσπισις αὐτῶν ὑπὸ ἐξόχων Ἱεροδικῶν καὶ Μουλλάδων ἀντιταχθέντων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς ἄρχοντας τὸ πολιτικὸν τοῦ Κράτους συμφέρον διώκοντας τὰς δὲ θρησκευτικὰς διατάξεις ἐν τούτῳ παρορόντας, μαρτυρεῖ ὅτι τὰ τοῦ θρησκευτικο-κοινωτικοῦ ἡμῶν βίου στηρίζονται ἐπὶ διατάξεων βάσιν ἐχουσῶν αὐτὸ τὸ κῦρος τοῦ Μωχαμέδ.

Μεχμὲδ ὁ β΄ θέλων νὰ φέρῃ τὴν Κων)πολιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς εὔκλειαν συνήγειρεν ἐν αὐτῇ

1. Ὁ Μεχμὲδ Β΄. διὰ Βερατίου ὥρισεν οἱ Ναοὶ τῶν Ὀρθοδόξων νὰ μὴ μεταβάλωνται εἰς τεμένη, καὶ ὅμως αὐτὸς οὗτος μετέβαλε τὴν Μονὴν Παντοκράτορος ἐν Σεϊρὲκ γιοκουσοῦ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Σεργίου καὶ Βάκχου (κιουτσοὺκ Ἁγιὰ Σόφια), τὸν ναὸν Παμμακαρίστου (Φετζιγιέ), τὴν Μονὴν τῆς Χώρας (Καχριγιὲ), τὸν ναὸν ἁγίας Θεοδοσίας (Γκοὺλ δζαμῆ) καὶ τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν Ἐξακιονίῳ καὶ ἄλλους δύο εἰς τεμένη.

πλήθη διάφορα ἐκ διαφόρων πόλεων τοῦ κράτους· πρῶτοι δὲ συνοικισταὶ αὐτῆς ἐγένοντο 5,000 οἰκογένειαι ἐξ Ἀσπροκάστρου, Σινώπης καὶ Τραπεζοῦντος. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ τὸν Γαλατᾶν κατέχοντες Γενουήνσιοι διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσ)πόλεως ἀνειλικρινῶς ἐπολιτεύσαντο τοῖς τε Βυζαντίνοις καὶ τοῖς Τούρκοις, νυκτὸς μὲν ἐπικοινωνοῦντες τοῖς ἐν Κων)πόλει, ἡμέρας δὲ κοινολογοῦντες τοῖς Τούρκοις, ὁ Μεχμὲδ β΄. ἐταπείνωσεν αὐτοὺς ἐπιβαλὼν συνθήκην' ἀποστεροῦσαν αὐτοὺς πολλῶν προνομιῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ Ραγουσαῖοι διηυκόλυναν τὴν φυγὴν πολλῶν Βυζαντίνων κατὰ τὴν ἅλωσιν, ἐκδικούμενος τούτους ἀνεβίβασε τὸν ἐτήσιον αὐτῶν φόρον ἀπὸ 1500 εἰς 3000 δουκάτα· μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐκπορθήσας τὸ πρῶτον ἤδη τὰ φρούρια Σηλυβρίας καὶ Ἐπιβατῶν.

Τὸ 1454 ὁ Μεχμὲδ β.΄ ἐπῆλθε διὰ Φιλιππουπόλεως καὶ Σοφίας κατὰ τῆς Σερβίας, ἄγων 20,000

1. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην οἱ Γενουήνσιοι ἀνεγνωρίζοντο μὲν ἀπηλλαγμένοι τοῦ παιδομαζώματος, τῶν ἀγγαρειῶν, κύριοι τῶν γαιῶν, ναῶν, λέμβων, οἰκιῶν, μυλώνων καὶ ἐμπορευμάτων αὐτῶν, ἀπηλλάσσοντο τοῦ ξενίζειν Γενητσὰρ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν καὶ ἦσαν ἐλεύθεροι ἐν τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ εἰσπράξει τῶν καθυστερουμένων τελωνειακῶν φόρων· ἀλλ' ἐπεβάλλετο αὐτοῖς ὁ κεφαλικὸς φόρος, ἀπεστεροῦντο τοῦ δικαιώματος νὰ ἔχωσιν ἰδίαν φρουράν, νὰ χρησιμοποιῶσι σήμαντρα καὶ κώδωνας, νὰ ἀνεγείρωσι νέους ναούς, πρὸς δὲ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἔχωσι παρ' αὐτοῖς ἐπόπτην διοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ἱππικοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ᾐχμαλώτησε 50.000 τῶν ὁποίων 4,000 ἐγκατέστησαν εἰς τὴν ἐν Κων)πόλει συνοικίαν Βελιγραδίου καὶ τὸ ὁμώνυμον προάστειον, καταλαβὼν δὲ τὴν Ὀστρόβδζαν ᾐχμαλώτισε τὴν φρουρὰν αὐτῆς, καίπερ ἐπὶ συνθήκῃ παραδοθεῖσαν· ἀποτυχὼν ὅμως ἐν τῇ ἐκπορθήσει τῆς Σεμένδρας ἐπανῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν ἀφίσας ἐν Κρούσοβατς 32,000 στρατοῦ ὑπὸ τὸν Φερούζ. Ὁ Οὐνιάδης ὅμως ἐπελθὼν κατετρόπωσε τὸν στρατὸν τοῦτον καὶ ᾐχμαλώτισε τὸν Φερούζ. Ὁ Μεχμὲδ ἀδυνατῶν νὰ ἐνεργήσῃ τι ἠναγκάσθη νὰ συνάψῃ εἰρήνην διὰ τῆς ὁποίας ἠρκεῖτο εἰς μόνην τὴν ὑποτέλειαν τοῦ δεσπότου Σερβίας Γ. Βράγκοβιτς· εὐκαιρίας ὅμως τυχὼν τὸ ἑπόμενον ἔτος 1455 ἐκίνησε νέον πόλεμον κατὰ τῆς Σερβίας, ἐπιτυχὼν τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ Νοβογοράδ, τῆς Τρισίας καὶ τοῦ Τὰς Χησάρ. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπέστειλε κατὰ τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου 150 πλοῖα ὑπὸ τὸν Χαμζᾶ βέην, οὗτος ὅμως ἐπειδὴ ἀπέτυχε νὰ ἐκπορθήσῃ τὴν Χίον, οὐδὲν δὲ ἠδυνήθη κατὰ τοῦ ἐν Κῷ φρουρίου Ῥαχείας, τὸ ὁποῖον ματαίως ἐπὶ 22 ἡμέρας ἐπολιόρκησεν, ἐπαύθη, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰουνοὺζ βέη ὅστις κατέλαβε τὴν νέαν Φώκαιαν.

Τὸ 1456 ὁ Μεχμὲδ β.΄ κατέλαβε τὸν Αἶνον, Θάσον, Ἴμβρον καὶ Σαμοθράκην, λαβὼν δὲ παρὰ τῶν Χίων 30,000 δουκάτων διὰ τὴν πρὸ ἔτους ἀπολεσθεῖσαν αὐτόθι τριήρη καὶ 10,000 δουκάτων διὰ τὸν ἐτήσιον φόρον, ὥρμησε κατὰ τῆς Λήμνου, προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν δυναστευομένων κατοίκων παρὰ τοῦ Γενουηνσίου διοικητοῦ αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1456 ὁ Μεχμὲδ β.΄ ἄγων 65,000 στρατοῦ, 300 τηλεβόλα καὶ 200 πλοῖα ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Βέλγραδ, τὸ ὁποῖον ἐπολιόρκησεν ἐπὶ 82 ἡμέρας. Ὁ Οὐνιάδης συλλέξας στρατὸν ἐξ 60,000 καὶ ἔχων στόλον 200 πλοίων, ἐπῆλθε κατὰ τῶν Τούρκων, καταναυμαχήσας δὲ αὐτούς, ἀπολέσαντας σχεδὸν ὅλον τὸν στόλον αὐτῶν, ἐπετέθη κατὰ τῶν πολιορκητῶν ἔχων συναρωγὸν τὸν Ἰωάννην Καπιστράνον, ἔξαρχον τοῦ πάπα Καλλίστου Γ.΄. Τὸ Βέλγραδ ὁμολογουμένως ἐκινδύνευε, τὸ θάρρος ὅμως καὶ ἡ σύνεσις τοῦ Καπιστράνου κατίσχυσαν· ὁ δὲ Μεχμὲδ β.΄ πληγωθεὶς τὸν μηρὸν ἔφυγεν εἰς Σαρδικὴν συναποκομίζων 100 ἁμάξας μεστὰς τραυματιῶν, ἐγκαταλιπὼν δὲ 300 τηλεβόλα καὶ 20,000 ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πεσόντας. Ὁ πάπας Κάλλιστος γ.΄ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ὥρισεν ἑορτὴν τῆς μάχης τὴν 6 Αὐγούστου, καίτοι αὕτη ἐγένετο τῇ 20 Ἰουλίου. Μετὰ 15 ἡμέρας ἀπὸ τῆς μάχης ἀπέθανεν ὁ Οὐνιάδης ἐν Βέλγραδ μετὰ 20 δὲ ἡμέρας ὁ Καπιστράνος, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν Βιέννῃ, τυχὸν τῆς προνομίας νὰ ταχθῇ ἐν τοῖς ἁγίοις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἐπιὸν ἔτος 1457, ὁ παπικὸς στόλος κατέλαβε τὴν Λῆμνον, Σαμοθράκην, Ἴμβρον καὶ Θάσον· ὁ κατὰ τῆς Λέσβου δὲ σταλεὶς Τουρκικὸς στόλος μηδὲν κατορθώσας, ἄπρακτος ἐπανῆλθεν ὅθεν ἀπῆλθε.

Τὸ 1459 ὁ Μεχμὲδ β.΄ ἐπελθὼν κατὰ τῆς Ἀλβα-

νίας κατέλαβε τὸ Τοκμὰκ Χησαρή[1]· ἐφεξῆς τὰ φρούρια Ἀετοῦ καὶ Ἄκοβας, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους μετῴκισεν εἰς Κων)πολιν καὶ τὴν Πεζενίκην (Πρέσρεν). Ἐκ τῆς Ἀλβανίας τραπεὶς εἰς Πελοπόννησον κατέλαβε, τῇ προδοτικῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς, τὴν Μούχλαν παρὰ τὴν Τεγέαν, τὴν Κόρινθον, τὰ Καλάβρυτα καὶ τὰς Ἀθήνας, μνηστευθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότου τῆς Σπάρτης Δημητρίου Παλαιολόγου, συνῆψεν αὐτῷ συνθήκην ὑποτελείας,

Τὸ αὐτὸ ἔτος 1458, ὠφελούμενος τῶν περὶ διαδοχῆς ἐρίδων[2] ἐν Σερβίᾳ, διὰ τοῦ Μ. Βεζύρου Μαχμοὺδ κατέλαβεν ἐν Σερβίᾳ δέκα φρούρια[3]. Τὸ δὲ 1459 ἐκυρίευσε τὴν Σεμένδραν, Βίσισλαφ, Σέρνοβ καὶ Βελάστενα αἰχμαλωτίσας 200,000 Σέρβων, τὴν

1. Τὸ φρούριον ἐκλήθη οὕτω διότι ἐν αὐτῷ ὁ Μεχμὲδ διὰ ροπάλων κατέθραυσε τὰς ἀρθρώσεις 20 Ἀλβανῶν αἰχμαλώτων πειραθέντων νὰ δραπετεύσωσιν.

2. Θανόντος τοῦ Γ. Βράγκοβιτς ὁ νεώτερος υἱὸς αὐτοῦ Λάζαρος ἐκδιώξας τοὺς δύο τυφλοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν. Τῷ Λαζάρῳ ἀντέστη ἡ σύζυγος τοῦ Μουρὰδ β΄. Μάρω ὡς θυγάτηρ τοῦ πρὸ τοῦ Βράγκοβιτς δεσπότου τῆς Σερβίας Λαζάρου· ἀλλὰ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Λαζάρου ἠξίου τὴν ἀρχήν, ταύτην ὅμως προκαλέσασαν τὴν ἐπέμβασιν Καθολικῶν ἀνεκήρυξαν οἱ Σέρβοι· τὴν ὑποστήριξιν δὲ τῆς Μάρως ἀναλαβὼν ὁ Μεχμὲδ ἰδιοποιήθη οὗτος τὴν Σερβίαν ἐκχωρήσας τῇ Μάρῳ τόπους παρὰ τὸν Ἄθω πρὸς διατροφήν.

3. Τὰ φρούρια ταῦτα εἶναι τὸ τῆς Ρέσοβας, Κρούκοβατς, Δροῦνον, Βρανίζοβατς, Ὀστρόβιζα, Ροῦδνικ, Μαριώνη Κόλουμπατς, Ταρὰκ καὶ Ράχοβον.

δὲ χώραν αὐτῶν καταστήσας τοπαρχίαν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Τὸ 1460 Μεχμὲδ ὁ β΄ ἐπελθὼν κατὰ τῆς Πέλοποννήσου τῆς ὁποίας οἱ Δεσπόται διεφώνουν πρὸς ἀλλήλους, κατέλαβε τὴν Καστρίτσαν, τὸ Λεοντάριον καὶ τὸ Γαρδίκιον, τοῦ ὁποίου ἐξακισχιλίους κατοίκους ἐφόνευσε, παρὰ τὴν ἔνορκον πρὸς αὐτοὺς ὑπόσχεσιν περὶ ἀσφαλείας ζωῆς καὶ περιουσίας. Ἡ πρὸς πάντας τοὺς ἐπὶ ἐνόρκοις συνθήκαις παρασπόνδησις ἠνάγκασε τὰ φρούρια ἀμαχητεὶ νὰ παραδίδωνται, τὸ Ναυαρῖνον, ἡ Βόστιδζα, ἡ Λίστραινα, αἱ Πάτραι τὰ Καλάβρυτα καὶ ἡ Ἀρκαδία παρεδόθησαν· ἀλλ' ὁ μὲν φρούραρχος Καλαβρύτων διὰ πρίονος ἐσχίσθη εἰς δύο, τῆς δὲ φρουρᾶς μέρος ᾐχμαλωτίσθη μέρος δὲ ἐκαρατομήθη, τῶν δὲ Ἀρκάδων δεκακισχίλιοι μετῳκίσθησαν εἰς Κων)πολιν. Μετὰ τὴν τελείαν τῆς Πελοποννήσου κατάκτησιν τὸν μὲν δοῦκα Σπάρτης ἐγκατέστησεν εἰς Αἶνον, ὅπως ἐγκαταβιώσῃ καρπούμενος τὰς ἁλυκὰς καὶ λαμβάνων 60,000 ἄσπρων πρὸς συντήρησιν, τὸν δὲ Θωμᾶν[1] ἐξέωσε τῆς Πελοποννήσου.

Καθ' ὃν χρόνον ταῦτα διενηργοῦντο ἐν Πελοποννήσῳ, ὁ Καστριώτης ἐθριάμβευεν ἐν Ἀλβανίᾳ. Καί-

1. Ὁ Θωμᾶς ἐξωσθεὶς τῆς Πελοποννήσου προσέφυγε τῷ Πάπᾳ ζητῶν ἀντίληψιν, πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ ποθουμένου προσήνεγκε τῷ ποντίφηκι τὴν κάραν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου· ἀποτυχὼν ὅμως ἐξητήσατο παρὰ τοῦ Μεχμὲδ πλειστάκις χάριν τῆς ὁποίας ὅμως οὐδέποτε ἠξιώθη.

τοι δὲ παρὰ τὴν Πουλχεριούπολιν (Βερὰτ) ἀπώλεσε 5,000 Ἀλβανῶν, ἕνεκα τῆς προδοσίας τοῦ ἐκ Δίβρης Μουσᾶ· οὐχ ἧττον ἐν κάτω Δίβρῃ μετ' οὐ πολὺ ἐξεδικήθη τὸν Μουσᾶν, νικήσας αὐτὸν καὶ φονεύσας 10,000 ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν 75,000 Τούρκων. Νικήσας δὲ μεταξὺ Δρίνου καὶ Δρύλου τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Χαμζᾶν, ἀρνησίθρησκον καὶ ἀρνησίπατριν γενόμενον, ἐφόνευσεν ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν Χαμζᾶν 60,000 Τούρκων 30,000 τοιούτων, αἰχμαλωτίσας ἅμα τόν τε Χαμζᾶν καὶ τὸν Σανδζὰκ βέην, τὸν ὁποῖον Μεχμὲδ ὁ β.΄ ἐξηγόρασεν ἀντὶ 15,000 δουκάτων. Ὁ Μεχμὲδ β.΄ κατανοήσας ὅτι δυσχερὴς ἦν ἡ παράταξις πρὸς ἐχθρὸν τὴν πατρίδα καὶ θρησκείαν ὁλοψύχως προασπιζόμενον, συνῆψεν αὐτῷ συνθήκην εἰρήνης, ἐκχωροῦσαν τῷ Καστριώτῃ τὸ Σφέτιγραδ (Ἱεράπολιν) καὶ Βέλγραδ (Βερὰτ ἢ Πουλχεριούπολιν).

Τὸ 1461 τῶν Γενουηνσίων ἐξαιτησαμένων παρὰ τοῦ Μεχμὲδ β.΄ τὴν κατοχὴν τοῦ Γαλατᾶ, τοῦ Μεχμὲδ β.΄ δὲ ἀρνηθέντος τοῦτο, ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος μεταξὺ Τούρκων καὶ Γενουηνσίων. Οἱ Τοῦρκοι ἀξιόμαχον ἤδη ἔχοντες στόλον, ἔπλευσαν κατὰ τῆς Ἀμάστριδος ἐν Παφλαγονίᾳ, ἥτις ἦτο τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν Γενουηνσίων ἐν τῷ Εὐξείνῳ, πολιορκήσαντες δὲ ταύτην κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἠνάγκασαν εἰς παράδοσιν. Ὁ Μεχμὲδ β.΄, ὅστις ἡγεῖτο τῶν κατὰ ξηρὰν στρατιῶν, καταλαβὼν τὴν πόλιν, τὰ δύο τρίτα τῶν κατοίκων αὐτῆς μετῴκισεν εἰς Κων)πολιν, τοὺς εὐειδεστάτους δὲ νεανίας κατέταξεν

ἐν τοῖς ἀνακτορικοῖς θεράποσιν. Ἐκ τῆς Ἀμάστριδος ὁ στόλος ὑπὸ τὸν Μ. Βεζύρην Μαχμοὺδ διηυθύνθη εἰς Σινώπην, ὅπου ἔφθασε καὶ ὁ Μεχμὲδ β΄. μετ' ὀλίγον. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Σινώπης Ἰσμαὴλ βέης Ἰσφενδιὰρ πεισθεὶς νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν πόλιν, ἀπήλλαξεν ἑαυτὸν καὶ τὴν πόλιν δεινῶν ἐπικειμένων, τὸν δὲ Μεχμὲδ β.΄ κόπων.

Ὁ Μεχμὲδ β.΄ ὑπερχαίρων ἐπὶ τῇ προσκτήσει τῆς Σινώπης, τὸν μὲν ἡγεμόνα αὐτῆς, προσελθόντα ἵνα ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, περιεπτύξατο ἀδελφικῶς, ἀμείβων δὲ τὴν ἐθελοθυσίαν αὐτοῦ ἐξεχώρησεν αὐτῷ τὰ ἐν Θηβασίῳ πεδίῳ Γενὴ-σεχήρ, Γιὰρ-χησὰρ καὶ Ἀϊνεγκόλ, τῷ δὲ υἱῷ αὐτοῦ Χασὰν τὴν διοίκησιν Βιθυνίου, καὶ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Ἰσμαὴλ Κηζὶλ Ἀχμὲδ τὴν τοπαρχίαν Παφλαγονίας μετὰ πρωτευούσης τῆς Κασταμῶνος ἀντὶ 50,000 δουκάτων ἐτησίου φόρου. Ἐκ Σινώπης ὁ Μεχμὲδ β.΄ δι' Ἀμασείας διηυθύνθη εἰς Κογιουνλοὺ-χησάρ, ἰσχυρὸν φρούριον ἀνατολικῶς τῆς Εὐδοκιάδος, τὸ ὁποῖον ἐκυρίευσε διὰ τοῦ Χαμζᾶ βέη, ὁ ὁποῖος ἕνεκα τῶν βιαιοτήτων τὰς ὁποίας μετῆλθε κατὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἰδίᾳ της νεότητος, θηλείας καὶ ἄρρενος, συνετέλεσε νὰ ἐξοργίσῃ ἐπὶ μᾶλλον τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Λευκοῦ Κριοῦ Οὐζοὺν Χασὰν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ πορεία ὅμως Μεχμὲδ β.΄ πρὸς τὴν Ἀρσίγγην (Ἐρζινδζὰν) ἔπεισε τὸν Οὐζοὺν Χασὰν νὰ ἐξαιτήσηται εἰρήνην παρὰ τοῦ πορθητοῦ διὰ τῆς γηραιᾶς αὐτοῦ μητρὸς τῆς ὁποίας καὶ ἠξιώθη. Ἐξ Ἀρσίγγης διηυθύνθη Μεχμὲδ ὁ β.΄ πρὸς

τὴν Τραπεζοῦντα διὰ τοῦ Σκυδίσου, τὴν ὁποίαν καὶ κατέλαβεν ἀμαχητεί, ὑποσχεθεὶς τῷ ἐπαισχύντῳ Βασιλεῖ αὐτῆς Δαβὶδ Κομνηνῷ, τέως ὑποτελεῖ,[1] ἄνετον βιωτὴν ἐν Σέρραις. Τῆς Τραπεζοῦντος ἁλούσης ἡ νεότης ἅπασα κατετάχθη εἰς τὰ τάγματα τῶν Γενιτσὰρ καὶ τῆς αὐλῆς· ὁ δὲ Δαβὶδ μετὰ μικρὸν ἀπήλαυσε τῆς ἀξίας αὐτῷ ποινῆς, κατατομηθεὶς[2] μετὰ παντὸς τοῦ οἴκου, πλὴν ἑνὸς υἱοῦ καὶ μιᾶς θυγατρὸς ἀποστατῶν τῆς θρησκείας τοῦ ἐσταυρωμένου γενομένων. Τὰ πτώματα τῶν φονευθέντων, κατὰ Σουλτανικὴν διαταγήν, ἔμελλον νὰ μείνωσιν ἄταφα· ἀλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Δαβὶδ Ἑλένη, ἔλκουσα τὸ γένος οὐχὶ ἐκ τοῦ ἐπαισχύντου οἴκου τῶν Κομνηνῶν, τοῦ ὁποίου ἐραστὴς ἐν τῇ ποταπότητι ἐγένετο ὁ τῶν Παλαιολόγων, ἀλλὰ τῶν Καντακουζηνῶν, περιφρονοῦσα τὴν διαταγήν, ὤρυξε λάκκον ἰδίᾳ χειρὶ καὶ ἔθαψεν αὐτὴ αὕτη τοὺς οἰκογενεῖς αὐτῆς 10 τὸν ἀριθμόν.

Στερεώσας τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ Μεχμὲδ Β'. ἐν Μ. Ἀσίᾳ διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς ἡγεμονείας Ἰσφενδιάρ, τὸ 1462 ἔπεμψε κατὰ τοῦ

1. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βαγιαζὴδ ὁ διοικητὴς Ἀμασείας Χιδὴρ βέης ἐπιδραμὼν τὴν Τραπεζοῦντα ἠχμαλώτισε 2 χιλ. Τραπεζουντίους· ὁ βασιλεὺς Τραπεζοῦντος Ἰωάννης, ὅπως ἐλευθερώσῃ τούτους ὡμολόγησε τῷ Μεχμὲδ β'. μόλις ἀναλαβόντι τὴν ἀρχὴν ὑποτέλειαν καὶ φόρον 2 χιλ. δουκάτων.

2. Εἰς τὴν θανάτωσιν τοῦ Δαβὶδ ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ ἀλληλογραφία αὐτοῦ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Οὐζοὺν Χασὰν ἀνεψιὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ.

Βλάδου Δρακούλη ἡγεμόνος Βλαχίας τοῦ κληθέντος ἀνασκολοπιστοῦ,[1] τὸν Τσαρακδζῆ Χαμζᾶ πασᾶν καὶ τὸν Ἕλληνά τὴν καταγωγὴν Καταβοληνὸν Ἰουνοὺζ βέην, ὅπως διὰ δόλου συλλάβωσιν αὐτόν· ἀλλ' ὁ Δρακούλης πολυμηχανώτερος ὑπάρχων ἠχμαλώτισε καὶ ἀνεσκολόπισε τούτους ὡς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτούς· ἐκδικούμενος δὲ διὰ τὸν δόλον εἰσήλασεν εἰς Βουλγαρίαν ὅθεν ἔλαβε 25 χιλιάδας αἰχμαλώτων. Ὁ

1. Τὸν τίτλον τοῦτον ἔλαβε, διότι ἐνηδύνετο νὰ ἀνασκολοπίζῃ. Ἀναφέρεται ὅτι ἀνεσκολόπισεν 600 Βοεμοὺς ἐμπόρους καὶ 500 Βλάχους εὐπατρίδας ἀντιφρονοῦντας αὐτῷ, ὡς καὶ τοὺς ἀποσταλέντας πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ Τούρκους μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Τσαρακδζῆ Χαμζᾶ πασᾶ καὶ Γιουνοὺς βέη, πρὸς τούτοις ἀνεσκολόπισε 20 χιλ. ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν Βλάχων· πλὴν ὅμως τοῦ ἀνασκολοπισμοῦ ἐχρῆτο καὶ ἄλλοις βασάνοις. Λέγεται ὅτι τῶν αἰχμαλώτων Τούρκων ἐξέδερε τὸ πέλμα τῶν ποδῶν, ἤλειφεν ἔπειτα τοῦτο ἅλατι, καὶ ἔθετεν αἶγας, ἵνα λήχωσι τοὺς ἐκπελματισμένους πόδας· ἄλλοτε Τούρκων πρέσβεων μὴ θελησάντων νὰ ἀποκαλυφθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐκάρφωσε τὰς κιδάρεις ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, συναθροίσας δέ ποτε τοὺς ἐξ ἀργίας πένητας, ἠστίασεν αὐτοὺς πλουσιοπαρόχως καὶ ἔπειτα κατέκαυσεν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἑστιάσεως. Πρὸς τούτοις ἀναφέρεται ὅτι ἐφεῦρε μηχανήν, διά τῆς ὁποίας ἀπετεμάχιζε τοὺς ἀνθρώπους εἰς λεπτὰ τεμάχια, ὅπερ δὲ ἀνείκαστον τὰς κεφαλὰς τῶν βρεφῶν καθήλου ἐπὶ τῶν ἀποκεκομμένων μαστῶν τῶν μητέρων, ἠνάγκαζε δὲ ταὐτοχρόνως τὰ παιδία νὰ τρώγωσι τὰ ἐψημμένα σώματα τῶν μητέρων αὐτῶν. Διὰ πάντα ταῦτα οἱ μὲν Βλάχοι προσωνύμουν οὐτὸν Τζεπελπούς (δήμιον), οἱ δὲ Τοῦρκοι Καζικλῆ Βόδα ἢ (ἀνασκολοπιστὴν Βοεβόδαν).

Μεχμὲδ β΄. πληροφορηθεὶς τὰ γενόμενα ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Δρακούλη, ἄγων 250 χιλ. στρατοῦ καὶ 175 πλοῖα· ἐρημώσας δὲ τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως μέχρι Ἴστρου, κατέλαβε τὴν Πραΐλαβον (Ἰβραΐλαν) τὴν ὁποίαν ἐπυρπόλησεν. Ὁ Δρακούλης ἑνωθεὶς τῷ ἡγεμόνι Μολδαυΐας καὶ διαιρέσας τὸν στρατὸν εἰς δύο πτέρυγας ἐπετέθη κατὰ τῶν Τούρκων νυκτός· μὴ ἐπιτυχὼν δὲ τὴν θανάτωσιν τοῦ Σουλτάνου, ἀπέδρα ἀπολέσας χιλίους. Ὁ Δρακούλης βλέπων τὸν Μεχμὲδ β΄. καταδιώκοντα αὐτὸν ἀφῆκεν 6 χιλ. ἵνα δυσχεραίνωσι τὴν πορείαν αὐτοῦ· οὗτος δὲ ἀπῆλθεν εἰς Μολδαυΐαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Οὐγγαρίαν, ὅπου καθείρχθη ὑπὸ τοῦ Κορβίνου Ματθία. Οἱ Τοῦρκοι διαδραμόντες τὴν Βλαχίαν ἥρπασαν 200 χιλ. κτήνη οὐδένα δὲ ἄνθρωπον· διότι ὁ Δρακούλης πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων εἶχε φυγαδεύσει τοὺς ἀνικάνους πρὸς πόλεμον εἰς φάραγγας καὶ ὄρη ἀπρόσιτα, τῶν παρακωλυσάντων ὅμως τὴν πορείαν τοῦ Μεχμὲδ β΄. ἡττηθέντων, 2 χιλ. τούτων ἐκαρατομήθησαν. Ὁ Μεχμὲδ β΄. πρὶν ἀπέλθῃ τῆς Βλαχίας διώρισεν ἐν αὐτῇ ἡγεμόνα τὸν Ραδοὺλ ἀδελφὸν τοῦ Βλάδου Δρακούλη[1] ἀντὶ ἐτησίου φόρου ὑποτελείας 10 χιλ. δουκάτων.

Τὸ αὐτὸ ἔτος 1462 κατέλαβε Μεχμὲδ ὁ β΄. τὴν Λέσβον τῆς ὁποίας τοὺς εὐπορωτέρους τῶν κατοί-

1. Ὁ Ἀθαν. Ὑψ. ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἅλωσιν καλεῖ τοῦτον Λεώταν (σελ. 11).

κων μετῴκισεν εἰς Κων)πολιν, τοὺς δὲ νέους κατέταξεν εἰς τὰ τάγματα τῶν Γενητσὰρ καὶ αὐλικῶν, τοὺς γέροντας καταλιπὼν εἰς τὴν πόλιν.

Τὸ 1463 ὁ Μεχμὲδ β΄. ἄγων στρατοὺς 150 χιλ. ἐπῆλθε κατὰ τῆς Βοσνίας διὰ τῶν Σκοπίων τοῦ Δρίνου καὶ τῆς Ἰλλυρισσοῦ (Κράϊοβατς), καταλαβὼν δὲ τὴν Δοροβίκην (Βαβίσκα ὀκσὰκ) ἐντὸς 3 ἡμερῶν, τοὺς κατοίκους ταύτης διένειμεν ὡς τοὺς τῆς Λέσβου. Ἐφεξῆς κατέλαβε τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βοσνίας Γαϊτίαν (Γϊάτζε) τῆς ὁποίας τὴν νεότητα ἔταξεν ἐν τοῖς Γενητσὰρ καὶ ἔπειτα τὴν Κλιτίαν ἰσχυρὸν φρούριον[1] τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους διένειμεν εἰς τρία ὡς τοὺς τῆς Λέσβου καὶ Δοροβίκης. Ἐν σμικρῷ ἡ Βοσνία ἅπασα ἐγένετο χώρα ὑποτελὴς μᾶλλον δὲ τοπαρχία τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, τριῶν ἡγεμονίσκων αὐτῆς παραδοθέντων τῷ Μεχμὲδ β΄. Ἀναχωροῦντος ὅμως τοῦ στρατοῦ ἐκ Βοσνίας ἐκαρατομήθη ὁ τέως βασιλεὺς αὐτῆς καὶ οἱ 3 ἡγεμονίσκοι, 30 χιλ. δὲ νέοι κατετάχθησαν ἐν τοῖς Γενητσάρ. Οἱ θρίαμβοι οὗτοι τῶν Τούρκων ἠνάγκασαν πάπαν Πῖον τὸν β΄. νὰ κηρύξῃ σταυροφορίαν κατὰ τῶν Τούρκων.

Τὸ αὐτὸ ἔτος 1463 οἱ Ἐνετοὶ κηρύξαντες πόλεμον[2] κατὰ τοῦ Μεχμὲδ β΄. ἀπολύσαντες δὲ εἰς Πε-

1. Ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ ἔμενεν ὁ βασιλεὺς Βοσνίας μετὰ τοῦ 13έτους ἀνεψιοῦ αὐτοῦ τοὺς ὁποίους ᾐχμαλώτισεν ὁ Μεχμὲδ β΄.

2. Αἰτία τοῦ πολέμου τούτου, ὁ ὁποῖος διήρκεσε 16 ἔτη

λοπόννησον δισχιλίους ἱππεῖς Ἰταλοὺς καὶ 3 χιλ. κακούργους, ἠνάγκασαν τοὺς Πελοποννησίους εἰς στάσιν., ὀχυρώσαντες ἐν δυσὶν ἑβδομάσι τὸν Ἰσθμόν. Μεχμὲδ β΄. μαθὼν τὰ ἐν Πελοποννήσῳ ἀπέστειλε τὸν Μ. Βεζύρην μετὰ 80 χιλ. στρατοῦ, ὅστις κατέλαβε τὸ Ἄργος καὶ χωρίον τι παρὰ τὴν Μεθώνην, τοῦ ὁποίου τοὺς κατοίκους εἰς 500 ἀνερχομένους ἀπέστειλε τῷ Σουλτάνῳ, ὅστις ἐδιχοτόμησεν αὐτούς.

Τὸ 1464 Ματθίας Κορβῖνος ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας βαρέως φέρων τὴν στέρησιν τῆς Βοσνίας ἐπελθὼν κατέλαβε τὴν Γαϊτίαν πρωτεύουσαν τῆς Βοσνίας μετὰ πολιορκίαν 75 ἡμερῶν, αἰχμαλωτίσας τὴν φρουρὰν ἐκ 200 ἀνδρῶν ἀποτελουμένην καὶ τὸν φρούραρχον αὐτῆς Χαροὺν βέην. Ὁ Μεχμὲδ β΄. ἔτι βαρύτερον φέρων τὴν ἀπώλειαν τῆς Γαϊτίας μετὰ 30 χιλ. στρατοῦ ἐπολιόρκησε ταύτην ἐπὶ 3 μῆνας, μαθὼν ὅμως τὴν ἔλευσιν τοῦ Κορβίνου ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. Ὁ Ματθίας ἐπελθὼν ἐκυρίευσε τὸ Σρεβέρνικ καὶ ἐπολιόρκησε τὸ Σβόρνικ. Ἐπειδὴ ὅμως πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πολιορκιῶν προσῆλθον ἀπειροπληθεῖς στρατιαί· ὁ Κορβῖνος ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πο-

γένετο ἥδε: δοῦλός τις τοῦ διοικητοῦ Ἀθηνῶν Χριστιανὸς λέψας 10 χιλ. ἄσπρα κατέφυγε παρὰ τῷ Ἐνετῷ εὐπατρίδῃ τῆς Κορίνθου Ἱερωνύμῳ, ὅστις ἠρνήθη τὴν ἔκδοσιν τοῦ δούλου· ὁ διοικητὴς Πελοποννήσου Ἰσᾶς ἐκδικούμενος κατέλαβε τὸ Ἄργος τῇ προδοσίᾳ ἱερέως τινός, ὁ δὲ τῆς Ναυπάκτου Ὁμὰρ ἐδῄωσε τὰς Ἐνετικὰς χώρας· ἡ Ἐνετία ἕνεκα τούτου ἐκήρυξε τὸν πόλεμον.

λιορκίαν ἀμέσως, ἀφεὶς τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὸ πυροβολικόν αὐτοῦ. Ὁ ΜέγαςΒεζύρης καταδιώξας τὸν φεύγοντα μέχρι Σαύου ἔλαβε πολλοὺς ἵππους καὶ ὁπλοσκευὰς τοῦ φεύγοντος.

Τὸ 1465 οἱ Ἐνετοὶ ἐπῆλθον κατὰ τῆς Λέσβου· ἀλλ' ὁ Μέγας Βεζύρης ἐπελθὼν ἠνάγκασε τούτους νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν. Καίτοι δὲ μετ' ὀλίγον ἠδυνήθησαν νὰ καταλάβωσι τὴν Σπάρτην· ἐν Πάτραις ὅμως ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπολέσαντες 10 χιλ. μαχητῶν ὡς καὶ ἐν Καλάμαις. Τὰς ἀποτυχίας ταύτας τῶν Ἐνετῶν ἐμετρίασεν ἡ κατάληψις τῆς Ἴμβρου, Θάσου, Σαμοθράκης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, μὴ δυνάμενοι ὅμως νὰ διατηρήσωσι τὰ προσκτηθέντα ἀφῆκαν ταῦτα τοῖς Τούρκοις αὖθις.

Ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὁ ἡγεμὼν Καραμὰν Ἰβραὴμ ζῶν διέθηκε τὰ πλούτη καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κιλικίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σελεύκειαν τῷ τελευταίῳ[1] τῶν ἑπτὰ υἱῶν αὐτοῦ Ἰσὰκ ἐκ δούλης προελθόντι. Οἱ ἓξ υἱοὶ αὐτοῦ οἱ ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μεχμὲδ β΄. βαρέως φέροντες τὴν ἀποκλήρωσιν ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ πλούτου, συνηνωμένοι ἐπῆλθον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ἐξήλασαν τοῦ Ἰκονίου, καταλαβόντος τὴν ἀρχὴν τοῦ Πὶρ Μεχμὲδ πρεσβυτέρου τῶν λοιπῶν. Ὁ Ἰσὰκ ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴν τοῦ Οὐζοὺν Χασὰν ἄρχοντος τοῦ Λευκοῦ Κριοῦ, ἠθέλησε δὲ νὰ ἑλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν Μεχμὲδ β΄.· ἐπειδὴ ὅμως

1. Κατὰ τὸν Ἀθ. Ὑψηλ. ὁ Ἰσὰκ ἦτο πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἰβραήμ.

αἱ ἐδαφικαὶ ἀξιώσεις τοῦ Μεχμὲδ ἦσαν ὑπερβολικαὶ ἀπέκρουσε ταύτας. Ὁ Μεχμὲδ β΄. ἐκδικούμενος ἐτάχθη ὑπὲρ τοῦ Πὶρ Μεχμέδ, οἱ στρατοὶ τῶν δύο ἀδελφῶν παρετάχθησαν εἰς μάχην ἐν Ἐρμενὰκ ἢ Δαγβασὰρ ὅπου ἡττήθη ὁ Ἰσάκ. Ὁ Πὶρ Μεχμὲδ τότε ἐξεχώρησε τῷ Μεχμὲδ β΄. τὸ Ἄκ-σεχὶρ, Βέη σεχὶρ (Ἱεράπολιν ἐπὶ Μαιάνδρῳ), Σακλὰν Χησαρὶ καὶ Ἰλγὶν παζαρή, ὁ δὲ Ἰσὰκ περιωρίσθη ἐν Κιλικίᾳ.

Οἱ Ἐνετοὶ ἐπιποθοῦντες νὰ παρέχωσι πράγματα τῷ Μεχμὲδ β΄. προσῆλθον ἀρωγοὶ τῷ Ἰσάκ, ὅστις ἐπῆλθε τὸ δεύτερον κατὰ τοῦ Ἰκονίου· ὁ Μεχμὲδ ὅμως ὅστις ἐπόθει δι' ἑαυτὸν τὴν Καραμανίαν ἐλθὼν διὰ στρατοῦ ἐνίκησε τὸν Ἰσάκ, ἐξέβαλε τὸν Πὶρ Μεχμὲδ ἐκδικούμενος δὲ τοὺς ἐπιρρεπεῖς εἰς στάσεις κατοίκους Ἰκονίου καὶ Λαράνδων διέταξε τὸν Μέγαν Βεζύρην νὰ ἀποστείλῃ τοὺς ἐν αὐταῖς τεχνίτας καὶ χειρώνακτας, πρὸς συνοικισμὸν εἰς Κων)πολιν· καταστήσας δὲ τὴν Καραμανίαν Τοπαρχίαν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διώρισε τοπάρχην ἐν αὐτῇ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουσταφᾶν (1466).

Ἐν Ἀλβανίᾳ ὁ Καστριώτης πειθόμενος ταῖς εἰσηγήσεσι τοῦ καθολικοῦ ἐπισκόπου Δυρραχίου ἔλυσε τὴν πρὸς Μεχμὲδ β΄. συνθήκην τοῦ 1465· ὁ Μεχμὲδ β΄. ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Καστριώτου 14 χιλιάδας ἱππικοῦ ὑπὸ τὸν Σερεμὲτ βέην· ὁ Καστριώτης ὅμως ἐπελθὼν κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ 10 χιλ. παρὰ τὴν Ἀχρίδα ἐνίκησεν αὐτοὺς φονεύσας 10 χιλιάδας, αἰχμαλωτίσας δὲ τὸν Σερεμὲτ μετὰ 12 βέηδων τοὺς ὁποίους ὁ Μεχμὲδ β΄. ἠλευθέρωσε τῆς δουλείας ἀντὶ 40 χιλ. δουκάτων. Μετὰ τὸν Σε-

ρεμὲτ ἐστάλη ὁ Ἀλβανὸς Βαλαβὰν Βαδέρα μετὰ 15 χιλ. ἱππικοῦ· ἀλλ' ὁ Καστριώτης ἄγων 4 χιλ. ἱππέων καὶ 1500 πεζοὺς ἐνίκησε καὶ τούτους ἐν τῇ κοιλάδι Βαλκαλῆ ἀπολέσας 8 στρατηγοὺς καὶ τὸν ἀνεψιόν, οἵτινες αἰχμαλωτισθέντες ἐξεδάρησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸ δεύτερον ἐπελθὼν κατὰ τοῦ Καστριώτου ὁ Βαλαβὰν μετὰ 15 χιλ. ἱππικοῦ καὶ 3000 πεζῶν, ἐνικήθη αὖθις ὑπὸ τοῦ Καστριώτου ἐν Ὀνορίκῃ τῆς ἄνω Δίβρης. Τὸ τρίτον ἐπελθὼν ὁ Βαλαβὰν μετὰ 17 χιλ. ἱππικοῦ καὶ 3 χιλ. πεζῶν ἐνικήθη αὖθις, μόλις σωθεὶς διὰ τῆς φυγῆς. Ἐπελθὼν δὲ αὖθις τὸ τέταρτον ἡττήθη τελείως ἀποβαλὼν πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιθέσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἕτερος στρατὸς ἐκ 16 χιλ. ἀποτελούμενος ὑπὸ τὸν Ἀλβανὸν Ἰακοὺπ ἐδήου τὴν Δυσμικὴν Ἀλβανίαν· ὁ Καστριώτης ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ παρὰ τὸν Ἀργιλάταν τῆς Τυράννης ἐφόνευσε τὸν Ἰακοὺπ καὶ 4 χιλιάδας Τούρκων αἰχμαλωτίσας 6 χιλ. πολεμίων. Ὁ Μεχμὲδ β΄. θέλων νὰ ἀποπλύνῃ τὰ αἴσχη τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ ὥδευσεν αὐτὸς εἰς Ἀλβανίαν ἄγων 100 χιλιάδας, πιεζόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ Καστριώτου καὶ ὁσημέραι τοῦ στρατοῦ μέρος ἀποβάλλων ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ τῆς Ἀλβανίας, ἀφοῦ ὅμως ἔλαβεν ἐκδίκησιν ἀπὸ τῶν Κυδναίων τῆς Χαονίας, τοὺς ὁποίους εἰς 8 χιλιάδας ἀνερχομένους ἐφόνευσε καίπερ παραδοθέντας. Μεχμὲδ β΄. ἀναχωρῶν τῆς Ἀλβανίας ἀνέθηκε τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Ἐρίκης ἢ Κροΐας τῷ Βαλαβὰν Βαδέρα ἔχοντι 80 χιλιάδας στρατοῦ.

Ὁ Καστριώτης πληροφορηθεὶς ὅτι ἤρχετο ἐπίκουρος τῷ Βαλαβὰν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰουνούζ, νυκτὸς ἐπελθὼν κατὰ τοῦ Ἰουνοὺζ τὸν μὲν στρατὸν αὐτοῦ κατέκοψεν, αὐτὸν δὲ τὸν Ἰουνοὺζ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Χιδὴρ ᾐχμαλώτισεν· ἐπιπεσὼν δὲ ἀκολούθως κατὰ τοῦ Βαλαβὰν ἐνίκησεν αὐτὸν πεσόντα ἐν τῇ μάχῃ. Οἱ Τοῦρκοι διασκορπισθέντες ἕνεκα τῶν ἐπιτιθεμένων στρατιῶν τοῦ Καστριώτου, ἐν διαστήματι τριῶν ἡμερῶν μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διανύσωσιν ἀπόστασιν 8 χιλ. βημάτων. Ὁ Μεχμὲδ β΄. ἀπελπισθεὶς περὶ καταλήψεως τῆς Κροΐας, ἀνήγειρε καὶ ὠχύρωσε τὸ Ἐλβασάν, κατηδάφισε δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Καστριώτου ἐγερθεῖσαν πόλιν Τσιορλοῦ παρὰ τὸ Δυρράχιον.

Τὸ 1467 ἀποθανόντος ἐν Λισσῷ τοῦ Καστριώτου ἡ Ἀλβανία ἀπώλεσε τὸν ἥρωα αὐτῆς τὸν ἐπὶ 33 ἔτη νικηφόρους[1] τοὺς Ἀλβανοὺς πάντοτε δείξαντα. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος ἀποθανόντος τοῦ ἡγεμόνος Ἐρζεγοβίνης Στεφάνου Κόσοβιτς, ἡ ἐξουσία τῆς Ἐρζεγοβίνης ἐδιχάσθη μεταξὺ τῶν δύο υἱῶν τοῦ θανόντος, ἤτοι τοῦ Βλαδισλαύου καὶ Βάτκου, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος ἔλαβε τὴν ἄνω, ὁ δὲ δεύτερος τὴν κάτω Ἐρζεγοβίνην.

Μεχμὲδ β΄ ἐξακολουθῶν τοὺς πολέμους κατὰ τῶν

1. Ὁ Καστριώτης καθ' ὅλους τούτους τοὺς πολέμους ἐφόνευσεν 155,000 Τούρκων 70,000 μὲν ἐπὶ Μουρὰδ β΄. 1447-1450, 85 δὲ χιλ. ἐπὶ Μεχμὲδ β΄.

Ἐνετῶν, διὰ στρατοῦ ἐδῄου τὴν Στυρίαν, Σλαβωνίαν καὶ Καρνιόλην· ὁ Ἐνετικὸς δὲ στόλος κατελάμβανε τὴν Αἶνον, Φώκαιαν, Ἴμβρον καὶ Λῆμνον. Ὁ Μεχμὲδ β΄. θέλων νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἐνετοὺς διὰ 300 πλοίων καὶ 70 χιλ. στρατοῦ ὑπὸ τὸν Μεγ. Βεζύρην Μαχμοὺδ πασᾶν ἐπῆλθε κατὰ τῆς Εὐβοίας 1469. Καίτοι δὲ αἱ ἐπάλληλοι κατὰ τῆς Εὐβοίας ἔφοδοι οὐδὲν ἐπέφερον, διότι 50,000 στρατοῦ καὶ 30 πλοῖα ἀπωλέσθησαν· ἡ ἔλλειψις ὅμως ὑπερασπιστῶν τῆς Νήσου, ἥτις ἀπώλεσεν ἐν ταῖς ἐφόδοις 6,000 μαχητῶν', ἐπέφερε τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, διότι οἱ ὑπολειφθέντες μάχιμοι παρεδόθησαν μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιταχθῶσι τοῖς πολιορκηταῖς· ὁ Μεχμὲδ ὅμως παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας, πάντας τοὺς Ἐνετοὺς κατεδίκασεν εἰς τὸν δι' ἀνασκολοπισμοῦ, λιθοβολισμοῦ καὶ πριονισμοῦ θάνατον, διχοτομήσας δὲ τὸν διοικητὴν τῆς Νήσου καὶ καταμελίσας τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ὡς ἀποκρούσασαν τοὺς ἔρωτας αὐτοῦ καὶ τῆς παρθενικῆς αὐτῆς τιμῆς ὑπεραμυνθεῖσαν, μόνον τοῖς Ἕλλησι κατοίκοις τῆς Νήσου ἐχαρίσατο τὸ ζῆν ἀφελόμενος ὅμως τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ ὁδηγήσας εἰς δουλείαν.

Ἀπὸ τῆς ἥττης τοῦ Ἰσὰκ τὸ δεύτερον ἐν Ἰκονίῳ, ὅτε κατεστράφησαν οἱ αὐτόθι Τατάροι τοῦ Τοργούδ,

1. Ἐν τοῖς πεσοῦσι προασπισταῖς τῆς Εὐβοίας κατελέγοντο καὶ πλεῖσται γυναῖκες αἵτινες ἀνθαμιλλώμεναι τοῖς ἀνδράσιν ἠγωνίσθησαν ἡρωϊκώτατα.

οἱ Καραμάνοι δὲν ἔπαυσαν ἐργαζόμενοι ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῶν ἀρχαίων ἡγεμόνων αὐτῶν. Ὁ Μεχμὲδ β΄ θέλων νὰ ἀπαλλαγῇ ἐνοχλήσεων, ἀπέστειλε τὸ 1470 ἐναντίον αὐτῶν τὸν ἀπὸ τοῦ 1466 Μέγαν Βεζύρην Μεχμέδ, Ἕλληνα τὴν καταγωγήν, μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, ὅστις διὰ φόνων, πιέσεων καὶ ἁρπαγῶν περιήγαγε τὴν Καραμανίαν εἰς τελείαν ἔνδειαν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἱκανὸς εἰς δῆωσιν ἐδείχθη ἀνίκανος εἰς πόλεμον· διότι οἱ Τάταροι τοῦ Βαρσὰκ ἐν τοῖς στενοῖς τῆς Κιλικίας κατετρόπωσαν αὐτὸν ἀπολέσαντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐλαφυραγώγησαν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ· ὁ Μεχμὲδ β΄ ἀντὶ τούτου ἀνέδειξε Μέγαν Βεζύρην τὸν Ἰσὰκ πασᾶν, ὅστις κατέλαβε τὰ φρούρια Βὰρ-κιοῖ, Οὔτς Χησάρ, Ὀρτὰ-Χησὰρ καὶ Ἄκ σεράη, τοῦ ὁποίου τοὺς κατοίκους μετώκισεν εἰς Κων)πολιν, ἐν τῇ φερωνύμῳ συνοικίᾳ. Τὸ 1471 δὲ διὰ τοῦ Κεδοὺκ Ἀχμὲδ πασᾶ κατέλαβε τὴν Ἀλαΐαν πείσας τὸν ἡγεμόνα ταύτης Σελδζούκον ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Κιλὶτς-ἀρσλὰν νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν χώραν λαμβάνων τὰ Κουμουδζηνὰ τόπον διαμονῆς. Μετ' οὐ πολὺ θανόντος τοῦ ἡγεμόνος Κιλικίας Ἰσὰκ βέη ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐξεχώρησε τὴν χώραν τῷ Μεχμὲδ β΄ ὅστις διὰ τοῦ Κεδοὺκ Ἀχμὲδ πασᾶ κατέλαβε καὶ ταύτην.

Ἀλλ' οἱ ἡγεμονίδαι τῆς Καραμανίας Πὶρ Ἀχμὲδ καὶ Κασήμ, οἵτινες ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τῆς Καραμανίας εἰς Τοπαρχίαν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους τὸ 1466 προσέφυγον τῷ Οὐζοὺν Χασὰν ἀρχηγῷ τῆς δυνα-

στείας τοῦ Λευκοῦ Κριοῦ· ἤδη βοηθούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἦλθον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας. Ἐλθόντες οἱ πολέμιοι οὗτοι εἰς Εὐδοκιάδα ἐδῄωσαν καὶ ἐπυρπόλησαν ταύτην, ὑποστάντων τῶν κατοίκων τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ὑπέστη ἡ Σεβάστεια ἐπὶ Τιμούρ· ἐκεῖθεν δὲ διέτρεχον τὰς χώρας πανταχοῦ φρίκην καὶ ὄλεθρον ἐπάγοντες. Ὁ Μεχμὲδ β΄. θέλων νὰ κωλύσῃ τὴν πρόοδον τοῦ ἐχθροῦ ἐξέπεμψε κατ' αὐτῶν πληθὺν στρατοῦ διορίσας στρατάρχην τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουσταφᾶν, τοπάρχην Καραμανίας. Ὁ Σουλτανικὸς στρατὸς παρὰ τὴν ἐν τῇ τοπαρχίᾳ Χαμὴδ λίμνην Κὶρελε, τῇ 12ῃ Αὐγούστου 1472 νικήσας τοὺς ἐχθροὺς ᾐχμαλώτισε τοὺς στρατάρχας τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ Ἰουσούφ, Ζεϊνὲλ καὶ Ἀμροῦ, τῶν ἡγεμονιδῶν Πὶρ Ἀχμὲδ καὶ Κασὴμ σωθέντων διὰ τῆς φυγῆς, καταφυγόντων δὲ τοῦ μὲν παρὰ τῷ Οὐζοὺν Χασὰν τοῦ δὲ ἐν Σελευκίᾳ.

Ὁ Μεχμὲδ β΄. θέλων νὰ ἐξαλείψῃ τὴν συνεχῶς πράγματα παρέχουσαν αὐτῷ δυναστείαν τοῦ Οὐζοὺν Χασάν, τὸ 1473 διὰ Ἰουλιουπόλεως (Βέη-παζὰρ) ὥδευσεν εἰς Δαζημῶνα (Κὰζ-ἀβὰδ) καὶ ἐκεῖθεν εἰς Εὐφράτην, ἄγων 200,000 στρατοῦ καὶ 24 τοπάρχας. Ἐν τῇ ἀψιμαχίᾳ τῶν προσκόπων οἱ Τοῦρκοι ἠττήθησαν πεσόντος τοῦ νεαροῦ Χὰς-Μουρὰδ τὸ γένος Παλαιολόγου καὶ Βεϊλὲρ βέη Ρούμελης· τριῶν δ' ἄλλων στρατηγῶν αἰχμαλωτισθέντων, Μεχμὲδ ὁ β΄. θέλων νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν τεθορηβημένον στρατὸν διέδωκεν ὅτι εἶδεν ὄνειρον προμαντεῦον τὴν ἧτταν τῶν

ἐχθρῶν, ἥτις καὶ ἐγένετο τῇ 26 Ἰουλίου 1473 ἐν Ὀτλοὺκ-βελὴ τῆς Παϊπέρτης παρὰ τὸ Τερζάν. Ὁ Οὐζοὺν Χασὰν ἐσώθη φεύγων, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ζεϊνὲλ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμονίδου Μουσταφᾶ, διοικητοῦ Καραμανίας, πλεῖστοι δὲ τῶν σημαινόντων ᾐχμαλωτίσθησαν, καθὼς καὶ 3,000 Τουρκομάνων, τοὺς ὁποίους κατέσφαξεν ὁ Μεχμὲδ β΄. ἐν διαστήματι ἑβδομάδος, ἡμερησίως θανατῶν 400. Τὸ φρούριον Νικοπόλεως (Καρὰ χησὰρ σαρκὶ) παρεδόθη ἀμαχητεὶ μετὰ τὴν ἥτταν τοῦ Οὐζοὺν Χασάν, 40,000 δὲ αἰχμαλώτων ἠλευθερώθησαν, ἐθανατώθη ὅμως ὁ Μ. Βεζύρης Μαχμούδ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διατηρεῖται ἐν πλείστοις ἐν Κωνσταντινουπόλει φερωνύμοις ἱδρύμασιν. Ἐπανελθόντος τοῦ Μεχμὲδ β΄. ἐκ τοῦ πολέμου ἀνετέθη τῷ ἡγεμονίδῃ Μουσταφᾷ καὶ τῷ νέῳ Μεγάλῳ Βεζύρῃ Κεδοὺκ Ἀχμὲδ ἡ τελεία τῆς Καραμανίας ὑποταγή.

Τὸ 1473 ὁ πάπας Σίξτος στ΄. βοηθῶν τοῖς Ἐνετοῖς κατὰ τῶν Τούρκων, συνήνωσεν αὐτοῖς τὸν βασιλέα Νεαπόλεως, τοὺς ἱππότας Ρόδου καὶ τοὺς Σλαυώνους, μετασχὼν καὶ αὐτὸς τοῦ ἀγῶνος. Στόλος λοιπὸν συμμαχικὸς ἐπετέθη κατὰ τῆς Σαλτατίας (Ἀτταλείας) τῆς ὁποίας τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ὕπαιθρον ἐδήωσαν διαρρήξαντες τὴν ἅλυσιν τοῦ λιμένος[1] μὴ δυνηθέντες ὅμως νὰ καταλάβωσι τελείως τὸ φρούριον. Τὸ 1474 οἱ Ἐνετοὶ κατέλαβον τὰ πα-

1. Ἡ ἅλυσις αὕτη τηρεῖται ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Ρώμῃ.

ράλια τῆς Καραμανίας, ὅπου ὁ Κασὴμ βέης ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Καραμὰν ἠγωνίζετο κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκυρίευσαν δὲ τὰ φρούρια Κωρύχου (Κοῦρχον), Σιγίν, Σελευκείας καὶ Τελμησσοῦ (Μάκρης) τὰ ὁποῖα ἐδήωσαν καὶ ἐνέπρησαν.

Ὁ Κεδοὺκ Ἀχμὲδ ἔχων ἐντολὴν τὴν καθυπόταξιν τῆς Καραμανίας, ἐκυρίευσε τὰ ὀχυρὰ φρούρια Ἐρμενὰκ καὶ Μινὰν ὅπου ὁ Πὶρ Μεχμὲδ εἶχε ἐγκρύψει τοὺς θησαυροὺς καὶ τὸν γυναικωνίτην αὐτοῦ. Τὴν ἀπώλειαν τῶν θησαυρῶν καὶ οἰκείων μὴ φέρων ὁ Πὶρ Μεχμὲδ ηὐτοκτόνησε κρημνισθεὶς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων. Ὁ Κεδοὺκ Ἀχμὲδ διὰ δόλου κατέλαβεν ἔπειτα τὴν Σελεύκειαν, τὸ Δεβελῆ Καρὰ Χησὰρ ὅμως παρεδόθη τῷ προσώπῳ τοῦ ἡγεμονίδου Μουσταφᾶ, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἀπέθανεν ἐν Βοζ-παζαρδζήκ, πρὶν ἢ ἴδῃ τὴν τελείαν καθυπόταξιν τῆς Καραμανίας, τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς πέρας αἴσιον ὁ Μέγας Βεζύρης Κεδοὺκ Ἀχμὲδ.

Ἀπὸ τοῦ 1467 ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ἐδήου τὴν Στυρίαν Σλαυονίαν καὶ Καρνιόλην· τὸ 1471 δὲ κατέλαβε τὸ Νεουστάτ, τὸ Ἴγγ καὶ Ὀφλεῖν αἰχμαλωτίσας 8,000 Χριστιανῶν. Τὸ 1472 15,000 ἱππεῖς ὑπὸ τὸν Ἰσὰκ πασᾶν ἐδήωσαν τὴν Κροατίαν[1] αἰχμαλωτίσαντες 20,000 Χριστιανούς. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1472 15 χιλιάδες ἱππικοῦ εἰσελάσαντες εἰς Λάϊ-

1. Ἡ Κροατία κεῖται β. τοῦ κόλπου τῆς Ἐνετίας ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῶν Ἰουλιανῶν Ἄλπεων.

βὰχ τῆς Καρνιόλης ἐπυρπόλησαν τὴν ὕπαιθρον. Τὸ 1473 εἰσέβαλον εἰς Καρινθίαν 18 χιλιάδας ἱππικοῦ καὶ 9 χιλιάδας πεζικοῦ τέμνοντες καὶ καίοντες τὸ προσπίπτον· ἐφεξῆς δὲ ἐπέδραμον τὴν Στυρίαν ἀπαγαγόντες 8 χιλιάδας αἰχμαλώτων χριστιανῶν. Τὸ 1474 οἱ στρατοὶ οὗτοι εἰσήλασαν εἰς Οὐγγαρίαν, ἐμπρήσαντες δὲ τὸ Βαραδὶν, τὴν μὲν νεότητα τῆς πόλεως ᾐχμαλώτισαν, τοὺς δὲ γέροντας καὶ τὰ παιδία κατέσφαξαν. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1474 ἐπελθόντες κατὰ τῆς Ἀλβανίας ἐπολιόρκησαν τὴν Σκόδραν ἀνεπιτυχῶς, ἀπολέσαντες 7 χιλιάδας στρατοῦ· ἐκεῖθεν εἰσήλασαν εἰς Δαλματίαν καὶ Καρνιόλην, ὅθεν ἔλαβον 20 χιλιάδας αἰχμαλώτων. Τὸ 1475 80 χιλιάδες Τούρκων ἐπῆλθον κατὰ τῆς Μολδαυΐας ὑπὸ τὸν Χαδὴμ Σουλεϊμὰν πασᾶν· ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν Στέφανος ἄγων 40 χιλιάδων στρατοῦ κατενίκησε τούτους, παρὰ τὸν ποταμὸν Βερλὰδ, τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1475, ὀλιγίστων μόλις διασωθέντων τῶν δὲ αἰχμαλώτων ἀνασκολοπισθέντων καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν διαρπαγέντος. Τὸ γεγονὸς ἐτιμήθη διὰ τετραημέρου νηστείας εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Τῇ νίκῃ δὲ ταύτῃ ἐπηκολούθησεν ἡ πτῶσις τῶν ἐν Μολδαυΐᾳ φρουρίων. Μεχμὲδ β.΄ βαρέως φέρων τὸ γενόμενον, διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Βάρνης ἐπῆλθε κατὰ τῆς Μολδαυΐας, γενομένης δὲ μάχης τῇ 26 Ἰουλίου 1475 ἐν Ροσβίνῃ (Ἀγὰτς-δενὶζ), οἱ Τοῦρκοι ἐξεδικήθησαν τὴν προηγουμένην ἧτταν ἐδήωσαν δὲ τὴν Μολδαυΐαν καταστήσαντες ταύτην ὑποτελῆ. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ

Τουρκικαὶ στρατιαὶ αἱ ἐπελθοῦσαι τῇ Οὐγγαρίᾳ ὑπὸ τὸν Ἰσκενδὲρ Μιχάλογλουν καὶ Ἀλῆ βέην κάκιστα ἡττήθησαν ἐν Βοζάζῃ ὑπὸ τῶν Πέτρου καὶ Φραγκίσκου Δοσὺ· ὁ Μεχμὲδ β΄. ἐπελθὼν ἐξεπόρθησε τὴν Δαλματίαν καὶ Κροατίαν, τὴν ὁποίαν ἐδήωσε καὶ ἐνέπρησεν· ὁ δὲ Ἀχμὲδ πασᾶς μόνον διὰ 12,000 Τουρκικοῦ στρατοῦ ἐνίκησεν ἐν Ρὰν 60,000 Στυρίων, φονεύσας 6,000 καὶ αἰχμαλωτίσας 124 εὐπατρίδας.

Τὸ αὐτὸ ἔτος[1] 1475 ἑτέρα ἐπιτυχία ἐπέστεφε τὰς Τουρκικὰς στρατιὰς ἐν Κριμαίᾳ, ὅπου 300 πλοῖα καὶ 40,000 στρατοῦ ὑπὸ τὸν Μ. Βεζύρην Κεδοὺκ Ἀχμὲδ πασᾶν κατέλαβον τὴν Θεοδοσίαν (Καφᾶν)— τριήμερον μόνον ἀντιστᾶσαν, — τὴν Τανάϊδα (Ἀζώφ), Ταρυκτάνην (Μενκοὺπ) καὶ ἄλλα φρούρια ἀμαχητεὶ παραδοθέντα. Οἱ κάτοικοι τῆς Θεοδοσίας, εἰς 40,000 συμποσούμενοι, καὶ οἱ τῆς Ταρυκτάνης ἐστάλησαν εἰς συνοικισμὸν τῆς Κων)πόλεως, 1,500 δὲ εὐπατρίδαι Γενουήνσιοι τῆς Θεοδοσίας κατετάχθησαν εἰς τὸ ταγμα τῶν Γενιτσάρ. Ὁ Κεδούκ Ἀχμὲδ πασᾶς θέλων αἱ κτήσεις αὗται νὰ μένωσιν ἀπερίσπαστοι, τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ταχεῖαν τῆς Θεοδοσίας παράδοσιν εὐποροῦντας Ἀρμενίους, καλέσας εἰς δεῖπνον ἐθανάτωσε πάντας μέχρις ἑνὸς μετὰ τὴν εὐωχίαν.

Τὸ 1476 νέος Τουρκικὸς στρατὸς ἐστάλη κατὰ

1 Ὁ Ἀθ. Ὑ. τῶν γεγονότων τούτων ὁρίζει χρόνον τὸ 1471.

τῆς Καρνιόλης πρὸς ἐκπόρθησιν αὐτῆς· τὸ δὲ ἐπιὸν ἔτος 40 χιλ. στρατοῦ ὑπὸ τὸν Χαδὶμ (ἐκτομίαν) Σουλεϊμὰν πασᾶν ἐστάλη κατὰ τῆς Ναυπάκτου καὶ Κροΐας κατεχομένων ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν. Ἐν Κροΐᾳ ὁ Κονταρίνης Φραγκίσκος ἄγων 2500 ἱππεῖς ἐνίκησε τοὺς ἐπελθόντας· ἀλλ' ἡ τάσις πρὸς σκύλευσιν τῶν πεσόντων καὶ λαφυραγώγησιν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος στρατοπέδου, ἐπέφερε τὸν ὄλεθρον αὐτῶν, διότι οἱ Τοῦρκοι ὠφεληθέντες ἐκ τῆς ἀταξίας αὐτῶν ἐπελθόντες κατέσφαξαν τοὺς νικητὰς καὶ ἀπέτεμον τὴν κεφαλὴν τοῦ Κονταρίνη. Ἐν Ναυπάκτῳ ὅμως μηδενὸς ἐπιτειχθέντος ὁ στρατηγὸς περιῆλθεν εἰς ὑποψίαν τοῦ Σουλτάνου.—

Κατὰ τὸ ἔτος 1476 ὁ Τουρκικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν Φριούλην (φρόον Ἰουλίου) καὶ τὴν Γωριτίαν παρὰ τὴν Ἀκυλίαν, παρὰ τὸ Ἰσσίντιον δὲ ἐγκήσεν ὁ Ὀμὰρ βέης τὸν στρατηγὸν Νοβέλλον μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅθεν διεπεραιώθη εἰς Ταγλιαμέντον καίων πόλεις, φρούρια καὶ δάση. Τὰ παθήματα ταῦτα ἀντὶ νὰ συσφίγξωσι τοὺς τέως ἡγουμένους ἡγεμόνας τῆς Δύσεως τοὐναντίον ἐδίχισαν αὐτοὺς ἕκάστου προϋμουμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἑαυτοῦ. Φερδινάνδος ὁ ἐξ Ἀραγωνίας πρῶτος συνῆψεν ἤδη συνθήκην[1] συμμαχίας πρὸς Μεχμὲδ β΄., οἱ δὲ βασιλεῖς Νεαπόλεως καὶ Οὐγγαρίας διεπραγματεύοντο φιλι-

1. Ὁ Φερδινάνδος οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον παράδειγμα Χριστιανοῦ ἡγεμόνος συνάψαντος συνθήκην πρὸς τοὺς Τούρκους.

δαίως περὶ τούτου. Οἱ Ἐνετοὶ ἀπομονωθέντες ἐζήτησαν εἰρήνην, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ Μεχμὲδ β΄, ὅστις τὸ 1478 ἐπῆλθε κατὰ τῆς Κροΐας ἀπὸ πολλοῦ ἀτελεσφόρως πολιορκουμένης, ἐκπέμψας τὸν Δαοὺδ πασᾶν κατὰ τῆς Σκόδρας. Ἡ Κρόϊα ἀδυνατοῦσα νὰ ἀντιστῇ προέτεινε παράδοσιν, τὴν ὁποίαν ἐδέχθη ὁ Μεχμὲδ β΄. ὑποσχεθεὶς ἐλευθερίαν ἐξόδου· ἀλλ' οἱ ἀτυχεῖς κάτοικοι μόλις ἐξελθόντες τοῦ φρουρίου ἐκαρατομήθησαν, ἐξαιρουμένων τῶν δυνηθέντων νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ζωὴν διὰ βαρέων λύτρων. Ὁ Μεχμὲδ β΄. καταλαβὼν τὴν Κρόϊαν (Ἀκ-χησὰρ) διηυθύνθη εἰς Σκόδραν, τὴν ὁποίαν ἐπολιόρκησε στενώτατα διὰ στρατοῦ 300,000. Τῇ 22 Ἰουλίου 1478 ἐγένετο ἡ ἔφοδος καθ' ἣν ἔπεσαν 12,000 Τοῦρκοι ἐκ δὲ τῶν Ἐνετῶν 400· τῇ 27ῃ Ἰουλίου 1478 ἐγένετο δευτέρα ἔφοδος ἀποκρουσθεῖσα καὶ αὕτη καρτερικώτατα· τῇ 30 ἰ. μ. ἰ. ἔ. ἀνεχώρησεν ὁ Μεχμὲδ β΄. τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου, ἀφεὶς τὸν Ὀμὰρ βέην πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Σκόδρας. Ἐπανερχόμενος ὁ Μεχμὲδ β΄. ἐκυρίευσε τὸ φρούριον Δρίβαστον 16 ἡμέρας ἀντιστάν· τῆς φρουρᾶς τούτου 800 νέοι θελήσαντες νὰ διελάσωσι τῶν πολιορκητῶν κατεσφάγησαν, τῶν δὲ αἰχμαλωτισθέντων 500 μὲν ἐσφάγησαν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Σκόδρας, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπώλοντο ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς καὶ τῆς πείνης. Ἡ Λισσὸς ἔρημος καταληφθεῖσα ἐκάη[1], τὸ Σιαβιβὲκ παρεδόθη

1. Ἐν Λισσῷ οἱ Τοῦρκοι ἀνορύξαντες τὸν τάφον τοῦ

ἀδόξως, ἡ δὲ νῆσος Δρήλωνος κατελήφθη. Πρὸ τῆς εἰς Σκόδραν ὅμως ἐκστρατείας 30 χιλ. Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν Ἰσκενδὲρ Μιχάλογλουν ἦλθον εἰς Ἰσόντιον δηοῦντες καὶ ληϊζόμενοι τὴν χώραν, ἀποτυχόντες ὅμως νὰ συνάψωσι μάχην πρὸς τὸν ἐν Γραδίσκῃ μένοντα Κάρολον Μαντόνην, διηυθύνθησαν εἰς Κορινθίαν καὶ Στυρίαν, ἀπολέσαντες ὅμως τὴν ὁδὸν ἠναγκάσθησαν νὰ διαβῶσι τὰς Κορινθιακὰς Ἄλπεις διὰ δυσβατωτάτων τόπων. Οἱ τὸ στενὸν τὸ ἀπὸ Ἄλπεων εἰς Καρνιόλην φέρον φρουροῦντες, ἰδόντες τὴν ὑπεράνθρωπον ταύτην τόλμην τῶν Τούρκων διελαυνόντων ἵππους ἀπὸ ἀποκρήμνων τόπων, ὅθεν ἄνθρωπος ἦν ἀδύνατον νὰ διέλθῃ, ἔντρομοι ἀπῆλθον· οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐλεύθεροι ἐχώρησαν μέχρι Βεϊνσενφὲλ καὶ Βιλλὰχ ἀπαγαγόντες 10,000 αἰχμαλώτων.

Τῇ 26 Ἰανουαρίου 1479 συνομολογηθείσης εἰρήνης καὶ συνθήκης[1] πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς ἡ Κρόϊα καὶ ἡ Σκόδρα παρεδόθησαν τοῖς Τούρκοις ὡς καὶ ἡ Μάνη

τάφον τοῦ Καστριώτου, ἐκ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ ἐποίησαν περίαπτα ἀλεξιτήρια ταῦτα λογιζόμενα.

1. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἡ Ἐνετία ὑπεχρεοῦτο νὰ πληρώσῃ 100,000 δουκάτα καὶ ἐκχωρήσῃ ὅσα φρούρια καὶ πόλεις κατέσχε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 16έτους πολέμου, ἀπολαμβάνουσα καὶ αὖτη ὅσα φρούρια καὶ πόλεις εἶχε πρὸ τοῦ πολέμου· ἀνακτησαμένη δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ δικαστὴν ἐν Κων)πόλει δικαιούμενον νὰ δικάζῃ τὰς τῶν Ἐνετῶν δίκας ὤφειλε νὰ πληρώνῃ ἐτησίως 100,000 δουκάτων ὅπως ἐλευθέρως ἐξασκῇ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς. Ἡ ἀνταλλαγὴ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἀπετέλει ἕτερον ὅρον εὐνοϊκώτατον τῇ Ἐνετίᾳ.

ἐν Πελοποννήσῳ ἡ Χιμάρα ἐν Ἠπείρῳ καὶ τὰ φρούρια Στρίμολι, Σαράφονα καὶ Ρομπάνα καὶ ἡ νῆσος Λῆμνος. Τῇ φρουρᾷ δὲ τῆς Σκόδρας ἐχορηγήθη ἐλευθέρα ἔξοδος μετὰ τῶν ἀνηκόντων αὐτῇ, ὡς καὶ τῶν ἱερῶν λειψάνων, σκευῶν, εἰκόνων, τῶν τηλεβόλων καὶ λοιπῶν.

Λήξαντος τοῦ πρὸς Ἐνέτους πολέμου οἱ Τοῦρκοι ἐπῆλθον κατὰ τῆς Τρανσιλβανίας ὑπὸ τὸν Ἰσκενδὲρ Μιχάλογλουν καὶ Ἀλῆ βέην, οἵτινες ἦγον 40,000 ἱππέων. Ὁ Βοεβόδας Τρανσιλβανίας Στέφανος Βαθόριος καὶ ὁ κόμης τοῦ Τέμεσβορ Κινὴς ἐπελθόντες κατὰ τῶν δηούντων καὶ ληϊζομένων τὴν χώραν ἐν Κεγγὲρ Μεδζῆ κατενίκησαν τούτους φονεύσαντες 30,000 Τούρκων, ἐνῶ ἐκ τῶν Οὔγγρων ἔπεσαν μόνον 8,000. Ὁ Κινὴς ἀντὶ νὰ δοξάσῃ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, ὡς τοῦτο ἔπραξαν οἱ Μολδαῦοι τὸ 1475 ἐπὶ τῶν ἀσπαιρόντων σωμάτων τῶν πεσόντων ἐτέλεσεν εὐωχίαν βαρβάρως καὶ ἀπανθρώπως. Οἰωνεὶ δὲ ἐπανορθῶν τὸ διαπραχθὲν ἔθαψε δημοτελῶς τὰ λείψανα τῶν Οὔγγρων καὶ τοῦ Βοεβόδα Τρανσιλβανίας Βαθόριος, τοῦ ἑξάκις πληγωθέντος καὶ 2 ἵππους ὑπ' αὐτὸν ἀπολέσαντος ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, ἀνήγειρε δὲ καὶ ναΐσκον αὐτόθι σωζόμενον μέχρι σήμερον διαιωνίζοντα τὸ διαπραχθέν.

Τὸ 1480 Τουρκικὸς στρατὸς ἐπέδραμεν αὖθις τὴν Καρνιόλην καὶ Κορινθίαν· ἀλλ' ὁ φρούραρχος Βαμβὲργ Γεώργιος ἀπεδίωξεν αὐτούς. Οἱ Τοῦρκοι ἐκ Καρνιόλης εἰσήλασαν εἰς Στυρίαν δηοῦντες αὐτὴν

καὶ αἰμολωτίζοντες πάντας. Ὁ καθεδρικὸς Ναὸς Σεκάου καὶ ἄλλοι Ναοὶ ἐσυλήθησαν, πλεῖστοι δὲ ᾐχμαλωτίσθησαν ἐν οἷς καὶ 500 κληρικοί.

Τὸ αὐτὸ ἔτος στόλος Τουρκικὸς ἐξ 29 πλοίων ὑπὸ τὸν Κεδοὺκ Ἀχμὲδ κατέλαβε τὴν Λευκάδα καὶ Ζάκυνθον· ἐφεξῆς δὲ τὴν Ὑδροῦντα τῆς ὁποίας ἐκ τῶν 22,000 κατοίκων 12,000 κατεσφάγησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ 10,000 ᾐχμαλωτίσθησαν ὑποστάντες ἀνηκούστους ἀτιμώσεις καὶ ἀπείρους βαρβαρότητας. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 160 πλοῖα ὑπὸ τὸν Μεσὴχ πασᾶν ἐστάλησαν κατὰ τῆς Ῥόδου, τὴν ὁποίαν ἐπελήφθη νὰ πορθήσῃ ὑποκινούμενος εἰς τοῦτο ὁ Μεχμὲδ β΄. ὑπὸ δύο Ἑλλήνων ἐξωμοτῶν καὶ ἑνὸς Γερμανοῦ. Καίτοι δὲ διάφοροι σφοδραὶ προσβολαὶ καὶ πολλαπλαῖ ὁρμιτικαὶ ἔφοδοι ἐγένοντο· οὐχ ἧττον αὗται οὐδὲν ἐπέφερον, ἕνεκα τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶν προμάχων τῆς νήσου, περὶ τὰ φρούρια τῆς ὁποίας 12,500 Τοῦρκοι ἔπεσαν, 15,000 δὲ ἐτραυματίσθησαν, ἐνῷ ἐκ τῶν ἱπποτῶν μόνον τρισχίλιοι ἀπωλέσθησαν. Ὁ Μεχμὲδ β΄. ἀποδιδοὺς τὴν ἀποτυχίαν τῷ Μεσήχ, τὸ γένος Παλαιολόγου, καθῄρεσεν αὐτὸν τοῦ ἀξιώματος τῶν Βεζυρῶν καὶ πασᾶ, τοῦτο εὑρὼν ἀντιστάθμισμα πρόσφορον τοῖς καιροῖς.

Τὴν ὀργὴν τοῦ Μεχμὲδ β΄. ἐπὶ τοῖς συμβάσιν ἐν Ῥόδῳ ἐμετρίασεν ἡ κατάληψις (1477) τῆς παρὰ τὸν Ἰσσὸν Ἀλεξανδρείας (Σκενδέρουν) ὑποκειμένης τῷ Σουλτάνῳ Αἰγύπτου καὶ ἡ τοῦ Τοροὺλ κειμένου μεταξὺ Ἀρσίγγης καὶ Παϊπέρτης ὑπὸ τοῦ ἡγεμονίδου

διοικητοῦ Σεβαστείας Μουσταφᾶ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σουλτάνος Αἰγύπτου ἐκδικούμενος τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἀλεξανδρείας ἤρξατο σκανδαλωδῶς ἀναμιγνύμενος εἰς τὰ τοῦ οἴκου Σουλκὰδρ, ἠρνήθη νὰ ἐπιτρέψῃ τῷ Μεχμὲδ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ὑδραγωγείων τῶν ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Μέκκαν. Ὁ Μεχμὲδ βαρέως φέρων τὰ τολμώμενα ἀπεφάσισε νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἐν λόγῳ Σουλτάνου, ἐκκινήσας λοιπὸν τῆς Κων)πόλεως ἀφίκετο εἰς Χουνκιὰρ τσαϊρῆ, παρὰ τὴν Λίβυσαν τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἐπιταθείσης τῆς κατατρυχούσης αὐτὸν νόσου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τῇ 3ῃ Μαΐου 1481.

Μεχμὲδ ὁ β΄. ἐπεκτείνας τὸ κράτος ἀνὰ τὰ 4 σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ἐπεμελήθη τῆς παγιώσεως αὐτοῦ δι' ἀνεγέρσεως φρουρίων, οἷα ἐγένοντο τὸ ἐν Βοσπόρῳ, τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ δύο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τὰ ἐν Ἴμβρῳ, Λήμνῳ, Σκοπίοις, Χαβαλὰ καὶ Ἐλβασάν. Προνοούμενος δὲ περὶ τῆς πρωτευούπης ἐπεσκεύασε τὰ ἀπὸ πολλοῦ ἠρειπωμένα αὐτῆς τείχη, ἀνήγειρε τοὺς 7 παρὰ τὴν Χρυσῆν Πύλην πύργους, ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτῇ ἀνάκτορα (1478) καὶ τὰς ἐστεγασμένας στοὰς τῆς ἀγορᾶς, ἐπισκευάσας ἅμα καὶ ὀχυρώσας τὸν Ἰουλιάνειον λιμένα (Κάδεργα λιμανῆ) (1462)· πρὸς συνοικισμὸν δὲ τῆς ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐρημωθείσης καὶ ἤδη κενῆς πόλεως, συνήγειρεν ἐν αὐτῇ κατὰ τὰ ἐκτεθέντα λαοὺς τοῦ Πόντου, Ἑλλάδος, Σερβίας, τῶν Νήσων, Βοσνίας, Καραμανίας καὶ Κιμμερείου Βοσπόρου.

Μεχμὲδ ὁ Β΄. πιστῶς ἀκολουθῶν τοῖς ἴχνεσι τῶν προκατόχων αὐτοῦ, οὐχὶ μόνον λαμπροτάτους ναοὺς μετέτρεψεν εἰς τεμένη· ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐξυπαρχῆς ἀνήγειρε τοιαῦτα ὡς λ. χ. τὸ φερώνυμον τέμενος[1] τὸ ὁποῖον ἀνήγειρεν ἐκεῖ ὅπου τὸ ἄλλοτε τὸ Πάνθεον καὶ ὁ Ναὸς τῶν Ἀποστόλων ὑπῆρχον, καὶ τὸ ὁποῖον μόλις μετὰ θετίαν ἀπεπερατώθη (1462—1471), τὸ τοῦ Ἐγιοὺπ ἐκτὸς τῶν τειχῶν, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν συστρατιώτην τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῶν Ἀράβων Μωχαμὲδ,[2] τὸ τοῦ Σεΐχ Βουχάρα παρὰ τὴν πύλην Ἀδριανοῦ καὶ τὸ τῶν Γενητσὰρ Ὀρτὰ δζαμή. Φίλος δὲ τῶν γραμμάτων καὶ ἐραστὴς τῆς σοφίας ὑπάρχων ἵδρυσεν Ἱεροσπουδαστήρια, ἐν οἷς καὶ πτωχοκομεῖα ἐλειτούργουν.

Μεχμὲδ β΄. διαρρυθμίσας τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ στρατοῦ, ἔθηκε τὰς βάσεις τοῦ μέχρι σήμερον σχεδὸν ἀτροποποιήτου μείναντος διοικητικοῦ συστήματος, πολιτειακοῦ καθεστῶτος καὶ στρατιωτικῆς διοργανώσεως, περὶ τῶν ὁποίων ἐφεξῆς ἐκτενέστερον θέλει λεχθῇ τὸ προσῆκον.[3]

1. Ἀρχιτέκτων τοῦ ὡραίου τούτου τεμένους ἐγένετο ὁ Χριστόδουλος εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ὡς ἀμοιβὴ ἡ περὶ τὸν Ναὸν τῆς Θεοτόκου τῶν Μογγόλων συνοικία (Ἀθ. Ὑψ. σελ. 12).

2. Ὁ Ἔβου Ἐγιοὺπ Ἀνσαρῆ ἦτο σημαιοφόρος τοῦ Μωχαμὲδ καὶ ἠκολούθησε τοῖς πολιορκήσασι τὴν Κων)πολιν τὸ δεύτερον Ἀραψιν.

3. Τὰ περὶ τούτων ἐν τῷ παραρτήματι τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

Μεχμὲδ β΄. εἶναι ὁ πρῶτος δοὺς δῶρον τοῖς Γενητσὰρ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον, ὁ πρῶτος καθορίσας τὰ τῶν ἑορτῶν τῶν Βαϊραμίων ὡς πολιτικῶν ἑορτῶν, ὁ πρῶτος τὴν ἀδελφοκτονίαν νόμον τοῦ Κράτους ὁρίσας, ὁ πρῶτος Τοῦρκος Σουλτάνος ὁ ἐπικυρώσας τὰ δικαιώματα καὶ τὰς προνομίας τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν ἁγίων Τόπων πατρισρχεύοντος ἐν Ἱεροσολύμοις Γρηγορίου τοῦ Β΄.[1], ὁ πρῶτος τὸν ***πλειστηριασμὸν*** τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος ἀνεχθεὶς[2] καὶ ὁ πρῶτος Σουλτάνος ὁ ταφεὶς ἐν Κων)πόλει ὄπισθεν τοῦ φερωνύμου τεμένους.

1. Κατὰ τὸν Περικλ. Γρηγοριάδην τοῦτο ἐγένετο ἐσὶ Πατριάρχου Ἀθανασίου Γ΄. πρβλ. Ι. Σινᾶ σελ. 67 σημ).

2. Τὸ 1473 λαβὼν παρὰ τῶν Τραπεζουντίων 1000 φλωρία ἀφῆκεν αὐτοῖς ἐλευθέραν τὴν ἐκλογὴν τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ Συμεών, τὸ 1476 λαβὼν παρὰ τῆς μητρυιᾶς αὐτοῦ 2000 φλωρία ἀνεγνώρισε Πατριάρχην Διονύσιον τὸν ἀπὸ Φιλιππουπόλεως τοῦ Συμεὼν ἀνακηρυχθέντος Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν, τὸ 1486 ἐπὶ Βαγιαζὴδ Β΄. τὸ δῶρον ἀνῆλθεν εἰς 2500 φλ. ἐπὶ Ραφαὴλ τοῦ Σέρβου, τὸ 1510 ἀνεβιβάσθη εἰς 3500 φλ. ἐπὶ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀπὸ Δράμας, τὸ 1513 ἐπὶ Σελὴμ α΄. ηὐξήθη κατὰ 500 χάριν αὐθις τοῦ προειρημένου Ἰωακείμ, τὸ 1528 ἐπὶ Σουλεϊμὰν ἀνῆλθεν εἰς 4500 ἐπὶ τοῦ Ἰωαννικίου τοῦ ἀπὸ Σωζουπόλεως. Τὸ 1533 ηὐξήθη κατὰ 100 φλ. ἕνεκα τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἐξορτήσεως τῆς Ἐπισκοπῆς Σερβίων ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἐπὶ Ἱερεμίου. Τὸ 1549 ὁ Σουλεϊμὰν ὑπείκων ταῖς παρακλήσεσι τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ ὑπεβίβασε τὸ δῶρον κατὰ 100 φλ. Τὸ 1575 ὁ Σελὴμ β΄ ὑπεβίβασε τοῦτο τῇ αἰτήσει Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης εἰς 2500 φλ.

Ἡ βασιλεία τοῦ Μεχμὲδ β΄. παρουσιάζουσα οὐχὶ ὀλίγα τὰ μὴ τερπνά, πολλὰ δὲ τὰ ἄλγος καὶ ὀδύνην ἐμποιοῦντα, ἐνέχει τὸ ἄγαν τπουδαῖον γεγονὸς τῆς μεταφυτεύσεως τῶν φώτων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν προῆλθεν ὁ σήμερον εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, διὰ τὸν ὁποῖον σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης καυχᾶται καὶ σεμνύνεται. Ἐὰν ἡ ἐκπόρθησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως θεωρῆται ὡς ἡ ἀνόρυξις τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἀφεγγοῦς τάφου εἰς τὸν ὁποῖον κατεκυλίσθη καταθρυμματισθεῖσα ἡ Ἑλληνικὴ σοφία τέχνη κκὶ ἐπιστήμη ἐν Ἀνατολῇ· ἐὰν ἡ πτῶσις τῆς Κων)πόλεως ὑπάρχῃ ἡ αἰτία τοῦ τὴν Ἀνατολὴν κατακλύσαντος ἐρεβώδους σκότους τῆς ἀμαθείας ἀπειροκαλίας καὶ φανατισμοῦ, διὰ τὴν Δύσιν ὑπάρχει ἱστορικῶς ἀναντίλεκτον, ὅτι τὸ συναμφότερον τούτων ἀπετέλεσε τὴν φωτολαμπῆ ἠῶ τοῦ αἰωνίου αὐτῆς καὶ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος φωτισμοῦ· τὸ προοίμιον τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως ἐν ζωῇ τῶν ἐν σκότει καὶ ἀμαθείᾳ διατελούντων λαῶν αὐτῆς καὶ παντὸς τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν κόσμου.

Θ.΄

Βαγιαζὴδ β.΄ 1481—1512

Θανόντος Μεχμὲδ β.΄ οἱ Γενήτσαρι ἐστασίασαν ἀμέσως, ἐκ Παντειχίου δὲ διὰ πλοίων ἐλθόντες εἰς Χρυσούπολιν ἐδήωσεν τοὺς οἴκους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐφόνευσαν τὸν μέγαν Βεζύρην Καραμανῆ Μεχμὲδ πασᾶν καὶ ἀνηγόρευσαν Σουλτάνον τὸν ἡγεμονίδην ***Βαγιαζὴδ*** διοικητὴν Ἀμασείας.

Βαγιαζὴδ β.΄ ἀνελθὼν τὸν θρόνον ἱκανοποίησε τὴν περὶ δώρου ἀξίωσιν τῶν Γενητσάρ· ἀνέδειξε δὲ Μέγαν Βεζύρην τὸν Μουσταφᾶν πασᾶν. Ὁ ἡγεμονίδης Δζὲμ διοικητὴς πρῶτον Κασταμῶνος καὶ ἤδη Καραμάν, διεκδικῶν τὴν πατρικὴν ἀρχὴν κατέλαβε τὴν Προύσαν νικήσας τοὺς κατ' αὐτοῦ σταλέντας Γενητσάρ. Ὁ Βαγιαζὴδ δι' ὑποσχέσεων ἑλκύσας εἰς ἑαυτὸν τὸν αὐλάρχην τοῦ Δζὲμ Ἰακούβ, ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Γενὴ σεχήρ. Ὁ Δζὲμ σωθεὶς διὰ τῆς φυγῆς ἐκ τῆς μάχης, ἀπνευστὶ ἔφθασεν εἰς Ἰκόνιον, ὅθεν παραλαβὼν τὴν μητέρα καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ διὰ Ταρσοῦ ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κάϊρον,

μεγάλων ἀξιωθεὶς τιμῶν παρὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ καὶ τῶν Μαμελούκων. Ὁ Βαγιαζὴδ β.΄ καταδιώκων τὸν Δζέμ, εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ὀρμινίου ἀνεσκολόπισε τοὺς ἐκεῖ Τατάρους, διότι ἀπρεπῶς πρὸ μικροῦ προσηνέχθησαν τῷ Δζὲμ φεύγοντι ἐκ Γενὴ σεχὴρ εἰς Ἰκόνιον. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ἰκόνιον καὶ μαθὼν τὴν ἐκεῖθεν ἀπόδρασιν τοῦ Δζὲμ ἀνέζευξεν εἰς Κων)πολιν. Ἐν τῇ Προύσῃ ὅμως ἀφικομένου, οἱ Γενιτσὰρ ἐστασίασαν ἀξιοῦντες δῆωσιν τῆς Προύσης, ὡς εὐμενῶς διατεθειμένης τῷ Δζέμ· ἀλλ' ὁ Βαγιαζὴδ κατέστειλε τὴν στάσιν δωρησάμενος ἑκάστῳ 100 ἄσπρα.

Ὁ ἀπόγονος τῶν ἡγεμόνων Καραμὰν Κασὴμ διεκδικῶν τὴν πατρικὴν ἡγεμονείαν ἐπελθὼν μετὰ στρατοῦ ἐνίκησεν ἐν τῷ λιμῶνι Περβανὲ τὸν Βεηλέρβεην Καραμανίας καὶ ἐπολιόρκησε τὸ Ἰκόνιον. Ὁ Βαγιαζὴδ ἐξέπεμψε κατὰ τοῦ στασιαστοῦ τὸν Κεδοὺκ Ἀχμέδ, ἀλλ' ὁ Κασὴμ βέης πρὶν ἢ ὁ Τοῦρκος στρατηγὸς φθάσει εἰς Ἰκόνιον, ἔφυγεν εἰς Κιλικίαν.

Τὸ 1481 ὁ Κασὴμ βέης ἔχων σύμμαχον τὸν ἡγεμονίδην Δζὲμ τὸν ὁποῖον ὑπεστήριζεν ὁ διοικητὴς Ἀγκύρας Μαχμοὺδ πασᾶς, ἠθέλησε νὰ ἐπέλθῃ τὸ δεύτερον κατὰ τοῦ Ἰκονίου, μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ ἐκπορθήσῃ αὐτό, ἀνεχώρησαν ἀπολέσας τὸν Μαχμοὺδ πασᾶν φονευθέντα ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Ἀμασείας.

Ὁ Δζὲμ ἀφικόμενος μετὰ τοῦ Κασὴμ εἰς Κιλικίαν ἐθεώρησεν ἐπιβάλλουσαν τὴν μετὰ τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου συνενόησιν· ἐλθὼν δὲ εἰς Ῥόδον καὶ τυχὼν

δεξιώσεως τῆς προσηκούσης ἐστάλη πρὸς ἀσφάλειαν δῆθεν ἀπὸ πάσης δολοφονίας εἰς Γαλλίαν [1] οὕτω δὲ ἐξαφανίζεται τῆς πολιτικῆς σκηνῆς[2] ὁ ἡγεμονίδης τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διηωνίσθη ἐν τοῖς λογίοις τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ διὰ τῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἐποίησε καὶ τῶν ὁποίων ἐξέχει ὁ ὕμνος εἰς Νίκαιαν τῆς Γαλλίας.

1. Οἱ ἱππόται πρὸ τῆς εἰς Γαλλίαν ἀναχωρήσεως τοῦ Δζὲμ συνῆψαν αὐτῷ συνθήκην, διὰ τῆς ὁποίας ἐλάμβανον ἐν ἐπιτυχίᾳ τῶν πόθων τοῦ Δζὲμ ἐλευθερίαν ἐν πᾶσι τοῖς λιμέσιν, πληρωμὴν αὐτοῖς 150,000 χρυσῶν ἐτησίως καὶ ἀπαλλαγὴν 300 αἰχμαλώτων κατ' ἔτος. Ἐνῷ δὲ οὕτω συνετίθεντο πρὸς τὸν Δζὲμ συνῆπτον καὶ πρὸς τὸν Βαγιαζὴδ συνθήκην διὰ τῆς ὁποίας ἀντὶ 45,000 δουκάτων ἀνελάμβανον τὴν κάθειρξιν τοῦ Δζέμ, τὴν ἐλευθεροπλοΐαν ἐν τῇ Τουρκίᾳ, τὴν ἀπόδοσιν τῶν Χριστιανῶν αἰχμαλώτων ἢ τὴν ἐξαγορὰν ἑκάστου ἀντὶ 22 δουκάτων καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐν Ἀλικαρνασῷ ὡς ἀσύλου.

2. Ὁ Δζὲμ ἀπαχθεὶς εἰς Γαλλίαν διέμεινεν 7 ὅλα ἔτη ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν φερόμενος, μεθ' ὃ ὡδηγήθη εἰς Ρώμην πρὸς τὸν Πάπαν Ἰννοκέντιον η΄, τὸν ὁποῖον ἐξέπληξε διὰ τὸ ἀδούλωτον φρόνημα. Διότι οὔτε νὰ ἀποβάλλῃ ἐδέχθη τὴν κίδαριν ἐμφανιζόμενος, οὔτε νὰ ἀσπασθῇ τὸν πόδα αὐτοῦ. Ὅτε δὲ προὐτάθη αὐτῷ ἡ ἐκχριστιάνισις πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀρχῆς, ἀπέκρουσε τὸ προταθὲν δηλώσας, ὅτι δι' ἀποστασίας θρησκευτικῆς οὐδὲ τὴν κοσμοκρατορίαν ἔχεται. Ὁ διάδοχος ὅμως Ἰννοκεντίου η΄ Ἀλέξανδρος Βοργίας πολεμούμενος ὑπὸ Καρόλου η΄ τῆς Γαλλίας καὶ ἀναγκασθεὶς νὰ ἐκδῶ αὐτῷ τὸν Δζέμ, ὅπως καὶ οὗτος ἐπωφεληθῇ ἐξ αὐτοῦ, ἐκδικούμενος ἐδηλητηρίασε τὸν ἐκδοθέντα διὰ τοῦ κουρέως αὐτοῦ Μουσταφᾶ τῇ 24 Φεβρουαρίου 1495.

SISMANOGLIO

Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. ἀπαλλαγεὶς δεινοῦ ἀντιπάλου, διὰ τῆς εἰς Εὐρώπην ἀναχωρήσεως τοῦ Δζέμ, ἀνενέωσε πάσας τὰς συνθήκας πρὸς τοὺς διαφόρους βασιλεῖς, ἡγεμόνας καὶ δεσπότας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μετὰ τῆς Οὐγγαρίας συνθήκη δὲν ἀνενεώθη, ἐπέτρεχε ταύτην ὁ Μιχάλογλους Ἰσκενδὲρ μετὰ τῶν ἀκινδζίδων. Κατὰ τῶν ἐπιδρομέων ἐπελθὼν ὁ Παῦλος Κινὶς μετὰ 32,000 ἀνδρῶν διέβη τὸν Δούναβιν, χωρῶν πρὸς τὸ Τρικόρνον ὅπου τῶν ἀκινδζῆ 1000 ἠθέλησαν νὰ κωλύσωσιν αὐτόν· ὁ Κινὶς καταβαλὼν τούτους, ἐφόνευσε πάντας σχεδόν, μεθ' ὃ ἐχώρησεν μέχρι Κρούσοβατς πορθήσας τὰς χώρας καὶ αἰχμαλωτίσας 1000 μὲν Τούρκους, 50 δὲ χιλιάδας Σέρβων, ὀχυρώσας ἅμα τὰ φρούρια Κεβή, Ἀρὰμ καὶ Βοσοβίν, τὰ ὁποῖα ἐδέσποζον τῶν 3 πόρων τοῦ ποταμοῦ Κρούσοβατς. Αἱ ἐχθροπραξίαι μεταξὺ Τούρκων καὶ Οὔγγρων ἐξηκολούθουν μέχρι τοῦ 1483, ὅτε ἀνενεώθη ἡ πρὸς τοὺς Οὔγγρους συνθήκη ἰσχὺν πενταέτη ἔχουσα.

Τὸ αὐτὸ ἔτος 1483 ὁ Βαγιαζὴδ β΄. διὰ Φιλιππουπόλεως Σαμακόβου καὶ Τσαμουρλοῦ ἦλθεν εἰς Σαρδικὴν (Σόφιαν), καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ἐρζεγοβίνην τὴν ὁποίαν καταλαβὼν κατέστησε τοπαρχίαν τοῦ κράτους αὐτοῦ· ὀχυρώσας δὲ τὰ παρὰ τὸν Μοράβαν φρούρια ἐπανῆλθε διὰ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως εἰς Κων)πολιν. Λήγοντος τοῦ 1483 ἀπέθανεν ὁ Κασὴμ βέης ἡγεμὼν Καραμανίας καὶ ὁ ἡγεμονίδης Ἀβδουλλὰχ διοικητὴς Καραμανίας.

Τὸ 1484 ὁ Βαγιαζὴδ ἄγων 6,000 Βλάχων ὑποτελῶν καὶ 50,000 Τατάρων ὑπὸ τὸν Μεγλὴ Γιράη[1] ἐπῆλθε κατὰ τῆς Μολδαυΐας, διαβὰς δὲ τὸν Ἴστρον ἢ Δούναβιν ἐκυρίευσε τὸ Λυκόστομον ἢ Κιλίαν, τὴν Ὀξείαν ἢ Ἀκ-κερμάν· μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν. Ὁ εἰς Μολδαυΐαν ὅμως εἰσβαλὼν στρατὸς αὐτοῦ καίτοι ἐν Καρινθίᾳ καὶ Καρνιόλῃ ᾐχμαλωτισε 10,000 κατοίκων· νικηθεὶς ὅμως ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Κροατίας ἀπώλεσε καὶ τοὺς δεκακισχιλίους αἰχμαλώτους ἀπελευθερωθέντας ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν αὐτοῖς Κροατῶν.

Οἱ Σουλτάνοι τῆς Αἰγύπτου καίτοι ὁμόθρησκοι τῶν Τούρκων, πάντοτε ἐμίσουν αὐτοὺς καὶ ἀφορμῆς διδομένης δὲν ἔλειπον νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς πράγματα. Μεχμὲδ β΄. ζητήσας νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς εἰς Μέκκαν ἀγούσης ἀπέτυχε τοῦ αἰτήματος, διότι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐξήσκουν οἱ Σουλτάνοι τῆς Αἰγύπτου· ἐν ταῖς ἔρισι τῶν ἡγεμονιδῶν Ζουλκὰδρ οἱ Σουλτάνοι τῆς Αἰγύπτου λαβόντες μέρος ἐνεργὸν ἠλέγχθησαν τὸ ἑαυτῶν προαιρούμενοι[2], ἤδη κακοποιήσαντες τὸν ἐξ Ἰνδιῶν ἀποστελλόμενον πρέσβυν τοῦ Βαγιαζὴδ καὶ καταλαβόντες τὰ Ἄδανα, τὴν Ταρσόν, Μοψουεστίαν, Πύλας Κιλικίας καὶ τὸ

1. Τὰ περὶ τοῦ Μενλῆ Γιράη καὶ Τατάρων ἴδε ἐν τῷ παραρτήματι τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

2. Τὰ περὶ τούτων ἴδε ἐν παραρτήματι περὶ δυναστείας τοῦ Ζουλκάδρ.

παρὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐν Ἰσσῷ φρούριον Ἀγιάζ, παρέσχον νέαν ἀφορμὴν πολέμου.

Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. καίπερ μὴ πολεμικοῦ χαρακτῆρος, μὴ ἀνεχόμενον ὅμως τὰς ἐπαλλήλους ταύτας ὑπερβασίας τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου, ἐξέπεμψε κατ' αὐτοῦ τὸν διοικητὴν Καραμανίας Καρὰ-γκιὸζ πασᾶν, ὅστις τῇ βοηθείᾳ τῶν αὐτόθι Τουρκομάνων κατέλαβε τὴν Ταρσὸν καὶ τὰ Ἄδανα· ἐκ κουφότητος ὅμως διελὼν τὰ στρατεύματα αὐτοῦ εἰς δύο καὶ ἀποστείλας βοήθειαν τῷ Ζουλκὰδρ πολεμουμένῳ ἐν Μελιτινῇ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου ἐγένετο παραίτιος διπλῆς ἥττης, τῶν στρατηγῶν τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου ἔν τε Μελιτινῇ, Ἀδάνοις καὶ Ταρσῷ ἀραμένων νίκας κατὰ τῶν Τούρκων (1485). Ὁ Βαγιαζὴδ πρὸς ἀποστέρησιν τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου ἀπὸ πάσης συνδρομῆς καὶ βοηθείας παρὰ τῶν ἀθρόως ὑπὲρ αὐτοῦ στρατολογουμένων Ἀβασγῶν καὶ Κιρκασίων ἐπῆλθε κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν τὴν ὁποίαν λεηλατήσας περιώρισε φρουρίοις ἐρυμνοῖς, οἷα ἐγένοντο τὸ Δερβὲνδ, Δεμιρκαποῦ, Σοουδζάκ, Σοχοὺν καὶ Ἀνάκαρι· πρὸς ἐπανόρθωσιν δὲ τῶν γενομένων ἡττῶν ἐξέπεμψε τὸν Βεϊλέρβεην Ἀνατολῆς Χερσὲκ Ἀχμὲδ πασᾶν, ἐκ μοχθηρίας ὅμως τοῦ Καρα-γκιὸζ πασᾶ μὴ θελήσαντος νὰ ἀντιληφθῇ τῷ ἀρχιστρατήγῳ, τὸ τρίτον ἡττήθησαν οἱ Τοῦρκοι αἰχμαλωτισθέντος τοῦ Χερσὲκ Ἀχμὲδ πασᾶ (1486). Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. δυσφορῶν ἐπὶ τούτοις ἀπέστειλε τότε τὸν Μέγαν Βεζύρην Δαοὺδ πασᾶν (1487), τοῦ ὁποίου

τὸ ὄνομα ζωηρῶς ἔτι διατηρεῖ ἡ Κων)πολις, ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν αὐτοῦ ἱδρυμάτων· ὁ Δαοὺδ Πασᾶς ὑπείκων τῇ συμβουλῇ τοῦ Ἀλαηδεβλὲδ ἡγεμόνος Ζουλκὰδρ καθυπέταξε πρῶτον τοὺς Τατάρους τοῦ Βουρσὰκ καὶ Τεργοὺδ, οἵτινες πάντοτε συνέπραττον τοῖς ἡγεμόσι τοῦ Καραμάν, οὐχὶ δὲ ἅπαξ παρέσχον τοῖς Σουλτάνοις πράγματα. Ὁ ἔγγονος τοῦ ἡγεμόνος Καραμὰν Μεχμὲδ τὴν ἀπώλειαν τῶν συμπραττόντων αὐτῷ ἰδίαν αὐτοῦ συμφορὰν θεωρῶν, ἔφυγεν εἰς Χαλέπιον πανοικεί· ὁ δὲ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου καίπερ νικητής, προνοούμενος ὅμως ἠλευθέρωσε τὸν Χερσὲκ Ἀχμὲδ πασᾶν εἰρηνικὰς διαθέσεις οὕτωσὶ ἐπιδεικνύμενος.

Τὸ 1488 στρατὸς νέος ἐξεπέμφθη κατὰ τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου, πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τοῦ στρατοῦ ἐστάλη καὶ στόλος ἐξ 100 πλοίων· ἀλλὰ καὶ ὁ στρατὸς οὗτος ἐνικήθη ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τοῦ Καρὰ-γκιὸζ πασᾶ, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἔφυγεν ἐκ τῆς μάχης πολλῶν αὐτῷ παρακολουθησάντων· ὁ Βαγιαζὴδ β΄. τιμωρῶν τὸν τόσων ἀποτυχιῶν παραίτιον Καραγκιὸζ ἐθανάτωσεν αὐτόν, τοὺς δὲ αὐτῷ ἀκολουθήσαντας ἐν τῇ φυγῇ καθεῖλε τῶν ἀξιωμάτων. Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. βαρέως φέρων ταῦτα ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγείαν τοῦ πολέμου· μόλις ὅμως διεπεραιώθη εἰς Χρυσούπολιν, ὁ Σουλτάνος Αἰγύπτου διὰ πρεσβείας ἐξητήσατο εἰρήνην, τῆς ὁποίας καὶ ἐπέτυχεν. (1491).

Διαρκούντων τῶν πολέμων τούτων τὸ 1486 οἱ

Μαῦροι τῆς Ἱσπανίας πολλὰ ὑφιστάμενοι παρὰ τῶν Καθολικῶν, ἐξῃτήσαντο τὴν ἀντίληψιν τοῦ Βαγιαζήδ· οὗτος δὲ τὸ 1487 ἔπεμψε στόλον ἰσχυρὸν ὑπὸ τὸν Κιαμὴλ Ἀλῆ πασᾶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ στόλος ἠρκέσθη μᾶλλον εἰς δήωσιν τῶν παραλίων τῆς Ἰταλίας καὶ Ἱσπανίας καὶ λεηλασίαν τῆς Μελίτης, ἢ εἰς παροχὴν ἀντιλήψεως καὶ ουνδρομῆς τοῖς Μαύροις· Φερδινάνδος ε΄. ὁ Καθολικὸς ἐκδικούμενος τὰ τολμηθέντα τοῖς Τούρκοις, τὸ αὐτὸ ἔτος 1487 ἀποστερήσας τῶν ἀγαθῶν τοὺς ἐν Γρενάδῃ Μαύρους, Σαρακηνοὺς καὶ Ἰουδαίους, γυμνοὺς καὶ παντὸς ἐστερημένους ἐξώρισε τούτους τῆς Ἱσπανίας.[1]

Τὸ 1490 οἱ Τοῦρκοι εἰσβαλόντες εἰς Καρνιόλην ἐπόρθουν ταύτην ἀλλ' ὁ Βὶρν Βωμβὰλδ καταβαλὼν αὐτοὺς ἐξωλόθρευσεν μέχρις ἑνός. Τὸ 1491 ἐστάλη στρατὸς καὶ στόλος ἐκ 300 πλοίων κατὰ τῆς Οὐγγαρίας, διχογνωμούσης ἐπὶ τῷ διαδόχῳ τοῦ θανόντος Ματθίου Κορβίνη· ὁ Κινὶς ὅμως κατετρόπωσε τοὺς Τούρκους. Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. τὸ αὐτὸ ἔτος 1491 διὰ Σοφίας καὶ Μοναστηρίου ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἀλβανίας· ἀλλ' ἐν Πρηλάπῳ μικροῦ δεῖν ἐφονεύετο ὑπό τινος τὸν δερβίσην προσποιουμένου, διαμείνας δὲ μῆνάς τινας ἐν Ἀλβανίᾳ ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τὸ 1492 οἱ Τοῦρκοι αὖθις εἰσέβαλον εἰς Στυρίαν, Καρινθίαν καὶ Καρνιόλην, ὅπου διέπραξαν

1. Οἱ ἐκδιωχθέντες ἐγκατέστησαν εἰς Τουρκίαν, ἀνήρχοντο δὲ μόνον οἱ Ἰσραηλῖται εἰς 120,000.

θηριώδη ἀνοσιουργήματα, διότι οὐ μόνον παῖδας ἀνεσκολόπιζον καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν βρεφῶν συνέτριβον ἐπὶ τῶν τοίχων· οὐ μόνον θυγατέρας κατήσχυνον πρὸ τῶν μητέρων καὶ γυναῖκας πρὸ τῶν ἀνδρῶν, ἐν ταῖς ὁδοῖς συνδυαζόμενοι ὡς κύνες· ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποκοπείσας κεφαλὰς περιεπόμπευον ἐπὶ μακρῶν δοράτων, τὰ δὲ ἄκρα τῶν μελῶν τῶν σωμάτων ἔρριπτον εἰς τὰς ὁδούς· ὅπερ δὲ ἀνήκεστον οἱ Ἀκινδζῆ ἐξεντέριζον τοὺς νεκροὺς καὶ διὰ τῶν ἐντέρων περιεζώνυον ἑαυτοὺς τὰ δὲ πνεύματα τῶν φονευθέντων ὤπτουν. Καὶ οἱ Οὔγγροι ὅμως δὲν ἐδείχθησαν ὑπολειπόμενοι τῶν ὁμαιμόνων καὶ ὁμοφύλων αὐτοῖς ἐν ταῖς θηριωδίαις, διότι ὁ Κινὶς ἐβασάνιζε τοὺς Τούρκους αἰχμαλώτους, ἢ βάλλων αὐτοὺς ἐντὸς σάκκων καὶ ρίπτων ἐν τῷ ὕδατι, ἢ προσδέων τοῖς τροχοῖς τῶν μύλων, ἢ ἐκδέρων καὶ ὀπτῶν καὶ εἶτα παραθέτων τὰ ἐψημένα εἰς βορὰν πεινα λέων χοίρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ Οὐγγαρίας Μαξιμιλιανὸς ἀντεπεξελθὼν κατὰ τῶν οὕτωσὶ βιαιοπραγούντων Τούρκων, ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Βιλλὰχ κατενίκησε τούτους, τοῦ στρατηγοῦ Ἀλῆ πασᾶ Μιχαήλογλου καὶ 10,000 Τούρκων πεσόντων ὡς καὶ 7,000 Χριστιανῶν ὑποτελῶν, αἰχμαλωτισθέντων δὲ 7,000 Τούρκων καὶ ἐλευθερωθέντων 15,000 Χριστιανῶν αἰχμαλώτων. Ἐν Τρανσυλβανίᾳ δὲ ὁ Χαδὴμ Ἀλῆ πασᾶς νικώμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Θελὲγδ ἀπώλεσε 15,000 στρατοῦ ὥς καὶ ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1493 ὁ Ἰακοὺβ πασᾶς μετὰ

50,000 ἐπελθὼν κατὰ τῆς κάτω Στυρίας ἐν τῷ στενῷ τοῦ Σαδβὰρδ εὑρέθη ἐν δυσχερεστάτῃ θέσει κυκλωθείς· ἀλλὰ σωθεὶς συνῆψε μάχην παρὰ τὴν Ἀβδίναν, ἔνθα ἐνίκησε τοὺς Οὔγγρους ἀπολέσα-τας 15,700 καὶ ἱκανοὺς εὐπατρίδας αἰχμαλωτισθέντος, ὡς καὶ τὸν Βάνον Τρανσυλβανίας Δερενσενύ, ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς Κων)πολιν, ἐκ ταύτης δὲ ἐξορισθεὶς ἀπέθανε μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Τὸ 1494 αὖθις ἐπιδραμόντες οἱ Τοῦρκοι εἰς Στυρίαν ἔλαβον 7,000 αἰχραλώτων· ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς ἠνώρθωσε τὰ ἀτυχήματα ταῦτα ἐμβαλὼν τρόμον τοῖς Τούρκοις τοιοῦτον, ὥστε καθ' ὅλην τὴν 25έτη βασιλείαν αὐτοῦ, οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσι εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ. Καὶ ἐν Τεμεσβὰρ δὲ οἱ Οὔγγροι ἐδοξάσθησαν, διότι ὁρμηθέντες κατὰ τῆς Σεμένδρας ἐπήγαγον δῄωσιν τοιαύτην, ὥστε 5 βόες ἐπωλοῦντο δουκάτου, γυνὴ δὲ μετὰ 4 θυγατέρων ἀντὶ 18 ἀργυρῶν. Ὁ Φρούραρχος δὲ Ἰατζὲ Βλαδίσλαυος Κανισάϊ προκαλούμενος εἰς παράδοσιν, ἐξορμήσας μετὰ 4,000 κατὰ τοῦ Ἰακοὺβ πασᾶ ἐνίκησε τοῦτον καὶ εἰσβαλὼν εἰς Σερβίαν κατέλαβε δύο φρούρια, ἐν οἷς ἀπετέθη ἡ λεία τῶν Τούρκων. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἔπεισαν τὸν Βαγιαζὴδ νὰ συνάψῃ συνθήκην πρὸς τοὺς Οὔγγρους καὶ ἀναγνωρίσῃ τὸν Βλαδίσλαυον Β. Κανισάϊ Βάνον Τρανσυλβανίας 1495.

Τὸ 1496 οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον ἐν Βοσνίᾳ τὰ φρούρια Κομοθύα, Θερσάζ, Νερέτβα καὶ Κοζουλούραρ, τὸ δὲ 1497 ἄτακτοι Τουρκικαὶ ὁρδαὶ ἐδῄουν

τὴν Δαλματίαν καὶ τὰ περὶ αὐτήν, οἱ δὲ Ἐνετοὶ κατέλαβον τὸ Κάτταρον, ὅπως ὑποστηρίξωσι τὸν κυριάρχην Μαυροβουνίου Γεώργιον Τσέρνοβιτς. Τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος καὶ ὁ Μέγας Βεζύρης Δαοὺδ πασᾶς ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν οἰκείᾳ βουλήσει ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Χερσὲκ Ἀχμέδ, τὸν ὁποῖον τὸ αὐτὸ ἔτος ἀντικατέστησεν ὁ Ἰβραὴμ Τσενδερλῆς υἱὸς τοῦ ὑπὸ Μεχμὲδ Β.΄ φονευθέντος Χαλὴλ Τσενδερλῆ. Τὸ 1497 ὁ βασιλεὺς Πολωνίας Ἀλβέρτος καταλαβὼν 3 φρούρια τῆς Μολδαυΐας ὑποτελοῦς τῇ Οὐγγαρίᾳ ἐθεωρήθη ἀθετῶν τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους συνθήκην τοῦ 1493. Ὁ Μαλκότσογλους Βαλῆ βέης διοικητὴς Συλιστρίας εἰσβαλὼν εἰς Πολωνίαν μετὰ 60,000 στρατοῦ ᾐχμαλώτισε 10,000, αὖθις δὲ εἰσβαλὼν τὸ αὐτὸ ἔτος 1497 ᾐχμαλώτισεν ἑτέρας 8,000 Πολωνῶν, διαιρέσας δὲ τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς 3 ἓν ὑπ' αὐτὸν καὶ 2 ὑπὸ τοὺς δύο ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἀμφοτέρους ἀκούοντας Ἀλῆ κατέλαβε τὴν Σορόκαν, Κανζούγαν, Κλεβανίαν, Ρεκλάβαν, Πρέβεσκον, Ζαρόσλαβον, Χαλίζ, Ζίδασκον, Σάμβαρ Δρόχοβιτς δῃῶν καὶ λεηλατῶν· ἀλλ' ὁ λοιμὸς καὶ ψῦχος δριμὺ ἐπέφερε τὸν θάνατον εἰς 40,000 Τούρκων μὴ εὑρισκόντων τὰ πρὸς διατροφὴν καὶ διαχείμασιν ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθείσῃ χώρᾳ. Ὁ ἡγεμὼν Μολδαυΐας συμπράξας τοῖς Τούρκοις ὡς ὑποτελὴς ἠξιώθη ἱππουρίδων δύο, ἤτοι τοῦ τίτλου πασᾶ, κράνους πτερωτοῦ (κούκας), ἤτοι βαθμοῦ συνταγ-

ματάρχου τῶν Γενιτσὰρ καὶ μηλωτῆς ὅπερ ἦτο ἔνδειξις τιμῆς. [1]

Τὸ 1499 ὁ Βαγιαζὴδ β΄ ὑποκινούμενος ὑπὸ τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου Βοργίου καὶ τοῦ δουκὸς Μεδιολάνων Λουδοβίκου Σφόρτσα ἐκίνησε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἐνετῶν κατὰ τῶν ὁποίων ἐξεπέμφθησαν 63,000 στρατοῦ καὶ 260 πλοῖα ὑπὸ τὸν ἀρχιναύαρχον Δαοὺδ πασᾶν καὶ τὸν Κεμὰλ καὶ Βορράκ. Ἡ πρώτη ναυμαχία ἐγένετο παρὰ τὰς Οἰνούσας τῇ 28 Ἰουλίου 1499 καθ' ἣν ἐδείχθησαν νικηταὶ οἱ Τοῦρκοι καταλαβόντες τὴν Ναύπακτον. Ὁ δὲ διοικητὴς Βοσνίας Ἰσκενδὲρ πασᾶς ἄγων 10,000 ἱππέων καὶ 5,000 πεζῶν ἔφθασε μέχρι Βικεντίας δῃῶν τὰς χώρας, ἐξ Ἰσοντίου δὲ ἀπαγαγὼν 6,000 αἰχμαλώτων καὶ 132 πόλεις καὶ χωρία πυρπολήσας, εἰσέβαλεν εἰς Καρνιόλην καὶ Κορινθίαν ὅθεν ἀπήγαγε πλείστους παῖδας, ἐν δὲ Δαλματίᾳ κατέλαβε τὴν Μερκάπειαν καὶ Πριμόριαν.

Τὸ 1500 ὁ Βαγιαζὴδ β΄ ἐκκινήσας ἐξ Ἀδριανουπόλεως τὸ δεύτερον κατὰ τῶν Ἐνετῶν, ἐξεπόρθησε τὴν Μεθώνην, ὅπου ἐφονεύθη ὁ ἐπίσκοπος, ὅστις ἠμφιεσμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν παρώτρυνε τὸν λαὸν εἰς ἄμυναν. Τῇ πτώσει τῆς Μεθώνης ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ Ναβαρίνου καὶ τῆς Κορώνης, τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς ὡς καὶ ὁ τῆς Μεθώνης ἐτράπησαν εἰς τεμένη.

1. Τὰ περὶ τούτων ἁπαντῶσιν ἐν τῷ παραρτήματι τοῦδε τοῦ ἐγχειριδίου.

Ἡ Ἐνετία ἀπαυδήσασα ἐκ τῶν ἐπαλλήλων ἀτυχημάτων ἐξῃτήσατο τὴν βοήθειαν τοῦ πάπα, τῶν Ἄγγλων, Γάλλων, Ἰσπανῶν, Οὔγγρων, Νεαπόλεως καὶ Πολωνίας. Τὸ 1501 δὲ συναφθείσης συμμαχίας μεταξὺ Βενετίας, Οὐγγαρίας, Πάπα, Ἰσπανίας καὶ Γαλλίας, στόλος ἐξ Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν καὶ Ἐνετικῶν πλοίων μετὰ τῶν παπικῶν ἐπῆλθε κατὰ τῶν Τούρκων. Ὁ Ἐνετικὸς Ναύαρχος Πέζαρος ἐπελθὼν συνέλαβεν 11 πλοῖα Τουρκικὰ ἐν Βοΐσσῃ, ἄλλα δὲ ὀκτὼ τοιαῦτα ἔκαυσε μετ' οὐ πολὺ ἐν Πρεβέζῃ· ἀλλ' ὁ Κεμὰλ ρεῖς καταλαβὼν 4 Ἐνετικὰ ἐκυρίευσε καὶ τὸ φρούριον τὸ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν Ναβαρίνῳ. Ὁ παπικὸς στόλος ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου μέχρι τοῦ Αἰγαίου περιπλέων παρεῖχε πράγματα τοῖς Τούρκοις, ὁ δὲ Γαλλικὸς ἐπολιόρκησε τὴν Μιτυλίνην. Ὁ Βαγιαζὴδ πρὸς βοήθειαν τῆς νήσου ἀπέστειλε τοὺς Χερσὲκ Ἀχμὲδ καὶ Σινᾶν πασᾶν· οἱ Γάλλοι τότε καταλιπόντες τὴν Μιτυλίνην ἡνώθησαν τῷ Ἐνετικῷ στόλῳ καὶ κατέλαβον τὴν Λευκάδα, καθ' ὃν χρόνον οἱ Τοῦρκοι κατελάμβανον τὸ Δυρράχιον. Κατὰ τῶν ἐπελθόντων δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ Τούρκων ἀντεπεξῆλθον ἱκανοὶ τῶν εὐπατριδῶν, οἱ ὁποῖοι ἔκαυσαν τὴν Βιδήνην, Κλαδόβαν καὶ τὰ περὶ τὴν Νικόπολιν, πολλοὺς ἀποκτείναντες καὶ πλείστους αἰχμαλωτίσαντες. Ὁ Βαγιαζὴδ Β.΄ ἀπαυδήσας ἐκ τῶν ἀνεπιτυχῶν τούτων πολέμων συνῆψε συνθήκην τοῖς Ἐνετοῖς τὸ 1502, καθ' ἣν ἡ Κεφαλληνία ἀπεδόθη τοῖς Ἐνετοῖς, ἡ δὲ Λευ-

κὰς τοῖς Τούρκοις. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος συνωμολόγησε συνθήκην καὶ πρὸς τοὺς Οὔγγρους.

Τὸ 1509 ὁ ἡγεμονίδης Κερκοὺδ διοικητὴς Καραμανίας δυσαρεστηθεὶς πρὸς τὸν Μέγαν Βεζύρην Χαδὴμ Ἀλῆ πασᾶ ἀποσπάσαντα παραλίους πόλεις τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, ἐπὶ προφάσει μεταβάσεως εἰς Μέκκαν, προσῆλθε τῷ Σουλτάνῳ Αἰγύπτου πρὸς ἐξαίτησιν συνδρομῆς κατὰ τοῦ πατρός· ἀποτυχὼν ὅμως ἐπανῆλθεν εἰς Καραμανίαν, ἐνασχολούμενος εἰς την μουσικὴν καὶ ποίησιν καὶ τὴν νομομάθειαν, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπὸ τῶν πολεμοφίλων ἐθεωρεῖτο καίπερ τὰ πρωτοτόκια ἔχων ἀνάξιος τῆς βασιλείας. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Βαγιαζὴδ β΄. τὴν τάσιν ταύτην τοῦ Κερκοὺδ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὥρισεν εἰς διαδοχην τὸν δευτερότοκον Ἀχμέδ, ὁ τριτότοκος ὅμως Σελήμ, ὅστις διῴκει τὴν Τραπεζοῦντα ζητῶν νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτῷ τὴν ἀρχήν, ἀφοῦ ὁ δικαιούμενος νόμῳ καὶ θέσει ἀπεστερεῖτο ταύτης, συνέλεξε στρατὸν ἐκ Κριμαίας καὶ ἐπῆλθε τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν πατέρα. Ὁ Βαγιαζὴδ πρὸς πτόησιν τοῦ υἱοῦ ἀπέστειλε 15,000 στρατοῦ· ἀλλ' οὗτος ἰδὼν τὸν Σελὴμ κατέχοντα τὸ Τσουκοὺρ-ὀβὰ ἐγγὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀνέζευξεν. Ὁ Βαγιαζὴδ θέλων νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀπειθῆ Σελὴμ ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ διὰ στρατοῦ· ἀλλὰ τῇ μεσιτείᾳ τῶν ἀρχόντων ἡ μάχη ἐματαιώθη, διὰ συνθήκης δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἐκχώρησις τῆς διοικήσεως τῆς Βιδίνης τῷ Σελὴμ (1510). Ὁ Σελὴμ μόλις ἀπελθὼν τῆς Ἀδριανουπόλεως πληροφορηθείς, ὅτι ὁ πρεσβυγενὴς Κερκοὺδ εἰργάζετο ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς κατάληψιν τοῦ θρόνου, καταλαβὼν τὸν νομὸν Σαρουχὰν καὶ Τέκκε, ἀνέζευξεν εἰς Ἀδριανούπολιν, τὴν ὁποίαν κατέλαβεν, ἀπολύσας δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ δεσμώτας καὶ κενώσας τὰ Σουλτανικὰ αὐτῆς ταμεῖα διώρισεν ἀρχὰς ἰδίας. Ὁ Βαγιαζὴδ ἐπελθὼν κατὰ τοῦ Σελὴμ ἐν Ὀγρὰς κιόϊ τῆς Τυρολόης ἐνίκησε τὸν ἀπειθῆ, ὅστις μόλις διὰ τῆς φυγῆς ἐσώθη εἰς Ἀγχίαλον, ὅθεν ἀπῆλθεν εἰς Ταυρικήν, παρὰ τῷ Μεγλὴ Γιράη, πενθερῷ αὐτοῦ.

Τὸ 1511 τοῦ στασιαστοῦ Καρὰ βουγιοὺκ ἢ Σεϊτὰν Κουολὺ νικήσαντος καὶ ἀνασκολοπήσαντος τὸν κατ' αὐτοῦ ἐκπεμφθέντα Βεηλέρβεην Ἀνατολῆς Καραγκιὸζ πασᾶν, ὁ Μέγας Βεζύρης Χαδὴμ Ἀλῆ πασᾶς[1] ἀπῆλθεν εἰς Μ. Ἀσίαν, νικήσας δὲ τοὺς στασιαστὰς ἔπεσε καὶ οὗτος μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν στασιαστῶν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Σαριμσακλῆ ἢ Σάρμουσακλη. Ὁ θάνατος τοῦ Χαδὴμ Ἀλῆ πασᾶ φίλου τοῦ Ἀχμέδ, ἡ μὴ ἔγκαιρος συνδρομὴ τοῦ Ἀχμὲδ πρὸς τὸν Μέγαν Βεζύρην, ἐξήγειραν τοὺς Γενητσὰρ ὑπὲρ τοῦ Σελὴμ εἰς στάσιν ἐν Κων)πόλει, καθ' ἣν ἐλαφυραγωγήθησαν οἱ οἶκοι τῶν φίλων τοῦ ἡγεμονίδου Ἀχμέδ. Ὁ Βαγιαζὴδ ἀμέσως ἀνέδειξε Μέγαν Βεζύρην τὸν Χα-

1. Φίλος τῆς ποιήσεως, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλοφυὴς διηώνισε τὴν φήμην δι' ἀνεγέρσεως τεμενῶν καὶ ἀκαδημίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.

λὴλ Τσενδερλῆ υἱὸν τοῦ ἄλλοτε τοιούτου Ἰβραὴμ καὶ ἔγγονον τοῦ Χαλὴλ εἰς διαδοχὴν τοῦ Χερσὲκ Ἀχμὲδ πασᾶ.

Ὁ ἡγεμονίδης Ἀχμὲδ βλέπων τὴν ἀρχὴν ἐκφεύγουσαν τῶν χειρῶν, ἐπῆλθε κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Μεχμέδ, υἱοῦ τοῦ ἡγεμονίδου Σεχινσὰχ διοικητοῦ Καραμανίας, κατέλαβε δὲ τὸ Ἰκόνιον καὶ ἠχμαλώτισε τὸν ἀνεψιόν, φονεύσας τὸν βέην Καραμανίας Δελῆ Ἰουνούς. Ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ Ἀχμὲδ καὶ ἡ ἥττα τοῦ Βεζύρου αὐτοῦ παρὰ τοῦ στασιαστοῦ Μὶρ Ἀλῆ Χαλιφὲ ἀφῆρεσαν αὐτὸν πάσης ὑποστηρίξεως. Ὁ Κερκοὺδ θέλων νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς δυσμενείας ταύτης, προσῆλθε ὡς ξένος τοῖς Γενητσάρ, ἀλλ' οὐδὲν ὠφελήθη, ἅτε τούτων ἐκθύμως ταχθέντων ὑπὲρ τοῦ φιλοπολέμου Σελήμ. Τὴν αὐτὴν ἀποτυχίαν ἔσχε καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἀχμὲδ θελήσαντος νὰ ἑλκύσῃ ἑαυτῷ τὸν Χάνην Κριμαίας διὰ τῆς ὑποσχέσεως ἀνεξαρτησίας.

Τῇ 6ῃ Μαρτίου 1512 οἱ Γενήτσαροι διὰ στάσεως ἠξίωσαν ἀρχηγοῦ τὸν Σελήμ, ὅστις τῇ 25 Ἀπριλίου ἀνηγορεύθη Σουλτάνος ἀντὶ τοῦ πατρός, ὁ ὁποῖος ἀποτυχὼν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ νὰ ἀποθάνῃ ὡς Σουλτάνος, δὲν ἠξιώθη οὐδὲ κατὰ τὴν νεωτέραν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ νὰ ἴδῃ τὸ Διδυμότειχον τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, διότι μεταβαίνων αὐτόθι ἀπεγυμνωμένος πάσης ἐξουσίας ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς ἐν Ῥηγίῳ, ἢ κατ' ἄλλους ἐν Ἀγιάς, παρὰ τὸ Ἀφζᾷ τῇ 28 Μαΐου 1512.

Ὁ Βαγιαζὴδ Β.΄ ὡς οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ οὕτω καὶ οὗτος ἀνήγειρε τὰ φερώνυμα ἐν Κων)πόλει (1493) καὶ Ἀμασείᾳ (1507) τεμένη, ἕτερον ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ δεύτερον ἐν Κων)πόλει πρὸς τιμὴν τοῦ Σεΐχου Βεχαρῆ, τὰ ὁποῖα ἐκόσμησε διὰ ἱεροσπουδαστηρίων, πτωχοκομείων, νοσοκομείων καὶ λουτρώνων. Προνοούμενος δὲ περὶ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐπηνώρθωσε τὰς ἐν Κων)πόλει, Διδυμοτείχῳ, Τυρολόῃ, Καλλιπόλει καὶ Σηλυβρίᾳ γενομένας ζημίας ἐκ τοῦ φοβεροῦ σεισμοῦ τοῦ 1509· ἀλλὰ καὶ ἐκτισε τὴν ἐπὶ τοῦ Ἅλυος ἐν Ὀσμανδζὶκ γέφυραν μετὰ 9 ἀψίδων καὶ τὴν τοῦ Σαγγαρίου ἐν Κίβᾳ μετὰ 14 ἀψίδων καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Ἕρμου (Γκιὸζ σουγιού), ἐν Σαρουχὰν μετὰ 19 ἀψίδων, πρὸς δὲ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει λιθόκτιστον ἀγορὰν καὶ τὰς γεφύρας Ρηγίου καὶ Ἀθύρων. Φιλομαθὴς καὶ φιλόμουσος ὑπάρχων, ὑπεστήριξε τοὺς λογίους ἔν τε τῷ κράτει αὐτοῦ[1] καὶ ἐκτὸς τούτου· φύσει δὲ ἀποκλίνων πρὸς τὸν θεωρητικὸν βίον, ἐτίμα μεγάλως τοὺς Σεΐχας, φιλοστοργότατος πρὸς τὰ τέκνα δειχθεὶς καὶ τῶν ἐνδεῶν προστάτης γενόμενος.

Ὁ Βαγιαζὴδ β΄. ἐγένετο ὁ πρῶτος Σουλτάνος ὁ εἰσαγαγὼν τὴν ἐπιβολὴν ἢ ἀγγαρίαν ἐν τῷ κράτει, ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῶν μέσων πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς πολέμου, ὁ πρῶτος εἰσαγα-

1. Ἐπ' αὐτοῦ ἤκμασε ἡ Σαπφὼ τῶν Ὀθωμανῶν Μιρὴ χατούν.

γὼν τὸ κυλινδροειδὲς ὑψηλὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς περιειλημμένον βύσσῳ, ὁ πρῶτος ἐλθὼν εἰς σχέσεις πρὸς τὸν Ἰβὰν τρομερὸν τῆς Ρωσίας, ὁ πρῶτος ἀπαγορεύσας τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν οἰνοποσίαν τὸ 1507 καὶ 1509 καὶ ὁ πρῶτος Σουλτάνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῇ βασιλικῇ διαταγῇ ἐξεώσθη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Διονύσιος ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως (1496) τῇ διαβολῇ καὶ συκοφαντίᾳ τοῦ ἄρχοντος Ἀμηρούτζη.

Ἡ βασιλεία αὐτοῦ παραταθεῖσα 30 ὅλα ἔτη ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ἐκ τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει πυρκαϊᾶς τὸ 1484, τοῦ ἐν Κων)πόλει λοιμοῦ τὸ 1491, τῆς ἐν Γαλατᾷ Κων)πόλεως πυρκαϊᾶς τὸ 1500, ὅτε καείσης τῆς πυριτιδαποθήκης ἐφονεύθη ὁ Μέγας Βεζύρης καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ 45 ἡμέρας διαρκέσαντος σεισμοῦ τὸ 1509, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπεσαν τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τείχη τῆς Κων)πόλεως, οἱ 7 πύργοι τῆς Χρυσῆς πύλης, ὁ τοῦ Λεάνδρου καὶ ἄλλοι τοῦ Γαλατᾶ, 109 δὲ τεμένη, τὰ ἀνάκτορα Τὸπ καποῦ καὶ ὑπερχίλιαι οἰκίαι κατέρρευσαν, πολλῶν χιλιάδων κατοίκων ὑπὸ τὰ ἐρείπια καλυφθέντων· ἐκ τοῦ σεισμοῦ τούτου τὸ Διδυμότειχον μετεβλήθη εἰς σωρὸν ἐρειπίων, αἱ γέφυραι Ἀθύρα καὶ Ῥηγίου, ὡς καὶ τὰ τείχη τῆς Καλλιπόλεως καὶ Σηλυβρίας ἔπεσαν, δύο δὲ συνοικίαι ἐν Τυρολόῃ κατεπόθησαν ὑπὸ τῆς γῆς. Ἧττον θλιβερὸν γεγονὸς τῆς βασιλείας τοῦ Βαγιαζὴδ εἶναι ἡ ἐμφάνισις τοῦ πειρατοῦ Καρὰ-Τουρμοὺς καὶ ἡ τῶν στασιαστῶν Καραβουγιοὺκ (ἢ Σεϊτὰν

κουλοὺ) ἐν Τέκκε καὶ Χαμὴδ καὶ ἡ τοῦ Μὶρ Ἀλῆ Χαλιφὲ τοῦ δηοῦντος μετὰ 20,000 Τουρκομάνων τὰ ἀπὸ Νικοπόλεως μέχρι Νεοκαισαρείας, πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ὁποίων καὶ στρατὸς καὶ στόλος ἀπεστάλη ὡς τὰ πολλὰ ἄνευ ἐπιτυχίας οὐσιώδους.

SISMANOGLIO

Ι.΄

Σελὴμ α΄. ὁ κατ᾽ εὐφημισμὸν **Γιαοὺζ** *ἤτοι* **Ἀγαθὸς** *καὶ* **Κεσκὶν** *ἤτοι* **Ὀξὺς** *1512—1520*

Ὁ Σελὴμ ἀνελθὼν τὸν θρόνον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὸ δῶρον τῶν Γενητσάρ, τὸ ὁποῖον καθιερώθη ἤδη ὡς ὀφειλὴ τῶν νέων Σουλτάνων. Ἐπιδιώκων τὴν ἐξόντωσιν τῶν συγγενῶν ἐπῆλθε κατὰ τοῦ υἱοῦ του Ἀχμὲδ Ἀλαεδδὶν καταλαβόντος τὴν Προύσαν μετὰ 70,000 στρατοῦ, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ συλλάβῃ αὐτὸν φυγόντα, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν Ἀχμέδ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ Κουμὰχ διὰ Νεοκαισαρείας ἐλθὼν κατέλαβε τὴν Ἀμάσειαν. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἰ. ἔ. μεταγαγὼν ἐκ Προύσης τοὺς υἱοὺς τῶν ἀδελφῶν Μαχμούδ, Ἀλὲμ Σὰχ καὶ Σελὴμ Σάχ[1]

1. Ἀδελφοὶ τοῦ Σελὴμ ἐγένοντο ὁ Κερκούδ, ὁ Ἀχμέδ, ὁ Σεχὶν σάχ, ὁ Ἀλὲμ σὰχ καὶ ὁ Μαχμούδ· υἱοὶ δὲ αὐτῶν ἐγένοντο τοῦ μὲν Ἀχμὲδ ὁ Ἀλεδδίν, Μουράδ, Σουλεϊμὰν καὶ Ὀσμάν, τοῦ Σελὴμ σὰχ ὁ Μεχμέδ, τοῦ Ἀλεμσὰχ ὁ Ὀσμάν, τοῦ Μαχμοὺδ ὁ Μουσᾶς, Ὀρχὰν καὶ Ἐμίν. Ἐκ τῶν ἀδελφῶν δὲ τοῦ Σελὴμ ἐπέζων ὁ Κερκοὺδ ἄπαις καὶ ὁ Ἀχμὲδ μόνον, τῶν ἄλλων ἀποβιωσάντων.

διέταξε τὴν θανάτωσιν αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ οἱ ἡγεμονίδαι ἀμυνόμενοι ἐπλήγωσαν τοὺς δημίους, αὐτὸς θεατὴς τῶν τελουμένων ὑπάρχων διέταξε νὰ δέσωσι καὶ ἀπάγξωσιν αὐτούς· τοῦθ᾽ ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη αὐθωρεί. Ὁ Κερκοὺδ μεταμφιεσθεὶς ἔφυγεν εἰς Τέκκε, συλληφθεὶς ὅμως ἔν τινι σπηλαίῳ ἐφονεύθη ἔξωθι τῆς Προύσης ὑπὸ τοῦ Καπουδζὴ βασὴ Σινάν, μετ᾽ οὐ πολὺ φονευθέντων καὶ τῶν καταγγειλάντων τὸ κρησφύγετον αὐτοῦ Τουρκομάνων.

Τὸ 1513 ὁ ἡγεμονίδης Ἀχμὲδ ἄγων 25,000 ἱππέων ἐπῆλθε κατὰ τῆς Προύσης, ὁ Σελὴμ ἄγων 10,000 στρατοῦ ἀντεπεξῆλθεν· ἀλλ᾽ ἡττήθη παρὰ τὴν δίοδον τοῦ Ὀρμηνίου ἀπολέσας 7,000. Ὁ Ἀχμὲδ βραδύνας τὴν δευτέραν ἐπίθεσιν συνετέλεσεν εἰς ἀνασύνταξιν τοῦ Σελήμ, ὅστις διαβὰς τὸν Ἀσκάνιον (Ἄκ σου) ἐγγὺς τοῦ Γενὴ σεχὶρ συνῆψε μάχην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡττήθη ὁ Ἀχμέδ, ὅστις φεύγων ἔπεσεν εἰς χάνδακα, ὅπου ἐκαρατόμησεν αὐτὸν ὁ Σινὰν τῇ 2 Ἀπριλίου 1513. Ὁ Σελὴμ διὰ Καλλιπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως ἐλθὼν εἰς Κων)πολιν ἀνενέωσε τὰς συνθήκας Ἐνετῶν, Οὐγγαρίας Βλαχίας Μολδαυΐας, μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ τὴν τῆς Ρωσίας.

Οἱ υἱοὶ τοῦ ἡγεμονίδου Ἀχμὲδ φεύγοντες τὸ ξῖφος τοῦ Σελὴμ προσῆλθον ἱκέται τῷ Σάχῃ Περσίας Ἰσμαὴλ ἐξαιτούμενοι ἀντίληψιν καὶ ἄσυλον. Ὁ Σελὴμ μηδὲν δυνάμενος κατὰ τοῦ Ἰσμαὴλ Σὰχ διέταξε τὴν θανάτωσιν τῶν ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει Περσῶν,

ὡς πρεσβευόντων τὰ τοῦ Σιϊτισμοῦ, ὅστις αἵρεσις ὑπάρχει τοῦ Μωχαμεδισμοῦ, οὕτω δέ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα καὶ τὴν πρόφασιν τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ ὀρθοῦ δόγματος τοῦ Μωχαμέδ, ἐξεδικεῖτο τὸν Σὰχ Ἰσμαὴλ τοῦ ὁποίου 40,000 ὁμοφύλων καὶ ὁμοδόξων ἀπὸ τοῦ 7ου μέχρι τοῦ 70στοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας μετὰ προηγουμένην ἐπὶ τούτῳ λεπτομερῆ καταγραφὴν ἐσφάγησαν ἀνηλεῶς καὶ ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου οἴκτου.

Ὁ Σάχης Περσίας Ἰσμαὴλ καὶ πᾶσα ἡ Περσία ἐξεγερθεῖσα[1] κατὰ τῆς ἀπανθρώπου ταύτης πράξεως ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθῶσι καὶ ἐπῆλθον κατὰ τσῦ Σελὴμ, ὅστις ἐξ Ἀδριανουπόλεως διὰ Κωνσταντινουπόλεως διεξεπεραιώθη εἰς Μικρὰν Ἀσίαν διὰ Γενὴ σεχὴρ δὲ καὶ Ἰκονίου ἦλθεν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σεβάστειαν, ὅπου ἐγκατέλειπε 40,000 τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ἐκ Σεβαστείας ἄγων 120,000 στρατοῦ, 60,000 καμήλων καὶ 5,000 καπήλων, δι' Ἐρζινδζὰν ἐπορεύθη εἰς Τσουρουμέκ, ἀπὸ δὲ τοῦ Τσουρουμὲκ διηυθύνθη δι' Ἐσκὴ τεπὲ καὶ Τζερδζὰν ὁβασῆ εἰς Σόχμεν, ὅπου διὰ τοῦ θράσους μᾶλλον ἢ διὰ τῆς καρτεροψυχίας ἠνάγκασε τοὺς Γενητσὰρ ἀπαξιοῦντας νὰ χωρήσωσι περαιτέρω νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ. Ἐκ Σόχμεν κινήσας ἦλθεν εἰς Χόϊ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τσὰλ-διράν, ἔχων 80,000 ἱππεῖς καὶ 40,000 πεζούς. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ κακουχημένος οὐδὲν

1. Πρβλ. Ἱστ. Φεχμῆ σελ. 54.

παρεῖχε πρὸς νίκην, ἂν μὴ ὑπῆρχε τὸ πυροβολικόν, τοῦ ὁποίου ἐστερεῖτο ὁ Ἰσμαὴλ καὶ τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὴν νίκην. Ὁ Ἰσμαὴλ τραυματισθεὶς τὸν πόδα καὶ βραχίονα, ἀπολέσας δὲ τὸν ἵππον αὐτοῦ, πληγέντα καιρίως, μικροῦ δεῖν ᾐχμαλωτίζετο ἂν μὴ ὁ ἱπποκόμος Χὶζρ ἔδιδεν αὐτῷ τὸν ἴδιον ἵππον, ὁ δὲ Μίρζας Ἀλῆς παρεδίδοτο λέγων «εἰμὶ ὁ Σάχης» τοῦθ' ὅπερ ἐξηπάτησε τοὺς Τούρκους, ἄλλον ἀντ' ἄλλου αἰχμαλωτίσαντας. Ἡ μάχη αὕτη (23 Αὐγούστου 1514) ἀπεστέρησε τὸν Ἰσμαὴλ τοῦ γυναικωνίτου τοῦ στρατοπέδου καὶ πολλοῦ τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν οὐκ ὀλίγους τοῦ στρατοῦ. Τῇ 1 Σεπτεμβρίου ὁ Σελὴμ εἰσῆλθεν εἰς Ταυρίδα ὅπου ἠξίωσε μεγάλων τιμῶν τὸν συγγενῆ τοῦ Τιμοὺρ Σεΐχην Βεδιοὺζ Ζεμὰν παραλαβὼν τοῦτον μετὰ τοῦ καλλιφώνου Μεχμὲδ Χαφὶζ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Χασὰν σὰχ εἰς Κων)πολιν. Τὴν ἐν Ταυρίδι ὅμως διαμονὴν ἐπισφαλῆ θεωρῶν, ἐκ τοῦ μίσους τῶν Σιϊτῶν, ἐπορεύθη εἰς Καραβάγ· ἀλλ' ἡ νεωτέρα στάσις τῶν Γενητσὰρ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἀναστρέψῃ εἰς Ἐριβὰν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἐρζερούμ, ὅπου ἔλαβε τὰς κλεῖς Πάϊπουρτ, Δεστβὲρδ καὶ Κεῖφ, ἐκ δὲ Ἐρζερούμ δι' Ἐρζινδζὰν ὥδευσεν ἐπὶ τὴν Ἀμάσειαν, ὅπου ἔφθασε μόλις κατὰ Νοέμβριον. Ὁ Σὰχ Ἰσμαὴλ διὰ πρεσβείας ἠξίωσεν εἰρήνην καὶ ἀπόδοσιν τῆς συζύγου· ἀλλ' ὁ Σελὴμ τὴν μὲν γυναῖκα ἐνύμφευσε τῷ γραμματεῖ αὐτοῦ, τῶν δὲ πρέσβεων ἐφυλάκισε δύο ἐν Γκιουζελδζὲ Χησάρ καὶ δύο ἐν Διδυμοτείχῳ.

Τὸ 1515 ὁ Σελὴμ διὰ τοῦ Καραγκιὸλ καὶ Καρὰ τσαὴρ καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰνδζὲ σοῦ ὥδευσε πρὸς τὸ Κουμὰς ἐρυμνὸν φρούριον, ὅπερ ἐξεπόρθησεν, ἐλθὼν δὲ εἰς Σεβάστειαν ἐν μιᾷ μάχῃ παρὰ τὸ Γεράνιον (Τούρνα δαγῆ), νικήσας καὶ φονεύσας τὸν Ἀλάη δεβλὲτ καὶ τοὺς 4 αὐτοῦ υἱοὺς διέλυσε τὴν δυναστείαν τοῦ Ζουλκάδρ, διορίσας αὐτόθι τοπάρχην τὸν Ἀλὴ βέην Σαχσουβάρογλου, μεθ' ὃ ἐλθὼν εἰς Καισάρειαν διέλυσε τὸν στρατὸν κηρύξας περατωθέντα τὸν πόλεμον.

Τὸ 1516 ἐκινρεύθη τὸ Κουρδιστὰν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Ἐρζινδζὰν Βοϋγιουκλοῦ Μουσταφᾶ καὶ τοῦ Μουλλᾶ Ἰδρίς, διὰ τοῦ Κούρδου δὲ Ἰδρὶς ἄλλοτε γραμματέως τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μέλανος Κριοῦ ἐξήγειρε τοὺς διαφόρους ἡγεμόνας τοὺς ὑποτελεῖς τῷ Σὰχ κατὰ τοῦ κυριάρχου αὐτῶν. Οἱ κάτοικοι Ἀμίδης πρῶτοι ἐκδιώξαντες τὸν διοικητὴν αὐτῶν ὑπετάγησαν τῷ Σελὴμ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ διοικητοῦ Βιδλίδος (Βίτλις), κατέλαβε τὴν πόλιν αἰχμαλωτίσας τὸν ἀδελφὸν τὸν ὁποῖον ὁ Σελὴμ ἐφόνευσεν· ὁ Μαλὲκ Χαλὴλ ἄλλοτε διοικητὴς Χὸσν Κέϊφ (φρουρίου Λήθης) καὶ Φαὰρδ κατέλαβε τὴν θέσιν ταύτην τῇ βοηθείᾳ τοῦ Σελήμ· ὁ Μεχμὲδ βέης φρούραρχος τοῦ Σαζνοὺ κατέλαβε τὸ Ἔρσεν· τὰ φρούρια δὲ Ἀτάκ, Μαφαρακαὶν (Μαρτυρουπόλεως), Ἐγὶλ, Παλοῦ, Ἐρβὶλ Κουρκοὺλ ὡς καὶ πᾶσα ἡ ἀπὸ Οὐρμίας μέχρι Μελιτινῆς, πρὸς δὲ 25 βέηδες ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σελὴμ. Ὁ Ἰσμαὴλ ἠθέλησε νὰ ἀνακτήσηται τὴν Ἄμιδαν,

ἀλλ' οἱ τοπάρχαι Βιδλίδος, Χαϊρνιάν, Μὲκς καὶ Σαζνοὺ ἡνωμένοι τοῖς Τουρκικοῖς στρατεύμασιν, ἐπιτεθέντες ἀπέκρουσαν τοὺ Πέρσας ἐν Ἀρδίζ, καὶ ἐν Τσαβὰκ ὀζούρ· ἐπελθόντες δὲ κατὰ τῶν ἀπὸ ἔτους πολιορκούντων τὴν Ἄμιδαν Περσῶν ἠνάγκασαν τούτους νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν, ἡ δὲ Μάρδη (Μαρδὶν) παρεδόθη πλὴν τοῦ ἐν αὐτῇ φρουρίου, οἱ Πέρσαι ἐν Σινδζὰρ ὀβὰ ἀψιμαχοῦντες ἐνίκησαν ὀλιγίστους Τούρκους, καὶ ἐν Χαρποὺτ δὲ ἠδηνήθησαν νὰ φονεύσωσι χιλίους ἑτέρους· ἐν Καργὰν δεδὲ ὅμως συμπλακέντες τῷ σώματι τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ ἠττήθησαν πεσόντος τοῦ Καρὰ χὰν γαμβροῦ τοῦ Σὰχ Ἰσμαήλ. Ὁ θάνατος τοῦ γενναίου Καρὰ χὰν ἐπήγαγε τὴν πτῶσιν τῶν Ἀργάνων, Σινδζάρ, Τσερμέκ, Βιρεδζίκ (Βίρθης), Χοσνκέϊφ ἢ Ραζγοὺλ (φρούριον Λήθης), Νισύβεως, Ἀναστασιουπόλεως (Δάρα) καὶ τοῦ Δζεζιρέϊ Ὁμὰρ (Θόμανον) τοῦ περιρρεομένου ὑπὸ τοῦ Τίγρητος. Ἡ Μεσοποταμία μὲ τὰς τρεῖς μεγάλας αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ τὰς τρεῖς ἐξεχούσας πόλεις Ἀμίδης (Διαρβεκίρ), Ἐδέσσης (Οὔρφα), Μεσπίλης[1] (Μοσοὺλ) ἀλλάξασα κύριον ἐγένετο τοπαρχία Τουρκικὴ μηδὲν μεταβαλοῦσα τοῦ Τιμαριωτικοῦ αὐτῆς συστήματος, τὸ ὁποῖον διατηρεῖται μέχρι σήμερον.

Πόλεμοι πρὸς τὸν Σουλτάνον Αἰγύπτου. Ὁ

1. Ἐν Μοσούλῃ εὑρίσκεται ὁ τάφος τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ καὶ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν τῷ τεμένει Σεϊφεδδὶν Γαζῆ, κατὰ τὴν Τουρκικὴν παράδοσιν.

Σουλτάνος Αἰγύπτου εἶχεν ἀποκρούσει ὡς γνωστὸν τὴν πρότασιν τοῦ Μεχμὲδ β΄. περὶ ἐπισκευῆς τῶν ὑδραγωγείων τῶν ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Μέκκαν, εἶχε παράσχη ξενίαν τῷ Δζὲμ τὸ πρῶτον, πρὸς δὲ εἶχε βοηθήσει ἐπαλλήλως τῷ Ζουλκάδρ, οὐχὶ δὲ πρὸ πολλοῦ κατέλαβε τὰ Ἄδανα, Ταρσόν, Μοψουεστίαν καὶ Ἀγιάζ, ἐπαλλήλως δὲ ἐνίκησε τὸν Βαγιαζήδ. Ὁ Σελὶμ ποθῶν τὴν ταπείνωσιν τοῦ Σουλάνου Αἰγύπτου ἐκήρυξε κατ᾽ αὐτοῦ τὸν πόλεμον· τὸ 1516 δὲ ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἐλθὼν εἰς Χρυσούπολιν ἀπέστειλε τῷ Σουλτάνῳ Αἰγύπτου πρεσβείαν, αὐτὸς δὲ δι᾽ Ἰκονίου ἀφίκετο εἰς Μερζεβάν, ὅπου τὴν μὲν ἀκολουθίαν τοῦ πρέσβεως τοῦ Σουλτάνου Αἰγύπτου ἐκαρατόμησε, τοῦ πρεσβευτοῦ δὲ ἔκειρε τὸν πώγωνα καὶ τὴν κόμην, διὰ χωλοῦ καὶ ψωραλέου ὄνου ἀποστείλας αὐτὸν τῷ κυριάρχῃ αὐτοῦ. Ὁ Σουλτάνος Αἰγύπτου Γαζνοὺ Γαβρῆ, ὀγδοηκοντούτης, μὴ ἀνεχόμενος τὴν ὕβριν, ἀντεπεξῆλθε τῷ Σελήμ, ἐν Δαβοὺδ Ὀβασῆ[1] δὲ παρὰ τὸ Χαλέπ, συμπλοκῆς γενομένης τῇ 24 Αὐγούστου, ἐνικήθησαν οἱ Αἰγύπτιοι, διὰ τὴν ἔλλειψιν πυροβολικοῦ καὶ τὴν ἀπαθῆ στάσιν τῶν Τζιλβὰν θεωρησάντων αὐτοὺς προσβεβλημένους ὡς μὴ προταχθέντων τῶν Κορσάν.[2] Ὁ γηραιὸς Σουλτάνος φεύγων τὴν ἧτταν ἐφονεύθη πεσὼν ἔν τινι ἕλει, τὸ δὲ στρατόπεδον αὐτοῦ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Σελήμ. Τὸ Χαλέπιον

1. Οἱ Μωχαμῖται πρεσβεύουσιν ἐνταῦθα τὸν τάφον τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως Δαυίδ.

2. Περὶ τῶν τάξεων τῶν Μαμελούκων ἴδε παράρτημα.

ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΣΕΛΙΜ ὁ Γ΄.
1512—1520

ἡ Μανβὲτς (Ἱεράπολις), ἡ Μαρουτάν, ἡ Νομάν, ἡ Μελιτινή, ἡ Τεφρικὴ (Διβρίγ), ἡ Βεχέσνα, ἡ Ἀντιόχεια καὶ τὸ Ζεῦγμα (Καλὰ δὲρ ροὺμ) ὁμολογήσαντα ὑποτέλειαν ἐδέχθησαν πομπωδῶς τὸν νέον κυριάρχην αὐτῶν. Ἐν Χαλεπίῳ ὁ Σελὴμ ἐν δημοσίᾳ προσευχῇ ἀξιωθεὶς παρὰ τοῦ Μουεζὶν τοῦ τίτλου ὑπηρέτου τῶν δύο πόλεων Μέκκας καὶ Μεδίνης, ὁ ὁποῖος ἀπεδίδετο τέως τοῖς Σουλτάνοις Αἰγύπτου, τοσούτῳ ὑπερῄσθη, ὥστε τῷ ἰδίῳ ἐπενδύτῃ περιέβαλε τὸν Μουεζίν. Ἐκ Χαλεπίου[1] ὁ Σελὴμ κατηυθύνθη εἰς Ἐπιφάνειαν (Χαμά), Ἔμεσσαν (Χὲμς) καὶ Δαμασκόν.

Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σουλτάνου αὐτῶν διχογνωμοῦντες ἐξελέξαντο δύο Σουλτάνους, τὸν Σεῖδ Μεχμέδ, υἱὸν τοῦ ἐκλιπόντος καὶ τὸν Τουμὰν βέην. Ὁ Σελὴμ διὰ πρεσβείας ἀξιώσας ὑποτέλειαν τούτων, ὑβρισθεὶς δὲ διὰ τοῦ φόνου τῶν πρέσβεων αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀντιπαραταχθῇ, παρὰ τὴν Γάζαν δὲ συμπλακεὶς εἰς πόλεμον ἐνίκησεν αὖθις τοὺς Αἰγυπτίους· κατασφάξας δὲ τοὺς στασιάσαντας κατοίκους Γάζης καὶ Ράμλης (1517), μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ πατριαρχεύοντος τοῦ Δωροθέου β΄., τῷ ὁποίῳ ἐξεχώρησε χάττι σερὶφ ἐπικυροῦν τὰ προαιώνια προνόμια τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν ἁγίων Τόπων, ἐκ δὲ Ἱεροσολύμων ὧδευσεν εἰς

1. Τὸ Χαλὲπ ἐλέγετο Βέροια καὶ Χαλυβὼν φρονοῦσι δὲ οἱ Μωχαμίδαι ὅτι ἐνταῦθα ὁ Ἀβραὰμ ἐξένισε τὸν Θεόν.

Χεβρῶνα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀσκάλωνα, ὅθεν ἐπανῆλθεν εἰς Γάζαν, ὅπου ἐδέχθη τὴν ὑποτέλειαν τῆς Σαφώδ, Τιβεριάδος, Ναβλοὺς (Νεαπόλεως) Ἱερουσαλὴμ καὶ Χεβρῶν. Ἐκ Γάζης ὥδευσεν εἰς Κάϊρον παρακάμψας τὴν διὰ Ριδανίας πάροδον, τῇ εἰσηγήσει δύο ἀρχόντων Μαμελούκων, ὅπως μηδὲν πάθῃ ἐκ τοῦ αὐτόθι ἐγκεχωσμένου πυροβολικοῦ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν ὑπονόμων, ἐν Μακκατὰν δὲ ἢ Δζεπὲλ Μακτὰπ συνάψας μάχην τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου 1518 ἐνίκησε τὸ τρίτον τοὺς Αἰγυπτίους ἀπολέσαντας 25,000 στρατοῦ· πλὴν κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἔπεσεν ὁ Σινὰν πασᾶς τοῦθ' ὅπερ κατελύπησε τὸν Σελὴμ λίαν, λέγεται μάλιστα ὅτι τὴν ἅλωσιν τῆς Αἰγύπτου ἐθεώρησεν οὐχὶ ἰσοφαρίζουσαν πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοῦ Σινὰν πασᾶ. Μετὰ 8 ἡμέρας εἰσερχομένου εἰς Κάϊρον τοῦ Σελὴμ ἐπειδὴ οἱ Μαμελοῦκοι ἀνὰ πᾶν βῆμα προὔβαλλον ἀντίστασιν ἡρωϊκήν, 50,000 τούτων ἐφόνευσεν, 800 δὲ εὐπατρίδας παραδοθέντας ἐκαρατόμησεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Κοὺρτ βέην. Ὁ Τουμὰν βέης διαπεραιωθεὶς τὸν Νεῖλον ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ κατὰ τῶν Τούρκων τοὺς ὁποίους ἐνίκησεν ἐν Τζιζὲ ἀφαιρέσας τούτους 70 πλοῖα καὶ 6,000 στρατοῦ. Ὁ Σελὴμ μετὰ τὴν ἧτταν ταύτην διὰ πρεσβείας νεωτέρας ἠξίωσεν αὖθις ὑποτέλειαν τὸν Τουμὰν βέη· ἀντὶ ὅμως ὑποταγῆς τὴν ὁποίαν ἀπεξεδέχετο, ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ πρεσβευτοῦ καὶ 500 ἀκολούθων του· ὀργισθεὶς λίαν ἐκ τούτου ἐθανάτωσεν, ἀντεκδικούμενος, 64 βέηδες Μαμελούκων

καὶ 4,000 αἰχμαλώτων. Κατὰ τοῦ Τουμὰν βέη ἐξωχυρωμένου ἐν Δεσχοὺρ τῆς Ἀφτιχιγὲ ἔπεμψεν ὁ Σελὴμ τὸν προδότην Γαζελῆ, ὅστις ἠδυνήθη νὰ αἰχμαλωτίσῃ 5,000 Ἀράβων. Ὁ Σελὴμ βαρέως φέρων τὴν παράτασιν τοῦ πολέμου ἀπέστειλε τρίτην πρεσβείαν τῷ Τουμὰν βέῃ, ἀποτυχὼν δὲ καὶ διὰ ταύτης ἐκίνησε κατὰ τοῦ Τουμὰν ἀφίσας 50,000 πρὸς φρούρησιν τοῦ Καΐρου. Ὁ Τουμὰν βέης ἐξαιτησάμενος ἀντίληψιν τῶν Ἀράβων Γαζελῆ καὶ ἀποτυχών, συνῆψε νέαν μάχην ἐν Οὐκδινὰρ ἀνεπιτυχῆ, μεθ' ὃ ἔφυγεν εἰς Βερδὰν παρά τινι Ἄραβι Χασὰν Μιρί,[1] ὑπ' αὐτοῦ ἐπαλλήλως εὐεργετηθέντι, ἀλλ' ὁ Χασὰν παραβάτης τῶν τῆς ξενίας δειχθεὶς προὔδωκεν αὐτὸν τῷ Σελήμι, ὡς ἕτερος Ἄραψ προὔδωκε τὸν Σαδὴ βέην τοὺς ὁποίους ὁ Σελὴμ ἀπήγξατο ἐν τῇ πόλει Τζατβίλ, ὅπου ὁ Κανζοῦ Γαβρῆ ἀπήγξατο τὸν Σὲχ σουβὰρ ὀγλοῦ Ἀλῆ βέην. Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Τουμὰν βέη, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα ἐτάφη ἡγεμονικῶς παραστάντος ἐν τῇ κηδείᾳ καὶ τοῦ Σελήμ, θεωρηθέντος λήξαντος τοῦ πολέμου, ὁ Σελὴμ ἀπὸ Καΐρου ὅπου διέφυγε δύο κινδύνους[2] κατὰ τῆς

1. Κατὰ τὸν Ὕψ. οὗτος ἐκαλεῖτο Σεὶχ Ἀρὰπ πὶν Βεκαὰρ ἦν δὲ ἀπόγονος τοῦ Μωχαμὲδ καὶ μέλος τοῦ ἐν Μέκκᾳ μέχρι τοῦ νῦν σωζομένου οἴκου τῶν Σερίφιδων.

2. Ὁ Μαμελοῦκος Κανζοὺ Ἀαδελλὶ νυκτὸς ἐπελθὼν κατὰ τοῦ καταλύμματος τοῦ Σελὴμ ἐπειράθη νὰ φονεύσῃ αὐτὸν εἰσπηδῶν εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ διὰ τῆς στέγης, ἀλλ' ἀπέτυχεν· ἄλλοτε δὲ ἀναψυχῆς χάριν διὰ λέμβου περιπλέων τὸν Νεῖλον ὁ Σελὴμ ὀλίσθήσας κατὰ τὴν ἐκ τῆς λέμβου ἔξοδον

ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς ἦλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅθεν εἰς Δαμασκόν, ὅπου ἐδέχθη τὴν ὑποτέλειαν 5 ἀραβικῶν φυλῶν καὶ κατωχύρωσε τὰς προνομίας τῶν Σιναϊτῶν πατέρων· ἐκ Δαμασκοῦ δὲ διὰ Χαλεπίου εἰς Κων)πολιν συναποκομίζων 1000 καμήλους καταφόρτους χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰς κλεῖδας τῆς Κάαβα, τὰς ὁποίας τῷ ἀπέστειλεν ὁ Μεχμὲδ Ἐβοὺλ Βερεκὲτ 34ος σερίφης τῆς Μέκκας διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ τελευταῖον Χαλίφην Ἀλὴν Κοὺλ Ἰλλὰχ τοῦ ὁποίου ἰδιοποιήθη τὸ ἀξίωμα.

Τὸ 1519 ὁ Σελὴμ συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ πειθαναγκασμοῦ τῶν Χριστιανῶν εἰς ἀποδοχὴν τοῦ Μωχαμεδισμοῦ. Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας' α΄. ὁ ἀπὸ Σοφίας τῇ προστασίᾳ τοῦ Μουφτῆ Δζεμαλῆ παραστὰς μετὰ τῆς Συνόδου τῶν Μητροπολιτῶν πρὸ τοῦ Σελὴμ ὑπερημύνθη τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, προσεπαγαγὼν δὲ καὶ ἐμμάρτυρον κατάθεσιν τριῶν γεγηρακότων Γενητσάρ, ἐβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι ἡ τήρησις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπετέλει ὅρον συνθήκης τοῦ Μεχμὲδ β΄. πρὸς τοὺς Βυζαντίνους κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κων)πόλεως πεισθέντος τοῦ Σελὴμ περὶ τοῦ ἐννόμου καὶ ἐλλόγου τῶν τοῦ Πατριάρχου ἀξιώσεων, ἐπετράπη ἡ ἀκώλυτος ἐξάσκησις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ἀφείλετο ὅμως ὁ Σελὴμ τοὺς χριστιανοὺς πάντας τοὺς θολωτοὺς ναούς, πλὴν τῶν τῆς Παμμακαρίστου καὶ Παναγίας Μογγολίων (Μουχλίου).

μικροῦ δεῖν ἐπνίγετο ἂν μὴ ὁ πλοίαρχος Ἀβδοὺλ καδὲρ διέσωζεν αὐτόν. Ὁ Σελὴμ ἀμείβων τὸν σωτῆρα ἐξέδοτο αὐτῷ πλουσιώτατον ἐν Αἰγύπτῳ τιμάριον.

1. Κατὰ τὸν Ἀθ. Ὑψηλάντην τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ Πατριάρχου Θεολήπτου τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων (ἴδε σελ. 33).

Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Σελὴμ μεταβαίνων ἐκ Κων)πόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν προσεβλήθη ὑπὸ ἄνθρακος, ἀπέθανε δὲ ἐν Ὀγρὰς-κιοϊ ἐγγὺς τῆς Τυρολόης, ἐκεῖ δηλ. ὅπου συνῆψε τὴν πρὸς τὸν πατέρα μάχην περὶ καταλήψεως τῆς ἐξουσίας.

Καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Σελὴμ ἠσχολημένου εἰς τὰ τῆς Ἀσίας οὐδεὶς πόλεμος ἐπισήμως ἐκηρύχθη ἐν Δύσει· ἀλλ' αἱ Τουρκικαὶ στρατιαὶ ἐθισμέναι εἰς τὴν δῄωσιν ἐπήρχοντο πρὸς ληϊσμόν. Τὸ 1513 ὁ ἐπίσκοπος Βεσπρίμου Βερίσλος ἐνίκησε ταύτας μεταξὺ Σαύου καὶ Οὔνα φονεύσας 2,000· ὁ δὲ Ζάπολυ Ἰωάννης ἐπιτρεχούσας τὴν Βλαχίαν ἐνίκησε ταύτας διαπάσας τὰ λάφυρα αὐτῶν καὶ αἰχμαλωτίσας ἱκανούς. Τὸ 1515 οἱ Οὔγγροι καὶ οἱ Κροάται ἠθέλησαν νὰ καταλάβωσι τὸ φρούριον Χαβαλᾶ, ἀλλ' ἡττήθησαν, τῶν δὲ ἀρχηγῶν αἱ κεφαλαὶ ἀποτμηθεῖσαι ἐστάλησαν τῷ Σελὴμ ἐν Ἀμασείᾳ εὑρισκομένῳ. Τὸ 1517 οἱ Οὔγγροι ἐπελθόντες ἐφόνευσαν τὸν διοικητὴν Σβόρνικ χωρὶς οὐδὲν ἐπὶ πλέον νὰ δυνηθῶσιν.

Ὁ Σελὴμ ἀποδιδοὺς μεγάλην σημασίαν ταῖς ναυτικαῖς τοῦ κράτους δυνάμεσιν, ὄχι μόνον ἀξιολογώτατον ναυτικὸν παρεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἤδη ὑφιστάμενον ναύσταθμον ἀνήγειρεν ὅστις παράκειται

τῇ συνοικίᾳ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Κασήμ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα κλείζουσι πολλὰ τῆς Κων)πόλεως ἱδρύματα. Ἐπιληφθεὶς δὲ τῆς ἑνώσεως τῆς Μεσογείου πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν ἐδείχθη μέγιστα διανοούμενος ὑπὲρ τοῦ Κράτους.

Ὁ Σελὴμ στιχῶν τῷ παραδείγματι τῶν προγενομένων Σουλτάνων ἀνήγειρεν ἐν Συρίᾳ τὸ τέμενος Μοχεδδὶν ἐλ Ἀραβῆ [1] ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ὁμωνύμου Σεΐχου· ἐν Χαλεπίῳ τὸ τοῦ Ἀβοῦ βεκίρ, ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀδριανουπόλει ἔθηκε τὰ θεμέλια τῶν φερωνύμων τεμενῶν, τὰ ὁποῖα ἀπεπεράτωσεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ.

Ὁ Σελὴμ μεταβαλὼν τὴν Σουλτανικὴν κίδαριν ἀπὸ κυλινδροειδοὺς εἰς σφαιροειδῆ (Σελημιὲ) εἰσήγαγε καὶ ἄλλην καινοτομίαν τὴν κουρὰν τοῦ πώγωνος καὶ τὰς λαμπρὰς πολυποικίλτους παρυφὰς ἐν τῷ ἐπενδύτῃ.

Ἡ τοῦ Σελὴμ αὐστηρότης καὶ αἱ προσπάθειαι πρὸς διοργάνωσιν τῶν ὁσημέραι ἀτιθάσσων ἀποβαινόντων Γενητσὰρ καὶ περιορισμὸν τῶν ἑκάστοτε ἀναφυομένων στασιαστῶν δὲν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, ὡς τοῦτο μαρτυροῦσιν αἱ ἐπ' αὐτοῦ ἐπισυμβᾶσαι διάφοροι στάσεις τῶν Γενιτσὰρ καὶ ἡ τοῦ Ἄραβος Σεΐχου Χαμοὺς ἐν Συρίᾳ καὶ τοῦ καινοτόμου Δζελαλῆ ἐν Τουρχάλ, αἱ ὁποῖαι κατεβλήθησαν διὰ

1. Οὗτος εἶναι ὁ ὑποτάξας τὴν Ἱσπανίαν Χαλίφης ἀκμάσας τὸ 718 μ. Χ.

τοῦ Ἰσκενδέρ, Κασήμ, Γαζαλῆ καὶ Φερχὰδ πασᾶ.

Ὁ Σελὴμ καίπερ αὐστηρὸς μέχρι σκληρότητος, ἔτρεφεν ὅμως μεγίστην ἀδυναμίαν καὶ λεπτότητα πρὸς τοὺς σοφούς, τῶν ὁποίων τὰ αἰτήματα μετὰ προθυμίας ἐπλήρου. Ἀνέκδοτά τινα τοῦ βίου τοῦ Σελὴμ μαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τῆς πρὸς τοὺς λογίους ἀδυναμίας ἐν οἷς ἐπειρᾶτο νὰ καταλέγηται ἀσχολούμενος περὶ τὴν ποίησιν.

Ὁ Σελὴμ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας κατέχει ἰδιάζουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν διαφόρων Σουλτάνων, οὐ μόνον διότι ὁ Σελὴμ συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἐξοντώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κατακύρωσιν τῶν προνομιῶν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων ἐπὶ Πατριάρχου Δωροθέου β΄. (1517) καὶ τὴν ἐπιβράβευσιν προνομιῶν ταῖς Βασιλικαῖς Μοναῖς τοῦ Σινᾶ (1517) καὶ Τραπεζοῦντος 1519.

ΙΑ.

Σουλεϊμὰν ὁ Κανουνῆ ἤτοι Νομοθετης
1520—1566

Ὁ Σουλεϊμὰν μόλις ἀνελθὼν τὸν θρόνον κατέβαλε τὴν στάσιν Γαζελῆ διοικητοῦ Συρίας, ὅστις ἄγων 15,000 ἱππέων καὶ 8,000 πεζῶν κατελαβε τὴν Βηρυττὸν καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν τῆς Συρίας, καθὼς καὶ τὴν Δαμασκόν, τῆς ὁποίας τὴν φρουρὰν ἐκ 5,000 ἀποτελουμένην ἐφόνευσεν· ἐν Χαλεπίῳ ὅμως γενόμενος οὐ μόνον ἡττήθη, ἀλλὰ καὶ πεσὼν ἐν τῇ μάχῃ ἐφονεύθη ἐν Μασταβὲ ὀβασῆ.

Πόλεμος πρὸς Οὔγγρους. Τὸ 1520 οἱ διοικηταὶ τῶν παρὰ τὴν Οὐγγαρίαν φρουρίων ἐπωφελούμενοι, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοῖς, τὴν μὴ παρὰ τοῦ νέου Σουλτάνου ἀνανέωσιν τῆς συνθήκης πρὸς τοὺς Οὔγγρους, κατέλαβον τὸ Σρέβενικ, Τέσναν καὶ Σοκὸλ κατασφάξαντες τὰς φρουράς, παρὰ τὴν ἔνορκον διαβεβαίωσιν, ἐμπρήσαντες δὲ τὸ Κνὶν ἔσφαξαν τὸν Ἐπίσκοπον Βερίσλον. Ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας βαρέως φέρων τὰ τολμώμενα ἀφοῦ ἐξύβρισεν, ἐθανάτωσετὸν παρὰ τοῦ Σουλεϊμὰν σταλέντα πρὸς ἀνανέωσιν τῆς συνθήκης Τσαούσην Βεχράμ. Ὁ Σουλεϊμὰν

ὅστις ἐφρόνει, ὅτι ὡς ὁ Θεὸς ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὕτω καὶ ἐπὶ γῆς πρέπει νὰ βασιλεύῃ εἷς μόνον, ἀφορμῆς δραξάμενος ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Οὔγγρων (1521),[1] αὐτὸς ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πολέμου καὶ ἔχων ὑπ' αὐτὸν τὸν Μεγ. Βεζύρην Πιρὶ πασᾶν, τὸν Βεηλέρβεην Ῥούμελης Ἀχμὲδ καὶ ἄλλους. Εἰσελάσας εἰς Οὐγγαρίαν κατέλαβε τὸ φρούριον Σαβάκ, τὸ ὁποῖον ὑπερήσπιζον μόνον 100, διατάξας τὴν ὀχύρωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν γεφύρωσιν τοῦ Σαύου. Ἐκ Σαβὰκ προέβη κατὰ τοῦ Βέλγραδ τὸ ὁποῖον μετὰ 20 ἐφόδους κατέλαβε, καίπερ ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τῶν πολιορκουμένων ἀντιταττόντων. Ὁ Σουλεϊμὰν καταλαβὼν τὸ Βέλγραδ τὰ μὲν λείψανα τῆς ἀποδεκατισθείσης φρουρᾶς εἰς 400 πρόσωπα ἀνερχόμενα, παρὰ τὰ συντεθειμένα ἐφόνευσε, τοὺς δὲ Βουλγάρους κατοίκους, τοὺς συντελέσαντας προδοτικῶς εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ ὀχυρωτάτου τούτου φρουρίου, ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν[2] καὶ τὸ παρὰ τὸν Βόσπορον φερώνυμον χωρίον. Τῇ πτώσει τοῦ Βέλγραδ ἠκολούθησεν ἡ τοῦ Κουπέλνικ, Βαρίτς, Περκάς, Σλακαμέντ,

1. Πόσον στρατὸν ἦγεν ὁ Σουλεϊμὰν εἶναι ἄγνωστον βέβαιον ὅμως ὑπάρχει ὅτι 3,000 κάμηλοι ἐκόμισαν πυρίτιδα καὶ μόλυβδον 10 δὲ χιλ. ἅμαξαι ἄλευρον καὶ ὄρυζαν.

2. Οἱ κάτοικοι συμπαρέλαβον ἐν Κων)πόλει τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τὸ ὁποῖον ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως ἠγόρασε μετὰ τοῦ βραχίονος τῆς ἁγίας Βαρβάρας ἀντὶ 12.000 δουκάτων.

Μίτροβιτς, Κάρλοβιτς, Χαβαλὰ καὶ Οὐϊζόκ· ὀχυρωθέντος δὲ τοῦ Βέλγραδ διὰ 200 τηλεβόλων καὶ φρουρὰς ἐκ τρισχιλίων Γενητσάρων, ὁ Σουλεϊμὰν ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἀνανέωσε τὰς συνθήκας τῶν Ἐνετῶν, Ραγουσαίων καὶ Ρώσων.

Ὁ Σουλεϊμὰν θέλων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ Αἰγαῖον ἀπὸ τῶν λυμαινομένων αὐτὸ πειρατῶν καὶ καταστήσῃ ἀκίνδυνον τὴν συγκοινωνίαν τῆς πρωτευούσης πρὸς τὴν Αἴγυπτον, νὰ ὑπερακοντίσῃ δὲ ἐν ταῖς νίκαις τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ἐπῆλθε κατὰ τῶν κατεχόντων τὴν Ρόδον Ἰωαννιτῶν ἱπποτῶν τὸ 1522, ἄγων 12,000 σκαπανέων καὶ 100,000 στρατοῦ. Ὁ Σουλεϊμὰν ἐκ Κων)πόλεως ἐκκινήσας διὰ Μαρμαρίδος,[1] μόλις τῇ 25 Ἰουλίου ἀφίκετο εἰς Ρόδον, ὅπου στόλος ἐκ 300 πλοίων ἀνέμενε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς 1ης Αὐγούστου ἤρξαντο αἱ ἔφοδοι τῇ 23 Σεπτεμβρίου δὲ ἐν γενικῇ ἐφόδῳ ἔπεσαν 15,000 Τούρκων, ἡ τῆς 30 Νοεμβρίου ὅμως ἀπήλπισε τοὺς Τούρκους περιορισθέντας ἔκτοτε εἰς στενὸν ἀποκλεισμόν. Οἱ Ρόδιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἠγωνίζοντο ἡρωϊκώτατα, Ἑλληνὶς δέ τις φονεύσασα τὰ δύο τέκνα αὐτῆς, ἵνα μὴ περιέλθωσιν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, ὥρμησε ξιφήρης κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐντι-

2. Οἱ κάτοικοι Μαρμαρίδος ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου θελήσαντες νὰ κωλύσωσι τὴν διάβασιν αὐτοῦ καὶ κυκλωθέντες ἀντὶ νὰ παραδοθῶσιν, ἔπνιξαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, διελάσαντες δὲ διὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατέφυγον εἰς ἀπρόσιτον ὄρος ἐγγὺς τῆς πατρίδος αὐτῶν.

μωτάτου καὶ ἡρωϊκωτάτου ἀξιωθεῖσα τέλους τῆς ζωῆς. Τῇ 18 καὶ 19 Δεκεμβρίου ἐπανελήφθησαν δύο ἔφοδοι, καίτοι δὲ ἀμφότεραι ἀπεκρούσθησαν, ἠνάγκασαν ὅμως τοὺς ἱππότας εἰς συνθηκολόγησιν διὰ τὴν ἔλλειψιν πυρίτιδος. Τῇ 25 Δεκεμβρίου 1522 ἡ Ρόδος καταληφθεῖσα, παρὰ τὰ συντεθειμένα, ἐδηώθη καὶ ἐλεηλατήθη, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἡγεμονίδου Δζὲμ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐθανατώθησαν. Τῇ πτώσει τῆς Ρόδου ἐπηκολούθησεν ἡ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ (Βουδρουὶμ) Λέρου, Κῶ, Καλύμνης, Νισύρου, Τήλου ἢ Ἐπισκοπῆς, Χάλκης, Λειμονίας καὶ Σύμης τῆς ὁποίας ταῖς γυναιξὶν ἐπετράπη νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς λευκὸν κάλυμμα, διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις τὰς ὁποίας παρέσχυν τῷ Σουλεϊμὰν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ρόδου κολυμβῶσαι.

Ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Ρόδου 1522 διέρρευσαν 3 ἔτη ἀπραξίας, ταύτην μὴ ἀνεχόμενοι οἱ Γενήτσαροι ἐκήρυξαν στάσιν (1525) τῆς ὁποίας θῦμα μικροῦ δεῖν ἔπιπτεν ὁ Σουλεϊμάν. Πρὸς πρόληψιν μειζόνων ἐν τῷ κράτει ταραχῶν ἐκηρύχθη ὁ κατὰ τῆς Οὐγγαρίας πόλεμος εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν ἀφορμὴν ἔνθεν μὲν αἱ ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βελιγραδίου ἐπιδρομαὶ τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Οὐγγαρίας Κροατίας καὶ Δαλματίας· ἔνθεν δὲ ἡ τῶν πασχόντων κατὰ τῶν Τούρκων ἄμυνα, τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ ἀπόκρουσις τῶν Τούρκων παρὰ τὸ Κνὶν καὶ Κρούπαν παρὰ τῶν Αὐστριακῶν, ἡ ἐν Σιρμίῳ κατατρόπωσις 15,000 ἱππέων Τούρκων ὑπὸ τοῦ Παύλου

Τομόρη, καὶ ἡ παρὰ τὸ Ἰακτζὲ ἤττα 20,000 Τούρκων παρὰ τοῦ Φραγκιπὰν Χριστοφόρου.

Ὁ Σουλεϊμὰν ἄγων 200,000 στρατοῦ καὶ 300 τηλεβόλα τῇ 23 Ἀπριλίου 1526 ἐξῆλθε τῆς Κων)πόλεως, διὰ Φιλιππουπόλεως δὲ καὶ Σοφίας ἦλθεν εἰς Βέλγραδ, ὅπου 800 πλοιάρια ἀνέμενον τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ. Διατρίψας ἐνταῦθα μικρὸν εἰσήλασεν εἰς Οὐγγαρίαν, καταλαβὼν δὲ τὸ Πετερβαρδεῖν μετὰ δωδεκαήμερον πολιορκίαν, ᾐχμαλώτισεν ἐνταῦθα τρισχιλίους. Μετ' οὐ πολὺ ἐκυρίευσε τὸ Ἰλλὸκ μετὰ ἐφθήμερον πολιορκίαν καὶ τέλος τὴν πόλιν Ἔσσεκ τὴν ὁποίαν ἐνέπρησε. Τῇ 28 Αὐγούστου ὁ Σουλεϊμὰν εὑρίσκετο ἐν Μοχάτς, ἐνταῦθα συμπλακεὶς τοῖς Οὔγγροις (10 7)βρίου 1526) ἐν μιᾷ καὶ ἡμισείᾳ ὥρᾳ ἐκέρδισε τὴν νίκην πεσόντος τοῦ Ρηγὸς Οὐγγαρίας Βλαδισλαύου, 25,000 στρατοῦ, πολλῶν Οὔγγρων εὐπατριδῶν καὶ 7 Ἐπισκόπων, αἰχμαλωτισθέντων δὲ τετρακισχιλίων. Τὸ Μοχὰτς δηωθὲν ἐνεπρήσθη, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας περιῆλθεν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Σουλειμὰν καὶ ἡ Βούδα, τῆς ὁποίας τοὺς μὲν θησαυροὺς διήρπασαν τὰς δὲ βιβλιοθήκας κατέστρεψαν οἱ Τοῦρκοι. Ἡ Οὐγγαρία ἅπασα σχεδὸν ἐδηώθη, οἱ κάτοικοι τοῦ Σιγὲθ καὶ τῆς Ὀβεκτζὲ ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα, ἐν μόνῃ δὲ τῇ Μιρὸθ οἱ Τοῦρκοι ἐφόνευσαν 25,000 Οὔγγρων· ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ Ὀβεκτζὲ καὶ τοῦ Πέτερβερδεῖν οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν πλείονας ἀξιωματικοὺς τῶν πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ Μοχὰτς καὶ περισσότερον στρατὸν τοῦ πε-

σόντος πρὸς κατάληψιν τῶν φρουρίων τῆς Οὐγγαρίας. Ὁ Σουλειμὰν κηρύξας τὸν πόλεμον λαβόντα πέρας, χαίρων ἐπανῆλθεν εἰς Κων)πολιν, οἱ δὲ Οὔγγροι ἔκλαιον τὴν ἀπώλειαν 200,000 ὁμαιμόνων αὐτοῖς καὶ Λουδοβῖκον τὸν βασιλέα αὐτῶν.

Καίτοι δὲ ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη λαβὼν πέρας, οὐχ ἧττον τῶν παραμεθορίων φρουρίων οἱ διοικηταὶ δὲν ἔπαυον ἐπερχόμενοι τῇ ὁμόρῳ. Τὰ φρούρια Ἰακτσέ, ἡ Βανιαλούκα, Βελοζέσερο, Ὄρβοβατς, Σοκόλ, Λεβάτς, Σερέσβορ, Ἀπάργκ, Πέργα, Βοσάτς, Γρέβεν ἐν Βοσνίᾳ, Γέρβαβα, Λίκα, Οὐδβίνα ἐν Κροατίᾳ, Μοδρούς, Ποσέγα ἐν Σκλαβωνίᾳ καὶ ἡ Οὐράνα ἐν Δαλματίᾳ ἔπεσαν τὸ μὲν μετὰ τὸ δὲ εἰς χεῖρας τῶν πορθούντων αὐτὰ Τούρκων. Τὸ 1528 ὁ Ζάπολυ Ἰωάννης ἀναγορευθεὶς ὑπό τινος μερίδος βασιλεὺς τῆς Αὐστρίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λουδοβίκου β΄., ἔχων δὲ ἀντίπαλον τὸν Φερδινάνδον ἀδελφὸν Καρόλου ε΄., ἐπίσης ἀνακηρυχθέντα βασιλέα Αὐστρίας, προσέφυγε τῷ Σουλειμὰν τῷ ὁποίῳ ὁμολογήσας ὑποτέλειαν ἀνεγνωρίσθη βασιλεὺς Οὐγγαρίας. Ὁ Φερδινάνδος θέλων νὰ προλάβῃ ἐπικείμενον πόλεμον ἀπέστειλε καὶ οὗτος πρέσβεις· ἀλλ' οὗτοι ἐφυλακίσθησαν, ὅτε δὲ τοῖς ἐδόθη ἐλευθερία ἐκηρύχθη καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Αὐστρίας.

Τῇ 10 Μαΐου 1528 ὁ Σουλειμὰν ἐκ Κων)πόλεως κινήσας ἦλθεν εἰς Μοχάτς, ἕνεκα ὅμως τῶν πλημμυρῶν τοῦ Ἔβρου ἐν τῇ πεδιάδι Φιλιππουπόλεως ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ὑπέστη πλεῖστα, πολλῶν τοῦ

στρατοῦ πνιγέντων, οὐχὶ δὲ ὀλίγων ἐκ τῶν καμάτων καὶ τῆς πείνης θανόντων, Ἐν Μοχὰτς δὲ εὑρισκομένου τοῦ Σουλειμὰν, ὁ Ζάπολυ ὡμολόγησεν ὑποτέλειαν αὐτοπροσώπως, προσκομίσας καὶ 6,000 ἱππέων ἀρωγῶν. Ὁ Σουλειμὰν ἐκ Μοχὰτς ἐλθὼν εἰς Βούδαν, κατέλαβε ταύτην παραδοθεῖσαν μετὰ ἑξαήμερον πολιορκίαν. Καίτοι δὲ συνέθετο τοῖς παραδοθεῖσιν ἐλευθερίαν ζωῆς· οὐχ ἧττον ἕνεκα στάσεως τῶν Γενητσάρ, τήν τε φρουρὰν κατέσφαξε καὶ τοὺς κατοίκους παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν· ἐγκαθιδρύσας δὲ τὸν Ζάπολυν, ἀφῆκεν αὐτόθι φρούραρχον Τοῦρκον. Ὁ Σουλειμὰν διευθετήσας τὰ ἐν Βούδῃ ἐπορεύθη κατὰ τῆς Βιέννης, ὅπου ἔφθασε μόλις τῇ 27 7)βριου 1528, ἄγων 120,000 στρατοῦ, 800 πλοῖα καὶ 20,000 καμήλων. Ἀπὸ τῆς 27 7)βρίου — 13 8)βρίου ἐγένοντο διάφοροι ἔξοδοι τῶν πολιορκουμένων, ἀνερχομένων εἰς 16,000 στρατοῦ καὶ ἐπιθέσεις τῶν πολιορκητῶν οὐχὶ εὐάριθμοι. Τῇ 4 ὅμως 8)βρίου 1528 ἐγένετο ἡ γενικὴ ἔφοδος διπλῆ παρὰ τὴν πόλιν Κέρνδνερ, ἀλλ' οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ δευτέρα ἐπέφερέ τι ἀγαθόν, διὰ τοῦτο τῇ 14 8)βρίου ἐλύθη ἡ πολιορκία διά τε τὴν ἔλλειψιν ἐπιτηδείων καὶ τὸν χειμῶνα. Τοῦ Σουλεϊμὰν λύσαντος τὴν πολιορκίαν τῆς Βιέννης καὶ ἐρχομένου εἰς Κων)πολιν ἐν Σοφίᾳ δὲ διατρίβοντος ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαυΐας Βογδάνος προσελθὼν τῷ Σουλεϊμὰν ὡμολόγησεν ὑποτελειαν (1529) ἐπὶ ἐτησίῳ φόρῳ 400 φλωρίων, 40 ἵππων καὶ 80 Ἱεράκων, ἀξιωθεὶς

διὰ τοῦτο λιθοκολλήτου κούκας παρὰ τοῦ Σουλεϊμὰν ἵππου χρυσοφαλλάρου καὶ ἄλλων τιμῶν. Καθ' ὃν ὅμως χρόνον ἐγένετο ἡ πολιορκία τῆς Βιέννης αἱ ὀρδαὶ τῶν Ἀκηνδζῆ ἐδῄωσαν τὴν ὕπαιθρον, αἰχμαλωτίσαντες 10,000 Αὐστριακῶν καὶ πυρπολήσαντες χωρία πόλεις καὶ Ναούς. Οἱ κάτοικοι τοῦ Χειλιγενστὰδ ἐσφάγησαν, τὸ Χύττενδορφ, Μέρλιγγ, Βρούν, Ἐρδζελοδόφ, τὸ Κλεστερνεσβοὺργ καὶ Ἔνς διηρπάγησαν καὶ ἐνεπρήσθησαν· ἡ Αὐστρία ἔπαθε δεινῶς, ἀλλὰ καὶ ὁ Σουλεϊμὰν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἔτι πλείω, διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ὁδῶν καὶ τὸν χειμῶνα.

Τὸ 1529 ὁ στρατηγὸς τοῦ Φερδινάνδου Ζουρισχὶτς—ὁ πρὸ τοῦ β'. κατὰ τῆς Οὐγγαρίας πολέμου σταλεὶς πρεσβευτὴς ἐν Κων)πόλει—πολιορκήσας τὴν Βούδαν εἰσέδυσεν ἐν αὐτῇ, ὅπως φονεύσῃ τὸν Ζάπολιν· ἀλλὰ φωραθεὶς ἐτέθη ἐν σάκκῳ καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν Δούναβιν. Ὁ ὑπὸ τὸν Ζουριχὶτς Ρογενδὸρφ ἐπὶ 6 ἑβδομάδας ἐπολιόρκησε τὴν Βούδαν, εἶτα δὲ ἀπεσύρθη. Οἱ φρούραρχοι ὅμως Ἐρζεγοβίνης καὶ Βοσνίας ἐδῄουν ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Καρνιόλην, ὅθεν 13,000 κατοίκων ἀπήγαγον εἰς αἰχμαλωσίαν. Ὁ Σουλεϊμὰν ἀπαξιῶν πόλεμον πρὸς τὸν Φερδινάνδον τῆς Αὐστρίας, μονοκρατορίαν δὲ ἐπιδιώκων ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Αὐτοκρότορος Γ'ερμανίας Καρόλου ε'., ὅστις οὐχὶ πρὸ πολλοῦ καταλαβὼν τὴν Ρώμην τὸ 1494 ἀνηγορεύθη Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ.

Πόλεμος πρὸς Γερμανίαν. Τὸ 1532 ὁ Σουλεϊμὰν ἄγων στρατὸν[1] ἐξ 138,000 μετὰ 300 τηλεβόκων ἦλθεν εἰς Βέλγραδ, ὅπου προσετέθησαν τῷ στρατῷ αὐτοῦ 15,000 Τάταροι καὶ 1500 ἕτεροι στρατιῶται· ἐκ Βελγρὰδ δὲ εἰς Βούδαν, ὑποτάξας δὲ περὶ αὐτὴν δεκα καὶ ὀκτὼ φρούρια[2] διηυθύνθη εἰς Γούνς, ὅπερ κατέλαβε διὰ θυσιῶν καὶ ἀγώνων οὐχὶ τυχαίων, καθότι ὁ φρούραρχος Ν. Ζουρισχίτς, μετὰ 700 μόνον φρουρῶν ἀπέκρουσε δώδεκα ἐφόδους. Ἐκ Γοὺνς ὁ Σουλεϊμὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Στυρίαν, ἐνῷ οἱ Ἀκινδζῆδες εἰς 16,000 ἀνερχόμενοι ἐδῄουν τὴν Αὐστρίαν σφάζοντες παῖδας καὶ γέροντας, αἰχμαλωτίζοντες δὲ νέους καὶ νεάνιδας, πυρπολοῦντες δὲ καὶ ληΐζόμενοι τὰς πόλεις· ἐν Ποτενστεῖν ὅμως προσβληθέντες, καίτοι ἔσφαξαν 4,000 αἰχμαλώτων ἵνα σωθῶσιν, τὸ πλεῖστον αὐτῶν κατεσφάγη ἐν Πρίγγλιτς καθὼς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν Κασὴμ καὶ Ὀσμὰν. Ὁ Σουλεϊμὰν διελθὼν διὰ τῶν κοιλάδων Φριεδβὲρ Κιρχβὲρ Ἀρχτβέργ, ἦλθεν εἰς Γρεκίαν ὑποστὰς τὰ πάνδεινα. Ἑκάστη ὥρα, ἑκάστη στιγμή, ἐπέφερεν αὐτῷ ἀγωνίαν τοιαύτην, οἵαν οὐδὲ ἐφαντάζετο· διὰ τοῦτο αὐτὸς οὗτος ὁ Σουλεϊμὰν ἀπεκάλει τὰς ἡμέρας ταύ-

1. Τὸν στρατὸν τοῦτον ἀπετέλουν 16,000 Ρουμηλιώτας, 30 χιλ. Ἀσιανὸς στρατός, 12,000 Γενητσάρ, 60,000 Ἀκινδζῆ καὶ 20,000 ἱππεῖς.

2. Τὰ φρούρια ταῦτα εἶναι τὸ Σικλός, Ἐγερζέγ, Βαβόσκα, Βελοβάρ, Βερζένδζε, Καπόλνα, Ζιξό, Σαβάδο, Καπορνάκ, Βουτούσχ, Πηλεσκέ, Ρούμ, Χιδβέϊ, Κερμανδζάρ, Ἰκερβάρ, Μηστερί, Ζομβατελῆ καὶ Ὀδενβούργ.

ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ Ὁ Α΄.
1520—1566

τας αὐτόχρημα ἡμέρας ἀγωνίας ὡς τὰς τῆς ἐσχάτης ἡμέρας. Ἐκ Γραικίας διαβὰς τὸν Μαῦρον κολυμβῶν ἦλθεν εἰς Σακὸν ἀποβαλὼν 8,400 τῶν περὶ αὐτόν, ἐκτὸς τῶν αἰχμαλωτισθέντων, ἐν Μαρβοὺργ δὲ ἀπώλεσεν ἑτέρας 2,000 θελήσας νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον ἐξ ἐφόδου· παρὰ τὴν Βονίκιζαν ἐν τῇ ἐξόδῳ Στυρίας, ἐπίσης ὑπέστη οὐχὶ ὀλίγα δεινὰ προσβαλλόμενος ἐν ταῖς κοιλάσι τοῦ Βεξέλ. Ἀφικόμενος ὅμως ἐν Χερβὰρτ διεῖλε τὸν στρατὸν καὶ ὁ μὲν Σουλεϊμὰν διὰ Καπρονάζας Βερβὲζ καὶ Ποσέγας ἦλθεν εἰς Βέλγραδ, καταλαβὼν τὰ φρούρια Ποδγορὰτς καὶ Νασὶτς καὶ πυρπολήσας τὴν Ποσέγαν πόλιν ἔχουσαν κατοίκους 40-50,000· ὁ δὲ Μέγας Βεζύρης Ἰβραὴμ διὰ τοῦ Κρένζ, Γουδοβὲζ Χάσμα καὶ Βελίκα ἔφθασεν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Οἱ Ἀκινδζῆ ὅμως ἐξηκολούθουν τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον δηοῦντες τὸ περὶ τὴν Κελλίαν καὶ Καρινθίαν πυρπολοῦντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες. Εἰς Φιλιππούπολιν ὁ Σουλεϊμὰν ἀφικόμενος ἀνέδειξε Χὰν Κριμαίας τὸν Σαχὶπ Γιράη ἀμείβων τὰς δηώσεις τὰς ὁποίας ἐπήνεγκεν ἐν Μούρᾳ· τῷ δὲ ἀδελφῷ αὐτοῦ Σααδὲτ Γιράη ἀντιποιουμένῳ τὴν ἀρχὴν ἐξεχώρησε πρόσοδον ἐτησίαν 800,000 ἄσπρων, κηρύξας δὲ τὸ πέρας τοῦ ποέμου ἐπανῆλθεν εἰς Κών)πολιν, ὅπου μόλις μετὰ ἔτος συνῆψε τὴν πρὸς τὸν Φερδινάνδον συνθήκην, δι' ἧς ἡ Οὐγγαρία[1] ἀνεγνωρίζετο ὑποτελὴς τῇ Τουρκίᾳ.

1. Ἡ Οὐγγαρία περιελόμβανε τότε τὴν Ν. Πολωνίαν, Βοημίαν, Τρανσυλβανίαν καὶ Σερβίαν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος τοῦ πολέμου πρὸς τὴν Γερμανίαν (1532) καθ' ὃ ὁ Σουλεϊμὰν περιωρίζετο εἰς ἐκπορθήσεις καὶ δηώσεις τῶν ὁμόρων τῇ πολεμίᾳ χώρᾳ, ὁ Κάρολος Ε'. τῆς Γερμανίας διὰ τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέου Δόρια κατελάμβανε τὴν Κορώνην, Πάτρας καὶ τὰ περὶ τὴν Ναύπακτον δύο φρούρια, τὰ ὁποῖα ἀνήγειρεν Βαγιαζὴδ Β'., ἐπυρπόλει δὲ τὰ περὶ τὴν Κόρινθον καὶ Σικυῶνα.

Πόλεμοι πρὸς τὴν Περσίαν. Ἡ ἦττα τοῦ Σάχου Ἰσμαὴλ ὑπὸ Σελήμ, αἱ θρησκευτικαὶ διαφωνίαι τῶν Τούρκων καὶ Περσῶν, ὑπῆρχον αἴτια κυριώτατα τοῦ πολέμου τούτου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ ἀποστασία τοῦ Βεηλέρβεη Βιδλίδος Σερὶφ βέη ἀπὸ τοῦ Σουλεϊμὰν καὶ προσφυγὴ αὐτοῦ τῷ Σάχῃ Περσίας, ὡς καὶ ἡ ἀποστασία τῶν διοικητῶν Ἀζερβεϊζὰν (Μηδίας μικρᾶς) Οὐλαμᾶ καὶ Βαγδάτης Ζουλφικὰρ ἀπὸ τοῦ Σάχου, προσφυγὴ δὲ τῷ Σουλεϊμάν. Κατὰ τοῦ Σερὶφ ἐπῆλθον οἱ Βεηλέρβεη τοῦ Ρούμ, ἤτοι Ἀμασείας, Καραμάν, Ζουλκάδρ, Δαμασκοῦ καὶ Μηδίας, ἀλλ' ὁ Σερὶφ ἀπέκρουσε τούτους πέραν τῆς Βιδλίδος· ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν διοικητὴν Βαγδάτης Ζουλκὰδρ ἐφόνευσαν αὐτόν, ἡ ἐξουσία τοῦ Σάχου ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἐπαγιοῦτο, ἡ δὲ τοῦ Σουλεϊμὰν ἐξησθένιζεν. Πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν γενομένων ἐστάλη μετὰ στρατοῦ ὁ Μέγας Βεζύρης, πρὶν ἢ ὅμως οὗτος ἐκκινήσῃ ἐξ Ἰκονίου, οἱ διάφοροι Βεηλέρβεη τῆς Ἀνατολῆς ἐπελθόντες ἐνίκησαν τὸν Σερὶφ καὶ ἐφόνευσαν αὐτὸν τὸ 1533.

Ἐκλιπόντος τοῦ δεινοτέρου πολεμίου ὁ Μέγας Βεζύρης ἐθεώρησεν ὅτι ἡ φρόνησις ἐπέβαλλεν αὐτῷ τὴν διαχείμασιν εἰς Βέρροιαν (Χαλέπ)· διατρίβων ὅμως ἐνταῦθα κατώρθωσε τὴν ἄνευ πολέμου ὑποταγὴν τοῦ Ἀδιλτζουβάζ, Ἀρδζὶς καὶ τοῦ Ἀχλάτ· ἐλθὼν δὲ εἰς Ἄμιδον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σουβαρέκ, ἀμαχητεὶ ἔλαβε τὰς κλεῖς δώδεκα φρουρίων[1] καὶ τῆς Ταυρίδος ἢ Περσεπόλεως 13 Ἰουλίου 1534, ὅπου εἰσελθὼν ἐδέχθη τὴν ὑποταγὴν τοῦ Σάχου Σιρβὰν (μεγάλης Μηδίας) Μεχμὲδ Χὰν καὶ τοῦ ἡγεμόνος Ὑρκανίας (Γιλὰν) Σουλτὰν Μουζαφέρ.

Ὁ Σουλεϊμὰν μὴ θέλων νὰ ἀπρακτῇ, μηδὲ ἀποστερήσῃ ἑαυτὸν τῆς δόξης τοῦ νικητοῦ, διὰ Νικαίας καὶ Κοτυαίου ἦλθεν εἰς Ἰκόνιον, ἐκεῖθεν εἰς Σεῒδ σεχὴρ καὶ Ἐρζερούμ ἐπισκεπτόμενος ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις τοὺς τάφους τῶν σεϊχῶν· ἐξ Ἐρζερούμ εἰσῆλθεν εἰς Ταυρίδα τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1554 καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σουλτανιγέ, ὅπου ἐδέχθη τὴν ὑποτέλειαν ἓξ Περσῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ζουλκὰδρ Μεχμὲδ βέη. Ἐκ Ταυρίδος τοῦ Μεγάλου Βεζύρου προπορευομένου μετὰ ἐπίμοχθον καὶ κινδυνώδη πορείαν ἐν ὥρᾳ δυσχειμερίῳ παρὰ τὸ ὄρος Ἀμαδὰν καὶ

1. Τὰ φρούρια ταῦτα εἰσὶ τὸ τοῦ Ἀσυνέκ, Βάν, Σιαβάν, Χαρέμ, Βικδάρ, Τουνσέκ, Χούλ, Τονούζ, Ἀβνίκ, Βαγιαζήδ, Βαϊτὰν καὶ Ὑχτιμάν.

τὸ στενὸν Ἐλβὲνδ ἦλθεν εἰς Βαγδάτ, τὸ ὁποῖον καὶ κατέλαβον ἀμαχητεί, παρὰ τοῦ Πέρσου διοικητοῦ Τεκελῆ Μεχμέδ. Διατρίψαττες ἐνταῦθα ὅ τε Μέγας Βεζύρης καὶ ὁ Σουλεϊμὰν 4 μῆνας ἐπανῆλθον εἰς Τυφλίδα ὅπου διέμειναν 14 ἡμέρας· ἐκκινήσας ὁ Σουλεϊμὰν ἐντεῦθεν καὶ ἐν Βιτλὶς γενόμενος ἐδέχθη τὴν ὑποταγὴν τοῦ Χὰν Βίτλις, μετὰ ἑξάμηνον δὲ πορείαν ἦλθον εἰς Κων)πολιν τῇ 8 Ἰανουαρίου 1556, ὅπου ὁ Σουλεϊμὰν συνῆψε συνθήκην τῇ Γαλλίᾳ λίαν ἐνδιαφέρουσαν.[1] Μικρὸν δὲ μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην σουλτανικῇ διαταγῇ ἀπήγχθη ὁ παντοδύναμος Μέγας Βεζύρης καὶ γαμβρὸς τοῦ Σουλεϊμὰν Ἰβραὴμ ἐν τῷ σουλτανικῷ μεγάρῳ τῇ 15 Μαρτίου 1536· διὰ τοῦ Μεχμὲδ Χὰν δὲ διοικητοῦ Ταυρίδος ὑπέταξε τὴν Ἰβηρίαν διὰ δὲ τοῦ Μουφτῆ πασᾶ τὴν Ἰλλυρίαν, ὑποχρεωθέντων τῶν Ἀλβανῶν νὰ προσφέρωσιν 8,000 ὁπλιτῶν ἐν παντὶ πολέμῳ.

Πόλεμοι πρὸς τοὺς Ἐνετούς. Τὸ 1517 ὁ Χὴζρ ἢ Χαϊρεδδὶν ἀπὸ νεανικῆς ἡλικίας τὰ τοῦ πειρατοῦ ἐ-

1. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην ἐκτὸς τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ ναυτλίᾳ καὶ ἐμπορίᾳ, οἱ Γάλλοι ὑπήκοοι θὰ ἐδικάζοντο τοὐντεῦθεν οὐχὶ ἐν τῷ Ἱεροδικείῳ, ἀλλ' ἐν τῇ Ὑψηλῇ πύλῃ παρισταμένου καὶ Γάλλου διερμηνέως ἐν τῇ διαδικασίᾳ, οἱ δὲ Γάλλοι πρόξενοι προσεκτῶντο ἐλευθερίαν δικαιοδοσίας ἐν ταῖς πολιτικαῖς ὑποθέσεσι καὶ δικαιώματα ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν θνησκόντων Γάλλων, οἵτινες ἐν Τουρκίᾳ τοὐντεῦθεν ἐδικαιοῦντο εἰς σύνταξιν διαθηκῶν· ὅπερ δὲ ἔτι σπουδαιότερον οὐδεὶς αἰχμάλωτος τοὐντεῦθεν θὰ ἐκρατεῖτο δοῦλος, οἱ δὲ τοιοῦτοι θὰ ἠλευθεροῦντο.

ξασκῶν, ἐφεξῆς δὲ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ Τύνιδος ὑπηρετῶν κατέλαβε τὰ ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ παραλίᾳ φρούρια Τζερτζὲλ Βουδζὰ Τένεσαν καὶ Τελμησὸν συνεργοὺς ἔχων τοὺς ἀδελφοὺς Οὐρούτς καὶ Ἰσᾶ· ἡττηθεὶς ὅμως ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν ἐν Καλατὸλ Κιλαᾶ καὶ Τελμησὸν ἀπώλεσε τοὺς δύο ἀδελφούς. Ὑποληφθεὶς μόνος κύριος τοῦ Ἀλγερίου ἐκήρυξεν ἑαυτὸν ὑποτελῆ τῷ Σελήμ, ἵνα ἔχῃ ἀρωγὸν ἐν κινδύνοις, ἐπιτιθέμενος δὲ κατὰ τῶν περιπλεόντων Ἱσπανῶν ἅπαξ κατέλαβε 15 πλοῖα αὐτῶν αἰχμαλωτίσας 2,500 αἰχμαλώτους, ἄλλοτε δὲ 18 τοιαῦτα· ὅτε δὲ τὸ 1532 συνέλαβε 18 πλοῖα Καρόλου Ε΄. καὶ ᾐχμαλώτισε τὸ πλήρωμα, τότε εἰς ἀμοιβὴν ἀνεκηρύχθη Βεηλέρβεης Ἀλγερίου ὑπὸ τοῦ Σουλεϊμάν. Αἱ ἐπιτυχίαι αὗται ὦθησαν τὸν Χαϊρεδδὶν νὰ ἐπέλθῃ ἀρωγὸς τῶν ἐν Ἱσπανίᾳ Μαύρων πιεζομένων ὑπὸ Καρόλου Ε΄., ἐλθὼν δὲ τὸ 1533 ἐν Ἱσπανίᾳ ἐπαλλήλως, ἠδυνήθη νὰ μεταφέρῃ 70,000 Μαύρων εἰς Βερβὲρ τοῦ Ἀλγερίου ἐν οἷς καὶ 7,000 χριστιανῶν αἰχμαλώτων. Τὸ 1534 ἄγων 84 πλοῖα κατέλαβε τὸ ἐν Ἰταλίᾳ Ρήγιον καὶ 6 αὐτόθι πλοῖα, τὴν παραλίαν Νεαπόλεως καὶ τὸ Φοῦνδον πολλὰ δεινὰ ἐπαγαγὼν τοῖς Χριστιανοῖς. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1534 κατέλαβε τὴν Τύνιδα ἐγκαθιδρύσας αὐτόθι ἡγεμόνα τὸν διαφυγόντα τὸ ξῖφος τοῦ ἀδελφοῦ Χασὰν Ρασὶδ ἐκ τοῦ οἴκου Βένη Ἄφς· ἐφεξῆς δὲ τὸ φρούριον Γαλέττα. Κάρολος Ε΄. τιμωρῶν μᾶλλον τὸν Ὑρασὺν πειρατήν, ἢ ὑποστηρίζων τὸν ἔπτωτον ἡγεμόνα Τύνιδος ἐπελ-

θὼν κατέλαβε μετὰ 500 πλοίων τὴν Γαλέτταν μετὰ πολιορκίαν μηνιαίαν, σὺν αὐτῇ δὲ 100 πλοῖα καὶ 30 τηλεβόλα. Ὁ Χαϊρεδδὶν ἐξελθὼν τῆς Τύνιδος, ἵνα συνάψῃ μάχην πρὸς τὸν Κάρολον ἀπεκλείσθη τῆς πόλεως παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ 7,000 Χριστιανῶν αἰχμαλώτων, οὕτω δὲ ὁ Κάρολος Ε΄. κατέλαβε ταύτην 14 Ἰουλίου 1535. Οἱ Ἱσπανοὶ εἰσελθόντες εἰς Τύνιδα ἐδήωσαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὴν πόλιν, κατέσφαξαν 30,000, ἠχμαλώτισαν ἑτέρας 10,000 καὶ ἠλευθέρωσαν 30,000 Χριστιανῶν αἰχμαλώτων. Ὁ νέος ἡγεμὼν Τύνιδος ἀπαλλαγεὶς τῆς δεσποτείας τοῦ Χαϊρεδδὶν συνῆψε συνθήκην τῷ Καρόλῳ, διὰ τῆς ὁποίας ὑπέσχετο τοῖς ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ χριστιανοῖς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, πρὸς δὲ ἐτήσιον φόρον ὑποτελείας τῷ Καρόλῳ 6 ἵππους καὶ 12 πώλους Μαυρουσίους.

Ὁ Χαϊρεδδὶν ἡττηθεὶς καὶ φυγάς, τρόπαια δόξης ζητῶν, δὲν ἔπαυσεν ἐν Κων)πόλει ἐλθὼν νὰ διερεθίζῃ τὸν Σουλεϊμὰν εἰς πολέμους θαλασσίους. Ἡ Βενετία ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Ἰβραὴμ ἀπώλεσε τὸν θερμουργότερον παρὰ τῷ Σουλειμὰν προασπιστήν, ὁ δὲ Σουλειμὰν φιλοπόλεμος ὑπάρχων, μετὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ Σάχου Περσίας, καὶ τὴν πρὸς τὴν Αὐστρίαν συνθήκην, ἐθεώρει προσφορώτατον τὸν κατὰ τῶν Ἐνετῶν πόλεμον· διὸ καὶ τὸν Μάϊον τοῦ 1536 ἐκίνησε κατὰ τῆς Αὐλῶνος, ἀναδείξας δὲ τὸν Χαϊρεδδὶν ἀρχιναύαρχον κατέλα-

βε δι' αὐτοῦ τὸν ὅρμον Ὑδροῦντος Κάστρον, τὸ Οὔξεντον καὶ τὰ λοιπὰ παράλια τῆς Ἀπουλίας, ὅθεν ἐν διαστήματι μηνὸς ᾐχμαλώτισε 10,000. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ναύαρχος Καρόλου Ε΄. παρὰ τὴν Κεφαλληνίαν κατέλαβε 12 πλοῖα Ἀλεξανδρινὰ μετὰ πλουσιωτάτης λείας, πρὸ τῶν Παξῶν δὲ 12 Τουρκικὰς γαλέρας ἐν μιᾷ καὶ ἡμισείᾳ ὥρᾳ κατατροπώσας τὸν Σανδζὰκ βέην Καλλιπόλεως, αἱ δὲ ἐπιθέσεις τοῦ Χαϊρεδδὶν ἐν Ὑδροῦντι καὶ Βρινδησίῳ ἀπέβησαν ἀνεπιτυχεῖς, ὁ Σουλειμὰν ἀνεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἀλβανικὰς ἀκτάς.

Ὁ πόθος τοῦ Σουλεϊμὰν ἵνα τὴν εἰς Αὐλῶνα ἔλευσιν αὐτοῦ δοξάσῃ δι' ἐπιχειρήσεως σημαινούσης, διέταξε τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Κερκύρας ἀποστείλας 25,000 στρατοῦ καὶ 30 τηλεβόλα διὰ τῶν ὁποίων κατελήφθησαν μέρη τινα ὀχυρὰ καὶ ἐδηώθη ἡ ὕπαιθρος· ὁ στόλος ὅμως ὁ ὑπὸ τὸν Χαϊρεδδὶν ἐπειδὴ οὐδὲν ἠδυνήθη, διὰ τοῦτο μετὰ ἑβδομάδα ἐγκατέλειπον τὴν Κέρκυραν οἱ Τοῦρκοι, ὁ δὲ Σουλειμὰν ἀνέζευξεν εἰς Κων)πολιν πυρπολήσας τὸ Βουθρητὸν καὶ καταλαβὼν τοὺς Παξούς. Οἱ διοικηταὶ ὅμως Βοσνίας καὶ τῶν παραμεθορίων φρουρίων εἰσβάλλοντες εἰς Δαλματίαν ἐδήουν αὐτήν, τὸν δὲ ἐπελθόντα Κρούσιτς μετὰ 5,000 ἐνίκησαν καὶ ἐφόνευσαν, τοῦθ' ὅπερ ἐπήγαγε τὴν πτῶσιν τοῦ ἰσχυροτάτου φρουρίου Κλίσσης, τῇ ὁποίᾳ ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ Βοζκάς, Βερίλλου καὶ Ὀβροβάζ. Ὁ Φερδινάνδος τῆς Αὐστρίας θέλων νὰ προφυλάξῃ τὴν χώραν αὐτοῦ, συνήγειρε

στρατὸν ἐξ 8000 ἱππέων καὶ 16,000 πεζῶν ὑπὸ στρατηγὸν τὸν Βακήϛ· ὁ στρατὸς ὅμως οὗτος ἀπολέσας 8 τηλεβόλα βυθισθέντα κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Βούκα, ἀπώλεσε καὶ τὸν Βακὴς πεσόντα ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Βερτίζ, οἱ στρατηγοὶ τῶν Καρνιόλων, Οὔγγρων καὶ Στυρίων ἀποθαρρυνθέντες ἔφυγον νυκτὸς ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης· οἱ Αὐστριακοὶ ὅμως Βοημοὶ Κορύνθιοι καὶ Τυρόλιοι ἔπεσαν παρὰ τὸν Βάλπον, τῶν δὲ Βοημῶν οὐδὲ εἷς διεσώθη ἕνεκα τῆς φυγῆς τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Ἀλβέρτου Σλίκ.

Αἱ κατα θάλασσαν ὅμως ἐνέργειαι τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Χαϊρεδδὶν καὶ αἱ τῶν διοικητῶν τῆς Πελοποννήσου κατὰ τῶν Ἐνετικῶν κτήσεων ἀπέβησαν εὐνοϊκώτεραι, διότι ἡ Σύρος, Σκύρος, Πάτμος, Ἴος, Ἀστυπάλαια, Αἴγινα, Πάρος, Ἀντίπαρος, Νάξος καὶ Τῆνος ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην κατελήφθησαν· ἡ πεντάμηνος ὅμως πολιορκία τοῦ Ναυπλίου μόνον ζημίας προσεπόρισε τοῖς Τούρκοις.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1538 ὁ Σουλειμὰν ἐπῆλθε κατὰ τῆς Μολδαυΐας ὡς προσκλινούσης τῷ Φερδινάνδῳ τῆς Αὐστρίας, ἀρνουμένης δὲ τὴν ἀπότισιν κεφαλικοῦ φόρου. Ἐν Ἰασίῳ εὑρισκομένου τοῦ Σουλειμὰν προσῆλθεν ὁ Χάνης Ταυρικῆς Σαχὶβ Γιραὴ ἄγων 8,000. Οἱ Γενήτσαροι ἐπὶ τῇ ἐλεύσει συμμάχου ἱκανοῦ εἰς τὸ δημοῦν, ἔκαυσαν τὰ ἀνάκτορα, τοὺς ναοὺς καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν Ἰασίου, ὁ δὲ Σουλειμὰν καθελὼν τὸν ἡγεμόνα Μολδαυΐας Πέτρον Ῥαρὴς ἀνηγόρευσε τοιοῦτον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ

Στέφανον, ὑποχρεωθέντα νὰ ἀνεγείρῃ τὸ πυρποληθὲν φρούριον Κιλλί, ὀχυρώσῃ δὲ τὸ Ἀκκιερμὰν καὶ ἀποστῇ τῆς μεταξὺ Τύρου καὶ Προύθου χώρας, μεθ' ὃ διὰ Ἰαννουπόλεως (Γιαμπολοῦ) ἦλθεν εἰς Κων)πολιν, συναποκομίζων ἀπείρους θησαυροὺς ληφθέντας ἐκ τοῦ θησαυροφυλακίου τῆς Μολδαυικῆς Αὐλῆς. Τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος οἱ Ἐνετοὶ κατέλαβον τὸ ἐν Δαλματίᾳ ὀχυρὸν φρούριον Ὄστροβιζ φονεύσαντες τὴν φρουρὰν καὶ τὸ Ὀβρὰζ καὶ Σκαρδόνα τὰ ὁποῖα κατηδαφίσθησαν· οἱ δὲ Τοῦρκοι κατέλαβον τὸ Ναδίν, Δούβιζαν καὶ Σαβέκ.

Τὸ 1539 ὁ Χαϊρεδδὶν κατέλαβε τὴν Σκίαθον αἰχμαλωτίσας 3500 κατοίκους, τὴν Σκύρον, Σέριφον Ἄνδρον καὶ τὴν Μυλοπόταμον καὶ Σιτίαν τῆς Κρήτης, ὡς καὶ τὴν Κάρπαθον· παρὰ τὴν Λευκάδα δὲ ἐνίκησε τὸν συμμαχικὸν στόλον, ἤτοι Ἱσπανοὺς καὶ παπικοῦς καταλαβὼν ἓξ καὶ πυρπολήσας δύο πλοῖα. Μετὰ μικρὸν ὅμως ὁ Χαϊρεδδὶν ἀπώλεσεν ἕνεκα τρικυμίας παρὰ τὴν Αὐλῶνα 70 πλοῖα ἐκ τῶν 150 τοιούτων, οἱ δὲ Ἐνετοὶ κατέλαβον τὸ ὀχυρὸν Νέον φρούριον (Καστὲλ-νουὸβ) ἐλευθερώσαντες 1700 αἰχμαλώτους. Οἱ Τοῦρκοι θελήσαντες νὰ ἀνακτήσωνται τὸ φρούριον ἀπώλεσαν ἓξ τηλεβόλα, ἐπανελθόντες ὅμως μετὰ 184 πλοίων καὶ 80,000 στρατοῦ κατέλαβον τὸ ὑπὸ 3,000 ὑπερασπιζόμενον φρούριον μετὰ εἰκοσαήμερον πολιορκίαν, ἀπωλέσαντες ὅμως 70,000 ὡς ἔγγιστα στρατοῦ, θελήσαντες δὲ νὰ καταλάβωσι καὶ τὸ Κάτταρον ἀπεκρούσθησαν. Μετὰ τὰ ἀμοι-

βαίως ἀσύμφορα ταῦτα γεγονότα ἐγένετο συνθήκη δι' ἧς ὑπεχρεοῦντο εἰς πληρωμὴν 300,000 δουκάτων οἱ Ἐνετοί, ἐξεχωροῦτο ὅμως αὐτοῖς τὸ Ναδὶν καὶ ἡ Οὐράνα ἐν Δαλματίᾳ καὶ αἱ νῆσοι Σκύρος, Πάτμος, Πάρος, Ἀντίπαρος, Ἴος Ἄγινα καὶ Ἀστυπάλαια.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος ὁ Σουλειμὰν πασᾶς διοικητὴς Αἰγύπτου κατέλαβε τὸ Ἄδεν, δολίως αἰχμαλωτίσας τὸν ἡγεμόνα αὐτοῦ Ἀμὶρ βὶν Δαοὺδ καὶ τὰ φρούρια Κουκέ, Κὰτ καὶ Δίου καταλαβὼν οὕτω τὴν Ἀραβίαν.

Τὸ 1539 θανόντος τοῦ Ζάπολυ ἡγεμόνος Οὐγγαρίας ὁ Φερδινάνδος τῆς Αὐστρίας ἐπόθησε τὴν κατάληψιν τῆς χώρας· ἀλλ' ὁ Σουλειμὰν ἐτάχθη ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ζάπολυ βρέφους ἤδη. Ὁ Φερδινάνδος πειραθεὶς δι' ὅπλων τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πόθου αὐτοῦ καὶ καταλαβὼν τὴν Πέστην, Βάϊζεν, Βίσσεγραδ καὶ Σουλβέϊσενβουργκ (1540), ἠνάγκασε τὸν Σουλειμὰν εἰς πόλεμον, ὅστις ἤρξατο τὸν 8)βριον τοῦ 1540. Τὴν 29 Αὐγούστου τοῦ 1541 ὁ Σουλειμὰν κατέλαβε τὴν Βούδαν. Καταλαβὼν τὴν Βούδαν ἀπέστειλε τοὺς ἐν αὐτῇ διαμένοντας Στέφανον Ζάπολιτς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰσαβέλλαν εἰς Τρανσυλβανίαν, μετατρέψας δὲ τοὺς ὡραιοτέρους Ναοὺς τῆς Βούδης εἰς τεμένη, ἐγκατέστησεν ἐν αὐτῇ φρουρὰν ἐκ Γενητσὰρ καὶ διώρισεν ἅμα διοικητὴν καὶ ἱεροδίκην· μεθ' ὃ ὥδευσεν ἐπὶ τὴν Πέσταν, τὴν ὁποίαν κατέλαβεν, νικήσας δὲ τοὺς Αὐστριακοὺς

παρὰ τὸ Γερχάρδ ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Χαϊρεδδὶν ἀποσταλεὶς εἰς Ἀλγέριον πρὸς καταπολέμησιν Καρόλου Ε'. ἐπελθόντος ἐκεῖ μετὰ 274 πλοίων, 20,000 πεζῶν καὶ 1000 ἱππέων, πρὶν ἢ παραταχθῇ εἰς πόλεμον, εἶδε τὸν ἐχθρὸν ἀπολέσαντα πλεῖστον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, διότι σφοδρὰ καταιγὶς καταστρέψασα 130 πλοῖα συνετέλεσεν εἰς ἐγκαρτέρησιν τῶν Ἀλγερινῶν, οἵτινες ἐδείχθησαν νικηταὶ τοῦ ὑπὸ τῶν στοιχείων πολεμουμένου Καρόλου Ε'.

Τὸ 1543 οἱ μὲν Τοῦρκοι διοικηταὶ τῶν μεθορίων ἐπέτρεχον τὰς χώρας τοῦ Φερδινάνδου, ὁ δὲ Φερδινάνδος ἐπολιώρκησε τὴν Πέσταν διὰ 80,000 στρατοῦ, ἡ διχογνωμία ὅμως τῶν στρατηγῶν τοῦ Φερδινάνδου ἐματαίωσε τὴν ἐπιτυχίαν.

Ὁ Σουλειμὰν θέλων νὰ παύσῃ πᾶσα πρὸς τὸν Φερδινάνδον ἔρις διὰ παντός, τὸ 1543 ἄγων 124,000 στρατοῦ καὶ 370 πλοῖα, 2,000 ἡμιόνων καὶ 5400 καμήλων ἦλθε διὰ Σοφίας εἰς Βούδαν, πρὸ τῆς ἐλεύσεως ὅμως τοῦ Σουλεϊμὰν εἰς Βούδαν, οἱ Βεηλέρβεη καὶ φρούραρχοι τῶν μεθορίων κατέλαβον τὰ φρούρια Ἀθίνας, Σωφρονίκας, Βελοστίνας, Νάνας,[1] Βάλπεν, Φουνφκίρχεν, Σασᾶ καὶ τὸ Σκῖλος, ὅπου ἀφίκετο ἐκ Κων)πόλεως ὁ Σουλειμάν, ὅστις ἐντεῦθεν ἐπροχώρησεν εἰς Βούδαν, ὅπου εἰσῆλθε θριαμβευτικῶς. Ἐκ Βούδης κινήσαντες οἱ Τοῦρκοι

1. Αὐτόθι ᾐχμαλωτίσθη ὁ φρούραρχος Μορὲ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

ἡγουμένου τῶν στρατιῶν αὐτοῦ τοῦ Σουλειμάν,κατέλαβον πρῶτον τὸ φρούριον Στριγονίου μετὰ γενναίαν ἄμυναν τῶν κατοίκων· ἔπειτα τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῶν Οὔγγρων καὶ τὸν τόπον τῆς χρίσεως καὶ ταφῆς τῶν βασιλέων Οὐγγαρίας τὸ Στουλβέϊσενβουργ τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι κατεσφάγησαν καὶ ἐφεξῆς τὴν Τάτταν καὶ τὸ Νιανυαβάρ. Ὁ Σουλειμὰν ἐκ Στουλβέϊσενβουργ ἤψατο τῆς εἰς Κων)πολιν, διαλύσας τὸν στρατὸν ἐν Βελιγραδίῳ· ἀλλ' οἱ διοικηταὶ τῶν παραμεθορίων ἐξηκολούθουν δηοῦντες τὴν Οὐγγαρίαν, Κροατίαν καὶ Σλαβωνίαν καταλαβόντες τὸ ἰσχυρότατον φρούριον Βίσσεγραδ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφυλάσσετο τὸ στέμμα τοῦ κράτους, τὸ Νεογράδ, τὸ Χατβάν, Δόμβοβαρ, Δεβρικήτζ,Σιμοντορνία, Ὀζόρα καὶ Βιλκότς τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ ἀπήγχθη. Οἱ Τοῦρκοι ἀκάθεκτοι χωροῦντες, ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Λόνοκας ἐνίκησαν τοὺς Κροάτας, Στυρίους καὶ Καρινθίους ἡνωμένους, μόνον δὲ ἐν τῇ μάχῃ τῆς πεδιάδος τῆς Σάλλας ἀπώλεσαν 1500 ἱππεῖς καὶ 200 Γενητσάρ. Τὰ ἐπάλληλα παθήματα τῶν Αὐστριακῶν ἔπεισαν τὸν Φερδινάνδον εἰς ἐξαίτησιν εἰρήνης, ἥτις καὶ συνήφθη τὸ 1547 ὑποχρεωθέντος τοῦ Φερδινάνδου εἰς ἐτησίαν πληρωμὴν 30,000 δουκάτων, ἀφεθεισῶν ὅμως αὐτῷ τῶν χωρῶν, αἵτινες ὡρίσθησαν κτήματα τῆς Πύλης, ὡς καὶ τῶν κτημάτων τῶν εὐπατριδῶν, οἵτινες καίτοι ἀπέστησαν τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ Φερδινάνδου, ἤδη ὅμως ὡμολόγησαν αὐτῷ ὑποτέλειαν.

Πόλεμος πρὸς Πέρσας. Θανόντος τοῦ Σὰχ Ἰσμα-

ὴλ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ταμάσπ· ἀλλ' ὁ ἕτερος υἱὸς τοῦ θανόντος ὁ Ἐλκὰς Μίρζα θέλων νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν προσέφυγε τῷ Σουλεϊμάν. Ἡ προσφυγὴ τοῦ ἡγεμονίδου τῷ Σουλειμὰν καὶ ὁ πόθος τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Ρουστὲμ θέλοντος νὰ δρέψῃ δάφνας τροπαιούχου καὶ ὁ τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου θρησκευτικὸς κατὰ τῶν Σιϊτῶν φανατισμὸς συνετέλεσεν εἰς τὸν νέον πόλεμον (1548).

Ὁ Σουλειμὰν πρωτοστατῶν ἐν παντὶ πολέμῳ διὰ Σεϊδ Γαζῆ, Ἰκονίου καὶ Σεβαστείας ἦλθεν εἰς Ἐρζερούμ καὶ Ἀδίλδζουβαζ, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ταυρίδα καὶ Βάν, ὅπερ κατέλαβε παραδοθὲν τῇ 16 Αὐγούστου 1548. Ἀναχωρήσαντος ὅμως τοῦ Σουλειμὰν ἐν Χαλεπίῳ πρὸς διαχείμασιν, ὁ Σὰχ Ταμὰσπ ἀνεκτήσατο τὸ Ἀδίλδζουβαζ, Ἀχλὰτ καὶ Μοὺς νικήσας τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἐλκὰς Μίρζα ἔχων περὶ αὐτὸν συρφετώδη ὄχλον καὶ Κούρδους ὀλίγους κατέλαβε τὸ Ἰσπαχὰν καὶ ἐδήωσε τοῦτο, ὁ Ταμὰσπ ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ ἐνίκησε τοῦτον ἐν Τσινάρ, αἰχμαλωτίσας δὲ καθεῖρξεν ἐν φρουρίῳ.

Τὸ 1549 ὁ Σουλειμὰν ἐκ Χαλεπίου διαβὰς τὸν Εὐφράτην ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ἀλμαλοῦ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἐρζερούμ, ὅθεν ἐκπέμψας στρατὸν κατέλαβε τὰ ἐν Γεωργίᾳ φρούρια Τορτούμ, Νεδζάχ, Μιραχὸρ Ἀκτσὲ Καλά, Βεγγὲρδ καὶ Ἰστερτοὺδ καὶ ἕτερα 14 ἥττονος λόγου ἄξια. Ἐξ Ἐρζερούμ δὲ ἐπανῆλθεν εἰς Κων)πολιν.

Ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Φερδινάνδον συνθήκης τοῦ

Σουλειμὰν δὲν εἶχε συμπληρωθῇ διετία νέαι δὲ ἐδίδοντο ἀφορμαὶ πρὸς διάρρηξιν αὐτῆς, ἕνεκα τῆς φιλάρπαγος διαθέσεως τῶν διοικητῶν τῶν παραμεθορίων φρουρίων, διότι ὁ διοικητὴς τοῦ Στουλβέϊσενβουργ ἐδῄου τὴν παρὰ τὴν Ραὰβ χώραν, οἱ δὲ Αὐστριακοὶ ἀμυνόμενοι ἐπελθόντες κατ' αὐτοῦ ἐν τῷ δάσει Βοκὸν αὐτὸν μὲν ἐπλήγωσαν, 13 σημαίας ἀφήρπασον, 600 τῶν περὶ αὐτὸν ᾐχμαλώτισαν πάντας δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ αἰχμαλωτισθέντας ἠλευθέρωσαν (1539).

Ὁ Σουλειμὰν ὅστις οὐδέποτε ἠνείχετο τὸν Φερδινάνδον ἀμφίβαλλε δὲ περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτοῦ, πεισθεὶς περὶ τῶν κατὰ τῆς Τρανσυλβανίας προθέσεών του, διέταξε τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ Ἐρλάου καὶ τὴν φρούρησιν τῆς ἐν Τρανσυλβανίᾳ βασιλίσσης Ἰσαβέλλας συζύγου τοῦ Ζάπολυ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἰσαβέλλα πιεζομένη παρέδωκε τὸ στέμμα τῷ Φερδινάνδῳ, ἐξεπέμφθησαν αἱ στρατιαὶ σχεδὸν πᾶσαι τῆς Εὐρώπης ἀνερχόμεναι εἰς 80,000 στρατοῦ καὶ 50 τηλεβόλα διὰ τοῦ Ἴστρου καὶ Τιβίσκου κατὰ τῆς Οὐγγαρίας (1551). Τὰ φρούρια Βέκσε, Βεκσερέκ, ἡ Λίππα, τὸ Τέμεσβαρ καὶ ἕτερα 12 παρεδόθησαν ἄλλα μὲν ἀνάνδρως ἄλλα δὲ ἐντίμως καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνισθέντα. Οἱ περὶ τὸν Φερδινάνδον ἄγοντες 90,000 στρατοῦ ἀποτελουμένου ἐκ Γερμανῶν, Οὔγγρων καὶ Ἰταλῶν ἐπῆλθον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Λίππης τὴν ὁποίαν κατέλαβον, παρασχόντες ἐλευθέραν ἔξοδον τῷ φρουράρχῳ Οὐλαμᾶ, ὅστις ὅμως μετὰ μικρὸν συνάψας μάχην πρὸς ἄλλους ἐχθροὺς ἀπώλεσε 1000 ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν 1300.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1552 οἱ Σλαυῶνοι Οὔγγροι Ἰσπανοὶ καὶ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Σεγεδίνου· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἀπέκρουσαν τούτους, κατέλαβον δὲ τὸ Βεσπρίν, τοῦ ὁποίου τὸν μὲν φρούραρχον Μιχαὴλ Βὰς ᾐχμαλώτισαν, τοὺς δὲ κατοίκους κατέσφαξαν λῃσάμενοι τὴν πόλιν· ἔπειτα τὸ Τεμεσβὰρ μετὰ κρατερὰν δίμηνον ἄμυναν, καθ' ἣν ἔπεσαν 5,000 Τούρκων καὶ ὁ γενναῖος πρόμαχος τοῦ φρουρίου Λοσούσκης, ὅστις μὴ ἀνεχόμενος τὴν ἀτίμωσιν τοῦ νεαροῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν Τούρκων ὑπερημύνατο τῆς τιμῆς τοῦ νεανίου πεσὼν ἐνδόξως· ἐφεξῆς τὴν Λίππαν τὴν ὁποίαν ἐμπρήσαντες οἱ Οὔγγροι ἀφῆκαν ἔρημον· ἀκολούθως 20 φρούρια[1] τὸ ἓν μετὰ τὸ ἕτερον· ἐν τῷ πεδίῳ δὲ Φυλὲκ συμπλακέντες τῷ στρατῷ τοῦ Φερδινάνδου ἀποτελουμένου ἐξ 7,000 κατενίκησαν τοῦτον αἰχμαλωτίσαντες 4,000 τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, τοσαύτη δὲ ἦν ἡ πλυθὺς τῶν αἰχμαλωτισθέντων κατὰ τὰς διαφόρους ταύτας μάχας ὥστε εἷς τοιοῦτος ἐπωλεῖτο ἀντὶ μεδίμνου βρώμης. Τὸ φρούριον Ζολνὸκ καίπερ ἰσχυρῶς ἠσφαλισμένον καὶ ἀφθονοῦν χρησίμων παρεδόθη ὑπὸ τοῦ φρουράρ-

1. Τὰ φρούρια ταῦτα εἰσί: τὸ Σόλυμον, Καρανσεβές, Λοῦνγον, Βερνάκ, Ἐβρές, Κία, Πευκόλα, Μορεσχτόρ, Μορζένα, Κατσίδ, Σαδέ, Τσάλιπον, Ναπλάκ, Κανλάκ, Τέκενσυ, Σίκοβον, Ἀλλοκέ, Βουγιὰκ καὶ Γιαρμάθ.

χου Νιαρύ, ὁ ὁποῖος ἵνα ἀπαλλαγῇ τῆς αἰχμαλωσίας ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ φρουροῦντι αὐτὸν φύλακι· τὸ Δρέγελυ ὑπερασπιζόμενον ὑπὸ τοῦ Ζόντυ ἀντέστη γενναίως, διότι ὁ φρουρίῳ Ζόντυ πυρπολήσας ὅ,τι πολύτιμον ὑπῆρχεν ἐν τῷ φρουρίῳ διεξήγαγε τὸν ἀγῶνα ἡρωικῶς· λέγεται ὅτι δεινῶς τετραυματισμένος, ὁτὲ μὲν ἕρπων, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῶν γονάτων στηριζόμενος ἐξηκολούθει τὸν ἀγῶνα μέχρι τοῦ μακαριστοῦ αὐτοῦ τέλους. Τὸ Ἐρλάου πολιορκηθὲν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν 7)βρίου μέχρις 8βρίου ὑπερμεσοῦντος, ἀντέστη κρατερῶς πεσόντων περὶ αὐτὸ 19,000 Τούρκων, οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἄνδρες,γυναῖκες, νεάνιδες καὶ νέοι ἐκτελέσαντες πιστῶς τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον εἶδον τὴν πατρίδα αὐτῶν λυτρουμένην, οἱ δὲ στρατηγοὶ Δοβὸ Στέφανος, Μετσκὲν Στέφανος, Λοσόνσκη Στέφανος Γεωργίου Ζόνδυ καὶ ὁ μηχανικὸς Γεώργιος Σορυεμίσσας — ὁ παντοῖα μηχανήματα πρὸς ἅμυναν ἐπινοήσας— ἐτίμησαν τὰ Αὐστριακὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐτόλμα κἂν νὰ μεταχειρισθῇ ἀνδρικῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος καὶ θρησκείας· τὸ Βανάτονὅμως τοῦ Τέμεσβαρ ἐγένετο τοπαρχία Τουρκική,διορισθέντος τοπάρχουτοῦ Κασὴμ πασᾶ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διαιωνίζει ἡ φερώνυμος ἐν Κων)πόλει συνοικία.

Ὁ Φερδινάνδος ἀποβλέπων εἰς τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τοῦ Ἐρλάου ἐξῃτήσατο εἰρήνην παρὰ τοῦ Σουλειμάν· ἀλλ' οἱ διοι-

κηταὶ τῶν παραμεθορίων φρουρίων ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἐδῄουν τὰ περὶ τὸ Σερεσδῖνον. Καίτοι δὲ ἐγγὺς τῆς Κλίσσης κατετροπώθησαν παρὰ τοῦ Ζρινὺ καὶ Οὐγνὰδ φονενθέντος τοῦ Δζαφὲρ υἱοῦ τοῦ Οὐλαμᾶ, ὁ Οὐλαμᾶ ὅμως κατέλαβε τὸ Χοσμᾶ, Σερεκδζὲ Δόβρα τὸ Φασλὲκ Πότι καὶ Σόμλιν, οἱ δὲ Αὐστριακοὶ τὰ φρούρια Γραδίσκα καὶ Βελίκα τὸ 1553.

Πόλεμος πρὸς Περσίαν. Τὸ 1549 εἶχε λήξει ὁ πόλεμος πρὸς τὸν ὁμόδοξον λαόν, ὁ Σὰχ Ταμὰσπ ὅμως δὲν ἔπαυσε παρενοχλῶν τὴν ὅμορον αὐτῷ· ὁ Σουλεϊμὰν θέλων νὰ περιστείλῃ τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Σὰχ Ταμὰσπ ποθῶν δὲ νὰ διασκεδάσῃ τὴν παρὰ τοῖς Γενητσὰρ γνώμην περὶ ἀνικανότητος τοῦ Σουλεϊμὰν ἐν πολέμοις ὡς ἐκ τῆς γηραιᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, τὴν ὁποίαν γνώμην ὑπέθρυπτεν ὁ υἱὸς τοῦ Σουλεϊμὰν ἡγεμονίδης Μουσταφᾶς διοικητὴς Καραμάν· ἐθεώρησεν ἀνάγκην νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, τιμωρήσῃ δὲ ταὐτοχρόνως τὸν ὑποσκάπτοντα τὸν θρόνον αὐτοῦ ἡγεμονίδην Μουσταφᾶν. Πρὸς τοῦτο τὸ 1553 ἀπὸ Κων)πόλεως διὰ Κοτυαίου ἦλθεν εἰς Ἀρχελαΐδα (Ἐρέγλη), τιμωρήσας δὲ ἐνταῦθα διὰ θανάτου τὸν ἡγεμονίδην Μουσταφᾶν ἀφίκετο εἰς Ἄμιδαν καὶ ἐντεῦθεν διὰ Θεοδοσιουπόλεως (Ἐρζερούμ),Εὐφράτου (Μουρὰδ σοὺ), Κάργα παζαρή, Τὸς Τσαϊρῆ, Κὰρς εἰς Ἀρπὰ Τσαΐρ, κατακτήσας τὴν πόλιν Ρεβὰν καὶ τὴν ἐπαρχίαν Νεχζιβάν· ἐπειδὴ ὅμως ὁ στρατὸς δῃώσας τὰς χώρας

Καρὰ-βὰγ καὶ Ναχτσιβὰν ἀπεστέρησε ταύτας παντὸς ἐπιτηδείου, ἠναγκάσθη ὁ Σουλεϊμὰν νὰ ὑποχωρήσῃ διὰ τὴν ἔλλειψιν τροφίμων κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ Θεοδοσιουπόλεως, Σεβαστείας εἰς Ἀμάσειαν. Αἱ ἐν τῷ πεδίῳ ὅμως τοῦ πολέμου καταληφθεῖσαι Τουρκικαὶ στρατιαὶ ἐνίκησαν τὸν Σουλτὰν Χουσεῖν πρῶτον βέην Κουρδιστάν, καὶ κατέλαβον τὸ Σεχρζὸλ καὶ Βελκὰς ἐν Κουρδιστάν. Τοῦ Σουλεϊμὰν διαχειμάζοντος ἐν Ἀμασείᾳ, ὁ Ταμὰσπ ἔπεμψε πρεσβείαν πρὸς εἰρήνην, ἥτις καὶ ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, συναφθείσης τοιαύτης[1] τῇ 29 Μαΐου 1555· μεθ' ὃ ὁ Σουλεϊμὰν ἀνέζευξεν εἰς Κων)πολιν, ὅθεν ἐξαπέστειλε στρατεύματα κατά τινος ψευδοΜουσταφᾶ ἐν Θεσσαλονίκῃ διεγείροντος στάσεις καὶ ἀντιποιουμένου τὴν υἱότητα τοῦ Σουλεϊμάν.

Πόλεμοι πρὸς Οὔγγρους. Ὁ κατὰ τῆς Περσίας πόλεμος, εἰ καὶ πρὸς στιγμὴν ἀπέσπασε τὴν διάνοιαν τοῦ Σουλεϊμὰν πρὸς τὴν Ἀσίαν, οὐδέποτε ὅμως ἀπήλειψεν ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν Φερδινάνδον ἀπέχθειαν, διὰ τοῦτο ἐξακολουθούντων τῶν πολέμων τῆς Περσίας οἱ τῶν παραμεθορίων φρουρίων διοικηταί, οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐπαύσαντο ἐπιτρέχοντες τὴν χώραν τοῦ μισουμένου τούτου ὑπὸ τοῦ Σουλειμὰν βασιλέως.

Τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν φρουράρχων Δρέγελυ καὶ Ἐρλάου διήγειραν τὴν φιλοτιμίαν πολλῶν

1. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην τὸ Βὰν Μάρας καὶ Μοσοὺλ ὡρίσθησαν ὅρια τῶν δύο κρατῶν.

εὐπατριδῶν, οἵτινες ἐπιτρέχοντες τὴν ὅμορον ἐδῄουν αὐτὴν πυρπολοῦντες κώμας, κακοῦντες ἀγρότας, ἀνεγείροντες πύργους, ὀχυροῦντες φρούρια, 7 διοικηταὶ παραμεθορίων φρουρίων ἡνωμένοι ἐπῆλθον κατὰ τῶν εὐπατριδῶν τούτων, ἐλάχιστοι ὅμως ἐπέτυχον πρὸς κατάθλιψιν τῶν ἀποθρασυνθέντων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Αὐστριακοὶ ἐπολιόρκησαν τὴν Βαβόξαν, ὁ διοικητὴς Βούδης Χαδὴμ Ἀλῆ πασᾶς ἄγων 20,000 ἱππικοῦ, 10,000 Γενητσὰρ καὶ 10,000 ὑποτελεῖς, ἦλθον εἰς ἐπικουρίαν τῶν πολιορκουμένων, τῇ 21 Ἰουλίου ὅμως τοῦ 1556 παρὰ τὸν Ρίνιαν νικηθεὶς ἐντελῶς ἀπῆλθεν ἄπρακτος, οὕτω δὲ ἡ Βαβόξα περιῆλθε τοῖς Οὔγγροις καὶ σὺν αὐτῇ ἡ Κορόθνη, ὁ Ἅγιος Μαρτῖνος, τὸ Σελλυὲ καὶ Γηρησγόλ. Ἡ αὐτὴ ἀποτυχία ἐπέστεψε τὰς ἐνεργείας τῶν Τούρκων καὶ ἐν Κρούππῃ, Κοσταινίξ, Ξούργῳ καὶ ἐν Ζιγὶθ, ὅπου ἔπεσαν 10,000 Τούρκων· ἐν δὲ τοῖς στενοῖς τοῦ Ράκονιγ ὁ τῆς Βοσνίας Φερχὰδ ἀπώλεσε δισχιλίους πεσόντας καὶ οὐκ ὀλίγους αἰχμαλωτισθέντας. Τὸ 1558 16,000 Τοῦρκοι ἐδῄουν τὴν Καρνιόλην πυρπολοῦντες πόλεις καὶ αἰχμαλωτίζοντες τὸ προσπίπτον, ἀνθρώπους ἢ κτήνη καὶ καταλαμβάνοντες δέκα φρούρια[1] ἐν Καφὰ ὅμως παρὰ τὸν Σάγον νικη-

1. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ Τοῦρκοι ἐνέπρησαν τὸ Ἐγυὲσδ καὶ Ζικτζό, κατέλαβον δὲ τὸ Γότσε, Ρεϊφνίζ, Ἀδελοβέργ, Ζιρκνίζ, Κάρστ, Βρέγ, Κλὰν καὶ Τάταν τῆς ὁποίας τὴν οἰνοβαρῆ φρουρὰν κατέσφαξαν.

θέντες ἀπώλεσαν 2,000 αἰχμαλώτων καὶ 4 σημαίας (1558).

Ὁ Φερδινάνδος ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἰσχύος τῶν Τούρκων καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀδυναμίας διατελῶν, μηδαμῶς ἐπαρθεὶς ἐκ τῶν μονομερῶν ἐπιτυχιῶν, ἐξητήσατο τὴν εἰρήνην παρὰ τοῦ Σουλτάνου, τῆς ὁποίας ἠξιώθη μόλις μετὰ τετραετίαν τὸ 1562· ἡ γενομένη ὅμως συνθήκη ἐλάχιστον διετηρήθη, διότι μετὰ ἓξ μῆνας ὁ διοικητὴς Βούδης Τοσοὺν πασᾶς ἐνέπρησε τὰς πόλεις Ζαθμὰρ καὶ Νεμεθῆ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ζάμου,κατέλαβε δὲ τὸΖεκενοὺ ἀποκρούσας τὸν ἐπελθόντα τούτῳ Ἰ. Βαλάσσαν, οἱ δὲ Οὔγγροι παρὰ τὴν λίμνην Βαταλάνην νικήσαντες τοὺς Τούρκους ἀνεκτήσαντο τὸ φρούριον Ἐγιέσδ, ὁ δὲ Ἐρβὸρτ ὁ ἐξ Ἀουερσβὲργ εἰσβαλὼν εἰς τὸ Τουρκικὸν ἔδαφος ἐφόνευσεν, ἑκατοντάδας τινας Τούρκων καὶ ἥρπασε 2,000 πρόβατα (1563). Τὸ 1564 θανόντος τοῦ Φερδινάνδου διάδοχος αὐτοῦ ὡρίσθη ὁ Μαξιμιλιανός, ὅστις ἀποτυχὼν νὰ συνάψῃ συνθήκην ἑαυτῷ ἐπωφελῆ ἐξηκολούθησε τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους πόλεμον καταλαβὼν τὸ Τοκὰν καὶ Σώρωνς, ἀλλ' ὁ φρούραρχος τοῦ Τέμεσβορ Χασὰν κατέλαβε τὸ Ἐρδέδη, μετὰ πολιορκίαν 44 ἡμερῶν, ὁ δὲ διοικητὴς Βοσνίας Σοκόλοβιτς Μουσταφᾶς εἰσελάσας εἰς Κροατίαν ἐκυρίευσε τὴνΚρούππαν τὴν ὁποίαν ἐνέπρησεν, κατασφάξας τοὺς κατοίκους αὐτῆς· ἐν Ὀβρέσλῳ ὅμως ὑποστὰς ἐπίθεσιν ἀνέλπιστον παρὰ 2,500 Οὔγγρων, τοσούτῳ ἀπώκνησεν ὥστε ἀπῆλθε τοῦ πε-

δίου τῆς μάχης καταλιπὼν ἐν αὐτῷ πλεῖστα σκεύη, σημαίας, ἄνδρας καὶ πολεμοφόδια (1565).

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν προστριβῶν, ἐν Μολδαυΐᾳ ὁ Κρὴς Ἰωάννης Βασιλικὸς ἐκδιώξας τὸν Βοεβόδαν Ἀλέξανδρον, κατώρθωσε τῇ συνδρομῇ Φερδινάνδου τῆς Αὐστρίας νὰ καταλάβῃ τὸ ἡγεμονικὸν ἀξίωμα, ἐπιτυχὼν τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ καὶ παρὰ τοῦ Σουλεϊμάν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνοσφίσατο σκεύη Ἱερά, ἐπέβαλε φόρον κεφαλῆς τοῖς Μολδαυοῖς, ἐκώλυσε τὰ διαζύγια, ἐτιμώρει σκληρῶς τὴν διγαμίαν καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς ἐκάλεσε διαμαρτυρομένους διδασκάλους, πρὸς δὲ ἠλάττωσε τὸν στρατὸν εἰς 600 λογχοφόρους Οὔγγρους καὶ Γερμανούς, μισητὸς γενόμενος ἀντικατεστάθη φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Τόμζα ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν Βογιάρων· ὁ Σουλεϊμὰν ὅμως ἀντὶ τοῦ φονέως Τόμζα ἀνέδειξεν ἡγεμόνα Μολδαυΐας τὸν πρπκάτοχον τοῦ Βασιλικοῦ Ἀλέξανδρον.

Τὸ 1540 ἀποθανόντος τοῦ ἀντιναυάρχου Χαϊρεδδὶν τοῦ κοινῶς Βαρβαρόζα (πυρρογενείου) ἀκούοντος, διεδέχθη τοῦτον ἐν τῷ ἀξιώματι ὁ Σινὰν πασᾶς ἀδελφὸς τοῦ ζαπλούτου Μεγάλου Βεζύρου καὶ γαμβροῦ τοῦ Σουλεϊμὰν Ρουστέμ, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀντικατεστάθη τὸ 1554 ὑπὸ τοῦ Πιαλῆ πασᾶ γαμβροῦ τοῦ Σουλεϊμὰν ἐπὶ ἐγγονῇ.

Ὁ Πιαλῆ λαβὼν ἐντολὴν τοῦ Σουλεϊμὰν νὰ δηώσῃ τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας, συνεργὸν δὲ ἔχων τὸν Τοργούδ, περὶ οὗ ἰδιαιτέρως θέλει λεχθῆ τὸ προσῆ-

κον (ἴδε παράρτημα ἐγχειριδίου) κατέλαβε τὴν Μεσσήνην, τὸ Ρήγιον αἰχμαλωτίσας τοὺς κατοίκους, τὸ Ὀρὰν καὶ τὰς παρὰ τὴν Ἱσπανίαν 4 νήσους, ματαίως ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ Πλουμβίνου καὶ τῆς Ἔλβας 1556. Τὸ 1557 κατέλαβε τὸ Βενζὲρ ἐν Τύνιδι, τὴν Μαϊόρκαν καὶ τὸ Σερέντον πλείστους αἰχμαλωτίσας. Τὸ 1559 οἱ στόλοι Ἱσπανίας, Πάπα, Γενούης, Μελίτης, Φλωρεντίας, Σικελίας καὶ Νεαπόλεως ἡνωμένοι ἐπῆλθον κατὰ τῆς Τριπόλεως, ἕνεκα δὲ διαχειμερίας ἔμενον ἐν τοῖς λιμέσι Μεσσήνης, Μελίτης καὶ Γέρβης ὅθεν κατέλαβον τὸ φρούριον Βὰλ Γουερνέρα 1560. Ὁ Πιαλῆ πασᾶς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἄγων 120 πλοῖα ἀφίκετο εἰς Μελίτην, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Γέρβην ὅπου ναυμαχήσας τῷ χριστιανικῷ στόλῳ ἤρατο νίκην περιφανῆ βυθίσας καὶ ἐμπρήσας 47 πλοῖα τῶν Χριστιανῶν (10 Μαΐου 1560), ἐπιτεθεὶς δὲ κατὰ τῆς Γέρβης μετὰ 14,000 στρατοῦ κατέλαβε τὸ φρούριον μετὰ 80 ἡμέρας τὸ 1560. Ἐλθὼν δὲ εἰς Κων)πολιν παρέδωκε τῷ Σουλεϊμὰν τὴν μεγάλην σημαίαν τοῦ Ἱσπανικοῦ στρατοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξεικονίζετο ὁ ἐσταυρωμένος, τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ναυάρχους Σικελίας καὶ Νεαπόλεως καὶ τὰς καταληφθείσας γαλέρας. Οἱ Ἱσπανοὶ ἀπολέσαντες τὴν Γέρβαν κατέλαβον τὸ Πινὸν Ἐβελέζ, ὁ Σουλειμὰν βλέπων ὅτι διὰ τῆς κατοχῆς τοῦ φρουρίου τούτου ἐστηρίζετο ἐν Τύνιδι καὶ Ἀλγερίᾳ ἡ ἐξουσία τῶν Ἱσπανῶν, διέταξε τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Μελίτης, ὁ δὲ Πιαλῆς τὸ 1565 ἄγων 181 πλοῖα ἔπλευσε κατὰ τῆς Μελίτης ἔχων συνεργὸν τὸν Βεζύρην Μουσταφᾶν πασᾶν ἄγοντα 30,

000 στρατοῦ. Τῇ 19 Μαΐου 1565 ἀφικομένου τοῦ τουρκικοῦ στόλου εἰς Μελίτην ἀπεβιβάσθησαν 20, 000 στρατοῦ καὶ 5 τηλεβόλα πρὸ τοῦ φρουρίου ἁγίου Ἔλμου, ὅπου ἔφθασε καὶ ὁ Τοργαὺδ μετὰ τοῦ συνεργοῦ αὐτοῦ Οὐλουὺζ Ἀλῆ φέροντες 19 πλοῖα καὶ 2,000 στρατοῦ· ἐν τῇ πρώτῃ ὅμως ἐφόδῳ ἔπεσεν ὁ Τοργοὺδ βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας, ὁ δὲ ἅγιος Ἔλμος μετὰ ἐφθήμερον ἀντίστασιν ἔπεσεν, τῶν 1300 αὐτοῦ προμάχων ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένων. Τὰ φρούρια Ἁγίου Ἀγγέλου καὶ Ἁγίου Μιχαὴλ προεξέχοντα τοῦ λιμένος ὑπέστησαν εὐθὺς ἀμέσως τὴν λύσσαν τῶν πολιορκούντων, εἰς τοὺς ὁποίους προσετέθη ὁ υἱὸς τοῦ Βάρβα-Ρόζα Χασὰν ἄγων,27 πλοῖα καὶ 2500 στρατιώτας. Ὁ νεανίας οὗτος μετὰ 3,000 Ἀλγερινοῦ στρατοῦ ἐπετέθη κατὰ τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, ἀλλὰ τῶν ἐπελθόντων μόνον 500 διέφυγον τὸν θάνατον. Λίμηνον ὅλον παρῆλθε καὶ 10 ἐγένοντο ἔφοδοι, ἀλλὰ πᾶσαι ἀπεκρούσθησαν ἡρωϊκῶς, τῇ 11 7)βρίου 1565 ἐλύθη ἡ πολιορκία τῶν Μελιταίων ἀπολεσάντων 5,000 τῶν δὲ Τούρκων 20,000 ἀνδρῶν.

Ἡ ἀποτυχία ἐν Μελίτῃ καὶ αἱ ἐπιτυχίαι τῶν στρατιῶν τοῦ Μαξιμιλιανοῦ ἔπεισαν τὸν Σουλεϊμὰν νὰ ἀναλάβῃ τὸν τελευταῖον κατὰ τῆς Οὐγγαρίας πόλεμον, πρὶν ὅμως ἐκκινήσῃ ὁ Σουλεϊμὰν οἱ Τοῦρκοι ἐπῆλθον κατὰ τοῦ φρουρίου Παλότα εἰς 8,000 ἀνερχόμενοι, ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις τῶν Οὐγγρικῶν στρατιῶν μόνη ἤρκεσεν εἰς λύσιν τῆς πολιορκίας. Οἱ Οὔγγροι τότε κατέλαβον τὸ Βεσπρὶν καὶ τὴν Τάταν

κατασφάξαντες τοὺς ἐν αὐτοῖς Τούρκους. Τοῦ ἐκ Κων)πόλεως ἐκπεμφθέντος στρατοῦ, 27,000 ἐπῆλθον διὰ τῆς Τρανσυλβανίας κατὰ τοῦ φρουρίου Γιούλας, ὁ δὲ Σιγισμάνδος Ζάπολυ καὶ ὁ Δεβλὲτ Γιράη, ἐστάλησαν κατὰ τοῦ Ζαθμὰρ καὶ Τοκάϋ, αὐτὸς δὲ ὁ Σουλεϊμὰν ἐπωχούμενος ἕνεκα ποδαλγίας, διὰ Τατὰρ παζαρδζήκ, Σοφίας, Νύσσης καὶ Βελιγραδίου ἦλθεν εἰς Σεμλῖνον, ὅπου ἐδέχθη τὸν νεαρὸν Ζάπολυν, τὸν ὁποῖον βρέφος εἶδεν ἐν Βούδῃ ὑποσχεθεὶς αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῆς Οὐγγαρίας, ἐκ δὲ Σεμλίνου ἦλθεν εἰς Φουνφκίρχεν διαβὰς τὸν Δούναβιν διὰ τοῦ Ἐσσέκ. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ Τουρκικαὶ στρατιαὶ ἐδῄουν τὰ χωρία, ὁ Σουλεϊμὰν ἐκώλυσεν αὐστηρῶς τοῦτο καὶ ἐτιμώρησε σκληρῶς τὰς τοιαύτας ὑπερβασίας τῶν ὀρδῶν. Τῇ 5 Αὐγούστου ὁ Σουλεϊμὰν εὑρίσκετο πρὸ τοῦ Ζεγετβὰρ ἢ Ζυγὲθ ἀπὸ πολλοῦ πολιορκουμένου, ἐπειδὴ δὲ αἱ προτάσεις τοῦ Σουλεϊμὰν περὶ ἀναδείξεως τοῦ φρουράρχου Ζρινὺ κυρίου Κροατίας ἀπερρίφθησαν, αἱ διὰ βελῶν δὲ ριπτόμεναι ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἐπιστολαί, διὰ τῶν ὁποίων, σκοπῶν τὴν διάσπασιν τῶν πολιορκουμένων, ἵνα ἰσχνεῖτο τοῖς αὐτομολήσουσιν, ἢ βοηθήσουσιν εἰς κατάληψιν τοῦ φρουρίου ἀμοιβὰς οὐχὶ τυχαίας, ἀπετύγχανον τοῦ σκοπουμένου, ἔγνω νὰ καταστήσῃ τὴν πολιορκίαν στενωτέραν. Ὁ φρούραρχος Ζρινὺ ἄπελπις περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ φρουρίου μετὰ 600 φρουρῶν ἐξελθὼν τοῦ φλεγομένου Ζιγὲθ ἐπέπεσε λυσσωδῶς κατὰ τῶν Τούρκων πληγωθεὶς δὲ

δὶς τὸ στῆθος καὶ ἅπαξ τὴν κεφαλὴν δὲν ἔπαυσε μαχόμενος μέχρις οὗ συλληφθεὶς ἐκαρατομήθη, τὸ δὲ φρούριον κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλαλαζόντων ἐκ χαρᾶς. Ἐπέπρωτο ὅμως εἰς τὰς τόσας ἑκατόμβας πρὸς κατάληψιν τοῦ φρουρίου τούτου νὰ προστεθῇ νέα τοιαύτη ἐκ τρισχιλίων, οἵτινες ἐξεσφενδονίσθησαν εἰς τὸν ἀέρα ἐκ τῆς παρὰ τῶν πολιορκουμένων ἐκφλεγείσης πυριτιδαποθήκης. Ἡ κατάληψις τοῦ φρουρίου γενομένη τῇ 8 9)βρίου 1566 καὶ ὁ θάνατος τοῦ Σουλεϊμὰν ἐπισυμβὰς τῇ 5 7)βριου 1566 ἔθηκαν πέρας εἰς ἀγῶνα ὅσῳ ἄχαρι τόσῳ καὶ ἀνιαρόν.

Ἡ βασιλεία τοῦ Σουλειμὰν 46 ἔτη παραταθεῖσα ἀποτελεῖ τὰς λαμπροτέρας σελίδας τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ὅπερ ἤδη ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Ταυρίδος μέχρις Ἀφρικῆς, ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου μέχρι Βιέννης καὶ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μεχρι Τριπόλεως, Μελίτης καὶ Ἰνδιῶν. Ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐγένετο ἐξάκουστος, καὶ ἡ αὐστηρότης ὅμως πρὸς τοὺς ἐκτρεπομένους παροιμιώδης. Ἐγκρατὴς καὶ χρηστοήθης ὑπάρχων, ἐδείχθη τιμωρὸς αὐστηρὸς τῆς ἀκολασίας, θεσπίσας δὲ διατάξεις περὶ μοιχείας, βιαίων ἀπαγωγῶν, ἐπιβουλῆς τιμῆς, κλοπῆς, ἁρπαγῆς, οἰνοποσίας, ψευδομαρτυρίας, συκοφαντίας, κιβδηλοποιΐας, αὐτοδικίας, ὕβρεως, τόκου νομίμου, κλπ. ἠξιώθη τοῦ τίτλου *Κανουνή*. Φίλος δὲ τῶν γραμμάτων καὶ προστάτης τῶν πτωχῶν γενόμενος ἔτυχε τοῦ τιμητι-

κωτάτου ἐπιθέτευ *Μουχὶπ*, ἤτοι προσφιλής, ἀγαπητός.

Ὁ Σουλεϊμὰν προσκείμενος τῷ Μωχαμεδισμῷ ἐδείχθη προστάτης τούτου, ἀκολουθῶν δὲ τῷ παραδείγματι τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἀπεπεράτωσε τὸ τέμενος[1] Σελήμ, ἔκτισε δὲ ἐξ ὑπαρχῆς τὸ φερώνυμον Σουλεϊμανιέ, Σεχ-ζαδελέρ, Τζιχαν-κίρ, Χασεκὴ, τὰ δύοΜιρμάχ, τὸ τοῦ Ἔβου Χανιφέ, τὸ τοῦ Ἀββδοὺλ Καδὲρ Γαλανῆ ἐν Βαγδάτῃ, τὸ τοῦ Δζελὰλ-εδδὶν Ρουμὴ ἐν Ἰκονίῳ, τὸ τοῦ Σεῖχ-Βατὰλ ἐν Σεῖδ σεχὶρ μετὰ Ἱεροσπουδαστηρίου καὶ πτωχοκομείου καὶ τὰ ἐν Νικαίᾳ,Δαμασκῷ καὶΘεοδοσίᾳ.Μεταβαλὼν δὲ τοὺς Μητροπολιτικοὺς Ναοὺς τῆς Ρόδου, Βέλγραδ, Βούδης, Κορώνης καὶ Μεθώνης εἰς τεμένη, ἀνακαινίσας τὸν ἐν Μέκκᾳ Κάαβα (Κιαβὲ) καὶ τὸ τέμενος Χατιδζὲ καὶ διπλασιάσας τὸ ποσὸν τῶν εἰς Μέκκαν στελλομένων δώρων ἐτησίως, ἠξιώθη τοῦ μακαρισμοῦ τῶν Μωχαμεδιδῶν. Τὰ ὑπὸ Σουλεϊμὰν δὲ ἀνεγερθέντα ὑδραγωγεῖα ἐν Κων)πόλει τοῦ (Κὴρκ τσεσμὲ), ἐν Μέκκᾳ τοῦ Βὲρδ Χονεῖν καὶ Μιρμὰχ ἢ Ἀαραφάδ, ἡ αὐτόθι κρήνη Μερβὲ καὶ ἕτεραι δύο ἐπὶ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Συρίας καὶ Αἰγύπτου εἰς Μέκκαν καὶ ἡ προικοδότησις αὐτῶν, ἡ θεμελίωσις τῆς γεφύρας τοῦ Ἀθύρα (Τσεκμεδζέ), ἡ ἐπισκευὴ τῶν φρουρίων

1. Τὰ τεμένη ταῦτα ἐκτίσθησαν πρὸς διαιώνισιν τῶν ὀνομάτων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ ἑαυτοῦ, τῶν δύο ἡγεμονιδῶν Μουσταφᾶ καὶ Δζιχάν-κίρ, τῆς ἰδίας συζύγου καὶ τῆς προσφιλοῦς θυγατρός.

Βέλγραδ, Ζιγὲθ καὶ τόσων ἄλλων, ἡ κατασκευὴ νέων τοιούτων καθὼς καὶ ἡ ἀνέγερσις τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ μαρτυροῦσι τὴν περὶ ἀσφαλείας καὶ ἀνέσεως τοῦ ὑπηκόου μέριμναν τοῦ Σουλειμάν.

Αἱ περὶ στρατοῦ δὲ καὶ φόρων διατάξεις περὶ τῶν ὁποίων ἐν τῷ παραρτήματι θέλει γείνει ὁ προσήκων λόγος μαρτυροῦσι τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ περὶ εὐταξίας τοῦ στρατοῦ καὶ εὐμαρείας τῶν πολιτῶν τοῦ κράτους. Καίτοι ὅμως πλεῖστα τὰ μεγάλα καὶ ἐξαίσια παρουσιάζει ἡμῖν ἡ βασιλεία τοῦΣουλεϊμάν· οὐχ ἧττον ἡ ἀπεμπόλησις τῶν ἀξιωμάτων, ὁ δεκασμὸς τῶν ἀρχόντων, ἡ ἐλαττωματικὴ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἀπουσία τοῦ Σουλεϊμὰν ἀπὸ τοῦ διβανίου, ἡ ἀνύψωσις εἰς τὸ ἀξίωμα Βεζύρου ἀνθρώπων εὐτελοῦς παρελθόντος, τὸ πρόθυμον εἰς αὐλοκολακείας, αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ γυναικωνίτου ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ἡ σπατάλη καὶ ἡ πολυτέλεια πρὸς ἐπίδειξιν μεγαλοπρεπείας, οἱ ἄδικοι φόνοι τῶν ἡγεμονιδῶν Μουσταφᾶ καὶ Βαγιαζὴδ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δζὲμ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τῶν Βεζυρῶν Ῥουστὲμ καὶ Ἀχμέδ, τοῦ Ἰσκενδὲρ Τσελεπῆ, τῶν Πιρὴ καὶ Χαϊδὰρ καὶ ἑτέρου Πιρὴ θαλασσίων ἀρχηγῶν, τοῦ νομομαθοῦς Χαφήζ, τοῦ Σεῖχ Χαμζᾶ, τοῦ Φεϊχὰδ πασᾶ καὶ Ἀρσλὰν πασᾶ Βεηλερβέηδων Βούδης καὶ Ρούμελης, τῶν Ἀλβανῶν ἐνΚ)πόλει,παρουσιάζουσι πολλαπλᾶ σημεῖα ἐπισκιάζοντα τὸμεγαλεῖον καὶ τὴν αἴγλην τῆς βασιλείας τοῦΣουλεϊμὰν,ἵνα δὲ ἡ ἀλήθεια γυμνοτέρα ἀποκαλυφθῇ, ἡ βασιλεία τοῦΣουλεϊμὰν ἐνέχει τὰ σπέρματα τῆς καταπτώσεως τοῦΤουρ-

κικοῦ κράτους. Πρὸς τούτοις αἱ στάσεις τοῦ Τζανὴμ καὶ Ἀϊνὲλ ἐν Ἀραβίᾳ, τοῦ διοικητοῦ Αἰγύπτου Ἀχμὲδ πασᾶ, τῶν Σεΐχ βενὴ Χαβαρὲ καὶ Βενὴ Βακὰρ ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν Τουρκομάνων βεήδων ἐν Καισαρείᾳ, τῶν Τουρκομάνων Κιλικίας, τοῦ Τονούζογλου καὶ Γένιδζε βέη καὶ Βελὴ Καλιφὲ ἐν Ταρσῷ καὶ Ἀδάνοις, τοῦ Καλενδέρογλου ἐν Καραμανίᾳ τοῦ Σιδκὴ ἐν Ἀδάνοις καὶ τοῦ Ἰνδζὴρ ἐν Σίς, τοῦ ψευδοΜουσταφᾶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τόσαι ἄλλαι καταπνιγεῖσαι ἅμα τῇ γενέσει αὐτῶν, μαρτυροῦσι τὴν σαθρότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τοῦ κράτους, τὴν ὁποίαν οὔτε αἱ νίκαι, οὔτε αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἑορταὶ καὶ τὰ θεάματα, οὔτε ἡ νομοθέτησις τοῦ Σουλειμὰν ἠδυνήθη νὰ προλάβῃ, μᾶλλονδ' εἰπεῖν ὑπάρχουσαν ἤδη νὰ θεραπεύσῃ.

Ἡ βασιλεία τοῦ Σουλειμὰν ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ἐκ τῆς τῷ 1539 ἐπισυμβάσης ἐν Κων)πόλει μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις ἀπετέφρωσε τὸ τρίτον περίπου τῆς πόλεως πυρικαύσασα πλείστας ἀνθρωπίνας ὑπάρξεις, καὶ τοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος λοιμοῦ ὁ ὁποῖος ἀπεδεκάτισε τοὺς πολυπληθεῖς κατοίκους τῆς Βασιλευούσης.

Καταπαύοντες τὸν λόγον περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλεΐμὰν ἀναγκαῖον λογιζόμεθα νὰ εἴπωμεν,ὅτι ἐπὶ τοῦ Σουλεΐμὰν ἤκμασεν ὁ μέγιστος λυρικὸς τῶν Ὀθωμανῶν Βεκίς, ὁ κολοσσὸς τῆς Τουρκικῆς πολυμαθείας Τασ-κιοπρουζαδέ, καὶ οἱ νομομαθεῖς Ἐβουσαΐδ καὶ Κεμαλπασαζαδέ, πρὸς δὲ ὁ περιώνυμος νομομαθὴς Χαφήζ, ὅστις ἐκήρυττε τὸν Μωχαμὲδ ὑποδεέστερον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀνώτερον τοῦ Κοράν, διὰ τὸ ὁποῖον καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπέστη τοῦτον καρτερικώτατα.

Ἡ βασιλεία τοῦ Σουλειμὰν ἐνέχει διὰ τὸν Ἑλληνοορθόδοξον πληθυσμὸν οὐχὶ τυχαίαν σημασίαν, διότι βασιλεύοντος τούτου ἐπὶ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Σοφίας, ἀπεφασίσθη ἡ κατεδάφισις τῶν ἐν Κων)πόλει ναῶν τῶν Ὀρθοδόξων, τὴν ὁποίαν ἐματαίωσεν ὁ γηραιὸς πρωθιεράρχης διὰ διαφόρων μέσων. Ἐπὶ Σουλεΐμὰν ἀφῃρέθη ὁ ἐπὶ τοῦ θόλου τοῦ Π)αρχικοῦ Ναοῦ τῆς Παμμακαρίστου ἐνσφηνωμένος Σταυρός, ἐπ' αὐτοῦ ἠλαττώθη τὸ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Πατριάρχου ἐκ 4600 φλωρίων δῶρον πρὸς τὸν Σουλτάνον κατὰ 1000 φλωρία, ἐνεργείᾳ τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, ἐπ' αὐτοῦ ἐτειχίσθη ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπεκυρώθησαν αἱ ἐπὶ τῶν Ἁγίων τόπων προνομίαι τῶν Ἑλληνορθοδόξων τὸ τέταρτον ἤδη Πατριαρχεύοντος τοῦ Γερμανοῦ, ἐπ' αὐτοῦ ὡρίσθησαν οἱ Τοῦρκοι φύλακες τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἐπεβλήθησαν οἱ προσκυνηταὶ εἰς φόρον εἰσόδου[1] κατὰ τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν

1. Ὁ φόρος οὗτος ποικίλων ἀπετελεῖτο ἐκ γρ. 14 διὰ τοὺς Λατίνους, γρ. 7 διὰ τοὺς Μακεδόνας Ἕλληνας καὶ Ἰονοπελαγίτας. γρ. 5 διὰ τοὺς Καραμάνους, 3 διὰ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ μηδενὸς διὰ τοὺς Ἄραβας καὶ Ἀβυσσηνίους.

εἰς τὰ ἱερὰ προσκυνήματα, ἐπ᾽αὐτοῦ ἀπεφασίσθη τὸ 1540 ὅπως ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως γίνηται ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀρχιερέων καίπερ μηδέποτε διατηρηθεῖσα.

IB΄.

Σελὴμ Β΄. ὁ μέθυσος 1566—1574

Ὁ Σελὴμ Β΄. εἰδοποιηθεὶς τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἔσπευσεν ἐκ Μαγνησίας εἰς Κων)πολιν, ἀμέσως δὲ μετέβη εἰς Βελγράδ, ὅπου οἱ ἐν Ζιγὲθ μετὰ τὴν ὀχύρωσιν αὐτοῦ ἔφθασαν συναποκομίζοντες τὸ πτῶμα τοῦ Σουλειμάν,[1] τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ἀνεκοινώθη μόλις μετὰ 49 ἡμέρας τῷ στρατῷ. Ὁ Σελὴμ β΄. συνοδεύων τὸν νεκρὸν τοῦ πατρός, μόλις τῇ 5 Δεκεμβρίου ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς Κων)πολιν, τῶν Γενητσὰρ καθ᾽ ὅλην τὴν ἀπὸ Βέλγραδ μέχρι Κων)πόλεως ὁδοιπορίαν στασιαστικὰς διαθέσεις ἐπιδεικνυμένων περὶ τοῦ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει δώρου.

Πόλεμος πρὸς Οὐγγαρίαν. Ἡ ἡρωϊκὴ τοῦ Ζιγὲθ ἄμυνα καὶ ὁ ἔνδοξος τοῦ Ζρινὺ θάνατος ἀναπτερώ-

1. Τὰ ἐντόσθια τοῦ Σουλεϊμὰν ἀποχωρισθέντα τοῦ σώματος ἵνα τοῦτο διατηρηθῇ ὅτι πλεῖστον ἐτάφησαν ἐν Ζιγέθ, ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ζῶν ἐσκήνου καὶ ὅπου μετ᾽ ὀλίγον ἀνηγέρθη εὐκτήριος οἶκος «Μεδζίδ».

σαντα τὸ φρόνημα τῶν Οὔγγρων συνετέλεσαν εἰς τὴν πρὸς τούς Τούρκους παράταξιν· ἤδη 3 ἡμέρας πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ζιγὲθ ὁ Θουρρὺ κατέλαβε τὸ Στουλβέϊσενβουργ, τὴν Βαβόξαν καὶ δύο ἕτερα φρούρια ἐν Ταλὰδ καὶ Σουμέγ, 15,000 δὲ Τάταροι ἀπεκρούσθησαν παρὰ τὸ Δεβρεζίν· ὁ Ἰοβὸτ καὶ ὁ ἐξ Ἀουρσβὲργ Ἔρβαρτ προὐχώρησαν μέχρι Νόβιγραδ, νικήσαντες δὲ τοὺς Τούρκους ᾐχμαλώτισαν 4 σανδζακβεήδες καὶ τὸν πασᾶν Χλούνας· ὁ Ἀβενδὶ δὲ κατέλαβε τὰ φρούρια Μουνκὰζ καὶ Ζαθμάρ· ἀλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον τὸ Ζενὺ καὶ Βιλαγοσβὰρ, τὸ Πουτνὰκ καὶ Κιεβὰρκ ἐν Τρανσυλβανίᾳ, οἱ δὲ Τάταροι ἐδῄωσαν τὴν μεταξὺ Τοβίσκου καὶ Μαρισσοὺ καίοντες χωρία καὶ πόλεις· ἀμφότεροι οἱ πολέμιοι ἀπαυδήσαντες ἐπόθουν τὴν εἰρήνην, τῆς ὁποίας τὴν συνθηκολόγησιν ἐπετάχυνεν ἡ αἴτησις τοῦ Μαξιμιλιανοῦ. Κατὰ ταύτην γενομένην τῇ 17 Φεβρουαρίου 1567 αἱ ληστοπραξίαι τῶν ἀτάκτων ὁρδῶν παρεκωλύοντο καὶ γινόμεναι δὲ τυχὸν θὰ ἐπῆγον τιμωρίαν τῶν τολμητιῶν καὶ ἀποστέρησιν τῶν ἁρπαγέντων μετὰ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν τῷ δικαιούχῳ· ἡ μονομαχία εὐπατριδῶν καὶ Τούρκων φρουράρχων, ἡ ἀφορμὴ τῶν προστριβῶν ἐκωλύετο αὐστηρῶς, οἱ πρέσβεις τῆς Οὐγγαρίας ἀπελάμβανον τῶν δικαιωμάτων τῶν λοιπῶν τοιούτων ἐν Τουρκίᾳ, ἡ ὁροθέτησις καὶ ἡ διανομὴ τῶν χωρικῶν, ἀνετίθετο ἰδίᾳ ἐπιτροπῇ αἱ δὲ μελλοντικαὶ ἔριδες θὰ ἐλύοντο διαιτητικῶς, ἕκαστος δὲ τῶν συνθηκολογησάντων ἐλάμ-

βανε τὰς κατεχομένας χώρας. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1567 ἀνενεώθη ἡ πρὸς τὴν Περσίαν εἰρήνη ἐν Ἀδριανουπόλει, τὸ 1568 δὲ ἡ πρὸς τοὺς Πολωνοὺς ἐν Κων)πόλει. Τὸ 1569 ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς ἑνώσεως Ῥᾶ καὶ Τανάϊδος, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἀνεστάλη εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ, διότι 15,000 Ῥώσων ἐπελθόντες διεσκόρπισαν τοὺς ἐργάτας, οἱ δὲ Τάταροι διαβλέποντες ἐν αὐτῷ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Χανάτου αὐτῶν ὑπεξέκαιον τὴν πρὸς παλινόστησιν τῶν Τούρκων προθυμίαν διαδίδοντες, ὅτι ἡ νὺξ κατὰ τὸ θέρος ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἦν ὥρος, ἕνεκα δὲ τῶν θρησκευτικῶν περὶ προσευχῆς διατυπώσεων ὁ ἐν νυκτὶ ὕπνος ἐπὶ τρίμηνον ἦτο ἀδύνατόν τι.[1] Καὶ ἡ πολιορκία δὲ τοῦ Ἀστραχὰν ἀπὸ 20,000 ἱππέων 8,000 Γενητσάρων καὶ 30,000 Τατάρων ἀπέτυχεν. Οἱ ἐκ Ταυρίδος ἐπανερχόμενοι εἰς Κων)πολιν καταληφθέντες ὑπὸ τρικυμίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ, τοσαῦτα ἔπαθον, ὥστε μόνον 7,000 τούτων εἶδον τὴν πρωτεύουσαν.

Τὸ 1567 τῆς Ἀραβίας στασιασάσης ὑπὸ τὸν Μοσταχὲρ ἀπεστάλη κατ' αὐτῆς ὁ Λαλλᾶ Μουσταφᾶς, παρασκευασθείσης ταὐτοχρόνως ὑπὸ τοῦ Μ. Βεζύρου τελείως τῆς ἀποτυχίας αὐτοῦ, διότι τῶν δοθεισῶν αὐτῷ 30 διαταγῶν οὐδεμία συνεφώνει τῇ ἄλλῃ, πᾶσαι δὲ συνετέλουν εἰς ἐξευτέλισιν αὐτοῦ, εἰς τρόπον τοιοῦτον ὥστε ὅτε οὗτος ἦλθεν εἰς Κάϊρον ἐδόθη

1. Κατὰ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τῶν Μωχαμιτῶν ὀφείλουσιν οὗτοι 2 ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου νὰ προσεύχωνται καὶ 1 ὥραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ.

αὐτῷ πρὸς κατοικίαν ἰδιωτικὸς οἶκος. Διάδοχος τοῦ μετ' ὀλίγον παυθέντος διωρίσθη ὁ Σινὰν πασᾶς ὅστις κατέλαβε τὴν Χαχιριγὲ 1569, τὸ Ταακέρ, Χάβ, Σεβίδ, τὴν Δομάρ, Σαναάν, Χαουλάν, Βέϊτουλ-ΐζ καὶ τὸ Ἀαδὲν διὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στόλου. Τὸ 1570 ὅμως ὁ Μοσταχὲρ κατέλαβεν αὖθις τὴν Σαναὰν καὶ ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, πεσόντος ὅμως τοῦ ἰσχυροτάτου φρουρίου Κεβκεβὰν μετ' ὀλίγον ὁ Μοσταχὲρ ἐσυνθηκολόγησεν ἀναγνωρίσας τὸ Χαλιφάτον καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σελὴμ Β΄.

Ἐκστρατεία κατὰ τῆς Κύπρου. Τὸ 1570 ὁ Σελὴμ ὑποκινούμενος ὑπὸ τῶν ἐκπτώτων Λαλᾶ Μουσταφᾶ καὶ Πιαλῆ, πρὸς δὲ καί τινος Ἰουδαίου Ἰωσὲφ Νασὺ ἀπέστειλε 10,000 στρατοῦ καὶ 360 πλοῖα πρὸς κατάληψιν τῆς οἰνοφόρου Νήσου. Ὁ στόλος πειραθεὶς τὴν κατάληψιν τῆς Τήνου καὶ ἀποτυχὼν, ἠρκέσθη εἰς δῄωσιν καὶ λεηλασίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀπεβιβάσθη εἰς Λεμησσὸν τῇ 1 Αὐγούστου ὅπου κατέλαβον τὸ Λεφτόριον, τὸ ὁποῖον οἱ Ἐνετοὶ ἐπελθόντες νυκτὸς ἐδῄωσαν φονεύσαντες τοὺς κατοίκους, ἵνα μὴ καὶ ἄλλα χωρία δεχθῶσι τοὺς Τούρκους.

Τῇ 9 7)βρίου μετὰ πολιορκίαν 40θήμερον ἑάλω

1. Πρὸς ὀχύρωσιν τῆς πόλεως ταύτης οἱ Ἐνετοὶ καταλαβόντες τὴν νῆσον κατεδάφισαν 80 ναοὺς Ἁγ[illegible] καὶ τὴν Μονήν, ὅπου ἦσαν οἱ τάφοι τῶν ἡγεμόνων τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἀντιοχείας, τῶν Λουσινιανῶν, τῶν Κομήτων, Βαρόνων, Πατριαρχῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων καὶ Εὐπατριδῶν.

ἡ Νικωσία[1] 20,000 κατοίκων φονευθέντων ἑτέρων δὲ 20,000 αἰχμαλωτισθέντων. Τῇ πτώσει δὲ ταύτης ἐπηκολούθησεν ἡ τῆς Πάφου, Λεμησσοῦ, Λάρνακος καὶ Καρκυνίας. Τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος 1571 ἡ τῆς Φαμαγούστης μετὰ 2 1)2 μηνῶν πολιορκίαν παραδοθείσης ἐπὶ ὅροις, οἱ ὅροι ὅμως εὐθὺς ἀμέσως ἀνετράπησαν ὁ δὲ φρούραρχος Βραγαδῖνος βασανισθεὶς διαφοροτρόπως ἐπὶ 12 ἡμέρας, ὕστερον ἐξεδάρη, εἰς 4 δὲ τμηματισθεὶς περιήχθη ὑβριστικῶς καὶ εἶτα ἐκρεμάσθη ἐπὶ ἱστοῦ πλοίου τινός, μεθ' ὃ ἐστάλη εἰς Κων)πολιν,[1] ὅπου ἐξετέθη εἰς θέαν τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ αἰχμαλώτων. Οἱ Ναοὶ τῆς νήσου ἐσυλήθησαν, τὰ ὀστᾶ τῶν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τεθαμμένων διεσκορπίσθησαν, τὰ Ἱερὰ ἐβεβηλώθησαν, ἀνήκουστα δὲ ὄργια ἐπετελέσθησαν, συμπάσης τῆς νήσου εἰς Τοπαρχίαν μεταβληθείσης, διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ὁποίας ἀπώλοντο 50,000 Τούρκων.

Ὁ Τουρκικὸς στόλος παραπλέων τὴν Κρήτην καὶ Κύθηρα ἐδῄου τὰς ὑπαιθρους τούτων, ἡ Ζάκυνθος, Κεφαλληνία καὶ Σοποτὸς ὑφίσταντο τὰ αὐτά, τὸ Οὐλσίνιον, Ἀντίβαρι, Βούδουα ἐκυριεύθησαν, ἡ Λέζινα καὶ τὰ Κούρδζολα ἐδῃοῦντο, παρὰ τὴν Κέρκυραν δὲ συνέλαβε 4 πλοῖα Ἐνετικά.

Τὰ παθήματα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς σύσφιγξιν τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ Πάπα· οὕτω δὲ

1. Τὸ σῶμα ἐτάφη μετὰ ταῦτα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ Παύλου τῷ πανθέῳ Βενετίας, σήμερον δὲ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ φυλάσσονται ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου.

νέα ἐγένετο συμμαχία Ἱσπανίας, Βενετίας καὶ Πάπα Πίου Ε΄.[1] Ὁ συμμαχικὸς στόλος ἐκ 200 περίπου πλοίων ἀντεπαρατάχθη εἰς τὸν ἐκ 300 τοιούτων Τουρκικῶν τῇ 7 8)βρίου 1571 περὶ τὰς Ἐχινάδας[2] νήσους, ὁ ναύαρχος Ἀλῆ πασᾶς τρωθεὶς ὑπὸ σφαίρας ἔπεσεν, 94 πλοῖα κατεστράφησαν ἐμπρησθέντα, περιῆλθον δὲ εἰς τὰς χεῖρας τῶν συμμάχων 130 πλοῖα· πρὸς τούτοις οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν 170 μεγάλα καὶ 256 μικρὰ τηλεβόλα καὶ 15,000 χριστιανῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωθέντων ὑπὸ τῶν συμμάχων, 30,000 Τοῦρκοι καὶ 16 σανδζακβέηδες ἀπωλέσθησαν ἐνῷ οἱ σύμμαχοι ἀπώλεσαν 15 πλοῖα καὶ 8,000 ναύτας καὶ στρατιώτας καὶ 29 εὐπατρίδας Ἐνετούς[3]. Τὸ 1572,

1. Τοιαῦται συμμαχίαι ἐγένοντο μία ἐπὶ Κλήμεντος στ΄, τὸ 1344, ἑτέρα ἐπὶ Οὐρβανοῦ Ε΄. 1363, ἄλλη ἐπὶ Γρηγορίου Ε΄. ἢ Βονοφάτου Θ΄. 1396, τετάρτη ἐπὶ Εὐγενίου Δ΄. 1444, πέμπτη ἐπὶ Καλλίστου Γ΄. 1456, ἕκτη ἐπὶ Πίου Β΄. 1463, ἑβδόμη ἐπὶ Σίξτου Δ΄. 1472, ὀγδόη ἐπὶ Ἰννοκεντίου Η΄. 1499, ἐννάτη ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Βοργίου 1501, δεκάτη ἐπὶ Λέοντος Ι΄, 1520, ἑνδεκάτη ἐπὶ Ἀδριανοῦ ΣΤ΄. 1526 καὶ δωδεκάτη ἐπὶ Παύλου Γ΄. 1539.

2. Ὁ Σοκολλὴ πασᾶς τὴν ἦτταν ταύτην τῶν Τούρκων ἐν Ἐχινάσι παρωμοίαζε τῇ ἀποκοπτομένῃ γενειάδι, ἥτις τραχυτέρα αὔξει· ἐνῷ πᾶσαν ἀπώλειαν τῶν Ἐνετῶν ἐχαρακτήριζεν ἀκρωτηριασμὸν τοῦ σώματος μὴ ἀναπληρούμενον. Ἡ ἐν ἐλαχίστῳ δὲ καθέλκυσις 250 πλοίων καὶ ἡ μετ᾽ ὀλίγον ἀτυχὴς τῶν Ἐνετῶν πρὸς τοὺς Τούρκους συνθήκη ἐμαρτύρουν τὸ ἀκριβὲς τῆς παρομοιώσεως τοῦ Σοκολλῆ.

3. Κατὰ τοὺς πολέμους τούτους οἱ Χίοι μεγάλας παρασχόν-

250 Τουρκικὰ πλοῖα, ἀρτίως περατωθέντα ἐξέπλευσαν, κατὰ τῶν συμμάχων, καίτοι δὲ οὐδὲν ἠδυνήθη, οὐχ ἧττον ἡ διχογνωμία τῶν συμμάχων ἠνάγκασε τοὺς Ἐνετοὺς εἰς διομολόγησιν εἰρήνης λαβοίσης πέρας τὸ 1573. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἀπεδίδοτο ὁ Σοποτὸς τοῖς Τούρκοις, ὑπεχρεώθησαν δὲ οἱ Ἐνετοὶ εἰς πληρωμὴν, ἐν διαστήματι τριετίας, 300,000 δουκάτων διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Κύπρου· ὁ φόρος τῆς Ζακίνθου ηὔξανε κατὰ 1,000 δουκάτα, ἡ δὲ Βενετία ἀπηλλάσσετο τοῦ διὰ τὴν Κύπρον ἐτησίου φόρου ἐξ 8,000 δουκάτων. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1572 ὁ Ἱσπανικὸς στόλος κατέλαβε τὴν ἐν Τύνιδι Γολέτταν, τὸ Ἀλκασὰρ καὶ ὅλην τὴν Τύνιδα. Βαρέως φέροντες τοῦτο οἱ Τοῦρκοι τὸ 1574 ἐξέπεμψαν 298 πλοῖα ὑπὸ τὸν Κηλὶτς Ἀλῆ[1] καὶ στρατὸν 40,000ὑπὸ τὸν Σινὰν πασᾶν. Ἀμφότεροι οὗτοι συναγωνιζόμενοι κατέλαβον τὴν πόλιν Τύνιδος λαφυραγωγηθεῖσαν ἐπὶ 3 ἡμέρας, τὴν Γολέτταν μετὰ 33 ἡμερῶν πολιορκίαν καὶ τὰ ἄλλα φρούρια, ἀνακτησάμενοι τὴν Τύνιδα σὺν τῇ ὁποίᾳ 5,000 Ἱσπανῶν ἔπεσαν, δισχίλιοι ἐζωγρήθησαν καὶ 230 τηλεβόλα κατεσχέθησαν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος 1573 διωρίσθη ἡγεμὼν Μολδαβίας

τες ὑπηρεσίας τῷ Τουρκικῷ στόλῳ ἀπηλλάγησαν τοῦ φόρου δεκάτης καὶ ἄλλων ἠξιώθησαν προνομιῶν.

1. Τὸ φερώνυμον τέμενος ἐν Τοπχανὲ ἐν Κων)πόλει διαιωνίζει τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου Ναυάρχου ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ἐφάμιλλος τοῦ Βαρβαρὸζ Χαϊρεδδίν.

ὁ Ἰβονίας τῇ αἰτήσει ὀλίγων Βογιάρων, πρὸς ἀποκατάστασιν δὲ τούτου ἐστάλη στρατὸς 35,000 ἀνδρῶν. Ὁ πρώην ὅμως ἡγεμὼν Βόγδανος ἔχων συμμάχους τοὺς Πολωνοὺς ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, αἱ δὲ σχέσεις Πολωνίας καὶ Τουρκίας ἐξετραχύνθησαν· ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Βογδάνου προέλαβε τὸν ἐπικείμενον πόλεμον. Ὁ Ἰβονίας ἀποστάτης τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔπειτα τοῦ Μωχαμὲδ ληστρικῶς διοικῶν καὶ θάπτων ζῶντας Ἐπισκόπους πρὸς κατάληψιν κεκρυμμένων θησαυρῶν, ἐφείλκυσε τὴν ἀποστροφὴν πάντων τῶν ὁμόρων· ἀλλ' οἱ Βογιάροι τεταγμένοι ὑπ' αὐτὸν ἀπέκρουσαν τὰς ἀξιώσεις τῆς Τουρκίας περὶ αὐξήσεως τοῦ φόρου καὶ ἐνίκησαν τούτους τρίς, καταλαβόντες τὴν Ἰβραΐλαν, Βενδὲρ καὶ Ἄκ κερμὰν βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Κοζάκων. Τὸ 1574 ὅμως τῇ 9 Ἰουνίου ἐν Ὀβλοὺτς τῆς Βουλγαρίας οἱ Τοῦρκοι δελεάσαντες τὸν Ἰβονίαν, ἐφόνευσαν αὐτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν πάντας, πλὴν 16 Κοζάκων σωθέντων διὰ τῆς φυγῆς. Ἀντὶ τοῦ Ἰβονίου διωρίσθη ἡγεμὼν Μολδαβίας ὁ Πέτρος.

Αἱ πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν σχέσεις καίπερ φιλικὸν χαρακτῆρα ἔχουσαι συνεχῶς ἐταράττοντο, ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τῶν διοικητῶν τῶν παραμεθορίων φρουρίων, οἵτινες ποθοῦντες τὴν ὅ,τι πλεῖστον ἐπέκτασιν τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν, ἢ κατελάμβανον χώρας ἀνηκούσας τῇ ὁμόρῳ ἐπικρατείᾳ, ἢ ἐνήργουν κατὰ τρόπον μειοῦντα τὸ κῦρος τῶν πρὸς τοὺς γείτονας συνθηκῶν. Ἐπὶ παραδείγματι ἐνῷ ὁ διοικητὴς Βούδης ἐξώθει τοὺς ἐν Ζὶψ εἰς ἀπάρνησιν τῆς ὀφειλομένης ὑποταγῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας· ὁ τοῦ Νεογρὰδ ἐπεχείρει τὴν ὑποταγὴν τῆς Καρπόνης καὶ Βακαβανίας· ὁ δὲ τοῦ Σεγεδὶν ἀπῄτει τὰ περὶ τὸ φρούριον χωρία. Πρὸς τούτοις ἐνῷ διενηργεῖτο ἡ ἀνοικοδόμησις νέων φρουρίων ὡς τοῦ Μαρξαλύ, Ζακανὺ καὶ Ξούργου, δολίως ἐφονεύετο ὁ Φρούραρχος Ράζκ Θουρρύ, διὰ προδοσίας κατελαμβάνετο τὸ Γεδὲ καὶ ἐλεηλατεῖτο ἡ παρὰ τὸν Ποΐγγον χώρα. Πάντα ταῦτα ηὔρυναν τὸ χάσμα τῶν φαινομενικῶς ἐν συνθήκῃ διατελούντων βασιλέων· πλὴν ἀλλ' ὅμως ἡ ἐνδοτικότης τοῦ Μαξιμιλιανοῦ συνετέλεσαν εἰς σύναψιν νέας συνθήκης τὸ 1574 ἐχούσης διάρκειαν ὀκταέτιδα.

Τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος (1574) ὁ Σελὴμ οἰνοβαρὴς ὀλισθήσας ἐν τῷ λουτρῶνι Ἀδριανουπόλεως καὶ πεσὼν ἀπέθανε τῇ 22 7)βρίου.

Ὁ Σελὴμ Β΄. στοιχῶν τῷ παραδεί́γματι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀνήγειρε τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει φερώνυμον τέμενος, μετατρέψας δὲ τοὺς λαμπροτέρους Ναοὺς τῆς Κύπρου εἰς τεμένη ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν τούτων, ἐπιπροσθεὶς δὲ δύο μιναρέδες εἰς τὸ ἐν Κων)πόλει τέμενος τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐπισκευάσας τὰ ὑδραγωγεῖα Μέκκας, μεγάλως βλαβέντα ἐκ τῆς πλημμύρας, ἀποπερατώσας τὴν γέφυραν τοῦ Ἀθύρα τὸ 1562, τῆς ὁποίας τὰ θεμέλια ἔθηκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κατατάττεται δικαίως ἐν τοῖς διεκδικοῦσι διαιώνισιν ὀνόματος, τὴν ὁποίαν ἐπαύξει ἡ τὸ πρῶτον ἴση εἰς τοὺς Οὐλεμᾶ δωρεὰ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει εἰς τὸν θρόνον.

Αἱ στάσεις δὲ τῶν Μανιατῶν ἐν Τριπόλει, τοῦ Μύρζα ἐν Βλαχίᾳ, τοῦ Μουταχερλὲγγ ἐν Ἀραβίᾳ, τοῦ Οὐλιάνογλου ἐν Βασσόρᾳ, πᾶσαι κατὰ τὸ 1568 ἐπισυμβᾶσαι, αἱ φοβεραὶ πυρκαϊαὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, Προύσῃ, Κων)πόλει καὶ Ταναΐδι, κατὰ τὰς ὁποίας ἐν μὲν Κων)πόλει 3,600 οἰκίαι ἐκάησαν, πολλοὶ Ἰουδαῖοι κατεσφάγησαν, εἷς νεανίας Χριστιανὸς ἐσταυρώθη, ὁ Μέγας Βεζύρης μικροῦ δεῖν ἐκαίετο, ἐν δὲ Ταυρίδι 1000 στρατιῶται μετὰ τῆς πυριτιδαποθήκης εἰς τὸν ἀέρα ἐξεσφενδονίζοντο, ἡ ἐν Μέκκᾳ πλήμμυρα τὸ 1572 καὶ ὁ ταυτόχρονος σεισμὸς ἐν Κων)πόλει ἦσαν οὐχί τινα ἀσυνήθη τῷ Τουρκικῷ κράτει, ἀπὸ πολλοῦ ἐξ ἐχθρῶν καὶ θεομηνιῶν μαστιζομένῳ. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Σελὴμ β΄. ἔλλειψίς τις, αὕτη εἶναι ἡ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τοὺς λογίους συνδρομή· ἀλλὰ ταύτην ἀντικαθίστα ἡ ἀκόρεστος τοῦ οἴνου δίψα καὶ ἡ πρὸς τοὺς καπήλους συνδρομή, διὰ τὸ συναμφότερον τῶν ὁποίων ἠξιώθη παρά τε τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μετ' αὐτὸν τοῦ ἐπιθέτου μεθύσου.

Ἡ βασιλεία Σελὴμ τοῦ β΄. διὰ τὸ Ὀρθόδοξον πλήρωμα ἐνέχει δύο σπουδαῖα σημεῖα, τὴν κατάλυσιν τῆς αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Τυρνόβου, ὑποταγείσης τῷ Πατριαρχείῳ Κων)πόλεως ὑπὸ τὸν τίτλον Μητροπόλεως καὶ τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει νέου Πατριάρχου Σουλτανικοῦ δώρου εἰς 2,500 φλωρία ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης. (πρβλ. Ἀθ. Ὑψ. σελ. 105, 108).

ΤΕΛΟΣ

τοῦ Δ' τόμου

Ἡ μεταγλώττισις καὶ ἐπιτομὴ τοῦ ἔργου ἐπιφυλάσσεται τῷ γράψαντι.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γράψαντος θεωρεῖται κλοπιμαῖον καὶ καταδιώκεται νομίμως.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Γράφε
6 ὀφείλει	ὀφείλει
» ποιήματός μου	πονήματός μου
7 Τούρ	Τούρκων
8 θεωρειῶν	θεωριῶν
11 ἐν σημ. 4 καὶ Τουρκεστὰν	καὶ μεγάλης Βουχαρίας
14 εὐχειροτότατον	εὐχειροτώτατον
14 κυβερνᾶν	κυβερνᾷν
15 ἐπικυνδινώτερον	ἐπικινδυνότερον
15 1036—1147,	1036—1147·
15 1040—1198.	1040—1198·
15 1041—1187,	1041—1178·
16 1063—1300·	1063—1300,
16 1078—1116·	1078—1116
19 παρηνόχλουν	παρηνώχλουν
20 ἐν σημ. 3 Βουζάνων	Βουζαννῆς (Βούζογουκ)
20 » 3 Μετώπου ἄντρον	Μετώπου ἄντρον (Ἴνοινὴ)
21 οὐδεὶς	οὐδεὶς
21 Καλογιάννη φρουράρχου	Καλογιάννη ἀδελφοῦ τοῦ φρουράρχου
21 ὁ Φωκᾶς	ὁ Φωκᾶς
30 Σαμασμᾶ	Σαμσαμᾶ
31 σημ. 2	ἅπασα ἀπολειπτέα
32 ἐν τῇ σημει. τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γκιουνδουζαλπ.	τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὀρχάν, ἐν δὲ Ἐσκὴ σεχὴρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γκιουνδουζὰλπ
33 Σαγγάριον	Ρύνδακον
33 (Ἴστραβη)	(Ἴστραβι)
35 Ἀψόφι	Ἀλψόφι
35 Ἀγδζὰ ἴλη	Αγδζὲ ἰλὴ ἢ Κοδζὰ ἰλὴ
35 Ἀγδζὲ	Ἀγδζὲ Χόδζα
43 Ἀδζὲ στρατηγοῦ	Ἀγδζὲ βέη στρατηγοῦ
48 Νιβοτοῦ	Νεβοτοῦ

50 Ἀπολλωνιάδος	Ἀπολλωνίας
50 Δράγους	Δράγεσης
52 ἢ Τριαδίτσαν	ἢ Τριαδίτσαν διὰ τοῦ Ἰνδζὲ Βαλαβὰν
52 θερμαίμους	θερμόνους
52 ἐν σημ. 1 ἐγεννήθη ὁ Γαλέριος	ἐγεννήθη ὁ Μαξιμιλιανὸς
55 Ἐρζογραὰδ	Ἔρζαργραδ
56 Κοβίλβιτς	Κοβίλοβιτς
59 ὑποθρύπτων	ὑπεκκαίων
59 εὐκαιρείαν	εὐκαιρίαν
61 Ἄκ σεραΐ καὶ Ἀκ σεχὴρ	Ἄκ σεραΐ, Ἀρχελαΐδα καὶ Ἄκ σεχὴρ
65 ἐπολιώρκησε	ἐπολιόρκησε
67 τοιοῦττον	τοιοῦτον
67 ἑξαέτης	ἑξαέτις
68 Βελέσνην	Βεχέσνην
68 Γεματινῆς	Γουματινῆς
68 Φθιώτιδα	Φωκίδα
71 ἐσκέστετο	ἐσκέπτετο
76 εἰς Σμύρνην, παρὰ	εἰς Σμύρνην. Παρὰ
77 ἀνεγνώρισεν	ἀναγνώρισιν
78 τόπον τῆς πολάμης	τύπον τῆς παλάμης
80 ἀπεθάρρησεν	ἀπήλπισε
80 ἡττηθεὶς	ἡττηθεὶς
81 εγνώριζε συνεμάχησε	ἐγνώριζεν, συνεμάχησεν
81 τῇ εἰσηγησεὶ, τῶν Βυζαντίνων	τῇ εἰσηγήσει τῶν Βυζαντίνων
81 ἄκρατον	ἄκρατον,
82 Δογουνδζῆ	Δουγουνζδῆ
83 νῆσον Πρώτην	νῆσον Πλάτην
83 ἀπεθάρρυνεν	ἀπήλπισεν
84 τοῦ Μεχμὲδ	τῷ Μεχμὲδ
85 οἰωνεὶ	οἰονεὶ
86 σουλτάνος	Σουλτάνος
87 ἀνεξαρτητον,	ἀνεξάρτητον·
88 ἀποδιδσὺς	ἀποδιδοὺς
90 Εὐρώπην·	Εὐρώπην,
90 ὑπείκων δὲ	ὑπείκων ὅμως

91 μετὰ 6 χιλ.	μετὰ 6 χιλ.·
92 Βουρχοκεδδὶν	Βεδρεδδὶν
93 μεγαλόψηχος	μεγαλόψυχος
94 μεγάλως ἐτίμα	μεγάλως δὲ ἐτίμα
95 δό ὑ	δύο
98 Βιθύνιον	Ἀδριανούπολιν Βιθυνίας
101 τὸν υἱὸν τοῦ Μύρξα	τὸν διάδοχον τοῦ Μύρξα Δὰν
101 Κορινθίας	Καρινθίας
104 Σλόδζη	Σλατίδζα
104 δεκαέτη	δεκαετῆ
104 Μεχμεδ τσελεμπῆς	Μαχμοὺδ τσελεμπῆς
104 ἀποθαρρυνθεὶς	ἀποκαρτερήσας
104 ἐν τῇ σημ. Πολωνία, 76, 000, Μεχμὲδ	Οὐγγαρία 70 χιλ Μαχμοὺδ
105 5 χιλ	4 χιλ.
107 εἰρημένον πασᾶν	εἰρημένον πασᾶν λυτρωθέντα ἀντὶ 25 χιλ. δουκάτων
110 Στρυμῶνα	Στρυμόνα
111 ομογενῆ τινὶ	ὁμογενεῖ τινι
112 ἀποτεθαρρημένους	ἀποκαρτερήσαντας
112 Κῶκας	Κώκας
114 μνημονευθεὶς	καὶ μνημονευθεὶς
118 ἀναντιλέητον	ἀναντίλεκτον
118 παροροντας	παρορῶντας
120 Νοβογοράδ, Τρισίας	Νοβόβροδον, Τριπτσίας
122 Πεζενίκην	Παζενίκην
122 Βίσισλαφ Σέρνοβ Βελάζενα	Βισεσλὰφ Σερνὸβ Βελαζένα
123 Ναυαρῖνον ἡ Βόστιδζα	Ναυαρῖνον, Πυλία, ἡ Βόστιδζα
123 ἁλυκὰς	ἁλυκίδας
126 βιωτὴν	βιοτὴν
128 μὴ ἐπιτυχὼν δὲ τὴν θανάτωσιν	μὴ ἐπιτυχὼν δὲ τὴν διὰ δόλου θανάτωσιν
129 ἄγων στρατοὺς 150 χιλ	ἄγων στρατὸν ἐξ 150 χιλ.
130 3 χιλ	4 χιλ
130 τὸ Σβόρνικ. Επειδη	Σβόρνικ· ἐπειδὴ
130 στρατιαί·	στρατίαι,
133 Ἐρίκης	Ἐριβοίας
137 Κιόρελε	Καράλιος (Κιοραϊλὴ)

137 Σελευκία	Σελευκεία
137 ρούμελης· τριῶν	Ρούμελης, τριῶν
138 Οὐτλοὺκ βελῆ	Οὔτς ἀγιζλῆ
138 ʒκ τοῦ	ἐκ τοῦ
141 Δοσὺ ἐνέπρησεν·	Δοσύ, ἐνέπρησεν,
141 Αρμενίου	Ἀρμενίους
145 Οἰωνεὶ	οἰονεὶ
145 Κορινθίαν	Καρινθίαν
146 αἰμαλωτίζοντες	αἰχμαλωτίζοντες
146 Καθεδρικὼς Ναὸς	Καθεδρικὸς Ναὸς
146 ὁρμιτικαὶ	ὁρμητικαὶ
147 ἠρνήθη νὰ	ἠρνήθη δὲ νὰ
147 Μέκκαν.	Μέκκαν·
147 πρωτευούχης	πρωτευούσης
149 Πατριορχεύοντος	Πατριαρχεύοντος
150 τπουδαῖον	σπουδαῖον
152 λιμῶνι	λειμῶνι
153 ἐν σημ. 2 φρόνημα. Διότι	φρόνημα· διότι
153 ἔχεται	δέχεται
154 πενταέτη	πενταετῆ
155 Κίλιαν, τὴν	Κίλιαν καί τὴν
155 ἡγεμόνος	Βάνου
155 ἐν σημ. 1 Μενλῆ	Μεγλῆ
156 μὴ ἀνεχομενον	μὴ ἀνεχόμενος
158 παρακολουθησόντων· ὁ Βαγιαζὴδ	παρακολουθ η σάντων. Ὁ Βαγιαζὴδ
159 ἑαυτοὺς τὰ δὲ πνεύματα	ἑαυτούς, τὰ δὲ πτώματα
160 εἰν Στυρίαν	τὴν Στυρίαν
160 Βλαδίσλαυον Β Κονισαϊ	Βλαδίσλαυον Κονισάϊ
160 Τρανσιλβανίας 1495	Τρανσιλβανίας 1495 ἀντὶ τοῦ Δερενσινὺ
160 25έτη	2ὃετῆ
160 Κοζουλούσαρ	Κοζουλούβαρ
161 Συλιστρίας	Σιλιστρίας
161 ρεκλάβαν	Βρακλάβαν
162 Μερκάπειαν	Μαρκάσαν
164 δευττρότοκον Αχμέδ,	δευτερότοκον Ἀχμέδ.
165 Κουολὺ	Κουλοὺ

170 ἐν τῇ σημ. ὁ Ἀχμέδ, ὁ Σεχὶν Σαχ	ὁ Ἀχμέδ, ὁ Ἀβδουλλάχ, ὁ Μαχμοὺδ, ὁ Σεχὶν Σὰχ
174 καὶ φαὰρδ	καὶ Σαὰρδ
175 Χαϊρνιὰν	Χαϊρὰν
179 πόλει Τζατβὶλ	πύλῃ Σουβεϊλὰ
185 Βαρὶτς	Βαρὶτζ
186 Οὐϊζοκ·	Οὐϊκὸλ
189 Σερέσβορ Ἀπάργκ	Σέρεπβαρ Ἀπαροὺκ
190 τῇ 4 ὅμως 8βρίου	τῇ 14 ὅμως 8βρίου
190 τῇ 14 8)βρίου	τῇ 16 8)βρίου
190 Ζάπολυ	Ζαπόλια
191 Χύττενδορφ	Χύττελδορφ
191 Ἐρδζελοδὸφ	Ἐλδζελσδὸρφ
191 Κλεστερνεσβοὺργ	Κλόστερνεσβουργκ
192 ἐν σημ. 2 Σαβάδο Χιδβέϊ	Σαφάδο Χιδβὲγ
192 ,, ,, Κερμανδζὰρ	Κερμανδβὰρ
192 ,, ,, Μιστερὶ	Μεστερὶ
193 Μαῦρον, Σακύν, Βονίκιζαν Κρένζ, Γουδυβέζ, ποέμου	Μούραν, Σεκάου, Βινίκιζαν Κρεούζ, Γουδοβέξ, πολέμου
195 Κοτυαίου ἦλθε εἰς Ἰκόνιον	Κοτυαίου, Θυμβρίου ἦλθεν εἰς Ἰκόνιον
» » ἐν σημ. Ἀσυνὲκ Τουνσεκ	Ἀουνίκ, Ρουσενί,
197 Γαλέττα	Γολέττα
198 ἡγεμὼν Τύνιδος ἀπαλλαγεὶς	ἡγεμὼν Τύνιδος Μουλέϊ Χασὰν ἀπαλλαγεὶς
199 Βοζκάις Βερίλλου	Βόζκου, Βερίζλου
200 ἀποθαρρυνθέντες, Κορύνθιοι, Μολδαυΐας Γιραή, Ραρής.	ἀποκαρτερήσαντες, Καρίνθιοι, Μολδαβίας, Γιράη, Ραρές.
201 μεταξὺ Τύρου καὶ Προύθου	μεταξὺ Εὐξείνου, Τύρου καὶ Προύθου
201 Ἰαννούπολεως, Σέριφον Ἄνδρον	Ἰωαννουπόλεως, Σέριφον· Τῆνον, Ἄνδρον,
201 Ἱσπανοὺς καὶ παπικοὺς	Ἱσπανούς, Βενετοὺς καὶ Παπικοὺς
202 αὐτοῖς τὸ Ναδὶν	αὐτοῖς ἡ Μονεμβασία καὶ τὸ Ναύπλιον ἐν Πελοποννήσῳ, τὸ Ναδὶν

202 Ζάπολυ ἡγεμόνος, Στέφανον Ζάπολιτς	Ζαπόλια ἡγεμόνος, Σιγισμοῦνδον Ζαπόλια
204 Βιλκὸτς	Βελίκα
206 Βοκόν, Ζάπολυ	Βακόν, Ζαπόλια
207 Λοσούσκης, νεαροῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ	Λοσόνσκης, νεαροῦ υἱοῦ αὐτοῦ
207 ἐν σημ. τὸ Σόλυμον Καρανσεβὲς	τὸ Σόλυμον, ἡ Λίππα, Καρανσεβὲς
207 » Λοῦνγον, Πευκόλα Μορζένα	Λοῦγον, Πενκότα, Μαρδζίνα,
207 » Κασὶδ Σαδὲ	Κατζίδ, Σάδς
208 Γεώργιος Σορνεμίσσας	Γεώργιος Βορνεμίσσας
209 Σερεσδῖνον, Οὐγνάδ, Χοσμᾶ, Σερικδζέ, Φασλέκ, Σόμμλίν.	Βαροσδῖνον, Οὐνγνάδ, Χασμᾶ, Βερεκδζέ, Φουλέκ, Σομλύα.
209 περὶ ἀνικανότητος τοῦ Σουλεϊμάν,	περὶ ἀνικανότητος αὐτοῦ,
209 ὑπέθρυπτεν,	ὑπεξέκκαιεν,
209 Τος-Τσαϊρῆ, Νεχζιβάν.	Τὸπ-τσαϊρῆ, Ναχτσιβάν.
211 Γηρησγόλ.	Γηρκογάλ.
211 Ράκονιγ ὁ τῆς Βοσνίας.	Ρακονὶγ καὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης, ὁ τῆς Βοσνίας.
211 ἓν Καφὰ	ἓν Καφὰν
211 ἐν σημ. Ἀδελοβὲργ	Ἀδελσβὲργ
212 ὁ διοικητὴς Βούδης Τοσοὺν πασᾶς	ὁ διοικητὴς Βούδης Ρουζὲμ πασᾶς
212 Ερβὸρτ ὁ ἐξ Ἀουρεσβεργ	Ἐρβαρτ ὁ ἐξ Ἀουερσβεργ
212 Τοκάν, Σωρώνς,	Τοκάϋ, Σερένς,
212 2,500 Οὔγγρων	4,500 Οὔγγρων
213 Μολδαυΐας	Μολδαβίας
214 Βενζερ, Σερέντον,	Βενζέρτ, Σορέντον,
214 Πινὸν Ἐβελὲζ	Πινὸνδὲ Βελὲζ
216 ἐπωχούμενος,	ἐποχούμενος,
216 Ζεγετβὰρ	Σιγετβὰρ
219 εὐτελοῦς παρελθόντος, τὸ πρόθυμον....	εὐτελοῦς παρελθόντος, ἡ νόθευσις τοῦ νομίσματος, τὸ πρόθυμον
220 ἐκ τῆς τῷ 1539	ἐκ τῆς τὸ 1539
224 Ἰοβότ, Χλούνας, Μουνκὰζ	Ἰόβστ, Χελούνας, Μουνκὰξ

225 Τσιρίδης

230 25 000

Τσιρίδης

25 000